

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ, ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ, ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

**ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΔΟΥΛΕΙΑ: ΟΨΕΙΣ ΕΝΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ανδριάνα Τσιάλα

Τριμελής εξεταστική επιτροπή:
Εμμανουήλ Σπυριδάκης, Επίκουρος Καθηγητής, Επιβλέπων
Λίνα Βεντούρα, Καθηγήτρια
Βασίλειος Καρύδης, Καθηγητής

Κόρινθος, Σεπτέμβριος 2013

Copyright ©Ανδριάνα Τσιάλα, 2013.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

σε όλους τους δούλους

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται τη σύγχρονη δουλεία και εξετάζει τις διάφορες μορφές της στην Ελλάδα και σε όλο τον κόσμο. Είναι μία βιβλιογραφική έρευνα που στηρίζεται σε έρευνες Διεθνών Οργανισμών καθώς και σε άρθρα επιστημονικών περιοδικών. Περιγράφει τις σύγχρονες μορφές δουλείας, όπως την παιδική δουλεία, τη δουλεία χρέους, την καταναγκαστική εργασία, τον καταναγκαστικό γάμο, τη θρησκευτική δουλεία, την οικιακή δουλεία και την παράνομη διακίνηση και εμπορία ανδρών, γυναικών και παιδιών με σκοπό τη σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση.

Η εργασία αναφέρει ποιές συγκεκριμένες μορφές επικρατούν στις διάφορες χώρες του κόσμου και εξετάζει τους παράγοντες, οι οποίοι δημιουργούν τις συνθήκες δουλείας. Εξετάζει τους τρόπους αντιμετώπισης της σύγχρονης δουλείας και παραθέτει καλές πρακτικές γι' αυτό τον σκοπό. Τέλος, αναφέρει ότι, ενώ η δουλεία είναι παράνομη και έχει απαγορευτεί από τις Συνθήκες των Διεθνών Οργανισμών καθώς και από τη Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σήμερα υπάρχουν εκατομμύρια δούλοι σε όλες τις χώρες του πλανήτη και τα δικαιώματά τους παραβιάζονται κατάφωρα.

Σκοπός της εργασίας είναι να αναδειχθεί ότι το πρόβλημα της σύγχρονης δουλείας εμφανίζεται σε όλο τον κόσμο και ότι υπάρχει ανάγκη να μελετηθεί περισσότερο το φαινόμενο και να σχεδιαστούν προγράμματα προστασίας των ανθρώπων που είναι δούλοι σήμερα.

Λέξεις κλειδιά: Σύγχρονη δουλεία, παραδοσιακή δουλεία, δουλεία χρέους, παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων, διεθνική σωματεμπορία, καταναγκαστική εργασία, παιδική εργασία, θρησκευτική δουλεία

ABSTRACT

The present thesis deals with modern slavery and examines its different forms in Greece and all over the world. It is based on researches and reports of International Organizations, as well as on articles in scientific journals. It describes modern forms of slavery, such as child slavery, bonded labour, forced labour, forced marriage, ritual slavery, domestic servitude and human trafficking of men, women and children for sexual and labour exploitation.

The thesis describes which specific forms prevail in certain countries all over the world and examines the factors, which create the situations of slavery. It examines in what way people can confront modern slavery, and indicates good practices for this purpose. Besides, it mentions that, although slavery is illegal nowadays and it has been abolished by all Conventions of International Organizations, as well as by the Declaration of Human Rights, today millions of slaves exist in all parts of the world and their human rights are strictly violated.

The purpose of the present thesis is to make known that the problem of modern slavery appears all over the world and that there is a need for studying the phenomenon more, and planning programs of protection for the people who are slaves today.

Keywords: Modern slavery, chattel slavery, bonded labour (debt bondage), sex trafficking, human trafficking, forced labour, child labour, ritual slavery.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	8
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ

1.1 Ο αόρατος κόσμος.....	14
1.2 Η ιστορία της δουλείας.....	16
1.3 Μορφές της σύγχρονης δουλείας.....	19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ, ΦΤΩΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

2.1 Θεωρητική προσέγγιση του Μάρξ για τον καπιταλισμό.....	24
2.2 Παγκοσμιοποίηση της οικονομίας.....	29
2.3 Παγκοσμιοποίηση της δουλείας.....	30
2.4 Φτώχεια και πείνα.....	32
2.5 Πολυεθνικές και Ελεύθερες Οικονομικές Ζώνες.....	34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

3.1 Ένα παγκόσμιο πρόβλημα.....	37
3.2 Αιτίες της παράνομης διακίνησης ανθρώπων.....	40
3.3 Παράνομη διακίνηση γυναικών και κοριτσιών για σεξουαλική εκμετάλλευση.....	42
3.4 Παράνομη διακίνηση οργάνων.....	47

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΚΑΙ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

4.1 Ελλάδα.....	49
4.2 Αλβανία.....	55
4.3 Μολδαβία.....	60

4.4 Ιταλία.....	63
4.5 Ρωσία.....	66
4.6 Γερμανία.....	67
4.7 Γαλλία.....	69

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΔΙΑΚΙΝΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

5.1 Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής.....	72
5.2 Μεξικό.....	74
5.3 Αργεντινή.....	77
5.4 Βολιβία.....	79
5.5 Περού.....	81
5.6 Παραγουάη.....	83

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΔΟΥΛΕΙΑ ΧΡΕΟΥΣ ΚΑΙ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΑΣΙΑ

6.1 Νότια Ασία.....	86
6.1.1 Ινδία.....	89
6.1.2 Νεπάλ.....	90
6.1.3 Πακιστάν.....	92
6.1.4 Μπαγκλαντές.....	93
6.2 Ανατολική Ασία.....	95
6.2.1 Κίνα.....	96
6.2.2 Ιαπωνία και Νότια Κορέα.....	98

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ

7.1 Μαυριτανία.....	101
7.2 Κονγκό.....	102
7.3 Υποχασαχάρια Αφρική.....	104
7.4 Νίγηρας.....	105
7.5 Νταρφούρ- Σουδάν.....	107

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΠΑΙΔΙΚΗ ΔΟΥΛΕΙΑ

8.1 Παιδική εργασία.....	109
8.2 Παιδική εργασία στην αλιεία.....	110
8.3 Παιδική εργασία σε ορυχεία.....	112
8.4 Δουλεία χρέους.....	112
8.5 Παιδική οικιακή εργασία.....	114
8.6 Παιδιά στρατιώτες.....	115
8.7 Παιδική πορνεία.....	119
8.8 Τελετουργική ή Θρησκευτική δουλεία.....	121

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ

9.1 Συμβάσεις για τη δουλεία και τα ανθρώπινα δικαιώματα.....	125
9.2 Τρόποι Αντιμετώπισης της δουλείας.....	127
9.2.1 Νομοθεσία και Συνεργασία μεταξύ των χωρών.....	128
9.2.2 Ενημέρωση και Εκπαίδευση.....	129
9.2.3 Υποστήριξη, Αποκατάσταση και Ενσωμάτωση.....	130
9.3 Πρακτικές για την Αντιμετώπιση της δουλείας.....	131
9.3.1 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που παρέχουν ενημέρωση, προστασία και βοήθεια.....	132
9.3.2 Ενημέρωση και Εκπαίδευση σε Πανεπιστήμια και Λύκεια.....	135
9.3.3 Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και Τέχνες.....	136

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	138
----------------------	------------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	142
--------------------------	------------

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για τη συγγραφή της παρούσας εργασίας βοήθησαν σημαντικά ορισμένοι άνθρωποι, τους οποίους θα ήθελα να ευχαριστήσω. Πρώτα απ' όλα, εκφράζω τις ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή, Επίκουρο Καθηγητή Εμμανουήλ Σπυριδάκη, για την πολύτιμη καθοδήγηση και την εμπιστοσύνη που μου έδειξε. Τον ευχαριστώ ιδιαίτερα για τις ουσιαστικές του υποδείξεις και επισημάνσεις. Χωρίς αυτές δεν θα μπορούσε να διαμορφωθεί η εργασία.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω το προσωπικό και συναδέλφους από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης για την ενθάρρυνση τους να ασχοληθώ με το θέμα αυτό και για την παραχώρηση υλικού.

Ευχαριστώ ακόμη από τα βάθη της καρδιάς μου την μητέρα μου και τους φίλους μου για την αμέριστη υποστήριξη και ηθική συμπαράσταση που μου προσέφεραν κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στην παρούσα εργασία εξετάζεται ένα παγκόσμιο πρόβλημα, η σύγχρονη δουλεία και οι διάφορες μορφές της. Εξετάζονται επίσης οι παράγοντες, που βοηθούν στην ανάπτυξη της δουλείας, καθώς και οι τρόποι αντιμετώπισής της.

Ο λόγος που επέλεξα αυτό το θέμα είναι επειδή θα ήθελα να γίνει γνωστό ότι όλες οι μορφές της σύγχρονης δουλείας καταπατούν σοβαρά όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα. Επίσης θα ήθελα, ως κοινωνική λειτουργός, να βοηθήσω αυτούς τους ανθρώπους και να μελετήσω πολιτικές και προγράμματα καταπολέμησης του φαινομένου.

Κατά τη διάρκεια της συγγραφής της παρούσας εργασίας προέκυψαν δυσκολίες, διότι το θέμα ήταν τεράστιο. Όσο ερευνούσα το θέμα ανακάλυπτα ολοένα νέες μορφές της σύγχρονης δουλείας και διαπίστωσα ότι η δουλεία είναι παγκόσμια και είναι διαδεδομένη σε όλο τον κόσμο.

Ωστόσο, στη φάση αναζήτησης υλικού για τις μορφές δουλείας και τις πρακτικές καταπολέμησης στην Ελλάδα, προέκυψαν δυσκολίες καθώς ορισμένες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δεν είχαν την προθυμία να μου δώσουν πληροφοριακό υλικό.

Παρ' όλες τις δυσκολίες, η εργασία αποδεικνύει το μέγεθος του προβλήματος στις περισσότερες χώρες του κόσμου και αναδεικνύει καλές πρακτικές, που χρησιμοποιούνται από διάφορες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, Συλλόγους, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, Τέχνες και τους απλούς πολίτες σε όλο τον κόσμο. Οι πρακτικές αυτές χρησιμοποιούνται με σκοπό την πάταξη ή τον περιορισμό των διαφόρων μορφών της σύγχρονης δουλείας.

Ανδριάνα Τσιάλα,
Μεταπτυχιακή φοιτήτρια
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Αύγουστος 2013

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η δουλεία υπάρχει εδώ και χιλιάδες χρόνια και είναι ίσως το μελανότερο σημείο της ανθρώπινης ιστορίας. Η λέξη «δουλεία» μας θυμίζει τους Αφρικανούς που μεταφέρθηκαν στον Αμερικανικό Νότο και ήταν νόμιμη ιδιοκτησία των κυρίων τους. Η δουλεία αυτή καταργήθηκε το 1865 με το τέλος του πολέμου Βορείων και Νοτίων στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Το 1948 τα Ηνωμένα Έθνη διακήρυξαν την απαγόρευση της δουλείας. Ωστόσο, ενώ η δουλεία είναι παράνομη σε όλες τις χώρες, αυτή τη στιγμή ζουν ανάμεσά μας εκατομμύρια δούλοι. Είναι δύσκολο, όμως, να τους εντοπίσουμε, διότι η δουλεία είναι ένα κρυμμένο έγκλημα.

Η σημερινή δουλεία έχει πολλές όψεις. Αυτές είναι η παιδική εργασία, ο καταναγκαστικός γάμος, η θρησκευτική δουλεία, ο εξαναγκασμός των ανδρών σε εξαντλητικές συνθήκες εργασίας και η σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών.

Στον Δυτικό κόσμο η μορφή δουλείας, που είναι περισσότερο γνωστή, είναι η παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων, που γίνεται με άσκηση βίας και έχει σκοπό τη σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση των θυμάτων. Οι πιο ευάλωτες ομάδες είναι οι γυναίκες και τα παιδιά. Οι γυναίκες εξαναγκάζονται σε πορνεία με σωματική και ψυχολογική βία, με απειλές και την αρπαγή ταξιδιωτικών εγγράφων. Τα παιδιά που διακινούνται παράνομα εξαναγκάζονται σε επαιτεία ή πορνεία και είναι εύκολα θύματα των κυκλωμάτων εμπορίας οργάνων. Οι άνδρες διακινούνται παράνομα με σκοπό την εξαναγκαστική εργασία σε γεωργικές καλλιέργειες, σε εργατικά κάτεργα, στον κατασκευαστικό τομέα και σε άλλους τομείς.

Υπάρχουν όμως και άλλες μορφές δουλείας, όπως η θρησκευτική, στην οποία μικρά κορίτσια αφιερώνονται στους ναούς για να προσφέρουν τις σεξουαλικές υπηρεσίες τους στους ιερείς και τους πιστούς. Συχνές μορφές δουλείας είναι ακόμη η οικιακή δουλεία και η δουλεία χρέους που αναγκάζει ολόκληρες οικογένειες να εργάζονται εξοντωτικά για να εξοφλήσουν το χρέος τους.

Μορφή δουλείας είναι και η παιδική εργασία, αφού τα παιδιά μετατρέπονται σε δούλους. Τα περισσότερα παιδιά-δούλοι εργάζονται στη Νότια Ασία, την πιο φτωχή περιοχή του πλανήτη, καθώς και στις χώρες της Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής. Στις χώρες αυτές τα παιδιά εργάζονται στα ορυχεία, στην αλιεία, στην ταπητουργία και ως οικιακοί υπηρέτες.

Η ιδέα να ασχοληθώ με το θέμα της σύγχρονης δουλείας προέκυψε πριν δύο χρόνια όταν ήμουν εθελόντρια στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α). Κατά τη διάρκεια της εθελοντικής μου εμπειρίας συνόδευα στα νοσοκομεία κορίτσια νεαρής ηλικίας, 16 έως 20 ετών, που ήταν θύματα παράνομης διακίνησης για σεξουαλική εκμετάλλευση, και φιλοξενούνταν στους ξενώνες του Ε.Κ.Κ.Α. Δεν θα ξεχάσω ποτέ το φόβο και τα συναισθήματα αυτών των κοριτσιών. Γι' αυτό αποφάσισα να ασχοληθώ με το θέμα της παράνομης διακίνησης.

Ερευνώντας τις πτυχές του θέματος ανακάλυψα ότι εκτός από την σεξουαλική εκμετάλλευση υπάρχει και παράνομη διακίνηση γυναικών, ανδρών και παιδιών για εργασιακή εκμετάλλευση. Συνειδητοποίησα ότι η παράνομη διακίνηση είναι μια από τις πολλές μορφές της σύγχρονης δουλείας, καθώς καταπατούνται όχι μόνο το πρώτο από τα βασικά δικαιώματα, η ελευθερία του ατόμου, αλλά και σχεδόν όλα τα άλλα βασικά δικαιώματα του ανθρώπου.

Διαπίστωσα ότι σε όλο τον κόσμο το θέμα της σύγχρονης δουλείας δεν είχε μελετηθεί επαρκώς, και μόνο τα τελευταία χρόνια άρχισαν οι επιστήμονες να ερευνούν τις μορφές της σύγχρονης δουλείας. Στην Ελλάδα, όμως, ελάχιστες έρευνες έχουν γίνει σχετικά με αυτό το θέμα. Γι' αυτό το λόγο θέλησα να ασχοληθώ με τη σύγχρονη δουλειά, στην αρχή για να διερευνήσω τι συμβαίνει σε όλο τον κόσμο και στη συνέχεια για να γίνει γνωστό το φαινόμενο της σύγχρονης δουλείας στο ευρύ κοινό.

Ένας ακόμη λόγος που ασχολήθηκα με αυτό το θέμα ήταν για να μπορέσω να ασχοληθώ στην πορεία με τον τομέα του σχεδιασμού κοινωνικής και εκπαιδευτικής πολιτικής για την ενδυνάμωση των ανθρώπων που είναι ευάλωτοι στην εργασιακή εκμετάλλευση.

Η παρούσα εργασία είναι μια βιβλιογραφική έρευνα που στηρίζεται σε έρευνες Διεθνών Οργανισμών για τις συνθήκες δουλείας, που επικρατούν στις διάφορες χώρες του κόσμου, σε άρθρα επιστημονικών περιοδικών καθώς και σε έρευνες ορισμένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Οι έρευνες για τη σύγχρονη δουλειά είναι πολύ δύσκολες και επικίνδυνες, καθώς τα θύματα και τα κυκλώματα δεν είναι εύκολο να εντοπιστούν και υπάρχει κίνδυνος για την σωματική ακεραιότητα τόσο του ερευνητή όσο και των θυμάτων. Γι' αυτό το λόγο επέλεξα τη βιβλιογραφική έρευνα. Οι μαρτυρίες που χρησιμοποίησα είναι δευτερογενές υλικό για να ενισχυθεί το βασικό επιχείρημα ότι υπάρχει μεγάλη εκμετάλλευση σε όλες τις

μορφές της σύγχρονης δουλείας, επειδή υπάρχουν εξαθλιωμένα πλήθη, ο παουπερισμός, όπως αναφέρει ο Μάρξ.

Η εργασία είναι χωρισμένη σε εννέα κεφάλαια. Τα τρία πρώτα κεφάλαια περιγράφουν τη θεωρία του Μάρξ για τον καπιταλισμό, τις σύγχρονες μορφές δουλείας, τις συνθήκες ζωής και εργασίας των δούλων και τις αιτίες που προκαλούν την δουλεία. Επίσης γίνεται αναφορά στην ιστορία της δουλείας, καθώς η δουλεία υπήρχε πάντοτε στην ιστορία της ανθρωπότητας με διαφορετικές μορφές από ό,τι σήμερα.

Τα κεφάλαια τέσσερα έως επτά περιγράφουν τις πιο σημαντικές μορφές δουλείας στην Ευρώπη, Αμερική, Ασία και Αφρική. Το όγδοο κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στην παιδική δουλεία και τις μορφές της σε όλο τον κόσμο, επειδή ακριβώς η παιδική δουλεία καταπατά όλα τα Δικαιώματα των παιδιών, που είναι η πιο σημαντική, αλλά συγχρόνως και η πιο ευάλωτη ομάδα της ανθρωπότητας.

Στο ένατο κεφάλαιο αναφέρονται οι Συνθήκες Διεθνών Οργανισμών κατά της Δουλείας και η Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, και περιγράφονται τρόποι καταπολέμησης της δουλείας, καθώς και καλές πρακτικές σε όλο τον κόσμο.

Η εργασία αποδεικνύει ότι όλες οι μορφές δουλείας είναι σοβαρή καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και παραβιάζουν τη Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών του 1948, και όλες τις συνθήκες Διεθνών Οργανισμών κατά της δουλείας. Οι δούλοι δεν είναι μόνο αντικείμενα οικονομικής εκμετάλλευσης, αλλά βιάζονται και κακοποιούνται σωματικά και ψυχολογικά. Γι' αυτούς τους ανθρώπους, ιδιαίτερα για τα παιδιά και τα νεαρά κορίτσια, που εξαναγκάζονται σε πορνεία, το νόημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχει χάσει την σημασία του.

Μέχρι σήμερα καμία χώρα και κανένας Διεθνής Οργανισμός δεν έχει καταφέρει να αντιμετωπίσει επαρκώς το πρόβλημα της δουλείας. Αυτό συμβαίνει, διότι η πτώση των αξιών, με μόνη αξία να θεωρείται το χρήμα, βοηθάει την αύξηση των δικτύων παγκοσμίου εγκλήματος, των διεφθαρμένων κρατικών υπαλλήλων και της αστυνομίας, που καθιστά αναποτελεσματική την Νομοθεσία κατά της Δουλείας, καθώς τα κέρδη από την σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση είναι τεράστια. Πόσο καιρό ακόμη ο πολιτισμένος κόσμος θα ανέχεται τη δουλεία, που πλουτίζει τα δίκτυα της μαφίας! Τα μέτρα που λαμβάνονται, είναι αναποτελεσματικά. Είναι καιρός να γίνουν επείγοντα βήματα καταπολέμησης αυτού του παγκόσμιου προβλήματος, όχι μόνο για λόγους δημόσιας τάξης και ασφάλειας, αλλά κυρίως για

ανθρωπιστικούς λόγους, καθώς η δουλεία και ιδιαίτερα η σεξουαλική εκμετάλλευση νεαρών γυναικών και παιδιών αποτελεί προσβολή κατά της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ

1.1 Ο αόρατος κόσμος

Ο περισσότερος κόσμος εκπλήσσεται όταν ακούει ότι η δουλεία εξακολουθεί να υπάρχει στον 21ο αιώνα. Αυτό συμβαίνει γιατί η δουλεία είναι παράνομη, καθώς οι νόμοι που επέτρεπαν τη δουλεία ακυρώθηκαν. Στην ουσία όμως καταργήθηκε μόνο η νόμιμη μορφή της και όχι η δουλεία εξ ολοκλήρου. Σήμερα υπάρχουν 27 εκατομμύρια δούλοι. Είναι πολύ περισσότεροι από εκείνους που αιχμαλωτίστηκαν στην Αφρική και διέσχισαν τον Ατλαντικό 350 χρόνια πριν. Όλοι αυτοί είναι αόρατοι, διότι η δουλεία είναι παράνομη σε όλες τις χώρες του κόσμου και έχει γίνει ένα κρυμμένο έγκλημα (Bales, Trodd & Williamson, 2011: Preface).

Η πρώτη νίκη για την κατάργηση της δουλείας στην Βρετανική αυτοκρατορία ήταν το 1807. Στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (Η.Π.Α) η δουλεία καταργήθηκε εξήντα χρόνια αργότερα. Η ίδια η δουλεία όμως δεν τελείωσε ποτέ. Απλώς έγινε παράνομη, και το να γίνει κάτι παράνομο, δεν σημαίνει ότι έχει εξαλειφθεί, απλώς υπάρχει κρυφά, χωρίς να το αντιλαμβάνεται ο πολύς κόσμος. Γι' αυτό οι περισσότεροι σήμερα πιστεύουν ότι η Βρετανική νομοθεσία του 1807 και 1833, καθώς και η νομοθεσία των Η.Π.Α του 1808 και 1865, έθεσαν τέρμα στη δουλεία. Στη σημερινή εποχή μπορεί να μην υπάρχει ιδιοκτησία δούλων, υπάρχει όμως παράνομη κατοχή σκλάβων (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 18).

Η δουλεία υπάρχει σε όλο τον κόσμο αλλά με λίγο διαφορετικές μεταμφιέσεις, συχνά διαμορφωμένες από δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης. Μεγάλο μέρος της δουλείας, από την αρχαία ως τη σύγχρονη εποχή, περιλαμβάνει την εξαναγκαστική διακίνηση ανθρώπων ανάμεσα στα πολιτικά σύνορα. Αυτό διευκολύνεται και μεγεθύνεται με την πρόσφατη ραγδαία οικονομική παγκοσμιοποίηση, την αυξανόμενη ροή κεφαλαίου και ανθρώπων και την επέκταση των δικτύων παραγωγής και διανομής σε όλον τον κόσμο (Androff, 2010: 209, 210).

Το πρόβλημα της σύγχρονης δουλείας δεν έχει μελετηθεί αρκετά, καθώς οι περισσότεροι επιστήμονες όταν εξετάζουν τη δουλεία, δίνουν έμφαση στο ιστορικό υπερατλαντικό εμπόριο δούλων και στις εμπειρίες των Αφρικανών στον Αμερικανικό Νότο. Μόνο πρόσφατα κοινωνικοί επιστήμονες, κυβερνήσεις και Μη Κυβερνητικές οργανώσεις άρχισαν να επικεντρώνουν την προσοχή τους σε αυτό το τόσο μεγάλο πρόβλημα της εποχής μας, το πρόβλημα της δουλείας (Androff, 2010: 209, 210).

Η διαφορά ανάμεσα στη σύγχρονη και την ιστορική δουλεία είναι ότι η δουλεία τη σημερινή εποχή δεν είναι νόμιμη και οι δούλοι είναι πιο φθηνοί. Αυτό οφείλεται στον υπερπληθυσμό και στο πλεόνασμα δούλων, που έχει ως αποτέλεσμα την ελάχιστη αμοιβή τους, ώστε να μειώνεται το κόστος των προϊόντων. Είναι ο «εφεδρικός στρατός εργασίας», όπως περιγράφει ο Μάρξ που το κεφάλαιο τον χρησιμοποιεί όταν τον χρειάζεται. Η διάρκεια της δουλείας επίσης έχει μειωθεί. Ενώ ιστορικά οι περισσότεροι δούλοι ήταν σκλάβοι για όλη τους τη ζωή, η σκλαβιά των σύγχρονων δούλων είναι προσωρινή. Ο ιδιοκτήτης δούλων μπορεί να τους αντικαταστήσει εύκολα, καθώς οι δούλοι είναι πολύ φθηνοί, και έτσι τα παραγόμενα κέρδη είναι πολύ αυξημένα. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος να βρεθούν τα άτομα σε κατάσταση δουλείας δεν είναι τόσο οι φυλετικές και εθνικές διαφορές, όσο η οικονομική εξαθλίωση (Androff, 2010: 211, 212).

Ποιοι είναι όμως οι δούλοι και τι σημαίνει δουλεία; Οι δούλοι είναι άνθρωποι που αναγκάζονται να δουλεύουν υπό την απειλή βίας, που ελέγχονται από ένα άλλο πρόσωπο, που δεν θεωρούνται άνθρωποι και πουλιούνται ή αγοράζονται, που δεν έχουν ελευθερία κίνησης. Είναι άτομα που εργάζονται χωρίς να πληρώνονται ή πληρώνονται ίσα ίσα για να έχουν λίγο φαγητό για να μπορέσουν να διατηρηθούν στη ζωή. Δουλεία δηλαδή είναι έλλειψη ελεύθερης βούλησης, χρήση βίας για την επιβολή ελέγχου επάνω στον δούλο και εκμετάλλευση του δούλου σε κάθε μορφή οικονομικής δραστηριότητας (Bickerstaff, 2010: 4-6).

Οι συμβάσεις του 1926 της Κοινωνίας των Εθνών (Union of Nations), του 1932 του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας (International Labour Organisation- ILO) και του 1956 των Ηνωμένων Εθνών (United Nations) ορίζουν τη δουλεία ως δουλοπαροικία (serfdom), δουλεία χρέους (debt bondage), υιοθεσία ή γάμο με σκοπό τη δουλεία (adoption or marriage for the purpose of slavery), μη εθελοντική εργασία ή υπηρεσία που γίνεται υπό την απειλή τιμωρίας (involuntary work or service conducted under threat of penalty). Επίσης δουλεία θεωρείται και η διακίνηση ανθρώπων (human trafficking), όπου τα θύματα διασχίζουν διεθνή πολιτικά σύνορα αλλά διακινούνται και μέσα στην ίδια τους τη χώρα για να χρησιμοποιηθούν σε καταναγκαστική εργασία (forced labor). Το 2000 το Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών για να εμποδίσει, να καταστείλει και να τιμωρήσει την παράνομη διακίνηση προσώπων, κυρίως γυναικών και παιδιών, γνωστό ως Πρωτόκολλο του Παλέρμο (Palermo Protocol), εισάγει τη φράση «διακίνηση προσώπων» (trafficking in

persons) εννοώντας τη σεξουαλική εκμετάλλευση, την καταναγκαστική εργασία, τη δουλεία και την αφαίρεση οργάνων (Androff, 2010: 212).

1.2 Η ιστορία της δουλείας

Η δουλεία υπήρχε πάντοτε στην ανθρωπότητα. Σε όλους τους αρχαίους πολιτισμούς υπήρχαν δούλοι, οι περισσότεροι από τους οποίους ήταν αιχμάλωτοι πολέμου. Για πρώτη φορά συναντούμε δούλους στο 2.700 π.Χ. στη Μεσοποταμία, το σημερινό Ιράκ, όπου οι δούλοι βρίσκονταν στη βάση της κοινωνικής ιεραρχίας.

Στην Αρχαία Ελλάδα βρίσκουμε δούλους από το 1.600 π.Χ. Οι δούλοι ήταν κυρίως αιχμάλωτοι πολέμου και προέρχονταν από διαφορετικούς πολιτισμούς, γι' αυτό το λόγο στις αγορές δούλων τους αναμείγνυαν για να μην μπορούν να επικοινωνήσουν μεταξύ τους. Με αυτό τον τρόπο απέφευγαν τις εξεγέρσεις. Οι δούλοι ήταν σημαντικοί για την ανάπτυξη της οικονομίας, γιατί ήταν φθηνά χέρια που χρησιμοποιούνταν στη γεωργία. Οι γυναίκες και τα παιδιά χρησιμοποιούνταν σε οικιακές εργασίες. Στα τέλη του 5ου αιώνα π. Χ. σε πολλά Ελληνικά κράτη, αλλά κυρίως στην Αθήνα υπήρχε δημοκρατία, όμως δεν αφορούσε όλο το λαό γιατί απέκλειε τους δούλους, τις γυναίκες και τους μέτοικους. Η δημοκρατία έδωσε στους φτωχούς πολίτες τη δυνατότητα να προστατεύονται από την εκμετάλλευση των πλουσίων. Το 594 π.Χ. ο Σόλων κατήργησε με νόμο τη δουλεία λόγω χρεών (σεισάχθεια) (Χάρμαν, 2012: 62-64 & DeFord, 2006: 4).

Στην Ρωμαϊκή αυτοκρατορία που απλωνόταν σε όλη την περιοχή της Μεσογείου το εμπόριο δούλων απέφερε πολλά κέρδη. Οι δούλοι εκπαιδούνταν για όλες τις εργασίες, ήταν γραμματείς, φοροεισπράκτορες, μονομάχοι που μάχονταν μέχρι θανάτου για τη δημόσια ψυχαγωγία. Χιλιάδες εργάζονταν μέχρι θανάτου σε ορυχεία χρυσού και αργύρου (New Internationalist Magazine, 2001). Οι δούλοι αυξήθηκαν πολύ με τους πολέμους, αφού οι αιχμάλωτοι πολέμου γίνονταν δούλοι. Οι μεγάλοι γαιοκτήμονες αγόραζαν πολύ φθηνά τους δούλους για να καλλιεργούν τα λατιφούντιά τους με χαμηλό κόστος. Δεν χρησιμοποιούσαν άκληρους αγρότες γιατί κόστιζε πολύ περισσότερο. Το 1ο αιώνα π.Χ. οι δούλοι αυξήθηκαν πολύ. Υπήρχαν 2.000.000 δούλοι ενώ οι ελεύθεροι πολίτες ήταν 3.250.000. Οι δούλοι ήταν μια σημαντική εργατική δύναμη αλλά ο λαός δεν επωφελήθηκε. Αντίθετα η εργασία των δούλων οδήγησε στην εξαθλίωση της ελεύθερης εργασίας. Οι φτωχοί αγρότες εξαθλιώθηκαν ακόμη περισσότερο με τη μαζική εισαγωγή δούλων. Με την παρακμή

της αυτοκρατορίας η δουλεία παραχώρησε τη θέση της στη δουλοπαροικία (Χάρμαν, 2012: 73, 84).

Στον Μεσαίωνα η Εκκλησία καταδίκασε τη δουλεία μόνο σε περιπτώσεις που Χριστιανοί πωλούνταν ως δούλοι σε «άπιστους». Οι Βίκινγκς από το 800 μ.Χ. έκαναν επιδρομές στη Βρετανία και πωλούσαν τους αιχμαλώτους τους στην Κωνσταντινούπολη και στην Ισλαμική Ισπανία. Η θρησκεία δεν αποτελούσε εμπόδιο για το εμπόριο δούλων. Πωλούνταν ως δούλοι Χριστιανοί, Μουσουλμάνοι και Εβραίοι (New Internationalist Magazine, 2001).

Το 1492 ο Χριστόφορος Κολόμβος ήταν ο πρώτος Ευρωπαίος που έφθασε σε ένα νησί της Καραϊβικής, όπου κατοικούσαν οι Ινδιάνοι Arawak. Ο Κολόμβος συμπεριφέρθηκε ως κατακτητής και τους χρησιμοποίησε ως δούλους. Εξαιτίας της βάρβαρης μεταχείρισης ο Ινδιάνικος πληθυσμός μειώθηκε 90%. Γι'αυτό οι αποικιοκράτες στράφηκαν στην Δυτική Αφρική για αγορά δούλων, οι οποίοι μεταφέρθηκαν μέσω του Ατλαντικού στην Αμερικανική Ήπειρο (Χάρμαν, 2012: 248 & DeFord, 2006: 18).

Οι πρώτοι έμποροι δούλων από την Δυτική Αφρική ήταν οι Πορτογάλοι, που άρχισαν το δουλεμπόριο από τα μέσα του 15ου αιώνα και εξακολούθησαν να είναι οι μεγαλύτεροι δουλέμποροι έως τις αρχές του 17ου αιώνα. Ακολούθησαν οι Ισπανοί, Βρετανοί, Γάλλοι και Ολλανδοί. Σκοπός τους ήταν να μεταφέρουν δούλους στις αποικίες τους για την καλλιέργεια καπνού και ζαχαροκάλαμου. Υπολογίζεται ότι 11,8 εκατομμύρια άνθρωποι αιχμαλωτίστηκαν και μεταφέρθηκαν με πλοία μέσω του Ατλαντικού από την Αφρική στην Αμερική. Από αυτούς 1,5 εκατομμύριο πέθαναν κατά τη διάρκεια του ταξιδιού. Δέκα εκατομμύρια επέζησαν και πωλήθηκαν στην Αμερική ανάμεσα στα έτη 1519 και 1867 (DeFord, 2006: 8 & Quirk, 2008: 36, 37).

Η δουλεία ήταν πάντοτε παγκόσμιο φαινόμενο. Εκτός από το δουλεμπόριο μέσω του Ατλαντικού προς την Αμερική, ελεύθεροι Αφρικανοί αιχμαλωτίζονταν στο εσωτερικό της Αφρικής και μεταφέρονταν βίαια στην Ερυθρά θάλασσα και τον Ινδικό ωκεανό. Από την Μοζαμβίκη στην Ανατολική Αφρική μεταφέρονταν στην Ζανζιβάρη για να εργαστούν στις φυτείες του σουλτάνου ή για να γεμίσουν τα χαρέμια της Τουρκίας. Οι Πορτογάλοι τους μετέφεραν στις φυτείες της Κούβας ή στα γαλλικά νησιά του Ινδικού ωκεανού (Christopher, Rybus & Rediker, 2007: 21, 22, 29). Από το 1500 έως το 1900 το εμπόριο δούλων γινόταν σε όλη τη Βόρεια Αφρική, Μέση Ανατολή, Ιταλία, Ρωσία, Ινδία, Ανατολική, Νότιοανατολική και Κεντρική Ασία και στην Υποσαχάρια Αφρική (Quirk, 2008: 41).

Στις Ηνωμένες Πολιτείες οι πρώτοι μαύροι δούλοι έφθασαν στην Βιρτζίνια το 1619. Οι Αφρικανοί δούλοι αποτέλεσαν την εργατική δύναμη του Αμερικανικού Νότου και οι απόγονοί τους ήταν η αρχή ενός ιδιαίτερου Αφροαμερικανικού πληθυσμού και πολιτισμού. Αυτή ήταν «η γενιά της φυτείας» (plantation generation) των Αφροαμερικανών δούλων, που με την εργασία τους συνετέλεσαν στην οικονομική ανάπτυξη, η οποία μεταμόρφωσε τις νότιες πολιτείες στους μεγαλύτερους παραγωγούς καπνού και ρυζιού (Halpern & Dal Lago, 2002: 1, 2).

Οι μεγαλοκτηματίες στηρίζονταν στους δούλους από την Αφρική γιατί ήταν φθηνότεροι και δεν δημιουργούσαν φασαρίες. Επίσης στην Καρολίνα, όπου υπήρχαν φυτείες ρυζιού, υπήρχε επιδημία ελονοσίας και πολλά κουνούπια. Προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι οι Ινδιάνοι και οι λευκοί δεν μπορούσαν να αντέξουν σε αυτές τις συνθήκες, και ότι οι μόνοι ανθεκτικοί ήταν οι Αφρικανοί δούλοι (Halpern & Lago, 2002: 10, 11). Ωστόσο, η πραγματικότητα είναι ότι οι Ινδιάνοι της Αμερικής ήταν πιο εύκολο να επαναστατήσουν και να αποδράσουν, γιατί οι συμπατριώτες τους βρίσκονταν κοντά και μπορούσαν να τους βοηθήσουν, ενώ οι Αφρικανοί ήταν αποκομμένοι από τις κοινότητές τους (Wolf, 2008: 320-321). Στις φυτείες καπνού και ρυζιού εργαζόνταν άνδρες δούλοι ενώ οι γυναίκες και τα παιδιά χρησιμοποιούνταν σε οικιακές εργασίες (Halpern & Dal Lago, 2002: 36).

Από τον 18ο αιώνα στις Ηνωμένες Πολιτείες αρχίζει μια στροφή για πιο ανθρώπινη συμπεριφορά προς τους δούλους. Πολλοί άνθρωποι θεώρησαν πολύ σκληρό το σύστημα της δουλείας που ίσχυε για αρκετούς αιώνες (Halpern & Lago, 2002: 2). Αυτή η αλλαγή έγινε επειδή οι ιδέες του Διαφωτισμού τον 18ο αιώνα εξαπλώθηκαν από την Ευρώπη στην Αμερική. Οι βασικές αρχές του καταδίκασαν την σκληρότητα και έδιναν έμφαση στα φυσικά δικαιώματα, στην αποδοχή της διαφορετικότητας, την πολιτική και θρησκευτική ελευθερία καθώς και στην ισότητα απέναντι στο Νόμο. Το γεγονός αυτό βελτίωσε τις συνθήκες διαβίωσης των δούλων (Halpern & Dal Lago, 2002: 87).

Με τον πόλεμο της Ανεξαρτησίας (Revolutionary war) τον 18ο αιώνα οι κάτοικοι των Βορείων περιοχών έδιωξαν τους Βρετανούς και δημιουργήθηκαν στο Βορρά οι πρώτες Ηνωμένες πολιτείες της Αμερικής. Όταν ο πόλεμος έφτασε στο Νότο, πολλοί δούλοι πολέμησαν στο πλευρό των αφεντικών τους με αντάλλαγμα την ελευθερία τους, ενώ άλλοι δούλοι πολέμησαν με το μέρος των Βρετανών (Halpern & Dal Lago, 2002: 88).

Μετά την Ανεξαρτησία οι περισσότεροι λευκοί διανοούμενοι πείστηκαν ότι η δουλεία ήταν ηθικά λάθος. Πολλές πολιτείες στο Βορρά την δεκαετία 1780-1790 ψήφισαν νόμους υπέρ της απελευθέρωσης των δούλων και χιλιάδες δούλοι απελευθερώθηκαν. Το 1804 τα κράτη του Βορρά πήραν μέτρα για την ολοκληρωτική απελευθέρωση των δούλων. Το 1808 το Κογκρέσο ψήφισε την απαγόρευση εισαγωγής Αφρικανών δούλων στις Η.Π.Α (Halpern & Dal Lago, 2002: 88).

Ο Εμφύλιος Πόλεμος 1861-1865 ανάμεσα στους Βόρειους και Νότιους έγινε εν μέρει για την απελευθέρωση των δούλων. Αυτό φαίνεται στην Διακήρυξη της Απελευθέρωσης του Λίνκολν το 1863. Πολλοί δούλοι εγκατέλειψαν τις φυτείες όπου εργάζονταν και πολέμησαν μαζί με τους Βόρειους εναντίον των πρώην αφεντικών τους. Με το τέλος του πολέμου το 1865 η δουλεία είναι πλέον παράνομη και απαγορεύεται στις Η.Π.Α (Halpern & Da Lago, 2002: 380-382).

1.3 Μορφές της σύγχρονης δουλείας

Δουλεία είναι μια κοινωνική και οικονομική σχέση ανάμεσα σε δύο ανθρώπους, που χαρακτηρίζεται όχι από την κατοχή αλλά τον έλεγχο. Έχει τρία βασικά χαρακτηριστικά. Το πρώτο είναι η βία. Ο κάτοχος δούλων ελέγχει τους δούλους με τη βία ή την απειλή βίας. Δουλεία είναι όταν κάποιος δεν έχει τον έλεγχο της ζωής του και διακατέχεται από συνεχή φόβο για βία. Το δεύτερο χαρακτηριστικό είναι η απώλεια της ελεύθερης βούλησης. Ο δούλος βρίσκεται υπο πλήρη έλεγχο του κυρίου του. Το τρίτο χαρακτηριστικό είναι ότι η δουλεία χρησιμοποιείται για την οικονομική εκμετάλλευση του δούλου. Η δουλεία υπάρχει διότι επιφέρει κέρδη. Συνεπώς, «δουλεία είναι μια κοινωνική και οικονομική σχέση, στην οποία ένα άτομο ελέγχεται με τη βία ή την απειλή βίας, δεν πληρώνεται καθόλου και υπόκειται σε οικονομική εκμετάλλευση» (Bales, 2004: 3, 4).

Η σύγχρονη δουλεία έχει πολλές μορφές, όπως σεξουαλική δουλεία, παιδική δουλεία, παραδοσιακή δουλεία, δουλεία χρέους, οικιακή δουλεία, δουλεία μέσω συμβολαίου, θρησκευτική δουλεία και κρατική δουλεία. Η σεξουαλική δουλεία περιλαμβάνει τον εξαναγκασμό των γυναικών σε σεξουαλική εργασία. Η παιδική εργασία έχει τη μορφή στρατιωτών, παιδιών οικιακών εργατών και σεξουαλική δουλεία (Androff, 2010: 213).

Παραδοσιακή δουλεία (Chattel slavery)

Είναι μια μορφή που βρίσκεται πιο κοντά στην ιστορική δουλεία, κατά την οποία ένα πρόσωπο αιχμαλωτίζεται, γεννιέται ή πωλείται σε μόνιμη δουλεία και κατοχή ως περιουσία του κυρίου του. Σημαίνει την ολοκληρωτική ιδιοκτησία ενός ατόμου από ένα άλλο. Αυτή η μορφή βρίσκεται περισσότερο στη Βόρεια και Δυτική Αφρική και αντιπροσωπεύει μικρή αναλογία δούλων στο σύγχρονο κόσμο (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 33).

Δουλεία Χρέους (Debt bondage or bonded labor)

Η πιο συνηθισμένη μορφή της σύγχρονης δουλείας είναι όταν ένα άτομο ανάλαμβάνει την υποχρέωση να εργάζεται εξαιτίας ενός χρέους, αλλά δεν καθορίζεται η διάρκεια και η φύση της υπηρεσίας, και η εργασία αυτών των ατόμων δεν ελαττώνει ποτέ το αρχικό χρέος. Η εργασία του οφειλέτη φαινομενικά εξοφλεί το χρέος, όμως με ψευδείς λογαριασμούς ή με υπερβολικούς τόκους, η αποπληρωμή είναι αδύνατη.

Σε πολλές περιπτώσεις το χρέος περνά από τον σύζυγο στη σύζυγο και από τους γονείς στα παιδιά και εφόσον η εργασία του οφειλέτη θεωρείται συμπληρωματική περιουσία του δανειστή έως ότου εξοφληθεί το χρέος, ο οφειλέτης δεν μπορεί ποτέ να κερδίσει αρκετά για να εξοφλήσει, όσο σκληρά και να δουλεύει.

Η δουλεία χρέους είναι πιο συνηθισμένη στη Νότια Ασία, όπου υπάρχουν 10.000.000 δούλοι χρέους στην Ινδία, και ακόμα περισσότεροι στο Πακιστάν και το Νεπάλ. Όταν συμβεί μια κρίση, όπως μια σοβαρή ασθένεια ή καταστροφή της σοδειάς, οι φτωχές οικογένειες δεν έχουν χρήματα να αγοράσουν φάρμακα ή τρόφιμα και αναγκάζονται, ενώ γνωρίζουν ότι διακινδυνεύουν να γίνουν δούλοι χρέους, να δανείζονται με οποιουσδήποτε όρους για να μπορέσουν να επιζήσουν. Το χρέος συνεχώς αυξάνεται καθώς ο ιδιοκτήτης κρατά χρήματα για κατάλυμα και φαγητό ή για τιμωρία όταν γίνει λάθος στην εργασία τους. Αν η οικογένεια προσπαθήσει να φύγει, οι άνδρες του ιδιοκτήτη τους εκδικούνται με ξυλοδαρμό και βιασμό. Τα παιδιά χρέους συχνά πωλούνται σε άλλους με συμβόλαια, και οι γυναίκες εργάτριες συχνά βιάζονται. Δουλεύουν σε καμίνια τούβλων, σε μύλους ρυζιού, εργοστάσια κεντήματος και σε λατομεία. Όταν δουλεύουν στα λατομεία οι εργάτες πρέπει να αγοράζουν ό,τι τους χρειάζεται, οπότε δανείζονται από τους ιδιοκτήτες. Παιδιά πέντε έως δεκατεσσάρων ετών δουλεύουν μαζί με τους γονείς τους έως και δεκατέσσερις ώρες την ημέρα, μεταφέροντας φορτία και πέτρες για να αυξήσουν την παραγωγή (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 33, 34).

Η δουλεία μέσω συμβολαίου (Contract slavery)

Είναι η πιο διαδεδομένη μορφή δουλείας. Κρύβεται πίσω από σύγχρονες σχέσεις εργασίας δηλαδή συμβόλαια που εγγυώνται εργασία, ίσως σε ένα εργαστήριο ή εργοστάσιο, αλλά όταν οι εργάτες φθάσουν εκεί, είναι πλέον δούλοι και εξαναγκάζονται σε εργασία χωρίς πληρωμή. Αυτή η μορφή σύγχρονης δουλείας είναι διαδεδομένη σε όλο τον κόσμο και συχνά συμβαίνει σε βιομηχανίες, σε ορυχεία, λατομεία, φυτείες καφέ και κακάο, αγροτικές εργασίες, αλιεία και χρησιμοποιείται και για σεξουαλικούς σκοπούς. Πιο συχνά τη συναντούμε στην Νότιοανατολική Ασία, Βραζιλία, Αραβικά κράτη και στο μεγαλύτερο μέρος της Ινδίας (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 34).

Καταναγκαστική εργασία (Forced labor)

Αυτός ο όρος σημαίνει ειδικά τη δουλεία που εφαρμόζεται όχι από ένα μόνο πρόσωπο αλλά από μία κυβέρνηση ή άλλη επίσημη ομάδα. Για παράδειγμα, η χώρα του Ουζμπεκιστάν στην Κεντρική Ασία στέλνει υποχρεωτικά τους περισσότερους μαθητές και φοιτητές να εργαστούν στις φυτείες βάμβακος τρεις μήνες κάθε χρόνο με ελάχιστη αμοιβή (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 33, 34).

Ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας (ILO) έχει προσθέσει δύο ακόμη στοιχεία. Έτσι καταναγκαστική εργασία δεν είναι μόνο αυτή που επιβάλλεται από ένα κράτος ή μια στρατιωτική δύναμη, αλλά είναι ακόμη η καταναγκαστική οικονομική και σεξουαλική εκμετάλλευση ανδρών, γυναικών και παιδιών, που εξαναγκάζονται από ιδιωτικούς πράκτορες να οδηγούνται στην πορνεία. Επίσης καταναγκαστική εργασία είναι αυτή που επιβάλλεται από ιδιωτικούς πράκτορες και επιχειρήσεις για οικονομική εκμετάλλευση σε διαφορετικούς τομείς, όπως στη γεωργία, τη βιομηχανία, τη σεξουαλική εκμετάλλευση και σε παράνομες δραστηριότητες (Bales, Trodd, Williamson, 2011: 34).

Με όλους αυτούς τους ορισμούς η καταναγκαστική εργασία γίνεται συνώνυμη με τη δουλεία και σημαίνει κάθε εργασία ή υπηρεσία που εκτελείται από ένα άτομο υπο την απειλή τιμωρίας και που επιβάλλεται χωρίς τη θέλησή του.

Ο ILO προτείνει έξι δείκτες καταναγκαστικής εργασίας:

1. Απειλή ή σωματική βλάβη του εργάτη.
2. Περιορισμός στο χώρο δουλείας.
3. Δουλεία χρέους, όταν ο εργάτης εργάζεται για να ξεπληρώσει το χρέος χωρίς να πληρώνεται και, καθώς ο ιδιοκτήτης του παρέχει τροφή και

στέγη σε πολύ υψηλές τιμές, του είναι αδύνατο να εξοφλήσει το χρέος του.

4. Η μη πληρωμή μισθών ή μεγάλες μειώσεις μισθών αντίθετες με τις συμφωνίες.
5. Κράτηση διαβατηρίων και ταυτοτήτων, ώστε ο εργάτης να μην μπορεί να φύγει.
6. Απειλή ότι θα τον παραδώσουν στις αρχές όταν ο εργάτης είναι παράνομος μετανάστης (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 35).

Οικιακή Δουλεία (Domestic servitude)

Μια λιγότερο διαδεδομένη μορφή δουλείας που αφορά κυρίως γυναίκες και παιδιά που εξαναγκάζονται να υπηρετούν ως οικιακοί υπηρέτες σε ένα νοικοκυριό. Κρατούνται με τη βία, απομονωμένοι από τον έξω κόσμο και δεν επιτρέπεται να βγούν έξω. Είναι αυστηρά μέσα στο σπίτι και εξαναγκάζονται να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους με τη βία (Androff, 2010: 214).

Θρησκευτική δουλεία (Religious slavery)

Αναφέρεται σε περιπτώσεις όπου θρησκευτικές παραδόσεις χρησιμοποιούνται για να διατηρούν τη δουλεία. Στη Δυτική Αφρική υπάρχει το σύστημα Trokosi (σκλάβια των Θεών), όπου νεαρά κορίτσια, που είναι παρθένες, δίνονται στους τοπικούς ιερείς για να εξιλεωθούν για τις αμαρτίες των μελών της οικογένειας. Αυτό πιστεύεται ότι κατευνάζει τους Θεούς για τα εγκλήματα που διέπραξαν άνδρες συγγενείς. Στην Ινδία και το Νεπάλ, φτωχές οικογένειες θυσιάζουν μια θυγατέρα αναγκάζοντας την να παντρευτεί έναν Θεό, και να γίνει μια «devadasi». Γίνεται σκλάβια στο ναό και υφίσταται σεξουαλική εκμετάλλευση από τους ιερείς του ναού και τους πιστούς, και συχνά εξαναγκάζεται να εργαστεί ως πόρνη (Androff, 2010: 215).

Δουλοπαροικία (Serfdom or peonage slavery)

Το σύστημα της δουλοπαροικίας χρησιμοποιεί τη δικαστική διαφθορά για να εξασφαλίσει την καταναγκαστική εργασία στην Ασία και την Αφρική. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιεί έχουν μεγάλη ομοιότητα με τις μεθόδους, που χρησιμοποιήθηκαν στον Αμερικανικό Νότο μετά την κατάργηση της δουλείας. Αυτή η συστηματική υποδούλωση έγινε γνωστή ως το σύστημα της δουλοπαροικίας και έτσι ονομάζεται και σήμερα όταν την ανακαλύπτουμε σε άλλες χώρες (Callahan, 2011: 16).

Η μέθοδος έχει ως εξής: ένας εκπρόσωπος ή ένας τοπικός αξιωματούχος συλλαμβάνει κάποιον χωρίς νομική βάση με σκοπό να τον εκμεταλλευθεί. Το άτομο

αυτό δικάζεται και συνήθως του επιβάλλεται πρόστιμο, οπότε είναι υποχρεωμένο να εργάζεται έως ότου εξοφλήσει το χρέος. Όλα αυτά δείχνουν την πλήρη κατάρρευση του νόμου και τη μεγάλη διαφθορά που υπάρχει στις περιοχές αυτές (Callahan, 2011: 16).

Καταναγκαστικός Γάμος (Forced marriage)

Ο καταναγκαστικός γάμος είναι μια άλλη μορφή δουλείας. Θεωρείται παγκοσμίως ως καταπάτηση των ανθρωπίνων και ως μορφή βίας κατά των γυναικών και των παιδιών. Καταναγκαστικός γάμος υφίσταται, όταν δεν υπάρχει ελεύθερη συναίνεση και όταν χρησιμοποιείται βία για να πραγματοποιηθεί ο γάμος ή για να δοθεί η συγκατάθεση του θύματος. Η πραγματοποίηση του γάμου περιλαμβάνει σωματική, οικονομική ή ψυχολογική βία, απαγωγή και απειλές ότι θα βλάψουν ή θα σκοτώσουν το θύμα. Όταν τελείται ένας καταναγκαστικός γάμος, η σεξουαλική επαφή μέσα στο γάμο θεωρείται βιασμός, εφόσον δεν έχει δοθεί η συναίνεση. Ο όρος «γάμος» χρησιμοποιείται και για περιπτώσεις πορνείας, καθώς και για συνεχείς βιασμούς των κοριτσιών, όπως συμβαίνει στην Αφρική, όπου τα κορίτσια απάγονται από τους στρατιώτες για να γίνουν «σύζυγοί» τους (Chantler, 2012: 176).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ, ΦΤΩΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

2.1 Θεωρητική προσεγγίση του Μάρξ για τον καπιταλισμό

Οι ιδέες του Μάρξ επηρέασαν την κοινωνική σκέψη και θεωρία καθώς και την πολιτική δράση από τον 19ο αιώνα μέχρι σήμερα. Γι' αυτό είναι σημαντικό να αναφερθούμε στην θεωρία του Μάρξ σχετικά με τον καπιταλισμό και τις επιπτώσεις του στην κοινωνία. Στο έργο του «Το Κεφάλαιο» υποστήριξε ότι ο καπιταλισμός εκμεταλλευόταν τους εργαζόμενους και τους οδηγούσε στην φτώχεια, ήταν όμως αναγκαίος γιατί αύξανε την ποσότητα αγαθών.

Ο Μάρξ θεωρεί ότι το κεφάλαιο είναι ένα οικονομικό στοιχείο που συνδιάζεται με άλλα στοιχεία, όπως τα μηχανήματα, τις πρώτες ύλες και το εργατικό δυναμικό. Το κεφάλαιο έχει τη δύναμη να αγοράζει εργατική δύναμη από ανθρώπους που δεν έχουν άλλο τρόπο επιβίωσης, ώστε να εργαστούν και να παράξουν περισσότερο πλούτο (υπεραξία), ο οποίος με τη σειρά του θα αγοράσει περισσότερο εργατικό δυναμικό και περισσότερα εργαλεία (Wolf, 2008: 460). Το κεφάλαιο ρυθμίζει την αγορά διότι αγοράζει και πωλεί τα μέσα παραγωγής και την εργατική δύναμη. Με την ανάπτυξη της τεχνολογίας το κεφάλαιο επενδύει περισσότερο πλούτο στα μέσα παραγωγής και λιγότερο σε εργατικό δυναμικό (Wolf, 2008: 461).

Όταν η ζήτηση για εργασία είναι μεγαλύτερη από την προσφορά εργασίας ο μισθός αυξάνεται. Εφόσον το κεφάλαιο αγοράζει την εργασιακή δύναμη, όταν αυξάνεται ο μισθός, μειώνεται η υπεραξία δηλαδή η συσσώρευση πλούτου. Η μείωση αυτή «δεν μπορεί να συνεχιστεί ως το σημείο που θα απειλούσε το ίδιο το σύστημα», όπως αναφέρει ο Μάρξ στο έργο του το Κεφάλαιο (Μανιάτης, 1999: 80). Τότε επέρχεται η κρίση. Οι βιομηχανίες κλείνουν, αυξάνεται η ανεργία και μειώνονται οι μισθοί. Μετά την κρίση συμβαίνει το αντίθετο. Επενδύονται μεγαλύτερα ποσά στο εργατικό δυναμικό και με αυτό τον τρόπο αυξάνεται το κέρδος (Wolf, 2008: 461, 462).

Οι αυξήσεις στο μισθό επιφέρουν πολλαπλασιασμό του εργατικού δυναμικού, επομένως και της προσφοράς εργασίας. Όταν η προσφορά εργασίας είναι μεγαλύτερη από τη ζήτηση, οι μισθοί μειώνονται κάτω από το επίπεδο επιβίωσης. Αυτό με τη σειρά του φέρνει υπογεννητικότητα, άρα και μείωση της προσφοράς εργασίας (Μανιάτης, 1999: 81).

Στην καπιταλιστική οικονομία υπάρχει η τάση για ολοένα μεγαλύτερη παραγωγή. Ο Μάρξ παρατηρεί μια άλλη μορφή κρίσης. Με την υπερβολική παραγωγή, οι τιμές των προϊόντων πέφτουν κάτω του κόστους και έτσι υπάρχει μείωση του κέρδους. Αυτή είναι η «κρίση της ρευστοποίησης της υπεραξίας» και οφείλεται στην αδυναμία των καταναλωτών να αγοράζουν τα παραγόμενα προϊόντα (Wolf, 2008: 462).

Οι νόμοι του ανταγωνισμού επιβάλλουν τη μείωση του κόστους των εμπορευμάτων. Για να επιτευχθεί αυτή η μείωση πρέπει να αλλάξει η εργασιακή διαδικασία δηλαδή ο τρόπος παραγωγής, ώστε το κεφάλαιο να παράγει μεγαλύτερη υπεραξία. Αυτό που κάνει το κεφάλαιο είναι να μειώνει την αξία της εργασιακής δύναμης με την επέκταση της εργασιακής ημέρας, δηλαδή την μετατροπή της εργασίας σε υπερεργασία (Μανιάτης, 1999: 64). Δεν είναι απαραίτητο να αυξηθεί ο αριθμός των εργατών, γιατί μπορεί ο ατομικός εργάτης να παρέχει περισσότερη εργασία. Δηλαδή το κεφάλαιο κινητοποιεί περισσότερη εργασία χωρίς να στρατολογεί περισσότερους εργάτες (Μάρξ, 2009: 658).

Στην εργασιακή διαδικασία και την ανάπτυξη του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής ο Μαρξ ξεχωρίζει τρία στάδια: τη συνεργασία, την μανουφακτούρα και τη μεγάλη βιομηχανία με τις μηχανές. Η συνεργασία είναι το στάδιο κατά το οποίο εργάζονται πολλά άτομα στην ίδια διαδικασία παραγωγής. Το αποτέλεσμα είναι η μείωση της αξίας του εμπορεύματος, καθώς οι εργάτες εργάζονται σε ένα μόνο εργαστήριο αντί σε περισσότερα (Μανιάτης, 1999: 68-71).

Η μανουφατούρα επικράτησε πριν την Βιομηχανική επανάσταση. Αφομοίωσε πρώτα τους αγρότες και αργότερα τα αστικά συντεχνιακά χειροτεχνικά επαγγέλματα. Η δημιουργία της μανουφακτούρας είναι αποτέλεσμα της συσσώρευσης πλούτου στα χέρια των εμπόρων. Σε πρώτη φάση ο έμπορος αγόραζε από τους αγρότες τα χειροτεχνικά προϊόντα τους, που τα κατασκεύαζαν για να συμπληρώσουν το εισόδημά τους, και τα πωλούσε. Σε μία επόμενη φάση εφοδίαζε τους αγρότες με πρώτες ύλες για την παραγωγή των εμπορευμάτων. Έτσι σιγά σιγά η οικοτεχνική χειρωνακτική εργασία από συμπληρωματική έγινε κύρια απασχόληση. Ο Μάρξ γράφει ότι με αυτό τον τρόπο ο έμπορος «έφερε τους αγρότες κάτω από τις διαταγές του», τους υποχρέωνε «να ανταλλάσουν την εργασία τους με χρήμα για να επιβιώσουν». Τέλος τους απέσπασε από τα χωριά τους και τους συγκέντρωσε σε ένα «εργαστήριο» (μανουφακτούρα) μετατρέποντας τους αγρότες σε μισθωτούς εργάτες.

Αργότερα συγκέντρωσε και τις αστικές συντεχνίες κάτω από μία στέγη (Αντωνοπούλου, 2008: 145).

Με αυτό τον τρόπο μειώθηκε το κόστος παραγωγής. Ο έμπορος έγινε καπιταλιστής αναλαμβάνοντας την παραγωγή προϊόντων και παρενέβαινε σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας. Στη μανουφακτούρα ο χειροτέχνης ήταν φορέας της τέχνης του. Η εργασία είχε τα ποιοτικά της χαρακτηριστικά, ήταν δημιουργία (Αντωνοπούλου, 2008: 146). Η μανουφακτούρα ήταν ο προπομπός του κεφαλαίου και του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής. Ο τεχνίτης δεν έχει τα εργαλεία του και τα μέσα παραγωγής, διατηρεί όμως τον τρόπο εργασίας του και τα χαρακτηριστικά της τέχνης του και εξακολουθεί να δημιουργεί (Αντωνοπούλου, 2008: 147, 148).

Στην μανουφακτούρα υπάρχουν δύο τρόποι παραγωγής. Ο πρώτος είναι όταν πολλοί εργάτες συνεργάζονται για την παραγωγή ενός μονο προϊόντος. Ο δεύτερος τρόπος παραγωγής είναι όταν χειροτέχνες παράγουν το ίδιο προϊόν σαν μισθωτοί για τη μαζική παραγωγή του προϊόντος (Μανιάτης, 1999: 69-72).

Στα τέλη του 18ου αιώνα επικρατεί η μεγάλη βιομηχανία και οι μηχανές. Τότε εισάγεται η ατμοκίνητη μηχανή και διαμορφώνεται το καπιταλιστικό εργοστάσιο. Οι μηχανές υποκατέστησαν τον εργάτη. Ο Μάρξ αναφέρει ότι «η μηχανή δεν απελευθερώνει τον εργάτη από την εργασία, αλλά την εργασία από το περιεχόμενό της». Δηλαδή η εργασία του εργάτη δεν έχει περιεχόμενο, δεν είναι ποιοτική όπως η εργασία του τεχνίτη (Αντωνοπούλου, 2008: 124, 125). Ο εργάτης επιβλέπει τη λειτουργία της μηχανής και μετατρέπεται σε εξάρτημά της. Με τη χρήση των μηχανών αυξάνεται η αξία του κεφαλαίου. Όπως αναφέρει ο Μάρξ «οι μηχανές είναι το μέσο για την παραγωγή υπεραξίας» (Μανιάτης, 1999: 72).

Στην καπιταλιστική κοινωνία με την εκμηχάνιση της εργασίας η ανθρώπινη εργασία μετασχηματίζεται σε «εργασιακή δύναμη», δηλαδή εμπόρευμα που διακινείται στην αγορά. Ο αγρότης αποσπάται από την γη του και μετατρέπεται σε «ελεύθερο εργάτη» (Αντωνοπούλου, 2008: 144).

Στις αρχές του 20ου αιώνα εισήχθη στην παραγωγή ο «μάντας», ο ταινιόδρομος συναρμολόγησης, που με την κίνησή του μεταβίβαζε το προϊόν από το ένα στάδιο κατασκευής στο επόμενο. Οι εργάτες παρατάχθηκαν κατά μήκος του και συντόνιζαν τις κινήσεις τους με την κίνηση του μάντα. Κάθε εργάτης έκανε τις ίδιες αυτοματοποιημένες κινήσεις πολλές ώρες την ημέρα. Η εργασία αυτή του εργάτη

είναι μία «αφηρημένη δραστηριότητα», όπου ο εργάτης γίνεται μέρος της μηχανής (Αντωνοπούλου, 2008: 152).

Το κεφάλαιο για να επιβιώσει πρέπει να εκμεταλλεύεται τις νέες μεθόδους και τεχνικές παραγωγής, ώστε να συγκεντρώνει υπεραξία και να αυξάνει τα μηχανήματα και άλλα μέσα παραγωγής, καθώς και την εργατική τάξη (Μανιάτης, 1999: 79). Χρειάζεται πάντοτε να έχει εργατικό υπερπληθυσμό, δηλαδή έναν εφεδρικό στρατό που ανήκει στο κεφάλαιο για να τον αξιοποιήσει όταν τον χρειαστεί (Μάρξ, 2009: 655).

Η εργατική τάξη χωρίζεται σε ενεργό και εφεδρικό στρατό. Σύμφωνα με το δόγμα της πολιτικής οικονομίας, όσο αυξάνεται η συσσώρευση κεφαλαίου τόσο αυξάνεται ο μισθός εργασίας. Η αύξηση του μισθού προκαλεί πολλαπλασμό του εργατικού πληθυσμού και αύξηση της προσφοράς εργασίας. Όταν η ζήτηση εργασίας είναι μικρότερη από την προσφορά τότε ο μισθός μειώνεται, ώσπου η προσφορά εργασίας να γίνει μικρότερη από τη ζήτηση (Μάρξ, 2009: 660, 661).

Ο νόμος της ζήτησης και της προσφοράς εργασίας στηρίζεται στον σχετικό υπερπληθυσμό, δηλαδή τον εφεδρικό στρατό εργατικού δυναμικού. Με την εισαγωγή των μηχανών «ελευθερώνονται» εργάτες δηλαδή ελευθερώνεται κεφάλαιο για τους εργάτες. Οι εργάτες που ελευθερώνονται δεν είναι μόνο αυτοί που εκτοπίζονται από τις μηχανές, αλλά και οι αναπληρωτές εργάτες. Όλοι αυτοί μπορούν να χρησιμοποιηθούν από κάθε νέο κεφάλαιο (Μάρξ, 2009: 662).

Το κεφάλαιο φροντίζει να υπάρχει πάντοτε εφεδρικός στρατός. Ο σχετικός υπερπληθυσμός δηλαδή ο εφεδρικός στρατός εργασίας έχει τρεις μορφές, τη ρευστή, την λανθάνουσα και τη στάσιμη (Μάρξ, 2009: 664). Στη ρευστή μορφή του εφεδρικού στρατού βρίσκονται οι εργάτες στα βιομηχανικά κέντρα, οι οποίοι άλλοτε μισοαπασχολούνται και άλλοτε μένουν άνεργοι, ιδίως όταν δεν είναι νέοι, και απολύονται καθώς το κεφάλαιο χρειάζεται εργάτες νεαρής ηλικίας (Μάρξ, 2009: 664 και Μανιάτης, 1999: 81).

Στη λανθάνουσα μορφή του εφεδρικού στρατού βρίσκονται οι κάτοικοι των αγροτικών περιοχών, που προσπαθούν να εργαστούν στα βιομηχανικά κέντρα σε περιόδους άνθησης και μετά να ξαναγυρίσουν στα χωριά τους. Σε αυτούς υπάγονται και μετανάστες από άλλες χώρες. Γι' αυτό περιορίζουν τον εργάτη γης στο όριο του ελάχιστου μεροκάματου, ώστε να βρίσκεται στα όρια της εξαθλίωσης (Μάρξ, 2009: 665,666).

Η τρίτη μορφή του εφεδρικού στρατού είναι στάσιμη. Ο στάσιμος υπερπληθυσμός είναι οι εργάτες με άτακτη απασχόληση και προσφέρει στο κεφάλαιο ένα πλεόνασμα εργατικής δύναμης. Ένα μέρος αυτού του πληθυσμού βρίσκεται σε συνθήκες απόλυτης φτώχειας. Η απόλυτη φτώχεια μετατρέπει αυτούς τους ανθρώπους σε άτομα ιδιαίτερης εκμετάλλευσης από το κεφάλαιο, με ανώτατο χρόνο εργασίας και ελάχιστο όριο μισθού (Μάρξ, 2009:666 και Μανιάτης, 1999: 82).

Τέλος το κατώτατο κατακάθισμα του σχετικού υπερπληθυσμού είναι ο παουπερισμός (έσχατη εξαθλίωση), που έχει τρεις κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία είναι οι ικανοί για εργασία. Η δεύτερη είναι τα παιδιά των εξαθλιωμένων και τα ορφανά, που σε περιόδους μεγάλης βιομηχανικής ανόδου τα εντάσσουν στον ενεργό εργατικό στρατό. Η τρίτη κατηγορία είναι οι εξαθλιωμένοι, οι ανίκανοι για εργασία, τα θύματα από τις επικίνδυνες μηχανές, τα ορυχεία, τα χημικά εργοστάσια. Αυτοί είναι οι ανάπηροι του εργατικού στρατού που ανήκουν στον παουπερισμό. Ο Μάρξ αναφέρει ότι «ο παουπερισμός αποτελεί όρο ύπαρξης της κεφαλαιοκρατικής παραγωγής και ανάπτυξης του πλούτου». Τα έξοδα για την συντήρηση αυτών των εξαθλιωμένων στρωμάτων, το κεφάλαιο τα μεταφέρει στην εργατική και μικροαστική τάξη (Μάρξ, 2009: 667 και Μανιάτης, 1999: 82).

Ο απόλυτος γενικός νόμος της κεφαλαιοκρατικής συσσώρευσης, όπως αναφέρει ο Μάρξ, είναι ο εξής: «όσο πιο μεγάλο είναι το εξαθλιωμένο στρώμα της εργατικής τάξης και ο εφεδρικός στρατός, τόσο πιο μεγάλος είναι ο επίσημος παουπερισμός (Μάρξ, 2009: 667).

Παρόλο που ο Μάρξ έγραψε όλα αυτά στα μέσα του 19ου αιώνα, όλα όσα περιγράφει για τον τρόπο που λειτουργεί το κεφάλαιο και ο καπιταλισμός καθώς και η διαδικασία της καπιταλιστικής συσσώρευσης ισχύουν και στη σύγχρονη εποχή και μάλιστα σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό. Η ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας αύξησε τη φτώχεια και τον παουπερισμό, ιδίως στις χώρες του τρίτου κόσμου. Οι πολυεθνικές με τον ανταγωνισμό και την προσπάθεια να μειώσουν το κόστος παραγωγής και να βρουν όσο το δυνατό πιο φθηνή εργασία, εκμεταλλεύονται στο έπακρο τους ανθρώπους. Αυτό που περιγράφει ο Μάρξ, ότι ο καπιταλισμός μετέτρεψε τον εργαζόμενο σε εξάρτημα μηχανής και σε αντικείμενο που αγοράζεται και πωλείται, είναι το ίδιο που συμβαίνει και σήμερα με τους εξαθλιωμένους ανθρώπους, που είναι ο εφεδρικός στρατός εργασίας με ελάχιστο ή καθόλου μισθό και με πολλές ώρες εργασίας. Αυτοί είναι «οι εν δυνάμει δούλοι», δηλαδή άνθρωποι που στερούνται όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα.

2.2 Παγκοσμιοποίηση της οικονομίας

Με τον όρο παγκοσμιοποίηση εννοούμε τη φιλελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου και την εξάπλωση της καπιταλιστικής οικονομίας σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι επί μέρους αλλαγές που επιφέρει η παγκοσμιοποίηση επηρεάζουν σχεδόν όλους και στις περισσότερες περιπτώσεις έχουν αρνητική επίδραση. Για αυτό το λόγο η παγκοσμιοποίηση θεωρείται μια αρνητική και απειλητική διαδικασία που δημιουργεί ανισότητα, οικονομική ανασφάλεια, περιβαλλοντικές απειλές και πολέμους (Ψαρρού, 2005: 279).

Η παγκοσμιοποίηση θεωρείται ως μία δραματική μετάβαση από την εποχή της ανθρώπινης ιστορίας που είναι γνωστή ως νεωτερικότητα (modernity). Ενώ η νεωτερικότητα διακατέχεται από την ιδέα έθνους- κράτους, η παγκοσμιοποίηση υπερβαίνει τα σύνορα των εθνικών κρατών και διαδίδει πρακτικές, αξίες, τεχνολογία και άλλα προϊόντα σε ολόκληρο τον κόσμο (Bales, 2005: 112). Η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης είναι ιδιαίτερα εμφανής στην οικονομία. Αντίθετα με το έθνος-κράτος που προωθούσε και οργάνωνε το εμπόριο, το παγκοσμιοποιημένο εμπόριο και το κεφάλαιο απελευθερώνονται ραγδαία από τον κρατικό έλεγχο και γίνονται υπερεθνικές δραστηριότητες (Bales, 2005: 113).

Το «εθνικό» θεωρείται οπισθοδρόμηση, ενώ η παγκοσμιοποίηση θεωρείται μια διαδικασία προοδευτική, γιατί είναι αναγκαία για την παγκόσμια ανάπτυξη του εμπορίου και τη μεγαλύτερη κερδοφορία των ισχυρών πολυεθνικών και των ισχυρών κρατών. Τα συμφέροντα της καπιταλιστικής τάξης παρουσιάζονται ως παγκόσμια συμφέροντα, αλλά χρησιμοποιείται ο όρος παγκοσμιοποίηση για να συγκαλύψει το γεγονός. Έτσι εδραιώνεται η παγκόσμια κυριαρχία του νεο-φιλελεύθερου καπιταλιστικού συστήματος (Ψαρρού, 2005: 318-319).

Η παγκοσμιοποίηση δημιουργεί έντονη οικονομική ανισότητα τόσο ανάμεσα στα κράτη όσο και μέσα σε αυτά. Ο κόσμος ελέγχεται από λίγα ισχυρά κράτη και είναι ολιγαρχικός, όχι παγκόσμιος. Τα τελευταία τριάντα χρόνια αυτό που συμβαίνει είναι η άνοδος της φτώχειας και μάλιστα της ακραίας φτώχειας. Αυτό που μπορεί να βοηθήσει τις φτωχές χώρες να επανεταχθούν στην οικονομία της αγοράς είναι η εκπαίδευση και η υγεία. Αυτό όμως είναι πολύ δύσκολο να γίνει, καθώς η γνώση και η πληροφόρηση είναι συγκεντρωμένες στις πλουσιότερες χώρες, ενώ οι συνθήκες υγιεινής στις φτωχές χώρες είναι άθλιες. Η οικονομική ανασφάλεια που προκαλεί η παγκοσμιοποίηση μπορεί με τη σειρά της να οδηγήσει σε πολιτική αστάθεια, καθώς

με τον καπιταλισμό διακυβένονται τα πάντα, ακόμη και η Δημοκρατία (Ψαρρού, 2005: 282-286).

Η παγκοσμιοποίηση φέρει μια συγκεκριμένη κουλτούρα του καταναλωτισμού και αυτή την κουλτούρα θέλει να επιβάλει σε όλο τον κόσμο. Η κατανάλωση παρουσιάζεται ως ένα πακέτο μαζί με την ελεύθερη αγορά, το φιλελευθερισμό και την Δημοκρατία. Αυτός είναι ο πολιτισμικός ιμπεριαλισμός, που επιβάλλεται όχι μόνο με οικονομικά μέσα αλλά και πολιτικά και ιδεολογικά, ακόμη και στρατιωτικά (Ψαρρού, 2005: 289).

Παράλληλα, καθώς με την παγκοσμιοποίηση δημιουργείται μεγαλύτερος πλούτος στις ισχυρές χώρες του Βορρά και μεγαλύτερη φτώχεια στις χώρες του Νότου, υπάρχει μια τάση μετανάστευσης σε πλουσιότερες χώρες. Η φτώχεια και η απογοήτευση είναι οι σημαντικότεροι λόγοι για την αναζήτηση καλύτερης ζωής σε μια άλλη χώρα (Ψαρρού, 2005: 300-302). Εφόσον η παγκοσμιοποίηση δημιουργεί συνθήκες φτώχειας και εξαθλίωσης, είναι πολύ εύκολη η εκμετάλλευση αυτών των εξαθλιωμένων και πάμφτωχων ανθρώπων από ιδιωτικούς πράκτορες και παγκόσμια κυκλώματα.

2.3 Παγκοσμιοποίηση της δουλείας

Ό, τι συμβαίνει με την οικονομία το συναντούμε και στη δουλεία. Τον 19ο αιώνα η δουλεία ήταν μια κοινωνική και οικονομική σχέση που καθοριζόταν από τους νόμους των εθνικών κρατών. Ήταν μια σχέση όπως ο γάμος ή ένα επιχειρηματικό συμβόλαιο, και ήταν νόμιμη μέσα στα όρια του κράτους. Ένας δούλος σε ένα κράτος μπορούσε αυτόματα να είναι ελεύθερος σε ένα άλλο (Bales, 2005: 113).

Η κατάργηση των νόμων για τη δουλεία δεν έδωσε τέλος στη δουλεία, που συνέχισε να υπάρχει σε όλο τον κόσμο. Η παγκοσμιοποίηση δημιούργησε τις συνθήκες που διευκόλυναν την αύξηση της δουλείας. Όταν υπάρχει οικονομική εξαθλίωση ενός πληθυσμού, η οποία συνδιάζεται με τη διαφθορά που υπάρχει στην χώρα και επιτρέπει σε κάποια κυκλώματα να αιχμαλωτίσουν ή να ελέγξουν ευπαθείς ομάδες, τότε εμφανίζεται η δουλεία. Οι νέες μορφές δουλείας δεν είναι απλώς αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, αλλά είναι μέρος της ίδιας της διαδικασίας της παγκοσμιοποίησης (Bales, 2005: 113).

Οι πολυεθνικές εταιρείες έχουν διασκορπίσει τα εργοστάσια παραγωγής σε όλο τον κόσμο, κυρίως σε χώρες του Τρίτου Κόσμου, όπου υπάρχει εξαθλιωμένο πλήθος (εφεδρικός στρατός εργασίας, όπως αναφέρει ο Μάρξ). Αυτό το παγκοσμιοποιημένο εμπόριο αναγκάζει τις εθνικές κυβερνήσεις των φτωχών χωρών να υποκύπτουν σε όλα όσα τους ζητούν οι πολυεθνικές, όπως π.χ. απαλλαγή από φόρους, καταπάτηση του εργατικού δικαίου κ.α. (Bales 2005: 113).

Σήμερα η δουλεία έχει γίνει παγκοσμιοποιημένη και υποδηλώνει την εμπορευματοποίηση της ανθρωπότητας, η οποία δημιουργεί νέες μορφές δουλείας. Η παλιά μορφή δουλείας ήταν η εμπορευματοποίηση των ανθρώπων που ήταν περιουσία του αφεντικού τους. Οι άνθρωποι, ως νόμιμη περιουσία, ήταν η βάση για την παραδοσιακή δουλεία. Στη σημερινή εποχή οι δούλοι δεν είναι πια επένδυση οικονομική, αλλά χρησιμοποιούνται για να συνεισφέρουν στην οικονομική ανάπτυξη για όσο καιρό είναι απαραίτητοι (Bales, 2005: 113-114).

Η τιμή τους είναι στο κατώτερο σημείο όλων των εποχών. Οι δούλοι είναι τόσο φθινοί, ώστε επηρεάζουν το κόστος σε πολλά είδη εργασίας. Αυτό είναι παγκόσμιο φαινόμενο. Δούλοι από τη Δυτική Αφρική βρίσκονται στο Παρίσι ή τη Νέα Υόρκη, δούλοι από τις Φιλιππίνες βρίσκονται στο Βανκούβερ και τη Σαουδική Αραβία και οι Ανατολικοευρωπαίοι, ιδίως οι γυναίκες, διασκορπίζονται ως δούλοι σε όλο τον κόσμο (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 47). Οι δούλοι χρησιμοποιούνται σε χαμηλής αξίας εργασίες, όπως λατομεία, γεωργία και αλλού, καθώς οι κυβερνήσεις έχουν ολοένα λιγότερο έλεγχο πάνω στις εταιρείες που έχουν εξαπλωθεί σε όλο τον πλανήτη (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 48).

Ο International Labor Organisation - ILO, Παγκόσμιος Οργανισμός Εργασίας, θεωρεί ότι η δουλεία και η διακίνηση ανθρώπων είναι η άλλη όψη της παγκοσμιοποίησης. Οι δούλοι διακινούνται σε όλο τον κόσμο χωρίς να μπορεί κανείς να τους ελέγξει. Στη Βραζιλία οι δούλοι στρατολογούνται σε πυκνοκατοικημένες, οικονομικά υποβαθμισμένες περιοχές και μεταφέρονται με πλοία χίλια μίλια μακριά στα δάση, όπου κατασκευάζουν ξυλοκάρβουνο, που και αυτό μεταφέρεται άλλα χίλια μίλια μακριά για να το χρησιμοποιήσουν σε εργοστάσια χαλυβουργίας. Ο χάλυβας πωλείται στον Καναδά, στις Η.Π.Α και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Απο τη Βιρμανία και το Λάος εισάγονται γυναίκες για τα πορνεία της Ταϊλάνδης, της Ιαπωνίας και της Ευρώπης. Στην Ινδία εκατομμύρια δούλοι καλλιεργούν σιτηρά, ρύζι κ.α, εργάζονται στα λατομεία, ενώ μικρά παιδιά σε Ινδία, Πακιστάν και Νεπάλ κατασκευάζουν χαλιά που εξάγονται στην Ευρώπη και τις Η.Π.Α. Παγκοσμιοποίηση σημαίνει ότι

αγοράζουμε προϊόντα που κατασκευάζονται σε διαφορετικά μέρη του κόσμου από δούλους, όπως τα χαλιά, το κακάο, το βαμβάκι, το κρέας, τα λαχανικά, τα φρούτα, τα ψάρια, τον χρυσό, τα διαμάντια, τα υποδήματα, τον ρουχισμό και πολλά άλλα (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 48-49).

2.4 Φτώχεια και πείνα

Η ανάπτυξη που υπήρχε τις πρώτες δεκαετίες μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο καλυτέρευσε το επίπεδο ζωής πολλών χωρών σε όλο τον κόσμο. Τα οφέλη όμως που πραγματοποιήθηκαν εξαλείφθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες και η φτώχεια αυξήθηκε σε πολλές χώρες της Νότιας Ασίας, Αφρικής και Λατινικής Αμερικής, καθώς και σε ορισμένες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και σε όλες σχεδόν τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης (Πετμεζίδου & Παπαθεοδώρου, 2004: 35).

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια έκρηξη της φτώχειας, αύξηση της βρεφικής και παιδικής θνησιμότητας, μείωση του προσδόκιμου επιβίωσης και έλλειψη κοινωνικών υπηρεσιών. Υπάρχουν χώρες όπου τα επίπεδα της φτώχειας είναι τόσο υψηλά ώστε το ένα στα δύο άτομα να ζει σε συνθήκες ακραίας φτώχειας, όπως συμβαίνει για παράδειγμα στην Υποσαχάρια Αφρική (Πετμεζίδου & Παπαθεοδώρου, 2004: 29, 30).

Η ανισότητα αυξάνεται σε παγκόσμιο επίπεδο τόσο ανάμεσα στις χώρες όσο και στο εσωτερικό των χωρών και ο έλεγχος των πόρων συγκεντρώνεται στα χέρια λίγων (Πετμεζίδου & Παπαθεοδώρου, 2004: 49). Η ανισότητα που έχει δημιουργήσει η παγκοσμιοποίηση έχει αποκλείσει ολόκληρους λαούς από βασικά αγαθά, όπως η υγεία και η εκπαίδευση αλλά ακόμη και από αγαθά, που μέχρι πρότινος θεωρούνταν δημόσια, όπως είναι η γη και το νερό. Έτσι υψώνονται «φράχτες» ανάμεσα στους ανθρώπους και στις χώρες. Ένας «φράχτης» περιβάλλει τα σχολεία της Ζάμπια, καθώς εκατομμύρια άνθρωποι δεν έχουν να πληρώσουν τα δίδακτρα που επέβαλε η Παγκόσμια Τράπεζα και γι' αυτό δεν στέλνουν τα παιδιά τους στο σχολείο. Ένας άλλος «φράχτης» περιβάλλει το καθαρό νερό στο Σοβέτο στη Νότια Αφρική καθώς η τιμή του είναι πολύ ακριβή εξ αιτίας της ιδιωτικοποίησης (Klein, 2011: 159-162).

Οι «φράχτες» ήταν πάντα απαραίτητοι για την προστασία της ιδιοκτησίας του καπιταλισμού. Πίσω από αυτούς τους εικονικούς φράχτες βρίσκονται άνθρωποι αποκλεισμένοι από την παιδεία, την υγεία και την εργασία. Είναι «φράχτες» που

εξοβελίζουν ακόμη και ολόκληρες χώρες όπως η Αργεντινή ή ηπειρούς όπως η Αφρική και τις οδηγούν σε ακραία φτώχεια (Klein, 2011: 34, 35).

Η μεγάλη ανάπτυξη, που υποτίθεται ότι θα καλυτέρευε τη ζωή των ανθρώπων, είναι αυτή που οδηγεί εκατομμύρια ανθρώπους στην ακραία φτώχεια και κατόπιν στη δουλεία. Οι οικονομικές αλλαγές που επέφερε η παγκοσμιοποίηση, οδήγησαν πολλούς ανθρώπους στον αναπτυσσόμενο κόσμο σε παραγκουπόλεις γύρω από τα αστικά κέντρα, και τους οδήγησαν σε σοβαρή κοινωνική και οικονομική ανέχεια. Όλοι αυτοί οι πάμφτωχοι και αποδιωγμένοι είναι οι εν δυνάμει δούλοι (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 55).

Η ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας αύξησε τη φτώχεια σε μεγάλο μέρος του πληθυσμού στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Τα τελευταία πενήντα χρόνια πολλές χώρες της Αφρικής, της Ασίας και της Νότιας Αμερικής μαστίζονταν από εμφυλίους και εθνικιστικούς πολέμους για την ανεξαρτησία τους από τις αποικιακές δυνάμεις. Οι χώρες αυτές δανείζονταν από πλούσιες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Βόρειας Αμερικής για να αγοράσουν όπλα, και καθώς τα χωράφια τους και οι σοδιές τους καταστράφηκαν, οδηγήθηκαν σε ακόμη μεγαλύτερη φτώχεια (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 55 & Ψαρρού, 2005: 292). Με το εμπόριο όπλων οι ισχυρές χώρες γίνονται πλουσιότερες και οι φτωχές φτωχότερες. Τα χρήματα αυτά, που ξοδεύουν οι φτωχές χώρες σε όπλα, θα μπορούσαν να τα χρησιμοποιήσουν για την εκπαίδευση κάθε παιδιού. Γιατί, η βασική εκπαίδευση είναι αυτή που μπορεί να απομακρύνει τα παιδιά από τη δουλεία (Bales, 2005: 15).

Ωστόσο, μόνο η εκπαίδευση δεν λύνει το πρόβλημα της δουλείας. Μπορεί η άγνοια να βοηθάει τη δουλεία, η διαφθορά όμως είναι εκείνη που την γιγαντώνει. Σε όλο τον κόσμο η δουλεία αυξάνεται εκεί όπου η διαφθορά διαλύει τους κανόνες του νόμου και καθιστά τους ανθρώπους έρμαια της βίας. Τα μεγάλα κέρδη από το εμπόριο όπλων διαφθείρουν τους πολιτικούς. Η διαφθορά και το εμπόριο όπλων είναι δύο παράγοντες που εμποδίζουν τις κυβερνήσεις να κάνουν το σωστό, παρόλο που πολλές χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου έχουν εξαιρετικούς νόμους κατά της δουλείας. Το πρόβλημα είναι ότι δεν εφαρμόζονται γιατί η διαφθορά και η αδιαφορία των κυβερνήσεων είναι τόσο μεγάλη (Bales, 2005: 16).

Η ακραία φτώχεια που υπάρχει σε πολλές φτωχές χώρες οδηγεί στον υποσιτισμό και την πείνα. Την δεκαετία του 1990 τοπικοί λιμοί εξαπλώθηκαν στις χώρες του τρίτου κόσμου. Στην Ινδία, για παράδειγμα, η φτώχεια επιδεινώθηκε μετά την υιοθέτηση της νέας οικονομικής πολιτικής. Μικροί και μεσαίοι αγρότες

οδηγήθηκαν στην χρεοκοπία εξαιτίας της αύξησης των τιμών των καυσίμων και της κατάρρευσης των επιχορηγήσεων για τα λιπάσματα. (Chossudovsky, 1998: 88, 89)

Από το 1990 και μετά η φτώχεια εξαπλώνεται και στις χώρες της Βόρειας Αμερικής και Δυτικής Ευρώπης. Αυτό οφείλεται στα σκληρά μέτρα που επέβαλαν οι κυβερνήσεις των χωρών αυτών. Τα μέτρα αυτά οδήγησαν στην αποδόμηση του κράτους πρόνοιας. Καταργήθηκαν τα συστήματα προστασίας από την ανεργία, ιδιωτικοποιήθηκαν τα συνταξιοδοτικά ταμεία και οι κοινωνικές υπηρεσίες. Με την κατάρρευση του κράτους πρόνοιας τα επίπεδα ανεργίας των νέων αυξάνονται και υπάρχει αύξηση της βίας (Chossudovsky: 1998, 92).

Η φτώχεια σήμερα έχει γίνει παγκόσμια. Η τεχνολογική και επιστημονική πρόοδος συνετέλεσε στην αύξηση της παραγωγικότητας, αλλά δεν μείωσε τα επίπεδα της παγκόσμιας φτώχειας. Η μεταφορά των επιχειρήσεων στον Τρίτο Κόσμο σε περιοχές φθηνού εργατικού κόστους αύξησε την ανεργία στον ανεπτυγμένο κόσμο και προκάλεσε μείωση των εισοδημάτων των εργατών και αγροτών.

Η ανεργία διεθνοποιήθηκε και τα κεφάλαια εισρέουν από τη μία χώρα στην άλλη, αναζητώντας φθηνότερη προσφορά εργασίας. Η παγκόσμια ανεργία ρυθμίζει το εργατικό κόστος σε παγκόσμιο επίπεδο. Η παροχή φθηνής εργασίας από τον Τρίτο Κόσμο και το πρώην Ανατολικό μπλόκ συμπιέζει τους μισθούς στις ανεπτυγμένες χώρες. Η παγκόσμια ανεργία δημιουργεί πλεόνασμα εργατών σε μια Παγκόσμια Οικονομία φθηνής εργασίας (Chossudovsky, 1998: 102, 103).

2.5 Πολυεθνικές και Ελεύθερες Οικονομικές Ζώνες

Όταν αναφερόμαστε στην παγκοσμιοποίηση, δεν πρέπει να παραλείψουμε τις πολυεθνικές εταιρείες. Οι πολυεθνικές με τις διασυνδέσεις τους σε όλο τον κόσμο και με τις συμβάσεις τους με τους εργολάβους και υπεργολάβους είναι αυτές που εκμεταλλεύονται τους εργάτες και αυτές είναι υπεύθυνες για τις συνθήκες εργασίας στα εργατικά κάτεργα (sweatshops). Η πολιτική τους είναι η εκμετάλλευση των ανθρώπων εις το έπακρο, ώστε να αυξάνουν ολόένα και περισσότερο τα κέρδη τους. Σε αυτό έχουν με το μέρος τους και τις κυβερνήσεις των χωρών του Τρίτου Κόσμου, οι οποίες με ενέργειές τους ενθαρρύνουν την εκμετάλλευση των φτωχών και ευπαθών ομάδων, προσφέροντας στις πολυεθνικές πολύ φθηνή εργασία και ελάχιστους κανονισμούς για τις συνθήκες εργασίας (Flanagan, 2006: 118).

Από τις εκατό μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου οι πενήντα μία είναι πολυεθνικές εταιρείες και σαράντα εννέα είναι κράτη. Η δύναμη των πολυεθνικών είναι τεράστια. Το μεγαλύτερο ενδιαφέρον τους είναι να αναζητήσουν φθηνή εργασία για αυτό το σκοπό μεταφέρουν τα εργοστάσια τους από τις Ηνωμένες Πολιτείες και τον Καναδά, μειώνοντας έτσι τις θέσεις εργασίας σε αυτές τις χώρες και αυξάνοντας την ανεργία. Χτενίζουν όλο τον κόσμο προκειμένου να βρουν εργοστάσια που θα παράγουν τόσο ανέξοδα τα προϊόντα τους ώστε το κέρδος τους να πλησιάζει το 400%. Όταν διαλέγουν τις περιοχές όπου θα κατασκευάσουν τα προϊόντα τους, το μεγαλύτερο ενδιαφέρον τους είναι να αναζητήσουν όσο το δυνατόν πιο φθηνή εργασία (Flanagan, 2006: 119, 120).

Με αυτό τον τρόπο οι εταιρείες υποβαθμίζουν τις συνθήκες εργασίας στις χώρες που τις φιλοξενούν, γιατί πρέπει να ανταγωνιστούν με άλλες πολυεθνικές και τοπικές εταιρείες. Γι' αυτό το λόγο δίνουν πολύ χαμηλούς μισθούς σε άθλιες συνθήκες εργασίας, ώστε οι τοπικές εταιρείες να μην μπορούν να τις ανταγωνιστούν. Συνήθως αναθέτουν σε εργολήπτες για να δώσουν δουλειά σε ντόπιους εργάτες με πολύ μικρή αμοιβή (Flanagan, 2006: 121, 122). Για παράδειγμα η Nike έκλεισε το εργοστάσιο στην Καλιφόρνια και ανέθεσε την παραγωγή σε εργολήπτες κατασκευαστές στην Νότια Κορέα. Η Adidas έκλεισε το εργοστάσιο στην Γερμανία και ανέθεσε την παραγωγή σε εργολήπτες στην Ασία (Klein, 2005: 252).

Οι πολυεθνικές για ακόμη μεγαλύτερο κέρδος δημιουργούν τις ζώνες ελευθέρου εμπορίου σε όλο τον κόσμο, όπου οι συνθήκες εργασίας είναι απάνθρωπες. Τέτοιες ζώνες υπάρχουν στην Ινδονησία, Κίνα, Μεξικό, Βιετνάμ, Φιλιππίνες και αλλού. Σε όλο τον κόσμο υπάρχουν χίλιες ζώνες ελευθέρου εμπορίου και 27 εκατομμύρια άνθρωποι εργάζονται σε αυτές. Είναι αποκομμένες από τις χώρες που τις φιλοξενούν και είναι απαλλαγμένες από δασμούς και φόρους. Οι εργαζόμενοι είναι μετανάστες που κατοικούν μακριά από τις οικογένειές τους, εργάζονται 14 έως 16 ώρες την ημέρα, έξι έως επτά ημέρες την εβδομάδα και είναι στην πλειονότητα νέες γυναίκες (Klein, 2005: 258-261).

Οι μισθοί των εργατών είναι τόσο χαμηλοί, που ίσα ίσα φθάνουν για μια κούπα ρύζι και για να πληρώνουν τους κοιτώνες όπου μένουν μαζί με άλλους. Οι εργοδότες κρατούν τα λουτρά κλειστά εκτός από δύο διαλείμματα 15 λεπτών. Ράφτρες στα εργοστάσια της Gap και Old Navy διηγούνται ότι πολλές φορές αναγκάζονται να ουρήσουν μέσα σε πλαστικές σακούλες που βρίσκονται κάτω από τις μηχανές τους. Υπάρχουν κανονισμοί πόσο πρέπει να μιλά κανείς και κανονισμοί

εναντίον του γέλιου. Στις ζώνες αυτές απαγορεύονται οι απεργίες (Klein, 2005: 264-268).

Αυτά είναι τα εργοστασιακά κάτεργα, όπου οι εργάτες εργάζονται υποχρεωτικές υπερωρίες ακόμη και τη νύχτα. Οι εργολήπτες για να μπορέσουν να παραδώσουν εγκαίρως την παραγγελία κάνουν ενέσεις αμφεταμινών στους εργάτες για να τους κρατήσουν ξύπνιους (Klein, 2005: 272, 273). Στα εργατικά κάτεργα εργάζονται ακόμη και παιδιά, όπως στην Αϊτή, την Ονδούρα, την Ινδονησία και την Κίνα. Τα παιδιά αυτά εργάζονται σε εφιαλτικές συνθήκες για να κατασκευάσουν παιχνίδια για την Disney και Mattel, που θα αγοράσουν τα παιδιά των πλούσιων χωρών. Στο Πακιστάν 10.000 παιδιά κατασκευάζουν μπάλες ποδοσφαίρου για τη Nike, Adidas και Reebok. Πολλά από αυτά τα παιδιά έχουν πωληθεί ως σκλάβοι στους εργοδότες τους και είναι μαρκαρισμένα σαν ζώα. Τα εργατικά κάτεργα των πολυεθνικών δείχνουν τις άθλιες ανισότητες της παγκόσμιας οικονομίας. Από τη μία πλευρά τα διευθυντικά στελέχη των εταιρειών που συσσωρεύουν τόσο πολύ χρήμα και από την άλλη, νεαρές γυναίκες που αγωνίζονται να επιβιώσουν σε παραγκουπόλεις και εργάζονται σε βρομερά εργοστάσια σε απάνθρωπες συνθήκες (Klein, 2005: 404).

Οι πολυεθνικές εταιρείες επενδύουν στον Τρίτο Κόσμο δήθεν για να ανακουφιστεί η φτώχεια και η δυστυχία. Στην πραγματικότητα όμως, οι κυβερνήσεις των χωρών αυτών προστατεύουν τις ξένες επενδύσεις κλείνοντας τα μάτια στις κατάφωρες παραβιάσεις των δικαιωμάτων των λαών από τις ξένες εταιρείες και έχουν τα άσχημα καθήκοντα, όπως την εκδίωξη χωρικών από τη γή τους, την καταστολή των απεργιών, τη σύλληψη διαδηλωτών για να διασφαλίσουν την ομαλή ροή του εμπορίου. Οι εταιρείες δηλαδή εμποδίζουν την ανθρώπινη ανάπτυξη. Αντί η αύξηση εμπορίου να βελτιώνει τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα καταπιέζει (Klein, 2005: 416).

Σήμερα οι πολυεθνικές είναι οι ισχυρότερες πολιτικές δυνάμεις της εποχής μας. Μια χούφτα διευθυντικών στελεχών εταιρειών καταστρώνουν τους νέους νόμους για την παγκόσμια οικονομία και οι εταιρείες είναι οι κυρίαρχοι πολιτικοί θεσμοί της εποχής μας που προωθούν την παγκοσμιοποίηση. Η εξουσία βρίσκεται στις εταιρείες και όχι στις κυβερνήσεις (Klein, 2005: 419).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

3.1 Ένα παγκόσμιο πρόβλημα

Συνήθως με τον όρο «human trafficking» εννοούμε την παράνομη διακίνηση ανθρώπων, κυρίως γυναικών και παιδιών, με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Ο ορισμός όμως αυτός συγκαλύπτει το πραγματικό πρόβλημα, που είναι η δουλεία (Bales, 2005: 126). Στην πραγματικότητα, εκτός από τα άτομα που εργάζονται αναγκαστικά στην πορνεία, πολλά από τα παράνομα διακινηθέντα άτομα (trafficked persons) εργάζονται σε καταναγκαστικές εργασίες για την παραγωγή προϊόντων, που πωλούνται σε όλη την υφήλιο. Τέτοια προϊόντα είναι κυρίως ο καφές, το κακάο, η ζάχαρη, το βαμβάκι, τα δημητριακά και οι πολύτιμοι λίθοι. Για παράδειγμα στη Μεγάλη Βρετανία περισσότεροι από τους μισούς δούλους, που διακινούνται παράνομα, αναγκάζονται να εργάζονται σε διάφορες βιομηχανίες και όχι μόνο στη βιομηχανία του σεξ. Αν επικεντρωθούμε μόνο στην παράνομη διακίνηση προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση (sex trafficking), παραβλέπουμε τους άλλους δούλους, κυρίως άνδρες, όπως για παράδειγμα τους ψαράδες της Ταϊλάνδης, που εργάζονταν χωρίς πληρωμή, χωρίς νερό και με ελάχιστη τροφή, με αποτέλεσμα να πεθάνουν αρκετοί από αυτούς. Επίσης παραβλέπουμε τα παιδιά που διακινούνται παράνομα για να χρησιμοποιηθούν για επαιτεία, πώληση οργάνων και οικιακή υπηρεσία (Alvarez & Alessi, 2012: 142, 143).

Ακόμη πρέπει να επισημάνουμε τη διαφορά ανάμεσα στο λαθρεμπόριο ανθρώπων (smuggling) και την παράνομη διακίνηση ανθρώπων (human trafficking). Οι δύο αυτές έννοιες περιλαμβάνουν την παράνομη μετακίνηση ανθρώπων για το κέρδος. Η διαφορά τους είναι ότι στο «smuggling» η σχέση ανάμεσα στον διακινηθέντα μετανάστη και τον λαθρέμπορο τελειώνει συνήθως με την άφιξη στη χώρα προορισμού, ενώ στο «human trafficking» περιλαμβάνεται και η καταναγκαστική εργασία ή η σεξουαλική εκμετάλλευση (Bales, 2005: 132).

Το 2000 τα Ηνωμένα Έθνη υπέγραψαν «το Πρωτόκολλο για την Αποτροπή, την Καταστολή και την Τιμωρία της Παράνομης Διακίνησης Προσώπων με σκοπό τη σεξουαλική και οικονομική εκμετάλλευση, ιδιαίτερα των γυναικών και των παιδιών», γνωστό ως Πρωτόκολλο του Παλέρμο, που τέθηκε σε ισχύ στις 25 Δεκεμβρίου 2003 και συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Υπερεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος. Ο όρος «trafficking of persons» (παράνομη

διακίνηση και εμπορία προσώπων) χρησιμοποιείται, όταν υπάρχουν τρία στοιχεία: η στρατολόγηση, η μεταφορά και η εγκατάσταση προσώπων με τη χρήση βίας, απαγωγής ή δόλου με σκοπό τη σεξουαλική και οικονομική εκμετάλλευση προσώπων (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 202 και Abdelkade & Zangaou, 2012: 4).

Η παράνομη διακίνηση ανθρώπων είναι ένα έγκλημα που οδηγεί τους ανθρώπους στη δουλειά με τη βία ή με δόλο και είναι έγκλημα είτε το θύμα συμφωνεί είτε όχι. Πολλά από τα θύματα απάγονται και μεταφέρονται παρά τη θέλησή τους, ενώ αντίθετα υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που δελεάζονται από τις οικονομικές ευκαιρίες και πληρώνουν τους λαθρέμπορους να τους περάσουν από τα σύνορα, αλλά στο τέλος καταλήγουν δούλοι σε εργατικά κάτεργα και πορνεία ή υπηρέτες σε σπίτια για να εξοφλήσουν το χρέος τους. Ο έλεγχος επάνω σε αυτούς τους ανθρώπους αρχίζει όταν φθάσουν στη χώρα προορισμού, όπου τους αφαιρούν τα διαβατήρια και όλα τα πιστοποιητικά και έτσι δεν μπορούν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους. Τότε αρχίζουν οι πραγματικές συνθήκες δουλειάς. Δηλαδή τα αφεντικά προσφέρουν στους δούλους ελάχιστη τροφή και τους κρατούν ξύπνιους τις περισσότερες ώρες της νύχτας. Με αυτό τον τρόπο μέσα σε λίγες μέρες με τη καταπίεση, την πείνα και την απομόνωση νιώθουν μπερδεμένοι και εξαρτημένοι από τα αφεντικά τους, που τους πληροφορούν ότι πρέπει να εργασθούν για να ξεπληρώσουν το χρέος τους. Τότε αντιλαμβάνονται και οι ίδιοι ότι στην πραγματικότητα είναι δούλοι (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 38, 39).

Το θέμα της συναίνεσης του θύματος για τη μεταφορά του από τον διακινητή (trafficker) είναι πολύ σημαντικό, εάν πρέπει δηλαδή να χρησιμοποιηθεί ή όχι για την υπεράσπιση του διακινητή στο δικαστήριο. Σχετικά με αυτό το ζήτημα υπάρχουν διαφορετικές απόψεις. Μερικές χώρες θεωρούν ότι η συναίνεση του θύματος για τη μεταφορά του δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη υπεράσπιση του διακινητή. Άλλες χώρες, όμως, δέχονται την συναίνεση του θύματος ως ελαφρυντικό για την ενοχή του διακινητή. Για να λυθεί αυτό το πρόβλημα, ο ορισμός του Πρωτοκόλλου του Παλέρμιο ξεκαθαρίζει ότι η συναίνεση είναι άσχετη, εφόσον έχει χρησιμοποιηθεί βία. Σύμφωνα με το Αστικό Δίκαιο, η συναίνεση θεωρείται υπεράσπιση. Ωστόσο, όταν έχουν επιβληθεί απειλές, εξαναγκασμός ή χρήση βίας, όλα αυτά μηδενίζουν οποιαδήποτε συναίνεση και η υπεράσπιση δε στηρίζεται στη συναίνεση του θύματος (Bales, 2005: 130, 131).

Η παράνομη διακίνηση ανθρώπων είναι ένα παγκόσμιο πρόβλημα, που έχει πάρει τεράστιες διαστάσεις. Επηρεάζει όλες τις ηπείρους και τις περισσότερες χώρες.

Η Αφρική είναι η επικρατέστερη περιοχή προέλευσης θυμάτων. Η Ασία είναι περιοχή προέλευσης και προορισμού. Η Κεντρική και Νοτιοανατολική Ευρώπη είναι περιοχή προέλευσης, που τα θύματά της τα εκμεταλλεύονται κυρίως χώρες της Δυτικής Ευρώπης. Η Λατινική Αμερική και η Καραϊβική είναι μια άλλη περιοχή προέλευσης που τα θύματά της προωθούνται στη Βόρεια Αμερική (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 36).

Σήμερα η παράνομη διακίνηση ανθρώπων είναι η τρίτη μεγαλύτερη πηγή εισοδήματος του οργανωμένου εγκλήματος μετά το λαθρεμπόριο όπλων και ναρκωτικών. Σύμφωνα με το Γραφείο του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για τα ναρκωτικά και το έγκλημα (UN Office on Drugs and Crime), τον Διεθνή Οργανισμό Εργασίας (I.L.O) και τον Οργανισμό του Υπουργείου Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S State Department Organization) υπολογίζεται ότι περίπου 800.000 άνδρες, γυναίκες και παιδιά διακινούνται κάθε χρόνο δια μέσου των διεθνών συνόρων και οδηγούνται στη δουλειά. Περίπου το 80% των θυμάτων είναι γυναίκες και το 50% παιδιά. Τα περισσότερα θύματα οδηγούνται στην πορνεία και ένα μικρότερο μέρος οδηγείται σε καταναγκαστική εργασία.

Εκτός από τη παράνομη διακίνηση των 800.000 θυμάτων από τις φτωχότερες χώρες του Νότου στις πλουσιότερες χώρες του Βορρά, το ταξίδι προς τη δουλειά, γίνεται και στο εσωτερικό των χωρών από τις φτωχότερες επαρχίες στις πλουσιότερες, όπως συμβαίνει στην Ινδία, όπου διακινούνται 200.000 άτομα κάθε χρόνο. Επίσης 200,000 παιδιά διακινούνται παράνομα κάθε χρόνο στη Δυτική και Κεντρική Αφρική από τις φτωχότερες χώρες, όπως για παράδειγμα από το Μαλί στην Γκάνα, ενώ τα παιδιά από τη Γκάνα στέλνονται στη Νιγηρία ή στο Καμερούν ως υπηρέτες, και τα παιδιά της Νιγηρίας ή του Καμερούν στέλνονται στην Ευρώπη ή τη Βόρεια Αμερική για να εργαστούν ως υπηρέτες ή στα πορνεία (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 37, 38).

Πολλά από αυτά τα παιδιά έχουν απαχθεί από τα σπίτια τους, όπως για παράδειγμα στην Ινδία, και εργάζονται δεκαέξι ώρες την ημέρα στη συγκομιδή του τσαγιού ή στην κατασκευή χαλιών. Υπάρχουν επίσης δούλοι στην Ασία, την Λατινική Αμερική και την Αφρική που εργάζονται για να εξοφλήσουν χρέη. Στην Κένυα και την Αιθιοπία δούλοι μαζεύουν τους καρπούς του Καφεόδενδρου και στις Ηνωμένες Πολιτείες χρησιμοποιούνται δούλοι για τη συγκομιδή αγροτικών προϊόντων. Επίσης στην Βραζιλία το κάρβουνο παράγεται από δούλους (Kara, 2010: 17, 18).

Η παράνομη διακίνηση ανθρώπων επηρεάζει κάθε χρόνο εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο. Επειδή ακριβώς είναι παράνομη, είναι δύσκολο να συγκεντρωθούν ακριβή στοιχεία για αυτούς τους ανθρώπους. Σε όλο τον κόσμο η παράνομη διακίνηση επηρεάζει κυρίως τους περιθωριοποιημένους, τους άστεγους νέους που προωθούνται με τη βία στην πορνεία και την πορνογραφία. Ακόμη επηρεάζει τους μετανάστες χωρίς πιστοποιητικά, που εργάζονται σε ξενοδοχεία, εστιατόρια, στον αγροτικό τομέα και στα εργοστάσια (Straker, Richardson & Cossio, 2012: 981).

Ωστόσο το φαινόμενο της παράνομης διακίνησης ανθρώπων πρέπει να το δούμε ως μια μορφή διεθνικής εργασιακής εκμετάλλευσης, που συμβάλλει στην αύξηση της φτώχειας και της ανεργίας, στον αναλφαβητισμό, στην ανύπαρκτη υγειονομική περίθαλψη και στην πολιτική αστάθεια (Alvarez- Alessi, 2012: 148).

3.2 Αιτίες της παράνομης διακίνησης ανθρώπων

Υπάρχουν πολλοί παράγοντες, που επέτρεψαν στο σύγχρονο έγκλημα της παράνομης διακίνησης ανθρώπων να γίνει ένα τεράστιο πρόβλημα. Μία από τις σημαντικότερες αιτίες είναι η φτώχεια και οι μεγάλες ανισότητες, που δημιούργησε η παγκοσμιοποίηση, τόσο ανάμεσα στις φτωχές και τις πλούσιες χώρες του πλανήτη, όσο και στο εσωτερικό των χωρών ανάμεσα στους φτωχούς και τους πλούσιους. Η ακράια φτώχεια, που επικρατεί σε ορισμένες χώρες, καθιστά τους ανθρώπους ευάλωτους για εκμετάλλευση και κακοποίηση (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 43).

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας είναι το εύκολο κέρδος. Η παγκοσμιοποίηση έχει διαδραματίσει έναν σημαντικό ρόλο στην εξάπλωση της παράνομης διακίνησης ανθρώπων, καθώς ομάδες οργανωμένου εγκλήματος έχουν συνάψει διεθνικές συμμαχίες και η τεχνολογία διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ τους. Οι ομάδες αυτές διακινούν παράνομα ανθρώπους, καθώς το κέρδος είναι πολύ υψηλό και ο κίνδυνος πολύ χαμηλός. Αντίθετα με άλλα «εμπορεύματα», οι άνθρωποι μπορούν να χρησιμοποιηθούν πολλές φορές και η διακίνησή τους δεν απαιτεί μεγάλα κεφάλαια. Σύμφωνα με τον I.L.O σε όλο τον κόσμο τα κέρδη από παράνομα διακινηθέντες δούλους είναι πολύ μεγαλύτερα σε σύγκριση με τα κέρδη από από τους μη διακινηθέντες δούλους. Τα συνολικά κέρδη όλων των δούλων, διακινηθέντων και μή, είναι 44 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως. Από αυτά τα 32 δισεκατομμύρια

δολλάρια είναι κέρδη από τους διακινηθέντες δούλους (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 43 & Miranda, 2011: 7).

Μία άλλη αιτία είναι η άγνοια που έχει ο περισσότερος κόσμος για την πραγματική διάσταση και τη φύση του προβλήματος της παράνομης διακίνησης των ανθρώπων. Καθώς δεν υπάρχει πληροφόρηση για τους κινδύνους που υπάρχουν, πολλοί φτωχοί άνθρωποι που αναζητούν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης σε μία άλλη χώρα, γίνονται θύματα παράνομης διακίνησης, γιατί πιστεύουν σε ψεύτικες υποσχέσεις για επαγγέλματα υψηλού κύρους και υψηλούς μισθούς (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 43).

Οι κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες που επικρατούν σε ορισμένες χώρες, όπως για παράδειγμα η απαξίωση γυναικών και νέων κοριτσιών καθώς και παιδιών, βοηθούν στην αύξηση της παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης ανθρώπων. Πολλοί φτωχοί γονείς εμπιστεύονται τα παιδιά τους σε εύπορους συγγενείς ή φίλους. Άλλοι πωλούν τα παιδιά τους ή παίρνουν προκαταβολή από τα ημερομίσθια των παιδιών, όχι τόσο για τα χρήματα, όσο γιατί ελπίζουν ότι τα παιδιά τους θα ξεφύγουν από τη φτώχεια (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 43).

Η διαφθορά των κυβερνήσεων έχει επίσης διευκολύνει την αύξηση της δραστηριότητας της παράνομης διακίνησης. Οι διακινητές, ιδιαίτερα εκείνοι που είναι σε κυκλώματα του οργανωμένου εγκλήματος, όταν συλλαμβάνονται από διεφθαρμένους αστυνομικούς, συχνά αφήνονται ελεύθεροι, ενώ τα θύματα αντιμετωπίζονται ως εγκληματίες και δεν έχουν την δυνατότητα να κάνουν αγωγή εναντίον των διακινητών από φόβο μήπως αυτοί κάνουν κακό σε αυτούς και την οικογένειά τους.

Ένα από τα μεγαλύτερα εμπόδια για την καταπολέμηση της σύγχρονης δουλείας είναι η αναποτελεσματικότητα της επιβολής των νόμων. Αντί οι νόμοι να αποτρέπουν την παράνομη διακίνηση των ανθρώπων και να τους βοηθούν, στην πραγματικότητα τους οδηγούν σε περαιτέρω θυματοποίησή τους. Για παράδειγμα οι γυναίκες που συλλαμβάνονται για πορνεία, τις περισσότερες φορές δεν μπορούν να επικοινωνήσουν, διότι δεν γνωρίζουν τη γλώσσα και έτσι οι αστυνομικοί τους συμπεριφέρονται σαν να είναι εγκληματίες αντί να τις βοηθήσουν (Miranda, 2011: 7, 8).

Άλλοι παράγοντες, που συντελούν στην αύξηση της παράνομης διακίνησης των ανθρώπων, είναι η πολιτική αστάθεια και οι εσωτερικές συγκρούσεις που επικρατούν στις χώρες προέλευσης, και μπορούν να οδηγήσουν στην

αποσταθεροποίηση και τη βίαιη μετακίνηση πληθυσμών. Σε αυτές τις χώρες υπάρχουν σοβαρά προβλήματα όπως ανεργία, χαμηλά εισοδήματα και οικονομική ύφεση. Επίσης υπάρχει μεγάλος αριθμός νέων ατόμων, που αναγκάζονται να αναζητήσουν εργασία σε μία άλλη χώρα και έτσι γίνονται εξαιρετικά ευάλωτες ομάδες για εκμετάλλευση (Δρούγα & Παπαδοπούλου, 2008: 26 & Bales, 2005: 139).

Από την άλλη πλευρά, στις χώρες προορισμού υπάρχει δημογραφικό πρόβλημα, όπως στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, συνεπώς υπάρχει έλλειψη εργατών, ιδιαίτερα για τα επαγγέλματα με λίγα προσόντα. Οι μετανάστες έρχονται στις χώρες αυτές για να εργαστούν, αλλά όταν φθάνουν εκεί συνειδητοποιούν ότι είναι ευάλωτοι σε εκμετάλλευση (Bales, 2005: 140).

3.3 Παράνομη Διακίνηση γυναικών και κοριτσιών για σεξουαλική εκμετάλλευση

Υπάρχουν πολλές μορφές της γυναικείας δουλείας. Η υποδούλωση των γυναικών μπορεί να οφείλεται στη φτώχεια, τη σεξουαλική κακοποίηση μέσα στην οικογένεια ή στο γάμο, την απαγωγή ή σε ψεύτικες προσφορές εργασίας σε χώρες του εξωτερικού. Οι εμπειρίες των θυμάτων μπορεί να είναι ποικίλες όπως ο εκβιασμός, ο κοινωνικός αποκλεισμός, η κλοπή διαβατηρίου και άλλων νομίμων εγγράφων, ο καταναγκαστικός εθισμός στα ναρκωτικά, ο ξυλοδαρμός, οι εικονικές εκτελέσεις, οι βιασμοί, η πείνα, οι απειλές των διακινητών ότι θα σκοτώσουν και θα βλάψουν τις οικογένειες των θυμάτων, οι καταναγκαστικοί γάμοι και οι εκτρώσεις. Ωστόσο όλα αυτά υποδηλώνουν ότι υπάρχει δουλεία (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 65).

Το δουλεμπόριο του σεξ είναι ένα ειδικό έγκλημα κατά της ανθρωπότητας. Τα κέρδη από αυτό είναι τεράστια. Είναι η τρίτη μεγαλύτερη πηγή εισοδήματος του οργανωμένου εγκλήματος μετά το λαθρεμπόριο όπλων και ναρκωτικών. Ενώ το λαθρεμπόριο ναρκωτικών κατατάσσεται πρώτο στα κέρδη από όλες τις παράνομες δραστηριότητες, οι γυναίκες είναι ακόμη πιο επικερδείς. Σε αντίθεση με τις ναρκωτικές ουσίες, οι γυναίκες μπορούν να χρησιμοποιηθούν πολλές φορές από τον καταναλωτή. Όλοι οι δούλοι υφίστανται βασανιστήρια, αλλά οι σκλάβες του σεξ υφίστανται τα χειρότερα, αναρίθμητους βιασμούς, μαστιγώσεις, κάψιμο με τσιγάρο και πολλά άλλα (Kara, 2010: 18).

Οι κοπέλες υποχρεώνονται να εργάζονται για να ξεπληρώσουν το χρέος της μεταφοράς τους, κάνοντας σέξ με είκοσι άνδρες την ημέρα. Η πραγματικότητα όμως είναι ότι δεν θα ξεχρεώσουν ποτέ, αφού πληρώνουν ενοίκιο, τροφή και για ό,τι άλλο χρειάζονται. Αυτή την τακτική τη χρησιμοποιούν οι ιδιοκτήτες των πορνείων για να ελέγχουν τα θύματά τους. Με τον καιρό ορισμένες σκλάβες υποκύπτουν στη μοίρα τους και αλλάζουν ψυχολογικά σε αυτό που ονομάζουμε «Σύνδρομο της Στοκχόλμης». Το σύνδρομο της Στοκχόλμης σημαίνει ότι ο όμηρος δείχνει αφοσίωση και είναι συναισθηματικά προσκολλημένος στον απαγωγέα του (Kara, 2010: 32).

Η διεθνική σωματεμπορία με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση έχει δύο συνιστώσες το δουλεμπόριο και τη δουλεία. Ανάμεσα σε αυτές τις συνιστώσες υπάρχουν τρία στάδια: η απόκτηση, η διακίνηση και η εκμετάλλευση των θυμάτων (Kara, 2010: 36).

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι απόκτησης νεαρών γυναικών και κοριτσιών. Ένας από αυτούς είναι η εξαπάτηση. Οι σωματέμποροι εξαπατούν τις κοπέλες με ψεύτικες προτάσεις γάμου, ή ψεύτικη προσφορά εργασίας, όπως για παράδειγμα στην Ινδία, όπου οι σωματέμποροι στρατολογούν υποψήφιους γαμπρούς. Τα πιο ευάλωτα άτομα, που μπορούν να εξαπατηθούν και να στρατολογηθούν είναι τα άτομα που ζουν σε καταυλισμούς προσφύγων (Kara, 2010: 38, 39).

Άλλος τρόπος απόκτησης είναι η πώληση από την οικογένεια. Πολλοί γονείς, όταν βρίσκονται σε συνθήκες ακραίας φτώχειας, αναγκάζονται να πωλήσουν τα παιδιά τους, όχι τόσο για τα χρήματα, όσο γιατί πιστεύουν ότι αυτά θα ζήσουν καλύτερα (Kara, 2010: 39, 40).

Οι διακινητές μπορούν ακόμη να απαγάγουν νεαρά κορίτσια. Αυτή η μέθοδος όμως δεν χρησιμοποιείται συχνά, γιατί είναι επικίνδυνη. Ωστόσο, απαγωγές γίνονται. Άλλη μέθοδος στρατολόγησης κοριτσιών είναι η αποπλάνηση ή η ερωτική σχέση. Στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη οι μεσάζοντες παρουσιάζονται ως «αγαπητικοί», που προσφέρουν στις κοπέλες τον αιώνιο έρωτα και τις πείθουν να φύγουν μαζί τους σε άλλη χώρα. Συνήθως στέλνουν πρώτα την κοπέλα όπου θα συναντήσει κάποιο φίλο, που συνήθως είναι δουλέμπορος (Kara, 2010: 40, 41).

Επίσης πρώην σκλάβες στα πορνεία μπορούν να στρατολογήσουν νέες κοπέλες. Όσο και αν αυτό φαίνεται απίθανο, όμως συμβαίνει. Οι σκλάβες, που εργάζονταν ως πόρνες, για να μπορέσουν να επιβιώσουν εθίζονται στα ναρκωτικά και το αλκοόλ και τελικά αποδέχονται τη ζωή της πόρνης. Συμμαχούν με τους ιδιοκτήτες

τους και επιστρέφουν στα χωριά τους για να βρουν νεαρά κορίτσια (Kara, 2010: 41, 42).

Η διακίνηση των νεαρών γυναικών από τις πιο φτωχές χώρες στις πλουσιότερες γίνεται με πλαστά διαβατήρια, με βία και συνεχή ξυλοδαρμό. Από τη Νότια Ασία, δηλαδή το Νεπάλ, το Μπαγκλαντές και την αγροτική Ινδία, μεταφέρονται στα αστικά κέντρα της Ινδίας (Βομβάη, Νέο Δελχί, Καλκούτα) και από την Ινδία διοχετεύονται στη Μέση Ανατολή και Δυτική Ευρώπη. Από την Ανατολική Ασία (Βιρμανία, Καμπότζη, Λάος, Βιετνάμ) προς την Ταϊλάνδη και από εκεί στην Κίνα, Ιαπωνία, Αυστραλία, Δυτική Ευρώπη, Μέση Ανατολή, Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (Kara, 2010: 43).

Σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη, η Ταϊλάνδη είναι η μοναδική χώρα στην Ασία, που είναι συγχρόνως χώρα προέλευσης, διέλευσης και προορισμού σε πολύ υψηλά επίπεδα. Οι νεαρές Ταϊλανδέζες στις αγροτικές περιοχές δελεάζονται με την υπόσχεση εργασίας σε εστιατόρια και εργοστάσια. Οι δουλέμποροι δίνουν στους γονείς τους μια προκαταβολή από το μισθό τους, αλλά όταν φθάσουν στις πόλεις, πωλούνται σε πορνεία. Οι ιδιοκτήτες των πορνείων τις αναγκάζουν να εργάζονται για να ξεπληρώσουν το χρέος μεταφοράς τους, αλλά τις χρησιμοποιούν έως ότου καταρεύσουν σωματικά και ψυχικά, οπότε τις πετούν κυριολεκτικά στο δρόμο (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 7).

Από την Αφρική, Λατινική Αμερική και Καραϊβική διακινούνται γυναίκες και κορίτσια προς τη Δυτική Ευρώπη, Μέση Ανατολή, Ανατολική Ασία και Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Στην Ευρώπη η κατάσταση είναι περίπλοκη. Η διακίνηση από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης προς τη Δυτική Ευρώπη είναι εύκολη, καθώς η απόσταση δεν είναι μεγάλη και οι ομάδες του οργανωμένου εγκλήματος δρουν πιο εύκολα. Η μετακίνηση γίνεται σε δύο φάσεις: από τις αγροτικές περιοχές στα αστικά κέντρα της ίδιας χώρας και κατόπιν προς όλο τον κόσμο. Οι διακινητές, μέσω βιασμών και άλλων μορφών σεξουαλικής βίας, προσπαθούν να έχουν τις γυναίκες εξαρτημένες και υπάκουες ώστε να τις εκμεταλλευτούν στο έπακρο. Συνήθως τα θύματα της σεξουαλικής εγκληματικότητας είναι στην πλειοψηφία τους ηλικίας 20-30 ετών και ακολουθεί η ηλικιακή ομάδα 18-20 ετών (Kara, 2010: 44 και Δρούγα& Παπαδοπούλου, 2008: 32).

Σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη, υπολογίζεται ότι στην Ευρώπη διακινούνται ετησίως 100.000 έως 500.000 άτομα και αυτή η παράνομη διακίνηση ατόμων για σεξουαλική εκμετάλλευση είναι η πιο επικερδής παράνομη δραστηριότητα. Συνήθως

τα θύματα μεταφέρονται από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της πρώην Σοβιετικής Ένωσης προς τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης.

Η διακίνηση γυναικών άρχισε μετά την κατάρρευση του Σοσιαλισμού στη Σοβιετική Ένωση το 1991. Όλες αυτές οι πρώην σοσιαλιστικές χώρες, κατά τη μετάβασή τους από το σοσιαλισμό στον καπιταλισμό, υπέστησαν οικονομική ύφεση, είχαν υψηλή ανεργία, πληθωρισμό και στρατιωτικές συγκρούσεις. Συνέπεια όλων αυτών ήταν πολλοί πρόσφυγες και οικονομικοί μετανάστες να αναζητήσουν την τύχη τους στη Δυτική Ευρώπη. Οι διακινητές δίνουν ψευδείς υποσχέσεις εργασίας και διαφθείρουν τους συνοριακούς φρουρούς για να διευκολύνουν την είσοδο των θυμάτων σε μια χώρα της Δυτικής Ευρώπης. Από την πρώην Σοβιετική Ένωση υπολογίζεται ότι 100.000 γυναίκες διακινούνται και πωλούνται στη διεθνή πορνεία ετησίως (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 67).

Κατά τη μεταφορά τους τα θύματα βιάζονται επανειλημμένα και υφίστανται απάνθρωπα βασανιστήρια, ώστε να γίνουν υποταγμένα για να πωληθούν πιο ακριβά. Οι Αλβανικές μαφίες οδηγούν τις σκλάβες σε σημεία, όπου υπάρχουν οργανωμένες αγορές, τις γδύνουν και τις πωλούν ως εμπόρευμα και κατόπιν τις μεταφέρουν στα πορνεία. Οι βιασμοί, βασανισμοί και δολοφονίες των σκλάβων είναι καθημερινό φαινόμενο. Όσες επιχειρούν να δραπετεύσουν τις σκοτώνουν μπροστά στις άλλες για παραδειγματισμό. Η εκμετάλλευση γίνεται σε πορνεία, σε μαγαζιά της νύχτας, σε κέντρα μασάζ, σε ξενοδοχεία, σε διαμερίσματα. Τα κέντρα μασάζ είναι η βιτρίνα της πορνείας σε όλο τον κόσμο. Τα μαγαζιά της νύχτας λειτουργούν στην Ευρώπη και την Ανατολική Ασία. Τα διαμερίσματα πορνεία είναι συνηθισμένα στην Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (Kara, 2010: 49).

Η μοίρα των γυναικών που εξαναγκάζονται στην πορνεία είναι πολύ άσχημη. Οι περισσότερες έχουν AIDS, είναι εθισμένες στα ναρκωτικά και το αλκοόλ. Αλλά το χειρότερο είναι, ότι αυτές οι γυναίκες ζουν μέσα στο φόβο, φόβο ότι θα τους προκαλέσουν πόνο, φόβο ότι θα παραμορφωθούν από κακοποίηση, παραμέληση ή ελλιπή ιατρική φροντίδα. Φόβο για βία των αγαπημένων τους προσώπων. Φόβο ότι δεν θα μπορέσουν να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις των διακινητών. Ο φόβος αυτός τις εμποδίζει να δραπετεύσουν, όταν έχουν την ευκαιρία. Στρέφουν όλη τους την ενέργεια στην επιβίωση. Προσπαθούν να προσαρμοστούν στο απειλητικό περιβάλλον με διάφορους μηχανισμούς, όπως για παράδειγμα να φαντασιώνονται και να απομακρύνουν την προσοχή τους από την απειλή.

Ένας άλλος μηχανισμός άμυνας είναι να αποδέχονται, ότι η κατάσταση που βρίσκονται δεν είναι τόσο άσχημη, και έτσι βιώνουν λιγότερα αρνητικά συναισθήματα. Η συναισθηματική και διανοητική τους κατάσταση δεν είναι καλή, καθώς νιώθουν ότι είναι απλώς ένα αντικείμενο προς τους άλλους, και είναι έτοιμες να κάνουν οτιδήποτε ζητήσουν οι άλλοι, και δεν νοιάζονται εάν ζήσουν ή πεθάνουν. Διακατέχονται από έντονα συμπτώματα στρες και κατάθλιψης. Όλα αυτά τα αρνητικά συναισθήματα και η προσπάθεια προσαρμογής μπορεί να έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην ψυχική και σωματική υγεία των θυμάτων (Logan, Walker, Hunt, 2009: 16).

Αυτές τις γυναίκες, που διακινούνται παράνομα και εξαναγκάζονται στην πορνεία, προσπαθούν να τις βοηθήσουν ορισμένοι οργανισμοί για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη μετανάστευση. Σχετικά όμως με την «ελεύθερη» και «καταναγκαστική» πορνεία υπάρχουν διαφωνίες. Μερικές φεμινιστικές οργανώσεις, όπως οι «φεμινίστριες για την κατάργηση της δουλείας» (feminist abolitionists) ισχυρίζονται ότι η πορνεία, εθελοντική ή μή, μειώνει τις γυναίκες σε αντικείμενα προς πώληση, και εξευτελίζει και βλάπτει τις γυναίκες. Θεωρούν ότι κάθε μορφή πορνείας, «εξαναγκαστική» ή «εθελοντική», είναι μια μορφή δουλείας. Πιστεύουν ότι τα μέτρα καταπολέμησης του αγοραίου σεξ, της εθελοντικής πορνείας είναι μέτρα εναντίον της παράνομης διακίνησης γυναικών για σεξουαλική εκμετάλλευση.

Από την άλλη πλευρά υπάρχουν φεμινίστριες που δέχονται το δικαίωμα, που έχουν οι πόρνες να εργάζονται. Απορρίπτουν την ιδέα ότι η πορνεία εξευτελίζει τη γυναίκα και θεωρούν ότι οι πόρνες προσφέρουν ένα είδος υπηρεσίας. Κάνουν διάκριση ανάμεσα στην εθελοντική και καταναγκαστική πορνεία. Πιστεύουν ότι η ελεύθερη πορνεία πρέπει να είναι νόμιμη, και αυτό είναι καλό για όλη την κοινωνία ιδίως στον τομέα της υγείας. Αντίθετα η εξαναγκαστική πορνεία πρέπει να είναι παράνομη γιατί είναι δουλεία και πρέπει να σταματήσει. Αυτό πρέπει να γίνει με αυστηρούς νόμους, ώστε να είναι δυνατή η σύλληψη και τιμωρία των διακινητών και όλων των άλλων που εμπλέκονται στην σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών (O'Connell Davidson, 2005: 70).

Η παράνομη διακίνηση και η σεξουαλική εκμετάλλευση παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα όπως το δικαίωμα στο σεβασμό, στην ισότητα, στην ελευθερία, στην ελεύθερη διακίνηση και επιλογή εργασίας, το δικαίωμα της αξιοπρέπειας και της γενετήσιας ελευθερίας. Ωστόσο, είναι πολύ δύσκολη η πάταξη της παράνομης διακίνησης και εμπορίας γυναικών, καθώς αποτελεί πρόβλημα του

οργανωμένου εγκλήματος και η καταστολή της ενέχει σοβαρούς κινδύνους για τις γυναίκες και τις οικογένειές τους, όπως τον κίνδυνο εκδίκησης από τους θύτες, τον στιγματισμό στην κοινότητα καταγωγής τους και την απέλαση από την χώρα προορισμού. Όλοι αυτοί οι κίνδυνοι καθιστούν πολύ δύσκολη την καταστολή της παράνομης διακίνησης και εμπορίας των γυναικών (Αμπατζή, 2008: 54, 55, 57, 58).

3.4 Παράνομη Διακίνηση Οργάνων

Η παράνομη διακίνηση οργάνων αναφέρεται στο Πρωτόκολλο του 2000 μαζί με τις άλλες μορφές παράνομης διακίνησης. Πολλές κυβερνήσεις και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δείχνουν μεγάλο ενδιαφέρον για την παράνομη διακίνηση ανθρώπων. Ωστόσο δεν υπάρχουν πληροφορίες ούτε προγράμματα καταπολέμησης σχετικά με την παράνομη διακίνηση οργάνων (Pearson, 2004: 5).

Αναμφισβήτητα υπάρχουν άνθρωποι που διακινούνται παράνομα από δίκτυα διακινητών, οι οποίοι τους εξαπατούν ή τους εξαναγκάζουν να πωλήσουν κάποιο όργανο, συνήθως νεφρό. Τα θύματα δεν είναι ενημερωμένα για τα προβλήματα υγείας, που πιθανόν να έχουν μετά την αφαίρεση του νεφρού, κυρίως εξαιτίας της έλλειψης ιατρικής φροντίδας. Δεν υπάρχουν στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των ανθρώπων που πωλούν το νεφρό τους. Εκτιμάται ότι κάθε χρόνο γίνονται αρκετές χιλιάδες παράνομες επεμβάσεις μεταμόσχευσης νεφρών από ζωντανούς δότες και πολλοί από αυτούς διακινούνται παράνομα (Pearson, 2004: 5).

Τα τελευταία χρόνια, με την πρόοδο της ιατρικής στις μεταμοσχεύσεις, η ζήτηση οργάνων από ζωντανούς δότες έχει αυξηθεί σημαντικά. Μόνο στη Δυτική Ευρώπη υπάρχουν 120.000 ασθενείς σε χρόνια θεραπεία και περίπου 40.000 ασθενείς που είναι στη λίστα για μεταμόσχευση νεφρού. Από αυτούς τους ασθενείς 15 έως 30% θα πεθάνουν εξαιτίας της έλλειψης οργάνων (Pearson, 2004: 28).

Πολλοί παράγοντες βοηθούν στην αύξηση της παράνομης διακίνησης οργάνων. Η διαφθορά του ιατρικού προσωπικού, της αστυνομίας, και των κυβερνητικών αξιωματούχων. Άλλος παράγοντας είναι η έλλειψη πληροφόρησης των θυμάτων για τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν με μια επέμβαση αφαίρεσης νεφρού. Αλλά η ριζική αιτία για το παράνομο εμπόριο οργάνων είναι η ακραία φτώχεια (Pearson, 2004: 29).

Από έρευνες που έχουν γίνει σε χώρες, στις οποίες παρατηρείται το φαινόμενο της παράνομης διακίνησης οργάνων, φαίνεται ότι η πώληση οργάνων δεν βελτιώνει

την οικονομική κατάσταση των θυμάτων, και ότι εξακολουθούν να ζούν στη φτώχεια, χωρίς ιατρική φροντίδα, καθώς είναι θύματα εκμετάλλευσης των διακινητών και των μεσαζόντων (Pearson, 2004: 6).

Η παράνομη διακίνηση οργάνων εξακολουθεί να παραμένει ένας αόρατος τομέας παράνομης διακίνησης. Η οργάνωση Organ Watch διεξήγαγε έρευνες σε 12 χώρες (Αργεντινή, Βραζιλία, Κούβα, Ινδία, Ιράν, Ισραήλ/ Δυτική Όχθη, Μολδαβία, Ρουμανία, Φιλιππίνες, Ρωσία, Τουρκία, Ηνωμένες Πολιτείες και Νότια Αφρική). Σύμφωνα με τις έρευνες, όλες αυτές οι χώρες φαίνεται να έχουν σημαντικό πρόβλημα στην παράνομη διακίνηση οργάνων (Pearson, 2004: 6).

Το 2011 ο Συνασπισμός Λύσεων για την Ανεπάρκεια Οργάνων «Coalition for Organ Failure Solutions (COFS)», λίγο μετά την επανάσταση στην Αίγυπτο, εντόπισε στο Κάιρο 57 Σουδανούς πρόσφυγες, οι οποίοι ήταν θύματα παράνομης διακίνησης οργάνων. Από όλους είχε αφαιρεθεί το ένα νεφρό. Ανάμεσα στα θύματα ήταν γυναίκες και παιδιά. Πολλοί από αυτούς τους ανθρώπους είχαν έρθει στην Αίγυπτο από το Νταφρούρ για να ξεφύγουν από τη γενοκτονία και τον πόλεμο. Όλοι είχαν έρθει παράνομα με την βοήθεια μεσαζόντων, που έβρισκαν θύματα στα σύνορα Σουδάν και Αιγύπτου. Στην αρχή τους έδιναν στέγη και τροφή, αλλά σύντομα τους ζητούσαν χρήματα και τους απειλούσαν με φυλακή ή απέλαση. Καθώς οι Σουδανοί δεν είχαν χρήματα, οι μεσαζόντες τους πρότειναν να πωλήσουν το νεφρό τους (Coalition for Organ Failure Solutions (COFS), 2011: 12, 15).

Μερικοί ανέφεραν ότι συμφώνησαν να δώσουν το νεφρό τους, άλλοι δήλωσαν ότι τους εξαπάτησαν και τους αφαίρεσαν το νεφρό. Μερικές γυναίκες ανέφεραν ότι οι διακινητές όχι μόνο τις ανάγκασαν να δώσουν το ένα τους νεφρό, αλλά και να εργάζονται ως πόρνες (Coalition for Organ Failure Solutions (COFS), 2011: 16, 17).

Για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης οργάνων στις χώρες όπου εμφανίζεται το πρόβλημα, πρέπει να ληφθούν ορισμένα μέτρα. Ένα από αυτά είναι η πληροφόρηση των θυμάτων για τους κινδύνους που διατρέχουν από την διαδικασία αυτή. Οι νόμοι πρέπει να είναι αυστηροί και να τιμωρούν όσους εμπλέκονται στην παράνομη διακίνηση οργάνων, δηλαδή το ιατρικό προσωπικό, την αστυνομία και τους διεφθαρμένους αξιωματούχους (Pearson, 2004: 6). Ωστόσο δεν αρκεί μόνο η τιμωρία των ενόχων, αλλά οι χώρες πρέπει να προασπίζονται κυρίως τα ανθρώπινα δικαιώματα των θυμάτων, δηλαδή των ανθρώπων που εξαναγκάζονται να πωλήσουν το νεφρό τους, επειδή είναι πάμφτωχοι και ευάλωτοι σε κάθε εκμετάλλευση (Pearson, 2004: 28).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΚΑΙ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

4.1 Ελλάδα

Η Ελλάδα είναι χώρα διέλευσης και προορισμού για άνδρες, γυναίκες και παιδιά, που διακινούνται παράνομα για σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση. Οι περισσότερες γυναίκες, που είναι θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης, προέρχονται από την Ανατολική Ευρώπη (Αλβανία, Βουλγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Μολδαβία, Ρωσία, Ρουμανία και Ουκρανία), από την Ασία και την Αφρική. Οι άνδρες, που είναι θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης, προέρχονται κυρίως από το Αφγανιστάν, την Αλβανία, το Μπαγκλαντές, την Ινδία, τη Μολδαβία, το Πακιστάν και τη Ρουμανία. Νεαροί έφηβοι από το Αφγανιστάν, Πακιστάν, Σομαλία και άλλες χώρες στην Υποσαχάρια Αφρική εξαναγκάζονται σε πορνεία στην Ελλάδα και διακινούνται στην Ιταλία, Μάλτα και άλλες Ευρωπαϊκές χώρες (State Department, 2012: 169).

Η παράνομη διακίνηση στην Ελλάδα είναι σύγχρονο φαινόμενο. Ξεκίνησε το 1991 με την πτώση του Κομμουνισμού. Τότε εισήλθαν στην Ελλάδα πολλοί μετανάστες χωρίς νόμιμα έγγραφα, κυρίως από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Πολλοί από αυτούς ήρθαν μέσω πρακτορείων ευρέσεως εργασίας και άλλοι μόνοι τους. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι εργάζονται στην Ελλάδα με πολύ χαμηλούς μισθούς (Papantoniou- Frangouli κ.α, 2011: 19-21).

Το Κέντρο Συμπαραστάσεως Παλινοστούτων Μεταναστών διεξήγαγε έρευνα για την εργασιακή εκμετάλλευση, η οποία στηρίχθηκε στα στοιχεία της Αστυνομίας, στα δημοσιεύματα στον τύπο, σε επίσημα έγγραφα, νομικά κείμενα και σε ορισμένα προγράμματα στην τηλεόραση. Σύμφωνα με αυτή την έρευνα, στην Ελλάδα υπάρχουν εκατοντάδες θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης σχεδόν σε όλους τους τομείς της οικονομίας, τον αγροτικό τομέα, τον τομέα υπηρεσιών, τουρισμού και οικιακών βοηθών (Papantoniou- Frangouli κ.α, 2011: 20-21).

Αγροτικός τομέας

Ο τομέας με τη μεγαλύτερη εκμετάλλευση είναι ο αγροτικός τομέας, καθώς η Ελλάδα είναι μια αγροτική οικονομία. Οι περισσότεροι μετανάστες, που έρχονταν στην Ελλάδα από το 1990 και μετά, απασχολούνταν στην αρχή στη γεωργία, αλλά κατόπιν έβρισκαν άλλες εργασίες στην πόλη, με αποτέλεσμα οι αγρότες να αναζητούν συνέχεια φθηνό εργατικό δυναμικό. Στα αρχεία της αστυνομίας βρίσκουμε

περιπτώσεις μεγάλης εκμετάλλευσης μεταναστών, όπως για παράδειγμα στη Μανωλάδα της Ηλείας, όπου οι εργάτες που καλλιεργούσαν φράουλες στα θερμοκήπια, εργάζονταν πολλές ώρες σε άθλιες συνθήκες, με ελάχιστο ή και καθόλου μισθό μερικές φορές, εκτεθειμένοι στα λιπάσματα και σε υψηλές θερμοκρασίες. Για κατάλυμα χρησιμοποιούσαν αντίσκηνα στα χωράφια, χωρίς πόσιμο νερό, σύστημα αποχέτευσης και χωρίς συνθήκες υγιεινής. Επίσης οι εργοδότες τους απαγόρευαν να απομακρυνθούν από την κατασκήνωση. Οι εργάτες προέρχονταν από χώρες της Ασίας, κυρίως Πακιστάν και Μπαγκλαντές. Συχνά οι εργοδότες, για να μην τους πληρώσουν, έκαναν καταγγελία στην αστυνομία για να τους απελάσει. Το γεγονός αυτό έγινε γνωστό εξαιτίας μίας φωτιάς, που άναψε σε μια σκηνή το 2006, αλλά οι τοπικές αρχές υποβάθμισαν την σοβαρότητα της κατάστασης (Papantoniou-Frangouli, κ.α., 2011: 27-31).

Όλα αυτά τα χρόνια η κατάσταση αυτή επικρατούσε στα χωράφια της φράουλας στη Νέα Μανωλάδα, ώσπου συνέβη ένα άλλο γεγονός στις 17 Απριλίου 2013. Διακόσιοι εργάτες από το Μπαγκλαντές, απλήρωτοι για έξι μήνες, ζήτησαν τα δεδουλευμένα και οι επιστάτες του ιδιοκτήτη άρχισαν να τους πυροβολούν. Περίπου 30 άτομα μεταφέρθηκαν στο Κέντρο Υγείας Βάρδας και στα νοσοκομεία του Πύργου και της Πάτρας. Ο ιδιοκτήτης συνελήφθη (Νοδάρης, 2013:15 & Μπιντέλας και Αργυρόπουλος, 2013: 22- 23 & Ψαρρά, 2013: 17).

Το γεγονός αυτό πήρε μεγάλες διαστάσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Στο διαδίκτυο αναρτήθηκε άρθρο με τίτλο «Bloodstrawberries» και παρακινούσε τον κόσμο να κάνει μποϊκοτάζ στις φράουλες της Νέας Μανωλάδας. Στην περιοχή μετέβησαν υπουργικά πολιτικά κλιμάκια και επιθεωρητές εργασίας. Οι τρεις επιστάτες συνελήφθησαν (Ψαρρά, 2013: 68). Ο χρόνος θα δείξει, εάν αυτή τη φορά θα τιμωρηθούν οι ένοχοι ή το θέμα θα μπει στο αρχείο χωρίς να γίνει περαιτέρω έρευνα.

Στον αγροτικό τομέα εργάζονται πολλοί εποχιακοί εργάτες, τους οποίους εκμεταλλεύονται δίκτυα παράνομης διακίνησης, που αποτελούνται από πολίτες της χώρας προέλευσης των θυμάτων και από Έλληνες πολίτες. Πολύ λίγες όμως περιπτώσεις έρχονται στο φως της δημοσιότητας, γιατί τα ίδια τα θύματα φοβούνται να μιλήσουν, κυρίως σε περιπτώσεις σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Στα αστυνομικά αρχεία καταγράφονται περιπτώσεις που έγιναν γνωστές στην Πελοπόννησο, στην Αιτολοακαρνανία, στη Βόρεια Ελλάδα (Πιερία, Άδενδρο Θεσσαλονίκης, στην Καβάλα) και στον Έβρο (Papantoniou-Frangouli, κ.α., 2011: 37-47).

Παράλληλα, τα τελευταία χρόνια έφθασαν στην Ελλάδα πολλοί πρόσφυγες και παράνομοι μετανάστες από την Ασία και την Αφρική. Λίγοι από αυτούς ήρθαν στην Αθήνα για να ζητήσουν εργασία. Άλλοι ταξίδεψαν προς την Πάτρα και την Ηγουμενίτσα για να επιβιβαστούν σε πλοία με προορισμό την Ιταλία. Οι περισσότεροι όμως εγκατατάθηκαν στην επαρχία κυρίως στην Πελοπόννησο για να εργαστούν. Όλοι αυτοί οι μετανάστες έχουν μείνει στην χώρα μας παρά τη θέλησή τους, καθώς η Ελλάδα, σύμφωνα με την Απόφαση του Δουβλίνου II, δεν τους χορηγεί άσυλο. Οι μετανάστες αυτοί είναι οι πιο ευάλωτοι για εργασιακή εκμετάλλευση (Papantoniou- Frangouli, κ.α., 2011: 48).

Στην Πελοπόννησο υπάρχουν μεγάλες αγροτικές καλλιέργειες, όπου Αλβανοί, Κινέζοι, Βούλγαροι, Ρουμάνοι, Σουδανοί, Πακιστανοί εργάζονται σε άθλιες συνθήκες (Papantoniou- Frangouli, κ.α., 2011: 50, 51). Όλοι αυτοί είναι θύματα παράνομης διακίνησης και τα δίκτυα, που τους διακινούν, τους νοικιάζουν στους αγρότες, κρατούν τα χαρτιά τους, τους εκβιάζουν και τους απειλούν με απέλαση. Αυτοί είναι εποχιακοί εργάτες με πολύ χαμηλούς μισθούς και άθλιες συνθήκες εργασίας και διαβίωσης. Οι τοπικές αρχές συνήθως αποσιωπούν την κατάσταση ακόμη και για περιπτώσεις που φθάνουν στην Αστυνομία (Papantoniou- Frangouli, κ.α., 2011: 59-65).

Υπηρεσίες καθαρισμού και ασφαλείας

Ένας άλλος τομέας, όπου υπάρχει μεγάλη εκμετάλλευση, είναι οι υπηρεσίες καθαρισμού και ασφάλειας (security). Τα τελευταία χρόνια έχει επεκταθεί το φαινόμενο των εταιρειών, που αναλαμβάνουν υπεργολαβίες στον τομέα καθαρισμού και ασφάλειας όχι μόνο ιδιωτικών επιχειρήσεων και κτιρίων αλλά και κρατικών όπως νοσοκομεία, πανεπιστήμια, σχολεία, Μετρό, ηλεκτρικός κ.α. (Papantoniou- Frangouli, κ.α., 2011: 69).

Η μεγάλη εκμετάλλευση, ακόμη και σεξουαλική που υφίστανται οι γυναίκες αυτές, ιδίως οι μετανάστριες, έγινε γνωστή με την περίπτωση της Κούνεβα, μιας μετανάστριας που εργαζόταν στον ΗΛΠΑΠ με την εταιρεία ΟΙΚΟΜΕΤ. Ήταν συνδικαλίστρια και υπερασπιζόταν τα εργατικά δικαιώματα των καθαριστριών. Τον Νοέμβριο 2008 η Κούνεβα έδωσε συνέντευξη σε μια Βελγίδα δημοσιογράφο, η οποία είχε έρθει στην Ελλάδα για να ερευνήσει τις συνθήκες παράνομης διακίνησης για εργασιακή εκμετάλλευση. Στη συνέντευξη η Κούνεβα μίλησε για απειλές που δεχόταν για τη ζωή της. Το γεγονός έλαβε μεγάλες διαστάσεις στην Ελλάδα. Τον Δεκέμβριο δύο άνδρες επιτέθηκαν στην Κούνεβα στο δρόμο και της έριξαν οξύ στον

λάρυγγα. Η αστυνομία στην αρχή το θεώρησε προσωπική εκδίκηση, αλλά με τη δημοσιότητα που πήρε η υπόθεση, αναγκάστηκε να στραφεί προς τις εταιρείες και κάποιους νονούς της νύχτας στον Πειραιά, που ήταν φίλοι του επιχειρηματία. Παρόλα αυτά οι άνθρωποι που επιτέθηκαν στην Κούνεβα δεν βρέθηκαν και η υπόθεση μπήκε στο αρχείο (Papantoniou- Fragouli, κ.α., 2011: 69-73).

Τομέας τουρισμού

Ο τομέας τουρισμού είναι τομέας μεγάλης εργασιακής εκμετάλλευσης, καθώς απασχολεί εποχιακούς εργάτες. Στα ξενοδοχεία που βρίσκονται σε τουριστικά μέρη, όπως για παράδειγμα στη Χαλκιδική, το πιο σημαντικό θέρετρο στη Βόρεια Ελλάδα, οι ιδιοκτήτες ξενοδοχείων προσλαμβάνουν ως εποχιακούς εργάτες κυρίως αλλοδαπούς, με την πρόφαση ότι είναι εκπαιδευόμενοι, σπουδαστές σχολών τουρισμού. Το ημερομίσθιό τους είναι πολύ χαμηλό, 8 έως 9 ευρώ, εργάζονται πολλές ώρες την ημέρα και μένουν σε ακατάλληλα καταλύματα. Η εποχιακή εργασία έχει υποβαθμίσει τις συνθήκες εργασίας και για τους μόνιμους εργάτες. Αυτή η κατάσταση έχει επιδεινωθεί με την οικονομική κρίση (Papantoniou- Fragouli, κ.α., 2011: 98-102).

Οικιακή Υπηρεσία

Από το 1990 και μετά πολλές μετανάστριες άρχισαν να εισέρχονται στην Ελλάδα για να εργασθούν σε οικογένειες ως οικιακοί βοηθοί. Πολλές από αυτές δεν έχουν νομιμοποιητικά έγγραφα, κοινωνική ασφάλιση και εργάζονται πολλές ώρες. Ωστόσο, η πραγματική κατάσταση δεν είναι τόσο κακή. Τις περισσότερες φορές οι σχέσεις με τις οικογένειες είναι ικανοποιητικές. Υπάρχουν όμως σπάνιες περιπτώσεις, όπου οι γυναίκες ζουν σε συνθήκες καταναγκαστικής εργασίας (Papantoniou- Fragouli, κ.α., 2011: 108-112).

Παιδιά σε επαιτεία

Η παράνομη διακίνηση για επαιτεία είναι ευρέως διαδεδομένη. Τα οργανωμένα κυκλώματα μεταφέρουν φτωχούς ανθρώπους από άλλες χώρες, κυρίως αναπήρους και μητέρες με μικρά παιδιά και τους εξαναγκάζουν να επαιτούν. Επίσης, πολύ διαδεδομένη ήταν η παράνομη διακίνηση παιδιών για επαιτεία. Η Μη Κυβερνητική Οργάνωση «Terre des Hommes» (TdH), Γή των Ανθρώπων, εφαρμόζει προγράμματα παιδικής προστασίας. Σε έρευνα της το 2003, αναφέρει ότι στο τέλος της δεκαετίας του 1990 χιλιάδες παιδιά από την Αλβανία απάγονταν ή πωλούνταν για να επαιτούν στην Ελλάδα. Ειδικότερα τα παιδιά αυτά επαιτούσαν ή πωλούσαν μικροαντικείμενα στους δρόμους των μεγάλων πόλεων της Ελλάδας (Αθήνα,

Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Λάρισα, Ιωάννινα, Καβάλα και Ηράκλειο). Το 2002 τα στατιστικά στοιχεία της αστυνομίας της Αθήνας του τμήματος Ανηλίκων έδειξαν ότι το 90% των παιδιών που επαιτούσαν στους δρόμους προέρχονταν από την Αλβανία (Philippe and Tournecuillert, 2003: 9,10).

Η Terre des Hommes στην Αλβανία και η Μ.Κ.Ο ΑΡΣΙΣ στην Ελλάδα, που είναι εξειδικευμένη στην κοινωνική υποστήριξη των νέων και την προάσπιση των δικαιωμάτων τους, οργάνωσαν το πρόγραμμα «Transnational Action against Child Trafficking (TACT)» που διήρκεσε τρία χρόνια από το 2006 έως το 2009. Σύμφωνα με την έκθεση του Εθνικού Συντονιστικού Μηχανισμού Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων (ΕΣΥΕΜ) το 2009, το TACT εργάστηκε στην Ελλάδα με 736 παιδιά, 533 στη Θεσσαλονίκη και 203 στην Αθήνα. Από αυτά τα 638 παιδιά εντοπίστηκαν από κοινωνικούς ερευνητές της ΑΡΣΙΣ να ζητιανεύουν, να πωλούν χαρτομάντιλα, λουλούδια και μικροαντικείμενα. Στην πλειοψηφία τους τα παιδιά ήταν ηλικίας 5 έως 11 ετών, διότι αυτή η ομάδα θεωρείται η πιο κερδοφόρα, καθώς προκαλεί πιο εύκολα τον οίκτο (ΕΣΥΕΜ, 2009: 63).

Τα παιδιά που εργάζονται στο δρόμο είναι στην πλειοψηφία τους Ρομά, που ζουν συνήθως σε υπόγεια και είναι παραμελημένα. Οι γονείς τους δυσκολεύονται να βρουν εργασία, επειδή δεν έχουν νομιμοποιητικά έγγραφα, και τα παιδιά δεν έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας (ΕΣΥΕΜ, 2009: 65-66).

Στην αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης παιδιών σημαντική βοήθεια προσφέρει και ο Σύλλογος «το Χαμόγελο του παιδιού», που δημιούργησε τη γραμμή SOS 1056, όπου Κοινωνικοί Λειτουργοί και Ψυχολόγοι καταγράφουν ανώνυμες και επώνυμες καταγγελίες για παιδιά που είναι θύματα κακοποίησης, οικονομικής εκμετάλλευσης και παράνομης διακίνησης, και τις διαβιβάζουν στις Εισαγγελικές Αρχές. Το 2010 ο συνολικός αριθμός κλήσεων στη γραμμή ήταν 54.476. Από αυτές τις κλήσεις το μεγαλύτερο ποσοστό (26%) ήταν καταγγελίες για κακοποίηση και παραμέληση παιδιών, στήριξη παιδιών που επαιτούν και παράνομη διακίνηση παιδιών (Χαμόγελο του Παιδιού, 2010: 7, 9).

Το Χαμόγελο του Παιδιού δημιούργησε τη δράση επιτόπιας παρέμβασης σε παιδιά, που βρίσκονται σε άμεσο κίνδυνο, και συνεργάζεται με την Εισαγγελία Ανηλίκων, τις Εισαγγελίες Πρωτοδικών, τα Αστυνομικά Τμήματα, το Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, το τμήμα δίωξης ηλεκτρονικού εγκλήματος και το κεντρικό λιμεναρχείο Πατρών (Χαμόγελο του Παιδιού, 2010: 17).

Στις 24 Ιουλίου 2012 στη Ρώμη η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες παρουσίασε τα αποτελέσματα του διακρατικού προγράμματος «Ασυνόδευτα Παιδιά Εν Κινήσει». Στο πρόγραμμα συμμετείχαν η Ελλάδα, Ιταλία και Γαλλία. Οι πόλεις διέλευσης των παιδιών αυτών είναι η Πάτρα, η Ρώμη και το Καλαί. Πιο συγκεκριμένα την περίοδο μεταξύ Αυγούστου 2011 και Ιουλίου 2012, οι οργανώσεις, που συμμετείχαν στο πρόγραμμα, συνάντησαν 1.217 ασυνόδευτα παιδιά, προερχόμενα από τρίτες χώρες: 456 στην Πάτρα, 572 στη Ρώμη και 189 στο Καλαί. Τα παιδιά αυτά είναι κυρίως αγόρια, μεταξύ 15 και 18 ετών, στην πλειοψηφία τους Αφγανικής καταγωγής (United Nations High Commissioner for Refugees-UNHCR, 2012).

Σεξουαλική Εκμετάλλευση

Η σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών είναι ένας τομέας που άνθισε στην Ελλάδα. Τα στοιχεία για την παράνομη διακίνηση γυναικών και παιδιών για σεξουαλική εκμετάλλευση προέρχονται από στατιστικά στοιχεία της Αστυνομίας για την παράνομη μετανάστευση και την πορνεία. Το 2001 το Πάντειο Πανεπιστήμιο διεξήγαγε μια έρευνα στην Αθήνα για την παράνομη διακίνηση γυναικών και παιδιών, η οποία έδειξε ότι το 36,8% των θυμάτων εξαναγκαστικής εργασίας και το 60% των θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης ήταν αλλοδαποί και παράνομα διαμένοντες στην χώρα. (Emke-Poulopoulos, 2011: 4, 7).

Η Ελλάδα είναι χώρα προορισμού και διέλευσης για γυναίκες που εξαναγκάζονται σε πορνεία. Γυναίκες από όλο τον κόσμο μεταφέρονται στην Ελλάδα και διοχετεύονται στη Δυτική Ευρώπη. Πιο συγκεκριμένα από την Ανατολική Ευρώπη τα δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος την προηγούμενη δεκαετία μετέφεραν νεαρές γυναίκες από διαλυμένες οικογένειες, τα ορφανοτροφεία έδιναν παιδιά για υιοθεσία σε ανθρώπους με σχολές μπαλέτου και θεάτρου για να τα στείλουν σε πορνεία της Ευρώπης (Emke- Poulopoulos, 2011: 13-15).

Σε όλη την Ελλάδα υπάρχουν παράνομα πορνεία, ιδιωτικά διαμερίσματα, ξενοδοχεία, νυχτερινά μαγαζιά, κέντρα για μασάζ, όπου εργάζονται νεαρές γυναίκες στη βιομηχανία του σεξ σε απάνθρωπες συνθήκες. Η Αλβανική και Ρωσική μαφία και άλλες ομάδες οργανωμένου εγκλήματος μεταφέρουν γυναίκες και παιδιά από την Ανατολική Ευρώπη στην Ελλάδα. Υπάρχουν Έλληνες που διευθύνουν πορνεία και κερδοσκοπούν. Επίσης υπάρχουν πρακτορεία που προσφέρουν κρουαζιέρες σε Ελληνικά νησιά με σεξουαλικές υπηρεσίες. Οι πελάτες είναι μεσήλικοι πλούσιοι

άνδρες και οι κοπέλες είναι νεαρές Ελληνίδες ή μοντέλα που απέτυχαν σε καλλιστεία (Emke- Pouloroulos, 2011: 26).

Οι Ελληνικές Μ.Κ.Ο και η Αστυνομία αναφέρουν, ότι οι διακινητές χρησιμοποιούν δόλο και δημιουργούν εικονικές ρομαντικές σχέσεις με νεαρές κοπέλες από φτωχές χώρες, όπως για παράδειγμα την Αλβανία ή τη Ρουμανία με σκοπό να τις παρασύρουν στην Ελλάδα για να εργαστούν στην πορνεία (State Department, 2012: 169).

Στην Ελλάδα οι γυναίκες και τα παιδιά που είναι θύματα παράνομης διακίνησης για σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση βρίσκουν προσωρινή φιλοξενία στα καταφύγια του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α). Το ΕΚΚΑ διαθέτει καταφύγια επείγουσας υποδοχής και προστατευμένης φιλοξενίας και φροντίδας, όπου τα θύματα μπορούν να φιλοξενηθούν, και τους παρέχεται συμβουλευτική και ψυχολογική στήριξη (ΕΚΚΑ, 2012: 26).

Το 2011 τα καταφύγια φιλοξένησαν 289 άτομα. Τα αιτήματα προέρχονταν από την αστυνομία σε ποσοστό 46,2%, από Εθελοντικούς Φορείς και Μ.Κ.Ο 17,3%, από άλλες κρατικές υπηρεσίες 7,7% από υπηρεσίες φροντίδας Υγείας 7,7% κ.α. Τα άτομα με αιτήματα κατάγονταν σε ποσοστό 30% από την Ελλάδα και 70% από άλλες χώρες, στην πλειοψηφία τους από τις Αφρικανικές χώρες, αλλά και από την χώρες της Ευρώπης. Η αιτιολογία των αιτημάτων αφορούσε θύματα κακοποίησης σε ποσοστό 57,5%, θύματα παράνομης διακίνησης 25% και για καταστάσεις κρίσεις 17,5% (ΕΚΚΑ, 2012: 29-30).

Στην Ελλάδα, όπως και σε άλλες χώρες της Ευρώπης, υπάρχει διαφθορά. Οι διακινητές αγοράζουν παράνομα διαβατήρια για τις κοπέλες, που εξαναγκάζονται σε πορνεία. Η αστυνομία συνήθως δε βοηθάει τα θύματα, αλλά τα απελαύνει με κίνδυνο να ξαναβρεθούν στην ίδια ευάλωτη θέση που ήταν και πριν. Η Ελληνική Νομοθεσία και τα μέτρα, που έχουν θεσπιστεί και λαμβάνονται για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ανθρώπων, δεν είναι αποτελεσματικά. Ωστόσο θα πρέπει να ληφθούν άμεσα μέτρα, όχι μόνο για λόγους δημόσιας τάξης και ασφάλειας αλλά και για ανθρωπιστικούς λόγους (Emke- Pouloroulos, 2011: 30-31).

4.2 Αλβανία

Η Αλβανία είναι χώρα προέλευσης γυναικών και παιδιών για σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση κυρίως στην Ελλάδα και Ιταλία και σε μικρότερο βαθμό

στο Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Βέλγιο, Νορβηγία, Γερμανία και Ολλανδία (State Department, 2004: 116). Η Αλβανία ήταν μια από τις πιο καταπιεσμένες και απομονωμένες κομμουνιστικές χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Μετά την πτώση του Κομμουνισμού το 1991, η Αλβανία υπέφερε από εσωτερικές συγκρούσεις και από ακραία φτώχεια, κυρίως, στις αγροτικές περιοχές (Van Hook, Gjermeni & Haxhiymeri, 2006: 31).

Στην Αλβανία υπάρχει ο κώδικας Kanun του Leke Dukagjini, φεουδάρχη του 15ου αιώνα, που χρησιμεύει ως βίβλος του κοινού δικαίου της αγροτικής Αλβανίας και υπαγορεύει την καθυπόταξη των γυναικών με αυστηρούς νόμους. Σύμφωνα με τον κώδικα, οι γυναίκες δεν έχουν δικαίωμα στην κληρονομιά, συνήθως δεν έχουν όνομα και όταν παντρευτούν είναι γνωστές ως οι γυναίκες του Χ. Όταν μια οικογένεια δεν έχει γιό, μια γυναίκα μπορεί να ορκιστεί αγαμία και να γίνει ο γιός της οικογένειας. Επίσης όταν μια αρραβωνιασμένη κοπέλα αρνηθεί να παντρευτεί τον άντρα, που της έχουν επιβάλει οι γονείς της από τότε που ήταν μωρό, δεν έχει το δικαίωμα να παντρευτεί άλλον άνδρα. Όμως χωρίς σύζυγο, ο μόνος τρόπος για να επιβιώσει είναι ο όρκος παρθενίας. Υπάρχουν για τις γυναίκες μόνο τρεις επιλογές ζωής: γάμος, φτώχεια ή να γίνουν άνδρες, δηλαδή να γίνουν ορκισμένες παρθένες (Young & Twigg, 2009: 121). Αυτό συνέβη και με την «ορκισμένη παρθένα» Pashke, το 2000 από το χωριό Shala Valley στην Βόρεια Αλβανία, η οποία στην ηλικία των δεκαοχτώ έπρεπε να επισκέπτεται δύο φορές το μήνα τον θείο της στο νοσοκομείο στη διπλανή πόλη. Η ίδια περιγράφει τα εξής, «ένα κορίτσι δεν επιτρεπόταν να ταξιδεύει μόνο του. Έτσι χωρίς να το σκεφτώ πολύ, έγινα ορκισμένη παρθένα. Πήρα ρούχα του θείου μου. Ήμουν τόσο λυπημένη που δεν το συζήτησα με κανένα, απλώς το έκανα και τώρα δεν μπορώ να σκεφθώ τί άλλο θα μπορούσα να κάνω για τη ζωή μου. Αυτή ήταν η μοίρα μου» (Young & Twigg, 2009: 125-126).

Οι ορκισμένες παρθένες (virgjinesha) φορούν φαρδιά αντρικά ρούχα, κόβουν τα μαλλιά τους, πηγαίνουν στο καφενείο, καπνίζουν, πίνουν αλκοόλ και μερικές φορές οπλοφορούν, δηλαδή συμπεριφέρονται σαν άνδρες (Young, Twigg, 2009: 122 & Kara, 2010: 215-217). Πρόκειται για γυναίκες στα βουνά της Βόρειας Αλβανίας, μουσουλμανικού θρησκευματος. Ως ορκισμένες παρθένες έχουν μεγαλύτερη ελευθερία, καθώς μπορούν να φεύγουν από το σπίτι όποτε επιθυμούν, να συναναστρέφονται με τους άνδρες του χωριού και να έχουν επιχειρηματικές δραστηριότητες (Young & Twigg, 2009: 123).

Η θέση της γυναίκας, μετά την πτώση του κομμουνισμού, είναι πιο υποβαθμισμένη σήμερα. Στην τοπική κοινωνία δεν απολαμβάνουν τον ίδιο σεβασμό με τους άνδρες. Η υποβαθμισμένη αυτή θέση των γυναικών και η φτώχεια τις καθιστούν ιδιαίτερα ευάλωτες για παράνομη διακίνηση και σεξουαλική εκμετάλλευση. Πολλοί άνδρες μεταβαίνουν στο εξωτερικό για εύρεση εργασίας. Όμως αυτό δεν άλλαξε την θέση της γυναίκας και ο γάμος και η οικογένεια θεωρείται πολύ σημαντικός θεσμός στην Αλβανική κοινότητα. Γι' αυτό οι γονείς προσπαθούν να παντρέψουν τα κορίτσια τους γιατί φοβούνται ότι θα τις απαγάγουν, και αναζητούν άνδρα για αυτές. Νέοι άνδρες υπόσχονται γάμο, αλλά στο τέλος οι γυναίκες εξαναγκάζονται στην πορνεία (Van Hook, κ.α., 2006: 30 & Young, Twigg, 2009: 128, 129). Πολλές νέες κοπέλες παγιδεύονται στη χώρα τους ή σε άλλες χώρες και έρχονται αντιμέτωπές με τη βία ή το θάνατο εάν προσπαθήσουν να δραπετεύσουν (Van Hook, κ.α., 2006: 29).

Η Αλβανία είναι ένα από τα κέντρα στρατολόγησης και μεταφοράς γυναικών από την Ανατολική Ευρώπη σε άλλες χώρες, κυρίως της Δυτικής Ευρώπης (Van Hook, κ.α., 2006: 30). Από το 1990 και μετά διακινήθηκαν παράνομα γυναίκες από αυτές τις χώρες με πλοία από την Αυλώνα προς την Ιταλία, καθώς και από τα ορεινά σύνορα μεταξύ Αλβανίας και Ελλάδας. Το 2000 μετά από έφοδο της αστυνομίας, υποτίθεται ότι τερματίστηκε η παράνομη διακίνηση από την Αυλώνα. Παρόλα αυτά συνέχιζε να συμβαίνει βορειότερα και η μεταφορά ενός ανθρώπου στοιχίζε από 500 έως 2.000 ευρώ. Η Αλβανική μαφία και άλλες ομάδες οργανωμένου εγκλήματος διακινούσαν και εκμεταλλεύονταν γυναίκες και παιδιά, εκδίδοντάς τους ψεύτικα διαβατήρια και δωροδοκώντας τους συνοριοφύλακες (Kara, 2010: 219-224).

Αυτό συνέβη και στην Ινές, που την απήγαγαν το 1995, όταν ήταν 13 ετών, όπως φαίνεται στην μαρτυρία της, «περπατούσα για το σπίτι της θείας μου όταν με απήγαγαν τρεις άνδρες. Οδήγησαν μια ολόκληρη μέρα και πήγαμε σε ένα ξενοδοχείο στο Αργυρόκαστρο. Ο ένας έμεινε μαζί μου και με βίαζε συνεχώς επί δύο εβδομάδες. Ύστερα πήγαμε με ταξί στην Ελλάδα. Από ένα χωριό της Ελλάδας πήραμε το λεωφορείο για την Κόρινθο. Στην Κορινθο με πήγε σε ένα μπάρ όπου δούλευαν πόρνες. Διαμαρτυρήθηκα αλλά οι άντρες του μπάρ με οδήγησαν στο μπάνιο και με βίασαν ο ένας μετά τον άλλο μέχρι που λιποθύμησα, Δούλεψα εκεί τέσσερις μήνες. Οι περισσότεροι άνδρες ήταν πολύ βάνουσοι. Έπρεπε να δουλεύω ακόμη και αν ήμουν άρρωστη. Ύστερα από δύο χρόνια ο μαστροπός με πήγε στα μαγαζιά. Είδα έναν αστυνομικό και του είπα τί μου είχε συμβεί. Με οδήγησε στο τμήμα, όπου με

φυλάκισαν για 17 ημέρες. Ύστερα με οδήγησαν στην Κακαβιά, στα σύνορα. Ο πατέρας μου ήρθε και με πήρε. Στο σπίτι όμως με αποκήρυξε γιατί είχα διαλέξει αυτή τη δουλειά. Κοιμόμουν στους δρόμους, όταν ένας άνδρας μου υποσχέθηκε να με βοηθήσει να βρώ δουλειά, με έφερε στην Αυλώνα και με έστειλε μαζί με άλλα κορίτσια με ένα ταχύπλοο στην Ιταλία. Πήγαμε στο Τορίνο όπου με πήγαν σε ένα διαμέρισμα και με βιάσαν. Δεχόμουν πελάτες σε εκείνο το διαμέρισμα, ύστερα με πήγαν στο Βέλγιο, πάλι στην Ιταλία στη Φλωρεντία, μετά στο Άμστερνταμ. Εκεί δούλεψα σε κλειστό πορνείο για οκτώ μήνες. Σε μια έφοδο της αστυνομίας με συνέλαβαν και με κράτησαν μέσα για δύο μήνες. Όταν βγήκα με περίμεναν οι ίδιοι Αλβανοί που με πήγαν από την Αυλώνα στην Ιταλία. Με μετέφεραν στην Ουτρέχτη και δούλεψα σε πορνείο. Έμεινα έγκυος. Ο μαστροπός μου είπε ότι το παιδί θα το έπαιρνε εκείνος. Δεν ήθελα να δώσω το παιδί μου, έτσι έτρεξα στις καλόγριες, στο καταφύγιο, όπου γέννησα το γιό μου» (Κάρα, 2010: 222- 224).

Η Αλβανία δεν είναι μόνο χώρα προέλευσης αλλά και χώρα διέλευσης προς τη Δύση για Κούρδους, Κινέζους, Ρουμάνους, Μολδαβούς κ.λ.π και για γυναίκες από την Μολδαβία, τη Ρωσία, τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία κ.α που διακινούνται προς τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης (Κέντρο Προάσπισης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 2007: 7) Συνήθως οι γυναίκες παρασύρονται με την υπόσχεση να εργαστούν σε εστιατόρια ή να φροντίζουν παιδιά και ηλικιωμένους στην Ελλάδα και στην Ιταλία, αλλά τελικά εξαναγκάζονται να γίνουν πόρνες (Van Hook, κ.α., 2006: 30).

Το 2003 η έρευνα της International Catholic Migration Commission (ICMC) σε συνεργασία με συμβούλους του ILO κατέδειξε ότι η ακραία φτώχεια, ο κοινωνικός αποκλεισμός και η έλλειψη προοπτικών για μια καλύτερη ζωή καθώς και η άγνοια κινδύνου καθιστά τις νεαρές γυναίκες, από αγροτικές περιοχές, πιο ευάλωτες στην παράνομη διακίνηση για σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση. Ακόμη, ιδιαίτερα τρωτές είναι οι μεινότητες των Ρομά και Αιγυπτίων, κυρίως στο δουλεμπόριο παιδιών (Stephens & Linden, 2005: 19).

Τα παιδιά από την Αλβανία διακινούνται παράνομα σε όλο τον κόσμο για εξαναγκαστική επαιτεία (State Department, 2004: 116). Σύμφωνα με έρευνα που διεξήγαγε ο Κάρα, οι δολέμποροι έφεραν παιδιά στην Ελλάδα από τα ορεινά σύνορα για να ζητιανεύουν στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη και άλλες πόλεις. Οι δολέμποροι τους έδιναν ναρκωτικά για να αντέχουν να ζητιανεύουν μέρα και νύχτα. Πολλά παιδιά προωθούνταν στην Ιταλία και από εκεί στη Δυτική Ευρώπη. Τα περισσότερα από αυτά ήταν Ρομά. Σημαντικός είναι ο ρόλος των γονέων στη

σωματεμπορία παιδιών, καθώς πολλοί Αλβανοί πωλούν τα παιδιά τους σε δουλέμπορους εξαιτίας της φτώχειας και η τιμή πώλησης είναι πάνω από 1000 ευρώ (Kara, 2010: 237-239).

Υπάρχουν διεθνείς οργανώσεις και Μ.Κ.Ο που βοηθούν τα θύματα σωματεμπορίας, όπως το «Women's Center» στα Τίρανα (Κέντρο Γυναικών) , που φροντίζει να μορφώνει τα παιδιά της μεσαίας τάξης (Van Hook, κ.α., 2006: 35). Άλλες οργανώσεις προσφέρουν άσυλο σε γυναίκες και παιδιά. Η ανεξάρτητη οργάνωση «Save the Children» (Σώστε τα παιδιά) υποστηρίζει το καταφύγιο στη Vlora, που το έχει η οργάνωση «Women's Hearth» (Εστία Γυναικών). Το παράρτημα του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (International Organization of Migration - I.O.M) στα Τίρανα παρέχει συμβουλευτική, επαγγελματική εκπαίδευση και προωθεί την εύρεση εργασίας των γυναικών. Επίσης και η Διεθνής Καθολική Επιτροπή Μετανάστευσης (International Catholic Migration Commission, ICMC) δημιούργησε ένα πρόγραμμα παραπομπών και καταφύγιο για γυναίκες που προέρχονται από την Αλβανία και το Κόσοβο καθώς και άλλες Ανατολικές Ευρωπαϊκές χώρες (Van Hook, κ.α., 2006: 35, 36).

Ωστόσο πολύ λίγα θύματα παράνομης διακίνησης για σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση προωθούνται από την αστυνομία σε παρόμοιες οργανώσεις για βοήθεια. Τα περισσότερα θύματα που κατορθώνουν να ξεφύγουν, μετά από έφοδο της αστυνομίας, συλλαμβάνονται αντί να βοηθηθούν. Αυτό σημαίνει ότι η αστυνομία ή δεν αναγνωρίζει τα θύματα παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης ή ότι τα αναγνωρίζει αλλά οι αρχές των χωρών προορισμού δεν τα προστατεύουν (Stephens-Linden, 2005: 46, 47).

Η νομοθεσία στην Αλβανία για την προστασία των μαρτύρων δεν εφαρμόζεται πλήρως και υπάρχουν δυσκολίες στην επεξεργασία και αναγνώριση των θυμάτων εμπορίας, συνεπώς δεν τιμωρούνται οι δουλέμποροι (Κέντρο Προάσπισης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 2007: 20) Η διεθνής φύση της παράνομης διακίνησης ανθρώπων για σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση απαιτεί οι προσπάθειες που γίνονται σε μία χώρα να συνδιάζονται και να συντονίζονται με τις προσπάθειες οργανώσεων άλλων χωρών. Η συνεργασία όμως είναι επιτακτική καθώς χωρίς αυτή οι γυναίκες κινδυνεύουν να ξαναγίνουν θύματα (Van Hook, κ.α., 2006: 637).

4.3 Μολδαβία

Η Μολδαβία είναι μια από τις πιο φτωχές χώρες της Ευρώπης. Απέκτησε την ανεξαρτησία της τον Αύγουστο του 1991. Μετά την πτώση της πρώην Σοβιετικής Ένωσης η χώρα είχε πολύ σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Οι δείκτες ανεργίας ήταν πολύ υψηλοί καθώς έγιναν πολλές απολύσεις και πολλές βιομηχανίες χρεοκόπησαν εξαιτίας της απελευθέρωσης των τιμών και των ιδιωτικοποιήσεων. Γι'αυτό το 60% του πληθυσμού ζούσε κάτω από τα όρια της φτώχειας (Kara, 2010: 190-192, Mihailov, Van der Linden & Scanlan, 2004: 1).

Η φτώχεια και η αστάθεια οδήγησαν πολλούς Μολδαβούς να μεταναστεύσουν στο εξωτερικό. Το 2003 συνεργάτες του ILO διεξήγαγαν έρευνα βασιζόμενοι σε ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα. Η έρευνα αυτή είχε σκοπό να αναδείξει τα αίτια της μετανάστευσης, όπως η φτώχεια και η ανεργία. Το δείγμα ήταν θύματα εξαναγκαστικής εργασίας, που επέστρεψαν στην Μολδαβία, καθώς και επιτυχημένοι μετανάστες. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι την μεταβατική εκείνη περίοδο έφυγαν 230.000 Μολδαβοί και κατευθύνθηκαν προς την Ρωσία, 120.000 στην Ιταλία, 80.000 στην Πορτογαλία, 40.000 στην Τσεχία και 35.000 στην Ισπανία. Το φαινόμενο της μετανάστευσης επηρεάζει τους περισσότερους κατοίκους της Μολδαβίας και επειδή οι επίσημες ευκαιρίες να φύγουν νόμιμα είναι λιγοστές, οι περισσότεροι φεύγουν παράνομα (Mihailov, κ.α, 2005: 3, 6).

Η κυβέρνηση ενθαρρύνει την μετανάστευση, γιατί τα εμβάσματα των μεταναστών από το εξωτερικό είναι σημαντική πηγή εσόδων για τη χώρα. Το 2006 τα εμβάσματα στη Μολδαβία ήταν πάνω από 500 εκατομμύρια δολάρια, δηλαδή ίσο με το 25% περίπου του συνόλου της Μολδαβικής οικονομίας. Τα χρήματα αυτά είναι απαραίτητα για την επιβίωση εκατομμυρίων ανθρώπων στις αναπτυσσόμενες χώρες. Το 2006, παρά την ανάκαμψη της χώρας, το 80% περίπου των νοικοκυριών δεν είχαν ούτε 48 δολάρια το μήνα ή 1,60 δολάρια την ημέρα για να εξασφαλίσουν τη στοιχειώδη επιβίωση (Kara, 2010: 192, 193).

Στην πλειοψηφία τα θύματα παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης είναι γυναίκες και παιδιά. Ωστόσο, και οι άνδρες γίνονται θύματα παράνομης διακίνησης. Αποτελέσματα διαφόρων ερευνών από οργανώσεις και Μ.Κ.Ο, που βοηθούν τα θύματα, δείχνουν ότι έχουν καταγραφεί πολλές περιπτώσεις παράνομης διακίνησης ανδρών για εργασιακή εκμετάλλευση και αφαίρεση οργάνων. Οι άνδρες θύματα δεν

καταγράφονται γιατί δεν απευθύνονται στην αστυνομία ή σε Μ.Κ.Ο, με ελάχιστες εξαιρέσεις (Fomina, Rusu & Misail- Nichitin, 2005: 15, 17).

Η Μολδαβία είναι χώρα προελευσης γυναικών και παιδιών για σεξουαλική εκμετάλλευση στα Βαλκάνια, Ιταλία, Γαλλία, Πορτογαλία, Γερμανία, Σλοβακία, Κύπρο, Τουρκία, Μέση Ανατολή, Ρωσία και Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Επίσης είναι χώρα για παράνομη διακίνηση ανδρών, γυναικών και παιδιών για εργασιακή εκμετάλλευση κυρίως στη Ρωσία. Είναι ακόμη χώρα διέλευσης θυμάτων παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης από Ουκρανία και Ρουμανία (State Department, 2004: 158).

Οι Μολδαβές διακινούνται παράνομα κυρίως σε Ρωσία, Τουρκία και Αραβικά Εμιράτα. Στα Εμιράτα, αν συλληφθούν για πορνεία, τιμωρούνται με ένα χρόνο φυλάκιση πριν της απελάσουν. Οι δουλέμποροι, όμως, τις αγοράζουν ξανά μέσα από τη φυλακή. Στην Κωνσταντινούπολη υπάρχει μια αγορά με το όνομα Λέλελε, όπου Ρώσοι αγοράζουν και πωλούν Μολδαβες, τις μεταφέρουν με φορτηγά στη Ρωσία, όπου τις αναγκάζουν να ζητιανεύουν ατελείωτες ώρες και, αν δεν συγκεντρώσουν το ποσό που πρέπει, μένουν νηστικές. Η διεθνική σωματεμπορία στη Μολδαβία είναι κυρίαρχο φαινόμενο και είναι μια χώρα που υποφέρει από τα υψηλότερα ποσοστά σωματεμπορίας στον κόσμο (Kara, 2010: 189, 190).

Στη Μολδαβία η απελπισμένη αναζήτηση εργασίας είναι το πιο ισχυρό εργαλείο στρατολόγησης γυναικών και παιδιών από τους σωματέμπορους. Τα μέσα που χρησιμοποιούν είναι προτάσεις γάμου, απαγωγές, ψεύτικα ταξιδιωτικά πρακτορεία. Υπάρχει επίσης η εφημερίδα Makler, που παρασύρει πολλές κοπέλες με ψεύτικες μαρτυρίες για εργασία ή σπουδές σε άλλες χώρες. Όμως η Διεθνής Οργάνωση για την προώθηση και προστασία των γυναικών "La Strada" προσπαθεί να προφυλάξει τα υποψήφια θύματα αναλύοντας την κάθε διαφήμιση της εφημερίδας (Kara, 2010: 184).

Σύμφωνα με έρευνα της "La Strada", το 2005 για το προφίλ των παράνομα διακινηθέντων θυμάτων από Μολδαβία, τη στιγμή που δέχθηκαν την πρόταση των διακινητών να φύγουν στο εξωτερικό, στην πλειοψηφία τους τα θύματα ήταν γυναίκες (Fomina, Rusu, Misail-Nichitin, 2005: 15). Οι νεαρές γυναίκες είναι πιο εύκολος στόχος για να γίνουν θύματα παράνομης διακίνησης για σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση από άλλες κοινωνικές ομάδες. Τα πιο εύκολα υποψήφια θύματα είναι οι ανύπαντρες και εκείνες που υφίστανται ενδοοικογενειακή βία. Επίσης τα ορφανά και οι μονογονεϊκές οικογένειες είναι ομάδες υψηλού κινδύνου.

Παράλληλα, όσες δεν έχουν συγγενείς στο εξωτερικό και στηρίζονται σε ψεύτικες υποσχέσεις των μεσαζόντων είναι τρωτές για εκμετάλλευση (Mihailov κ.α, 2005: 21).

Ακόμη, στην πλειοψηφία τα θύματα προέρχονται από αγροτικές περιοχές και είναι πολύ φτωχές, καθώς η μόνη πηγή εισοδήματος είναι τα χωράφια τους. Το μορφωτικό τους επίπεδο είναι πολύ χαμηλό και αυτό τις καθιστά πιο τρωτές στην εκμετάλλευση (Fomina, Rusu & Misail- Nichitin, 2005: 21-24). Οι στρατολόγοι στην πλειοψηφία τους ανήκουν στο στενό οικογενειακό και συγγενικό περιβάλλον και οι περισσότερες είναι γυναίκες, διότι εμπνέουν εμπιστοσύνη στα υποψήφια θύματα (Fomina, Rusu & Misail- Nichitin, 2005: 33).

Το χειρότερο είναι, ότι οι Μολδαβές διακινούνται από τους σωματέμπορους μέσω της Κομμουνιστικής Δημοκρατίας της Υπερδνειστερίας, που συνορεύει με την Ουκρανία και έχει γίνει κόμβος για όλους τους λαθρέμπορους όπλων, ναρκωτικών και ανθρώπων. Εξάγουν παλιά σοβιετικά πυρομαχικά στις αφρικανικές χώρες και παίρνουν διαμάντια. Με τα διαμάντια αγοράζουν ναρκωτικά. Τα ναρκωτικά και τα χρήματα ανταλλάσσονται με ανθρώπους (Kara, 2010: 197).

Μια άλλη μορφή δουλείας είναι ο σεξοτουρισμός κυρίως από τους Τούρκους. Τουρίστες ταξιδεύουν στις πόλεις της Ανατολικής Ευρώπης με σκοπό τη σεξουαλική απόλαυση με τις ντόπιες γυναίκες. Έτσι η Μολδαβία είναι και χώρα προορισμού για τις γυναίκες της, παρ' όλο που η πορνεία είναι παράνομη (Kara, 2010: 199-200).

Υπάρχει όμως μεγάλη διαφθορά και παρ' όλο που η Μολδαβία ψήφισε νομοθεσία κατά της σωματεμπορίας το 2003, ελάχιστοι σωματέμποροι τιμωρούνται γιατί δωροδοκούν δικαστές, αστυνομικούς και συνοριοφύλακες (Kara, 2010: 2008-210).

Η διαρκής φτώχεια και η αστάθεια στη Μολδαβία δημιουργεί ένα ακόμη πρόβλημα: τα θύματα να ξαναπέφτουν στα δίκτυα της σωματεμπορίας. Τα θύματα ταξιδεύουν με πλαστά χαρτιά ή με αυθεντικά, που τα προμηθεύουν οι πρεσβείες με δωροδοκία. Τα νόμιμα χαρτιά καθιστούν τα θύματα αόρατα και αυτή η αφάνεια καθιστά την προστασία των θυμάτων αδύνατη (Kara, 2010: 193-195).

Η μαρτυρία της Κάτιας από τη Μολδαβία είναι χαρακτηριστική περίπτωση της εκμετάλλευσης των γυναικών από τους σωματέμπορους: «δεν είχα δουλειά και κοιμόμουν στους δρόμους. Μια νύχτα κάποιοι άνδρες με έβαλαν σε ένα φορτηγό και μαζί με άλλα κορίτσια με πήγαν στην Τουρκία. Μας αλυσοδέσανε μαζί και δεν μας έδιναν τροφή. Σε δυο διαμερίσματα δεχόμουν πελάτες Τούρκους και Ρώσους.

Δραπέτευσα, γύρισα στη Μολδαβία, όπου μεσάζοντες μου έταξαν δουλειά στη Βρετανία αλλά με πήγαν στη Μόσχα. Εκεί μου έδωσαν αλκοόλ και με ανάγκασαν να χορεύω γυμνή. Μεθούσα κάθε μέρα. Σύντομα αρρώστησα. Οι μαστροποί με εγκατέλειψαν στους δρόμους» (Kara, 2010: 194-195).

4.4 Ιταλία

Η Ιταλία είναι χώρα προορισμού και διέλευσης για άνδρες, γυναίκες και παιδιά, που είναι θύματα παράνομης διακίνησης για σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση. Οι γυναίκες και τα παιδιά μεταφέρονται για εξαναγκαστική πορνεία κυρίως από Νιγηρία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Μολδαβία, Αλβανία, Ουκρανία αλλά επίσης από τη Ρωσία, Νότια Αμερική, Βόρεια και Ανατολική Αφρική, Μέση Ανατολή, Κίνα και Ουζμπεκιστάν. Άνδρες και γυναίκες από την Κίνα μεταφέρονται παράνομα στην Ιταλία με σκοπό την εξαναγκαστική εργασία. Τα παιδιά των Ρομά είναι θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης και εξαναγκαστικής επαιτείας. Οι άνδρες μεταφέρονται για εξαναγκαστική εργασία, κυρίως στον αγροτικό τομέα στην Νότια Ιταλία. Οι χώρες προέλευσης των θυμάτων αυτών είναι η Πολωνία, η Ρουμανία, το Πακιστάν, η Αλβανία και η Ακτή Ελεφαντοστού. Επίσης διακινούν παιδιά για να εργασθούν σε εργατικά κάτεργα, κυρίως από την Κίνα, και η Κινεζική κοινότητα αυξάνεται συνεχώς (State Department, 2004: 148 & State Department, 2009: 167).

Στην Ιταλία υπάρχουν πέντε βασικές ομάδες οργανωμένου εγκλήματος, Αλβανοί, Ρουμάνοι, Ρώσοι, Νιγηριανοί και Κινέζοι που διακινούν παράνομα γυναίκες και παιδιά για εργασιακή και κυρίως για σεξουαλική εκμετάλλευση. Οι Κινέζοι διακινούν παράνομα τα θύματα τους στην καταναγκαστική εργασία, στα υφαντουργεία και τα εργατικά κάτεργα κοντά στο Μιλάνο. Η Κινεζική μαφία στρατολογεί και διακινεί παράνομα μετανάστες εργάτες στις άλλες χώρες της Ευρώπης για φθηνά εργατικά χέρια. Οι Ρουμάνοι ασχολούνται με το ηλεκτρονικό έγκλημα, απάτες με πιστωτικές κάρτες, πωλήσεις ανηλίκων θυμάτων μέσω διαδικτύου. Οι Αλβανοί κάνουν λαθρεμπόριο γυναικών και ναρκωτικών στο ίδιο φορτίο μέσω Αδριατικής (Kara, 2010: 160, 161).

Η Ιταλία βρίσκεται ανάμεσα σε Ανατολική και Δυτική Ευρώπη και αποτελεί χώρα διέλευσης των θυμάτων. Οι παραπάνω ομάδες οργανωμένου εγκλήματος διακινούν παράνομα γυναίκες μέσω Ιταλίας προς τη Δυτική Ευρώπη και σε άλλες χώρες (Kara, 2010: 161-163). Στην Ιταλία η πορνεία στους δρόμους είναι νόμιμη.

Έτσι ορισμένοι δρόμοι της Ρώμης, του Μιλάνου και άλλων πόλεων είναι γεμάτοι πόρνες. Οι προαγωγοί τις εξαναγκάζουν να πηγαίνουν με είκοσι άνδρες κάθε βράδυ. Τα περισσότερα θύματα προέρχονται από τη Νιγηρία, που εργάζονται κυρίως στο Τορίνο (Kara, 2010: 156).

Η Νιγηρία είναι μια πολύ φτωχή χώρα με κατά κεφαλήν εισόδημα 1,1 δολάριο την ημέρα. Στο νότιο μέρος της χώρας υπάρχει διεθνική σύγκρουση για το πετρέλαιο. Οι νέοι από τη Νιγηρία είναι πιο εύκολο να γίνουν θύματα, καθώς επιθυμούν να φύγουν στο εξωτερικό για να καλυτερέψουν τις συνθήκες ζωής τους. Επομένως οι στρατολόγοι παρασύρουν με ευκολία τις γυναίκες με ψεύτικες υποσχέσεις για καλύτερη ζωή στην Ιταλία (Kara, 2010: 156, 157). Όταν φθάνουν εκεί εξαναγκάζονται σε πορνεία ή πωλούνται ως σκλάβες του σεξ για να αποπληρώσουν τα χρέη μεταφοράς. Οι περισσότερες γυναίκες είναι αγράμματες και προέρχονται κυρίως από αγροτικές περιοχές. Πολλές γυναίκες, παρ' όλο που φοβούνται ότι θα εμπλακούν στην πορνεία, έρχονται στην Ιταλία, αλλά δεν μπορούν να φανταστούν τη βία και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες θα εργάζονται. Στις πόλεις της Ιταλίας διαπιστώνουν, ότι είναι σκλάβες και ότι οι συνθήκες στη Νιγηρία ήταν καλύτερες (Aghatise, 2004: 1129,1130).

Οι διακινητές συνήθως υποβάλλουν τα θύματα σε μια συμβολική και θρησκευτική τελετή πριν φύγουν από τη Νιγηρία. Οι γυναίκες και τα παιδιά ορκίζονται μπροστά στον προαγωγό (maman) ή στους βοηθούς του ότι θα επιστρέψουν τα χρήματα που ξόδεψαν για να τις μεταφέρουν, αλλά και το συνολικό ποσό που είχε αποφασιστεί πριν το ταξίδι. Η ιεροτελεστία αυτή ονομάζεται woodoo ή ju ju και γίνεται σε έναν βωμό που ονομάζεται shiran. Η τελετή περιλαμβάνει μαρκάρισμα στο πρόσωπο ή στα χέρια. Τα θύματα τοποθετούν τα χέρια τους επάνω σε ένα άγαλμα (juju) και πίνουν αίμα. Τούφες από τα μαλλιά τους και κομμένα νύχια τοποθετούνται σε μια μαγική σακούλα, η οποία παραχωρεί στους διακινητές έλεγχο επάνω στην ψυχή των θυμάτων (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 102).

Οι γυναίκες ορκίζονται ότι δεν θα αποκαλύψουν την ταυτότητα των σωματεμπόρων στην αστυνομία και ότι θα πληρώνουν τα χρέη τους. Αυτές οι τελετές είναι σημαντικές για τα θύματα, γιατί πιστεύουν ότι αν δεν υπακούσουν, θα πάθουν κακό αυτές και η οικογένειά τους Σε αυτή τη διαδικασία δεν υπάρχει δυνατότητα διαπραγμάτευσης του όρκου (Aghatise, 2004:1131& Kara, 2010: 157, 158).

Η τελετή βουντού (juju) περιγράφεται στη μαρτυρία της Joy Ubi- Ubi, μιας ορφανής, που την ξεγέλασαν να αφήσει το χωριό της στη Βόρεια Νιγηρία το 1998.

Όταν την οδήγησαν στην Ευρώπη της είπαν ότι το «juju» (άγαλμα) θα τη σκότωνε, εάν προσπαθούσε να δραπετεύσει. Η Joy Ubi-Ubi περιγράφει: «πήγαμε πολύ μακριά. Πριν, είχα πάει μόνο στο διπλανό χωριό, στην αγορά. Όταν φθάσαμε εκεί συνάντησα μερικούς άνδρες με λευκά ρούχα. Ήταν και μία γυναίκα, μια ιέρεια. Μου ζήτησαν να βγάλω τα παπούτσια μου, και μου έφεραν να πιώ αίμα. Μου είπαν να το πιώ για το καλό μου και ότι δεν θα με σκότωνε. Το ήπια και σημάδεψαν το σώμα μου και το χέρι μου. Κατόπιν μου έδωσαν το μάτι ενός αρνιού και μου είπαν ότι έπρεπε να το φάω. Μου είπαν ότι όποια πήγαινε στην Ευρώπη έπρεπε να το κάνει. Όταν τελείωσα, μου είπαν να βάλω το χέρι μου επάνω στο juju. Μετά με πήγαν μακριά με αυτοκίνητο και κατευθείαν στο πλοίο. Στην περιοχή με τα κόκκινα φανάρια είπα: «τί είδους δουλειά είναι αυτή;» Μου είπαν: «πορνεία». Ένας άνδρας είπε ότι αν πήγαινα στην αστυνομία, ή αν η αστυνομία με συνελάμβανε, θα με απέλαυναν στη Νιγηρία και τότε εκείνος θα ερχόταν στη Νιγηρία να με σκοτώσει. Μου είπαν ότι επειδή είχα πιεί αίμα και είχα αγγίξει το juju, θα με σκότωνε. Έτσι ήμουν υποχρεωμένη να κάνω αυτή τη δουλειά» (Bales, 2011: 102, 103).

Επίσης στην Ιταλία εμφανίζεται εξαναγκαστική εργασία κυρίως στον αγροτικό τομέα. Η Διεθνής Αμνηστία διεξήγαγε έρευνα το Φεβρουάριο του 2012 στο Μιλάνο, Ρώμη και το Ροσάρνο της Καλαβρίας με σκοπό να ερευνήσει το εύρος της εργασιακής εκμετάλλευσης. Η Διεθνής Αμνηστία συνάντησε μετανάστες εργαζόμενους, εργατικά συνδικάτα και Μ.Κ.Ο. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η εργασιακή εκμετάλλευση δεν περιορίζεται μόνο στο Ροσάρνο αλλά είναι διαδεδομένη σε πολλές περιοχές στη Νότια Ιταλία. Οι εργοδότες δίνουν πολύ χαμηλό μισθό στους εργάτες, τους αναγκάζουν να εργάζονται πολλές ώρες την ημέρα και σε άθλιες συνθήκες. Η εργασιακή εκμετάλλευση παρατηρείται στους μετανάστες της Αφρικής καθώς και σε μετανάστες από χώρες της Ευρώπης, όπως Ρουμανία, Βουλγαρία και Αλβανία. Ακόμη υπάρχουν και Ινδιάνοι, που τους εκμεταλλεύονται στον αγροτικό τομέα. Επίσης παρατηρείται εκμετάλλευση και στον κατασκευαστικό τομέα (Amnesty International, 2012: 23).

Οι νόμοι στην Ιταλία είναι αναποτελεσματικοί, ιδιώς για τη δίωξη της σωματεμπορίας, διότι η πορνεία είναι νόμιμη στη χώρα, παρ' όλο που τα πορνεία και η μαστροπία είναι παράνομα (Kara, 2010: 170). Γι' αυτό πρέπει να γίνουν προσπάθειες, ώστε οι αστυνομικές αρχές να αναγνωρίζουν τα θύματα και να τους παρέχουν βοήθεια, με σκοπό την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης των ανθρώπων (State Department, 2012: 196, 197)

4.5 Ρωσία

Η Ρωσία είναι χώρα προέλευσης, διέλευσης και προορισμού για άνδρες, γυναίκες και παιδιά που είναι θύματα παράνομης διακίνησης με σκοπό την σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση. Το Κέντρο Έρευνας της Μετανάστευσης (Migration Research Center) εκτιμά ότι ένα εκατομμύριο άνθρωποι στη Ρωσία εργάζονται σε συνθήκες δουλείας, καθώς υπάρχει μεγάλη εσωτερική μετανάστευση από τις αγροτικές στις αστικές περιοχές. Επίσης μετανάστες από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και Ασιατικές χώρες εργάζονται σε συνθήκες εξαναγκαστικής εργασίας (State Department, 2004: 168 & State Department, 2012: 295).

Η γεωπολιτική θέση και η πιο σταθερή οικονομική κατάσταση της Ρωσίας, σε σύγκριση με τις γειτονικές χώρες, καθώς και η αδυναμία των μεταναστευτικών νόμων, βοηθούν την παράνομη μετανάστευση στη χώρα. Καθώς η Ρωσική οικονομία αναπτύσσεται, οι μετανάστες είναι απαραίτητοι, γιατί ορισμένοι τομείς θεωρούνται ως εργασία μεταναστών, όπως συμβαίνει στις ανεπτυγμένες χώρες (Tyuryukanova, 2005: 5).

Το 2004 μια έρευνα του ILO έδειξε, ότι το 20% από από τα 5 εκατομμύρια παράνομους μετανάστες στη Ρωσία είναι θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης (State Department, 2004: 168). Πολλοί από αυτούς αναγκάζονται να εργάζονται σε συνθήκες «δουλείας χρέους». Το χρέος μεταφοράς τους από γειτονικές χώρες είναι χαμηλό. Τα χρέη συνάπτονται στο στάδιο απασχόλησης. Οι διακινητές τους ενημερώνουν, ότι χρωστάνε και οι εργάτες εργάζονται με ελάχιστη αμοιβή για να εξοφλήσουν τα χρέη. Η καταναγκαστική εργασία χρέους επικρατεί περισσότερο στους τομείς της διασκέδασης, στον κατασκευαστικό τομέα και σε οικιακή υπηρεσία (Andrees, 2008: 27).

Η παράνομη διακίνηση για εργασιακή εκμετάλλευση είναι η συνηθισμένη μορφή παράνομης διακίνησης στη Ρωσία. Οι τομείς που απασχολούνται τα θύματα είναι ο κατασκευαστικός, αγροτικός τομέας, ο τομέας κατακευής ενδυμάτων και συνεργεία καθαρισμού (State Department, 2012: 295). Οι γυναίκες και τα παιδιά είναι ομάδες υψηλού κινδύνου για παράνομη διακίνηση για σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση, επαιτεία και παράνομες υιοθεσίες. Τα πιο ευάλωτα θύματα είναι μετανάστες, άστεγοι, άνεργοι, ανύπανδρες μητέρες και παιδιά με διαλυμένες οικογένειες (Tyurukanova, 2006: 32).

Τα τελευταία χρόνια το εμπόριο ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση έχει αναπτυχθεί με ταχύτερους ρυθμούς στη Ρωσία. Στην πλειοψηφία τους τα θύματα εργάζονται στην Μόσχα, στην Αγία Πετρούπολη και σε άλλες μεγάλες πόλεις της Ρωσίας. Η βιομηχανία του σεξ στις πόλεις της Ρωσίας, καθώς και στην Ευρώπη και σε άλλα μέρη του κόσμου έχει σταθερή ζήτηση. Ο Γερμανός Salamov, μέλος του Ρωσικού Συμβουλευτικού και ερευνητικού κέντρου για το Aids, αναφέρει ότι 64% του ανδρικού πληθυσμού επισκέπτονται πόρνες σε τακτική βάση (Tyurukanova, 2006: 35, 38).

Η παράνομη διακίνηση παιδιών για σεξουαλική εκμετάλλευση, εργασιακή εκμετάλλευση και επαιτεία είναι ιδιαίτερα συνηθισμένες μορφές δουλείας στη Ρωσία σήμερα. Τα κορίτσια είναι συνήθως ηλικίας 14 έως 16 ετών και σε ορισμένες περιπτώσεις κοριτσιών 5 έως 7 ετών. Τα τελευταία χρόνια όμως έχει αυξηθεί και ο αριθμός των αγοριών στην βιομηχανία του σεξ (Tyuryukanova, 2005: 39-41).

Οι ελλείψεις στη νομοθεσία για τη νομική προστασία εναντίον της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών έχει δημιουργήσει ένα νέο έγκλημα στη Ρωσία, τον παιδικό σεξοτουρισμό (sex tourism). Τουρίστες ταξιδεύουν στη Ρωσία με σκοπό τη σεξουαλική ευχαρίστηση με παιδιά (Tyuryukanova, 2005: 42-43).

Στη Ρωσία οι μετανάστες αναγκάζονται να επιζήσουν σε ένα περιβάλλον όπου οι παραβάσεις νόμων είναι συχνές, ιδίως η μη πληρωμή μισθών, ή η παράνομη μείωση μισθών (Andrees, 2008: 27). Το οικονομικό χάος, η παράνομη οικονομία και οι αναποτελεσματικοί νόμοι για τη μετανάστευση, αυξάνουν την παράνομη μετανάστευση και επιτρέπουν στους παράνομους μετανάστες να εισέλθουν, να εγκατασταθούν και να βρουν παράνομη εργασία. Όλη αυτή η κατάσταση που υπάρχει στη Ρωσία επιτρέπει μεγάλη εκμετάλλευση των μεταναστών από τους διακινητές και τους μεσάζοντες, καθώς και παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Tyuryukanova, 2005: 5).

4.6 Γερμανία

Η Γερμανία είναι χώρα προέλευσης, διέλευσης και προορισμού για γυναίκες, παιδιά και άντρες που μεταφέρονται παρανόμα για σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση. Τα θύματα προέρχονται από τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και της Κεντρικής Ευρώπης, κυρίως από Ουκρανία, Λιθουανία, Πολωνία, Ρωσία Βουλγαρία και Ρουμανία. Εκτός από την Ευρώπη τα θύματα προέρχονται από την

Ασία και την Αφρική, κυρίως από την Νιγηρία και την Ταϊλάνδη (State Department, 2012: 166).

Στη Γερμανία υπάρχει εξαναγκαστική εργασία στους τομείς της βιομηχανίας του σεξ, της οικιακής υπηρεσίας, στον αγροτικό τομέα, στη βιομηχανία παραγωγής τροφίμων, στον κατασκευαστικό τομέα, στα εστιατόρια, τα ξενοδοχεία και στη βιομηχανία διασκέδασης.

Η βιομηχανία του σεξ και της διασκέδασης είναι ο πρώτος τομέας εργασιακής εκμετάλλευσης. Οι σκλάβες του σεξ στρατολογούνται από φίλους ή συγγενείς και από πρακτορεία εργασίας ή γάμου μέσω διαδικτύου, και όταν φθάνουν στη Γερμανία συνειδητοποιούν ότι είναι αναγκασμένες να εργάζονται ως πόρνες σε πορνεία, μπαρ και διαμερίσματα (Cyprus, 2005: 17-21).

Η οικιακή υπηρεσία επίσης είναι ένας τομέας, που δεν εμπίπτει σε εργατικό νόμο και η σχέση εργοδότη και εργαζόμενου είναι πολύ προσωπική. Τέσσερα εκατομμύρια νοικοκυριά στη Γερμανία χρησιμοποιούν οικιακούς βοηθούς, αλλά μόνο 39.800 οικιακοί βοηθοί έχουν ασφάλιση. Η μελέτη του ILO για την καταπολέμηση της εξαναγκαστικής εργασίας το 2004 έδειξε, ότι η εκμετάλλευση στην οικιακή υπηρεσία είναι η εξαίρεση και όχι ο κανόνας. Πιο επιρρεπείς στην εκμετάλλευση είναι οι οικιακοί βοηθοί, που μένουν στο σπίτι του εργοδότη τους (Cyprus, 2005: 21).

Στον αγροτικό τομέα εργάζονται 300.000 εποχιακοί εργάτες. Οι εργάτες αυτοί εργάζονται στην παράνομη οικονομία και εξαρτώνται από τους εργοδότες τους και από τα πρακτορεία. Εποχιακοί εργάτες εργάζονται επίσης σε ξενοδοχεία, εστιατόρια και εταιρείες τροφοδοσίας. Επιχειρήσεις, που τις έχουν κοινότητες μεταναστών, εκμεταλλεύονται τους συμπατριώτες τους, όπως για παράδειγμα σε τουρκικά καφέ-μπάρ, όπου εργάζονται δώδεκα ώρες την ημέρα με τον μισό μισθό από τον Γερμανό εργάτη (Cyprus, 2005: 26).

Υπάρχουν ορισμένα ξενοδοχεία και γκουρμέ εστιατόρια πολυτελείας, που απασχολούν εκπαιδευμένους σεφ στην κουζίνα, νέους που σπουδάζουν σε σχολές σεφ και κάνουν την πρακτική τους άσκηση σε εστιατόρια. Σε ορισμένα από αυτά οι συνθήκες είναι καταναγκαστικής εργασίας, δηλαδή εργάζονται με ελάχιστη αμοιβή έως και 55 ώρες την εβδομάδα, ενώ ο νόμος προβλέπει 38,75 ώρες. Δεν υπάρχουν διαλείμματα, οι αναγκαστικές υπερωρίες δεν αμείβονται ούτε ισοσκελίζονται με ελεύθερο χρόνο. Αυτές οι συνθήκες πολλές φορές έχουν επίπτωση στη σωματική και ψυχική υγεία των νέων (Βάλραφ, 2011: 194-203).

Στον τομέα της υφαντουργίας και παραγωγής ενδυμάτων, στη Γερμανία υπάρχουν ελάχιστα εργατικά κάτεργα, σε αντίθεση με άλλες χώρες, όπως η Γαλλία, Ιταλία και Ηνωμένες Πολιτείες. Στις χώρες αυτές ανθεί η υφαντουργική βιομηχανία, που στηρίζεται σε φθηνά εργατικά χέρια. Ορισμένες κοινότητες μεταναστών, όπως οι Κινέζοι στη Γαλλία και την Ιταλία, συχνά προμηθεύουν συμπατριώτες τους για φθηνή και παράνομη εργασία (Cyprus, 2005: 41, 42).

Στον τομέα της διασκέδασης υπάρχει ακόμη εργασιακή εκμετάλλευση για τους εποχιακούς εργάτες, που εξαρτώνται από τους εργοδότες τους και εργάζονται πολλές ώρες την ημέρα, με ελάχιστη τροφή.

Στον κατασκευαστικό τομέα εργάζονται, σύμφωνα με την Ένωση Γερμανικού Εμπορίου (German Trade Union), 800.000 εργάτες με επίσημα συμβόλαια και 300.000 έως 400.000 παράνομοι. Η Ένωση Εμπορίου έχει κανονισμούς υπέρ των εργατών, παρ' όλα αυτά υπάρχει μεγάλη εκμετάλλευση (Cyprus, 2005: 31).

Η παραπάνω έρευνα του ILO το 2004 έδειξε ότι τα θύματα εξαναγκαστικής εργασίας στη Γερμανία προέρχονται από όλο τον κόσμο, δηλαδή από Αφρική, Λατινική Αμερική, Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Τα θύματα αυτά εισέρχονται στη Γερμανία είτε με τουριστική βίζα, είτε παράνομα με τη βοήθεια δουλεμπόρων. Όλοι οι μετανάστες στη Γερμανία διατρέχουν τον κίνδυνο να γίνουν θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης. Εθνικές μειονότητες όπως οι Ρομά και τα ασυνόδευτα παιδιά που φθάνουν στην Γερμανία, καθώς και άτομα με αναπηρία είναι ιδιαίτερα ευάλωτα για παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση (Cyprus, 2005: 46 & State Department, 2012 : 166).

4.7 Γαλλία

Η Γαλλία είναι χώρα διέλευσης και προορισμού για άνδρες, γυναίκες και παιδιά από την Ανατολική Ευρώπη, Δυτική Αφρική, Ασία, Καραϊβική και Βραζιλία. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι είναι θύματα εργασιακής και σεξουαλικής εκμετάλλευσης και διακινούνται παράνομα από δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος. Τα δίκτυα αυτά ελέγχονται από Βουλγάρους, Ρουμάνους και Νιγηριανούς, που συνεργάζονται με Γάλλους πολίτες (State Department, 2012: 159).

Γυναίκες και παιδιά από την Αφρική, Νότια Ασία και Βραζιλία εργάζονται σε εξαναγκαστική οικιακή εργασία. Μερικά από αυτά τα παιδιά τα εκμεταλλεύονται οι συγγενείς τους, που τους υπόσχονται μόρφωση, αλλά όταν φτάσουν στην Γαλλία

τους αφαιρούν τα διαβατήρια και τα περιορίζουν στο σπίτι, όπου εργάζονται σκληρά (State Department, 2012: 159).

Στη Γαλλία τα δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος εξαναγκάζουν τις γυναίκες, μέσω της δουλειάς χρέους και της σωματικής και ψυχολογικής βίας, να εργάζονται στην πορνεία. Υπάρχουν αναφορές ότι από τις 20.000 πόρνες, που εργάζονται στη Γαλλία, το 75% είναι θύματα παράνομης διακίνησης (State Department, 2012: 159).

Εκτός από τις γυναίκες, σημαντικός αριθμός παιδιών διακινούνται παράνομα στη Γαλλία κυρίως για σεξουαλική εκμετάλλευση. Μερικά από αυτά διακινούνται για να εργαστούν σε εργατικά κάτεργα, οικιακή εργασία και άλλους τομείς εκμετάλλευσης. Τα παιδιά που διακινούνται δεν έχουν καμία ευκαιρία για επιβίωση, είναι αναλφάβητα γι' αυτό είναι εύκολο να τα ελέγξουν οι διακινητές. Πολλά παιδιά θέλουν να βοηθήσουν την οικογένειά τους, γι' αυτό οι γονείς τα στέλνουν ή τα πωλούν στο εξωτερικό. Υπάρχουν όμως και τα παιδιά στους δρόμους, τα παιδιά σε στρατόπεδα προσφύγων, που δεν έχουν κανένα να τα φροντίσει, και αυτά είναι τα πιο ευάλωτα θύματα για παράνομη διακίνηση (ECPAT, 2010: 6).

Τα παιδιά, αγόρια και κορίτσια, που εργάζονται στην πορνεία, διακινούνται από την Ανατολική Ευρώπη (ιδίως από τη Ρουμανία), από την Ασία (Κίνα, Ινδία) και τη Δυτική Αφρική (ιδιαίτερα τη Σιέρα Λεόνε, Λιβερία, Γκάνα και Νιγηρία). Τα παιδιά από τη Βόρεια Αφρική κυρίως το Μαρόκο, συχνά καταλήγουν στους δρόμους της Μασαλίας, όπου εξαναγκάζονται σε πορνεία. Τα κορίτσια από την Ανγκόλα, το Καμερούν και το Κονγκό διακινούνται για σεξουαλική εκμεταλλευση. Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης περίπου 4.000 έως 5.000 ανήλικα εισέρχονται κάθε χρόνο στη Γαλλία και 3.500 από αυτά έχουν βοήθεια από τις τοπικές κοινωνικές υπηρεσίες. Η οικονομική κρίση αύξησε τον αριθμό των παιδιών που διακινούνται στη Γαλλία από τα δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος. Τα παιδιά Ρομά και άλλα παιδιά μεταφέρονται στη χώρα για να εργαστούν στην επαιτεία (ECPAT, 2010: 6, 7 & State Department, 2012: 159).

Υπάρχουν ακόμη αναφορές, ότι διακινούνται παράνομα Κινέζοι και Κολομβιανοί για εξαναγκαστική εργασία και δουλειά χρέους (State Department, 2004: 139). Στην κοινότητα των Κινέζων είναι πολύ διαδεδομένη η εξαναγκαστική εργασία λόγω χρέους, καθώς οι Κινέζοι αναγκάζονται να πληρώσουν πολύ υψηλές αμοιβές στους δουλέμπορους για να τους μεταφέρουν στη Δυτική Ευρώπη και Βόρεια Αμερική. Το χρέος τους είναι τόσο μεγάλο και οι αμοιβές τους στις χώρες προορισμού τόσο μικρές, που δεν μπορούν να ξεχρεώσουν (Andrees, 2008: 28).

Η έρευνα του ILO έδειξε ότι το χρέος είναι ο βασικός παράγοντας που καθιστά τους Κινέζους μετανάστες ευάλωτους για εκμετάλλευση. Οι περισσότερες περιπτώσεις εξαναγκαστικής εργασίας των Κινέζων είναι η δουλεία χρέους. Είναι δύσκολο να εξακριβωθεί το ποσοστό της εργασίας χρέους, καθώς οι μετανάστες είναι χρεωμένοι, όχι μόνο στον εργοδότη τους, αλλά και στα μέλη της οικογένειάς τους, που τους μεταφέρουν παράνομα (Andrees, 2008: 28).

Ο μέσος όρος εξόφλησης του χρέους είναι 3 με 10 χρόνια. Αυτή την περίοδο εργάζονται εξοντωτικά πολλές ώρες την ημέρα, βρίσκονται υπό τον έλεγχο του εργοδότη τους και ζουν με το φόβο της απέλασης από την αστυνομία. Ωστόσο, ακόμη και όταν έχουν ξεπληρώσει το χρέος τους, πολλοί εξαρτώνται από τον εργοδότη τους, καθώς χρειάζονται βοήθεια για να αποκτήσουν άδεια παραμονής και εργασίας. Οι Κινέζοι μετανάστες υπόκεινται σε εκβιασμούς και βία από ομάδες οργανωμένου εγκλήματος, που εκμεταλλεύονται την κατάστασή τους (Andrees, 2008: 28, 29).

Στη Γαλλία η κυβέρνηση έχει κάνει κάποιες προσπάθειες για τον περιορισμό της παράνομης διακίνησης, καθώς γίνεται διαχωρισμός ανάμεσα στην παράνομη διακίνηση και την πορνεία. Η κυβέρνηση ενίσχυσε τη διαφάνεια και έχει παρατηρηθεί βελτίωση των συνθηκών των θυμάτων παράνομης διακίνησης για σεξουαλική εκμετάλλευση και πορνεία. Ωστόσο η Γαλλία δεν μπορεί να ανταποκριθεί πλήρως στην αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης καθώς δεν υπάρχει επαρκής συνεργασία μεταξύ των χωρών και η προστασία των θυμάτων είναι περιορισμένη (State Department, 2012:159).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΔΙΑΚΙΝΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

5.1 Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Η παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων δεν είναι καινούργιο φαινόμενο στις Ηνωμένες Πολιτείες. Υπάρχει μεγάλη εργασιακή και σεξουαλική εκμετάλλευση ανδρών, γυναικών και παιδιών σε νόμιμες και παράνομες επιχειρήσεις, όπως τα πορνεία, τα κέντρα μασάζ, η πορνεία στο δρόμο, υπηρεσίες σε ξενοδοχεία, ο αγροτικός και κατασκευαστικός τομέας, οι επιχειρήσεις κατασκευής ενδυμάτων, η φροντίδα ασθενών και ηλικιωμένων και η οικιακή εργασία. Σε όλους αυτούς τους τομείς εργάζονται κυρίως όσοι είναι θύματα παράνομης διακίνησης και βρίσκονται παράνομα στη χώρα, οπότε είναι πιο εύκολα θύματα για εκμετάλλευση (State Department, 2012: 359-360).

Σε όλη τη χώρα έχουν γίνει περισσότερες έρευνες και διώξεις για την παράνομη διακίνηση για σεξουαλική εκμετάλλευση από ό,τι για τα θύματα της εξαναγκαστικής εργασίας. Ωστόσο, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αναφέρουν ότι υπάρχουν ολοένα και περισσότερες αναφορές σχετικά με παιδιά, που εξαναγκάζονται σε εγκληματικές δραστηριότητες, ιδιαίτερα στα σύνορα Ηνωμένων Πολιτειών και Μεξικού (State Department, 2012: 360).

Στις Ηνωμένες Πολιτείες η εξαναγκαστική εργασία αποτελεί ένα σοβαρό πρόβλημα, όπως έδειξε η μελέτη του Κέντρου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Human Rights Center) του πανεπιστημίου Μπέρκλεϊ της Καλιφόρνιας. Η μελέτη αυτή έγινε από τον Ιανουάριο 1998 έως το Δεκέμβριο του 2003 και είναι η πρώτη μελέτη, που εξέτασε τον αριθμό, τα δημογραφικά χαρακτηριστικά και την καταγωγή των θυμάτων και των δραστών της εξαναγκαστικής εργασίας στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ακόμη εξετάζει τους τρόπους καταπολέμησης της εξαναγκαστικής εργασίας (Bales, Fletcher & Stover: 2004, 1).

Τα θύματα προέρχονται από πολλές εθνικές και φυλετικές ομάδες. Τα περισσότερα θύματα μεταφέρονται από 35 ή περισσότερες χώρες με τη βία ή εξαπάτηση και εργάζονται παρά τη θέλησή τους στις Ηνωμένες Πολιτείες. Στην πλειοψηφία τους τα θύματα προέρχονται από την Κίνα και κατόπιν από το Μεξικό και το Βιετνάμ. Τα τελευταία χρόνια υπάρχουν επιχειρήσεις, που χρησιμοποιούν εργάτες, που είναι θύματα εξαναγκαστικής εργασίας, σε τουλάχιστον ενενήντα

πόλεις των Ηνωμένων Πολιτειών. Αυτές οι επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται κυρίως στις πολιτείες, όπου υπάρχουν μεγάλες κοινότητες μεταναστών, όπως η Καλιφόρνια, η Φλόριντα, η Νέα Υόρκη και το Τέξας (Bales, Fletcher & Stover: 2004, 1).

Η εξαναγκαστική εργασία επικρατεί σε πέντε τομείς της Αμερικανικής οικονομίας. Οι τομείς αυτοί είναι η πορνεία και οι σεξουαλικές υπηρεσίες (46%), η οικιακή απασχόληση (27%), ο αγροτικός τομέας (10%), τα εργοστάσια, τα εργατικά κάτεργα (5%) τα εστιατόρια και τα ξενοδοχεία (4%). Στους παραπάνω τομείς τα ανθρώπινα και εργασιακά δικαιώματα καταπατούνται, καθώς δεν υπάρχουν επαρκείς εσωτερικές εργασιακές ρυθμίσεις και η ζήτηση για φθηνό εργατικό δυναμικό καθιστά τους εργαζομένους περισσότερο ευάλωτους (Bales, Fletcher & Stover, 2004: 1).

Το 2007 οι Logan, Walker και Hunt συγκέντρωσαν μελέτες σε όλη τη χώρα, όπως η έρευνα του Κέντρου για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Πανεπιστημίου της Φλόριντα, η μελέτη της Συμμαχίας της Καλιφόρνιας για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης και της δουλείας, η αναφορά της οργάνωσης Free the Slaves καθώς και άλλες μελέτες και αναφορές. Τα αποτελέσματα από την παραπάνω ποιοτική έρευνα ανάλυσης περιεχομένου έδειξαν ότι υπάρχει καταναγκαστική εργασία σε όλους τους παραπάνω τομείς και σε δραστηριότητες σχετικές με το σεξ, όπως εξωτικοί χωροί, διασκέδαση και πορνογραφία, καθώς και σε άλλες κατηγορίες όπως ινστιτούτα ομορφιάς, κηπουρούς, εργάτες σε καζίνο και Κινέζους ακροβάτες (Logan, Walker & Hunt, 2009: 7-10).

Τα τελευταία χρόνια τα μέσα μαζικής ενημέρωσης εστιάζουν την προσοχή τους στην παράνομη διακίνηση για σεξουαλική εκμετάλλευση. Ωστόσο, τα Ηνωμένα Έθνη και το Υπουργείο Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών αναγνωρίζουν, ότι η παράνομη διακίνηση για σεξουαλική εκμετάλλευση είναι μέρος ενός μεγαλύτερου προβλήματος, που είναι η εξαναγκαστική εργασία και περιλαμβάνει τη σεξουαλική εκμετάλλευση και άλλες μορφές δουλείας. Η παράνομη διακίνηση ανθρώπων παρατηρείται στο εσωτερικό της χώρας αλλά και ανάμεσα στα σύνορα με άλλες χώρες (Logan, Walker & Hunt: 2009, 10 & Van Hook, κ.α, 2006: 29-30).

Ένας μεγάλος αριθμός ανδρών, γυναικών και παιδιών διακινούνται προς τις Ηνωμένες Πολιτείες από τη Νότια και Κεντρική Αμερική. Το 2006 οι Clauson, Layne και Small έκαναν μια μελέτη, που στηρίχθηκε στα αρχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης των Ηνωμένων Πολιτειών, σχετικά με την παράνομη διακίνηση ανδρών, γυναικών και παιδιών από τη Νότια και Κεντρική Αμερική. Οι χώρες προέλευσης των θυμάτων από την Νότια Αμερική είναι το Περού, το Εκουαδόρ, η Κολομβία και

η Βενεζουέλα. Τα θύματα διακινούνται προς τις χώρες της Κεντρικής Αμερικής, που είναι συγχρόνως χώρες προέλευσης και διέλευσης, δηλαδή τον Παναμά, τη Κόστα Ρίκα, την Νικαράγουα, την Ονδούρα, το Έλ Σαλβαδόρ και τη Γουατεμάλα. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι καταλήγουν στο Μεξικό, που είναι η μεγαλύτερη χώρα προέλευσης και διέλευσης για την παράνομη διακίνηση ανδρών, γυναικών και παιδιών για σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση προς τις Ηνωμένες Πολιτείες (Clawson, Layne & Small, 2006: 30-31). Άλλες χώρες προέλευσης θυμάτων παράνομης διακίνησης προς τις Ηνωμένες Πολιτείες είναι οι Φιλιππίνες, η Ταϊλάνδη και η Ινδία (State Department, 2012: 360).

Ένας σημαντικός παράγοντας, που καθιστά τους ανθρώπους ευάλωτους για σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση, είναι η ακραία φτώχεια, αλλά και οι συνθήκες του οικογενειακού και πολιτισμικού περιβάλλοντος στο οποίο ζουν. Επίσης η διαφθορά των κυβερνήσεων αποκρύπτουν τη φύση και τις πραγματικές διαστάσεις αυτού του εγκλήματος (Logan, Walker & Hunt, 2009: 10, 11).

Το 2000 επικυρώθηκε η Πράξη Προστασίας θυμάτων Παράνομης Διακίνησης (Trafficking Victims Protection Act), η οποία καταδικάζει την καταναγκαστική εργασία. Ωστόσο πρέπει να ληφθούν επιπρόσθετα μέτρα, ώστε οι κοινωνικές υπηρεσίες και η αστυνομία να αναγνωρίζουν τα θύματα για να τα βοηθήσουν (Bales, Fletcher & Stover, 2004: 25). Ακόμη χρειάζεται να γίνουν περισσότερες έρευνες για να κατανοήσουμε τη πραγματική διάσταση της παράνομης διακίνησης ανθρώπων. Κυρίως όμως θα πρέπει να επανεξετασθεί το δικαστικό σύστημα των Ηνωμένων Πολιτειών, διότι οι νόμοι είναι ανεπαρκείς, ώστε να προστατεύσουν τα θύματα και να τιμωρήσουν τους δουλέμπορους. Εκτός από την ανεπάρκεια της υπάρχουσας νομοθεσίας σημαντικό εμπόδιο αποτελεί και η έλλειψη χρηματοδότησης καθώς και η ανεπάρκεια των προγραμμάτων των κοινωνικών υπηρεσιών για την αποτελεσματικότερη βοήθεια των θυμάτων (Logan, Walker & Hunt, 2009: 25).

5.2 Μεξικό

Το Μεξικό είναι μια από τις μεγαλύτερες χώρες προέλευσης, διέλευσης και προορισμού για άνδρες, γυναίκες και παιδιά, που διακινούνται παράνομα για σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση. Οι πιο ευάλωτες ομάδες είναι οι γυναίκες και τα παιδιά, οι αυτόχθονες, τα άτομα με πνευματική και σωματική αναπηρία και οι μετανάστες χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα. Οι γυναίκες και τα παιδιά από το Μεξικό

είναι θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης στην ίδια τους την χώρα και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Άνδρες, γυναίκες και παιδιά είναι θύματα εξαναγκαστικής εργασίας στον αγροτικό τομέα, στην οικιακή υπηρεσία, στον κατασκευαστικό τομέα και στην επαιτεία τόσο στο εσωτερικό του Μεξικού όσο και στις Ηνωμένες Πολιτείες (State Department, 2012: 247).

Τα περισσότερα θύματα εξαναγκαστικής εργασίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης προέρχονται από την Κεντρική και Νότια Αμερική, κυρίως από την Γουατεμάλα, την Ονδούρα και το Έλ Σαλβαδόρ, καθώς και από την Καραϊβική, την Ανατολική Ευρώπη, την Ασία και την Αφρική. Ομάδες οργανωμένου εγκλήματος εξαναγκάζουν παιδιά και μετανάστες να εργαστούν στην πορνεία, ως πληρωμένοι δολοφόνοι και ως διακινητές ναρκωτικών. Στο Νότιο Μεξικό άνδρες, γυναίκες και παιδιά από την Κεντρική Αμερική είναι θύματα εξαναγκαστικής εργασίας (State Department, 2012: 247).

Ακόμη στο Μεξικό υπάρχει παιδικός σεξοτουρισμός, ιδιαίτερα στις τουριστικές περιοχές, όπως το Ακαπούλκο, το Πουέρτο Βαλλάρτα, το Κανκούν και στις πόλεις που βρίσκονται στα βόρεια σύνορα όπως η Τιχουάνα. Οι τουρίστες για σεξοτουρισμό προέρχονται από τις Ηνωμένες Πολιτείες, τον Καναδά και την Κεντρική Ευρώπη (State Department, 2012: 247).

Κατα μήκος των συνόρων ανάμεσα στο Μεξικό και τις Ηνωμένες Πολιτείες υπάρχουν οι συνοριακές πόλεις (bordertowns), όπου υπάρχει η μεγαλύτερη σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση (εργατικά κάτεργα) σε σύγκριση με τις άλλες πόλεις του Μεξικού. Η παράνομη διακίνηση ανθρώπων ανάμεσα στα σύνορα δεν παραβιάζει μόνο τα κυρίαρχα σύνορα των εθνών που θίγονται, αλλά επίσης προκαλεί οικονομική εξάρθρωση και εκμετάλλευση, πολιτικές διαμάχες και καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Zhang, 2011: 509).

Μια μελέτη του πανεπιστημίου Σαν Ντιέγκο στις Ηνωμένες Πολιτείες έχει συγκεντρώσει δεδομένα από 92 άνδρες, που διευκολύνουν τη βιομηχανία του σεξ και κερδίζουν χρήματα από αυτήν, και είναι πιθανό να εμπλέκονται σε δραστηριότητες παράνομης διακίνησης ανθρώπων. Η μελέτη αυτή πραγματοποιήθηκε στην Τιχουάνα, συνοριακή πόλη στο Μεξικό. Πολλοί από τους δράστες εγκαταστάθηκαν στην πόλη, ήταν ιδιοκτήτες νυχτερινών κέντρων διασκέδασης (strip clubs) και γνωρίστηκαν με δουλεμπόρους, που τους «προμήθευαν» κορίτσια. Σύντομα οι δράστες συνειδητοποίησαν, ότι οι «ατομικοί» χοροί απέφεραν περισσότερα κέρδη και γι' αυτό έστησαν μικρά δωμάτια και προσέλαβαν ωραίες κοπέλες, οι οποίες ήταν υπεύθυνες

για αυτά. Οι πελάτες πληροφορούσαν τις υπεύθυνες ποιό κορίτσι θέλουν και τί είδους χορό επιθυμούσαν. Τα κορίτσια που εργάζονταν σε αυτά τα κέντρα διασκέδασης υποχρεώνονταν να καταβάλουν το 50% της αμοιβής τους στον ιδιοκτήτη (Zhang, 2011: 517).

Πολλοί από τους δράστες στην αρχή στρατολογούσαν κορίτσια. Στην πορεία όμως έγιναν ιδιοκτήτες νυχτερινών κέντρων διασκέδασης ή σωματέμποροι που έλεγχαν τις σκλάβες του σεξ. Η μελέτη αυτή έδειξε ότι κατά μέσο όρο οι προαγωγοί εργάζονταν σε αυτόν τον τομέα 14 χρόνια, στις συνεντεύξεις όμως απέφυγαν να απάντησουν για τα χρήματα που κέρδιζαν (Zhang, 2011: 517).

Οι σωματέμποροι παραδέχθηκαν ότι χρησιμοποιούσαν μεθόδους, όπως το φλέρτ και άλλα κόλπα για να παγιδεύσουν τα υποψήφια θύματα, ώστε να δεχτούν να εργαστούν στην Τιχουάνα. Πολλοί από αυτούς ανέφεραν ότι συνεργάζονταν με ιδιοκτήτες νυχτερινών κέντρων διασκέδασης, για να μεταφέρουν τα κορίτσια, και άλλοι ότι εργάζονταν μόνοι τους. Επίσης ανέφεραν ότι πολλές κοπέλες πήγαιναν μόνες τους να ζητήσουν τέτοιου είδους εργασία. Στη βιομηχανία του σεξ στην Τιχουάνα είναι συνηθισμένο οι ιδιοκτήτες των νυχτερινών κέντρων, στα οποία μεταφέρονταν τα κορίτσια, να πληρώνουν ένα συγκεκριμένο ποσό ως προμήθεια στον σωματέμπορο (Zhang, 2011: 519-521).

Παρ' όλο που το Μεξικό έχει μια ρυθμισμένη βιομηχανία του σεξ και οι περισσότερες γυναίκες εισέρχονται στην πορνεία από οικονομική ανάγκη, η μελέτη έδειξε ότι μεγάλος αριθμός γυναικών μεταφέρονται στην Τιχουάνα παρά τη θέλησή τους και εξαναγκάζονται σε πορνεία. Οι ιδιοκτήτες των νυχτερινών κέντρων δεν παραδέχθηκαν ότι έχουν σχέση με το οργανωμένο έγκλημα, όμως δεν αρνήθηκαν ότι πληρώνουν ανθρώπους της νύχτας για προστασία (Zhang, 2011: 523).

Η κυβέρνηση του Μεξικού καταβάλει προσπάθειες για τον περιορισμό της παράνομης διακίνησης για σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση. Παράδειγμα των προσπαθειών αυτών είναι οι τροποποιήσεις του Συντάγματος για την παράνομη διακίνηση, οι προσπάθειες εκπαίδευσης του προσωπικού αρμόδιων υπηρεσιών αλλά και η ενημέρωση του κοινού. Οι προσπάθειες όμως αυτές δεν απέδωσαν, καθώς οι προσαγωγές των δραστών δεν αυξήθηκαν, οι αρμόδιες υπηρεσίες δεν χρηματοδοτήθηκαν και, σύμφωνα με M.K.O και έρευνες εκπροσώπων της κυβέρνησης, κάποιοι αξιωματούχοι εμπλέκονται και υπονομεύουν τις προσπάθειες καταστολής του φαινομένου (State Department, 2012: 247).

5.3 Αργεντινή

Η Αργεντινή είναι χώρα προέλευσης, διέλευσης και προορισμού για άνδρες, γυναίκες και παιδιά που είναι θύματα παράνομης διακίνησης για εργασιακή και σεξουαλική εκμετάλλευση. Πολλά θύματα από τις αγροτικές περιοχές ή τις Βόρειες επαρχίες εξαναγκάζονται σε πορνεία στα αστικά κέντρα στην Κεντρική και Νότια Αργεντινή. Ένας σημαντικός αριθμός αλλοδαπών γυναικών και παιδιών, κυρίως από την Παραγουάη, την Βολιβία και το Περού, και λιγότερο από την Δομινικανική Δημοκρατία είναι θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης στην Αργεντινή (State Department, 2012: 69).

Τα θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης σε εργατικά κάτεργα, στον αγροτικό τομέα και στην οικιακή υπηρεσία προέρχονται από τη Βολιβία, την Παραγουάη, το Περού και από τις Βόρειες φτωχές επαρχίες της Αργεντινής. Στην πρωτεύουσα της χώρας τα θύματα εργάζονται ως μικροπωλητές στους δρόμους ή επαιτούν. Η Αργεντινή είναι χώρα διέλευσης νεαρών αλλοδαπών κοριτσιών και γυναικών για σεξουαλική εκμετάλλευση προς τη Χιλή, τη Βραζιλία, το Μεξικό και τη Δυτική Ευρώπη. Οι ντόπιες γυναίκες και τα κορίτσια μεταφέρονται παράνομα σε άλλες χώρες για σεξουαλική εκμετάλλευση. (State Department, 2012: 69).

Γυναίκες και κορίτσια από την Αργεντινή διακινούνται για σεξουαλική εκμετάλλευση εντός και εκτός συνόρων. Πολλές από αυτές προέρχονται από φτωχές περιοχές όπως Μισιόνες, Τουκουμάν, Λα Ριόχα, Τσάχο, καθώς και από φτωχές συνοικίες του Μπουένος Άιρες. Οι κύριες χώρες προορισμού των γυναικών από την Αργεντινή είναι η Ισπανία και η Βραζιλία. Οι μέθοδοι στρατολόγησης, που είναι διαδεδομένες για την παράνομη διακίνηση των θυμάτων, είναι ο εξαναγκασμός, η εξαπάτηση και η απαγωγή από οργανωμένες μαφίες (Kaye, 2006: 6).

Η διακίνηση για σεξουαλική εκμετάλλευση είναι ένα συχνό φαινόμενο που παρατηρείται στις γυναίκες και τα κορίτσια από την Δομινικανική Δημοκρατία. Οι διακινητές τις παρασύρουν με ψεύτικες υποσχέσεις για εργασία, κανονίζουν όλα τα έγγραφα για το ταξίδι και τις περιμένουν στο αεροδρόμιο του Μπουένος Άιρες. Σύμφωνα με έρευνα που έκανε ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (International Organization of Migration- IOM) το 2003, οι περισσότερες κοπέλες είχαν δανειστεί χρήματα για το ταξίδι, ώστε να εργαστούν ως οικιακοί βοηθοί, όπως τους είχαν υποσχεθεί. Αντί για αυτό, μόλις έφθασαν στο Μπουένος Άιρες, οι διακινητές τους αφαίρεσαν τα νομιμοποιητικά έγγραφα και το εισιτήριο της επιστροφής και τις

ανάγκασαν να εργασθούν στα πορνεία. Η βάρδια εργασίας ήταν 12 έως 24 ώρες την ημέρα και δεν είχαν το δικαίωμα να αρνηθούν πελάτες. Το κέρδος από την εργασία αυτή για κάθε πελάτη αντιστοιχούσε με ένα δολάριο. Ωστόσο δεν κρατούσαν τίποτα οι ίδιες, καθώς ήταν αναγκασμένες να τα δίνουν στους προαγωγούς τους για την εξόφληση του χρέους τους και για τα καθημερινά έξοδα (Kaye, 2006: 3).

Στην Αργεντινή παρατηρείται παράνομη διακίνηση ανδρών, κυρίως από τη Βολιβία, για εργασιακή εκμετάλλευση στα εργοστάσια ενδυμάτων της χώρας (Kaye, 2006: 3). Το 2005, ο Συνήγορος του πολίτη στο Μπουένος Άϊρες (Ombudsman's Office) και ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (IOM) εκτίμησαν ότι δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι είναι πιθανό να εργάζονται σε εργατικά κάτεργα. Μόνο στην περιοχή Αβελλανέδα της πρωτεύουσας υπάρχουν σαράντα μικρά εργατικά κάτεργα, που το καθένα απασχολεί 15 έως 30 ανθρώπους (Kaye, 2006: 7).

Εκτός από τους Βολιβιανούς, θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης είναι άνδρες από την Παραγουάη, την Αργεντινή και το Περού, που εργάζονται κυρίως σε εργοστάσια υποδημάτων. Επίσης Κινέζοι και Κορεάτες μετανάστες εργάζονται σε συνθήκες εργασιακής δουλείας σε εργοστάσια και στον αγροτικό τομέα (Kaye, 2006: 7).

Το 2001, σύμφωνα με την αναφορά των Ηνωμένων Εθνών για την πώληση των παιδιών, παιδική πορνεία και πορνογραφία (Special Rapporteur on the sale of children, child prostitution and child pornography), 56 παιδιά από τη Βολιβία ηλικίας 9 έως 20 ετών εξαναγκάζονταν να εργάζονται σε εργατικά κάτεργα σε απάνθρωπες συνθήκες. Τα παιδιά αυτά τα μετέφεραν με φορτηγό από τη Βολιβία αφού τα νάρκωσαν. Αυτό έφερε στο φώς το μεγάλο πρόβλημα των μεθόδων, που χρησιμοποιούν οι δουλέμποροι (Kaye, 2006: 7).

Στις αγροτικές περιοχές της Αργεντινής παιδιά εργάζονται στην καλλιέργεια καπνού, βαμβακιού, σκόρδου, αμπελιών και ελιάς, χωρίς την κατάλληλη προστασία. Ακόμη έχει παρατηρηθεί ότι πολλά παιδιά εργάζονται για την παραγωγή λεμονιών, πατάτας, ζάχαρης και κρεμμυδιών. Στις αστικές περιοχές ορισμένα παιδιά εργάζονται ως οικιακοί υπηρέτες και μικροπωλητές στο δρόμο. Επίσης γυαλίζουν παπούτσια, πλένουν αυτοκίνητα, μαζεύουν και ταξινομούν τα σκουπίδια για την ανακύκλωση. Παράγουν τούβλα, βεγγαλικά, καλώδια, ρούχα ή εργάζονται στα μεταλλεία, στην αλιεία και τον κατασκευαστικό τομέα (U.S. Department of Labor, 2008: 12).

Στην Αργεντινή υπάρχει έξαρση στην παιδική πορνεία και πορνογραφία. Έρευνα της Unicef το 2001 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το πρόβλημα της παιδικής

πορνείας είναι γενικευμένο σε όλη την χώρα, είναι εθνικό. Το 2002 ο ILO σε έρευνα που διεξήγαγε στην περιοχή, κοντά στα βόρεια σύνορα, ανάμεσα στην Αργεντινή, Βραζιλία και Παραγουάη αποκάλυψε ότι 3.500 παιδιά σε αυτήν την περιοχή υφίστανται σεξουαλική βία (Kaye, 2006: 13).

Ωστόσο είναι πολύ δύσκολο να υπολογιστεί ο ακριβής αριθμός των παιδιών που υφίστανται σεξουαλική εκμετάλλευση σε όλη τη χώρα. Δεδομένου ότι πολλά παιδιά ζουν στους δρόμους του Μπουένος Αϊρες και άλλων πόλεων της χώρας, και πολλά από αυτά επιδίδονται στην πορνεία για να επιβιώσουν, συμπεραίνουμε ότι ο αριθμός αυτών των παιδιών είναι αρκετά μεγάλος. Μια μελέτη για τα παιδιά των δρόμων στη Λατινική Αμερική έδειξε ότι 65% των παιδιών εμπλέκονται στην πορνεία. Επίσης στην Αργεντινή ανθεί η παιδική πορνογραφία και ο σεξοτουρισμός (Kaye, 2006: 13- 14).

Η κυβέρνηση της Αργεντινής τα τελευταία χρόνια έκανε αναφορές για τα καταγεγραμμένα θύματα παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης, τα οποία στην πλειοψηφία τους ήταν θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης. Οι προσαγωγές των δραστών αυξήθηκαν, καθώς και οι μαρτυρίες των θυμάτων και ο αριθμός των πρωτοκόλλων για την καταπολέμηση του φαινομένου. Σημαντικό βήμα είναι ότι χρηματοδοτήθηκαν πέντε καταφύγια της Αργεντινής. Μολονότι η Αργεντινή έχει κάνει κάποια βήματα για τον περιορισμό του φαινομένου, δεν μπορεί να αντιμετωπίσει επαρκώς το πρόβλημα, καθώς δεν υπάρχει συνεργασία μεταξύ ομοσπονδιακών και τοπικών αρχών και οι έρευνες καθυστερούν (State Department, 2012: 69).

5.4 Βολιβία

Η Βολιβία είναι μια χώρα πλούσια σε φυσικές πηγές και είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πηγή φυσικού αερίου στη Νότια Αμερική. Παράγει 70% του παγκόσμιου σιδήρου και μαγνησίου. Ωστόσο, τα δύο τρίτα των κατοίκων της ζούν σε ακραία φτώχεια και οι περισσότεροι από αυτούς είναι αγρότες με μεροκάματα πείνας (Sharma, 2006: 1).

Η Βολιβία είναι χώρα προέλευσης για άνδρες, γυναίκες και παιδιά που διακινούνται παράνομα για σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και στο εξωτερικό. Οι χώρες προορισμού για εξαναγκαστική εργασία είναι η Αργεντινή, Βραζιλία, Χιλή, Περού, Ισπανία και

Ηνωμένες Πολιτείες. Οι γυναίκες και τα κορίτσια διακινούνται στο εσωτερικό της Βολιβίας προς τις αστικές περιοχές για σεξουαλική εκμετάλλευση, καθώς και σε γειτονικές χώρες όπως η Αργεντινή, το Περού και η Χιλή (State Department, 2012: 90).

Στη Βολιβία υπάρχουν τρεις τομείς εξαναγκαστικής εργασίας, η βιομηχανία ζαχαροκάλαμου, η βιομηχανία καρυδιών και οι ιδιωτικές φάρμες (haciendas) στην περιοχή Chaco. Ο ILO εκτιμά ότι περίπου 33.000 εποχιακοί εργάτες εργάζονται κάθε χρόνο στις φυτείες ζαχαροκάλαμου από το Μάρτιο έως τον Οκτώβριο. Οι εργοδότες χρησιμοποιούν το χρέος ως μέθοδο για να βρίσκουν φτηνά εργατικά χέρια (Sharma, 2006: 3).

Οι εταιρείες παραγωγής ζαχαροκάλαμου προσλαμβάνουν υπεργολάβους για να στρατολογήσουν εργάτες από τις πιο φτωχές περιοχές. Δίνουν προκαταβολή μισθών και οι εργάτες εργάζονται εξοντωτικά για να εξοφλήσουν το χρέος. Οι εταιρείες ζακχάρεως απαιτούν από τους μεσάζοντες να τους παραδώσουν μια ορισμένη ποσότητα ζάχαρης κάθε δεκαπενθήμερο. Ο μεσάζοντας προσλαμβάνει έναν υπεργολάβο για να στρατολογήσει εργάτες. Ο υπεργολάβος δεν πληρώνεται από την εταιρεία, έτσι η εταιρεία δεν είναι υπεύθυνη για τη χρήση βίας και δεν καταπατά τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο υπεργολάβος αναλαμβάνει την υποχρέωση να πληρώνει τα μεροκάματα των εργατών και φροντίζει να είναι μονίμως χρεωμένοι, γιατί τους κρατά από το μισθό τους χρήματα για την τροφή τους και τη στέγη που τους παρέχει. Τα συμβόλαια γίνονται με τα άρρενα μέλη της οικογένειας και είναι προφορικά. Οι γυναίκες εργάζονται και αμείβονται με το ένα τέταρτο της αμοιβής των ανδρών και τα παιδιά δεν πληρώνονται καθόλου (Sharma, 2006: 3, 4).

Η Βολιβία είναι η κύρια χώρα εξαγωγής καρυδιών. Οι συνθήκες που επικρατούν σε αυτόν τον τομέα είναι ίδιες όπως στην εταιρεία ζαχαροκάλαμου. Οι εργάτες είναι ιθαγενείς, που εργάζονται απομονωμένοι στον Αμαζόνιο, 12 ώρες την ημέρα και ζουν σε άθλιες συνθήκες χωρίς πόσιμο νερό και συνθήκες υγιεινής. Πληρώνονται με το κιλό και περπατούν δώδεκα ώρες για να πάνε τα φορτία σε κεντρικά σημεία για να τα ζυγίσουν και εκεί συνήθως τους κλέβουν στο ζύγισμα. Εργάζονται και αυτοί σε συνθήκες καταναγκαστικής εργασίας λόγω χρέους, επειδή πάντα δανείζονται από τα αφεντικά τους και δεν μπορούν να ξεχρεώσουν (Sharma, 2006: 4-7).

Η ίδια κατάσταση επικρατεί και στις ιδιωτικές φάρμες (haciendas), όπου ιθαγενείς Guarani εργάζονται σε εξαναγκαστική εργασία (empatronamiento), δηλαδή

οι εργαζόμενοι είναι υποτελείς στον εργοδότη (patron). Οι άνδρες και οι γυναίκες Guarani εργάζονται στα χωράφια, φροντίζουν τα κοπάδια και εργάζονται ως οικιακοί υπηρέτες. Εργάζονται σε δουλεία χρέους, επειδή δανείζονται με τόκο από τους κτηματίες για να καλύψουν τις ανάγκες τους. Οι αμοιβές τους είναι πολύ χαμηλές και δεν μπορούν να ξεχρεώσουν. Η δουλεία χρέους είναι διαγενεακή και συνεπώς η οικογένεια δεν μπορεί να ξεχρεώσει ποτέ (Sharma, 2006: 7, 9 & United Nations Permanent Forum on Indigenous Issues, 2009: 16, 18).

Τα παιδιά των Guarani εργάζονται μαζί με τους γονείς τους στα ράντζα. Οι εργασίες που εκτελούν είναι η φροντίδα των ζώων και η καθαριότητα του σπιτιού. Οι μισές κοινότητες των Guarani δεν διαθέτουν σχολεία και τα παιδιά δεν έχουν πρόσβαση στη βασική εκπαίδευση. Τα περισσότερα σχολεία είναι ιδιωτικά και βρίσκονται μέσα στις φάρμες. Οι δάσκαλοι είναι τα παιδιά ή οι συγγενείς των ιδιοκτητών της φάρμας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα όταν ένας ιδιοκτήτης χρειάζεται περισσότερα εργατικά χέρια να απομακρύνει τα παιδιά από το σχολείο και να τα εξαναγκάζει να εργάζονται. Συνεπώς, η εκπαίδευση των ιθαγενών διαμορφώνεται και καθορίζεται από τους ιδιοκτήτες των ράντζων (United Nations Permanent Forum on Indigenous Issues, 2009: 20).

Στην Βολιβία οι αρχές καταδικάζουν την εξαναγκαστική εργασία και γι' αυτό έχει δημιουργηθεί ένα νέο τμήμα για να προάγει την συνεργασία των διωκτικών αρχών της παράνομης διακίνησης για εργασιακή εκμετάλλευση. Οι προσπάθειες όμως αυτές δεν αποδίδουν, καθώς οι περιπτώσεις παράνομης διακίνησης δεν καταγράφονται επαρκώς και οι υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων είναι ανεπαρκείς (State Department, 2012: 90).

5.5 Περού

Στο Περού υπάρχει εσωτερική παράνομη διακίνηση γυναικών και παιδιών από τις αγροτικές περιοχές προς τα αστικά κέντρα, όπου εξαναγκάζονται να εργάζονται στα νυχτερινά κέντρα, στα μπάρ και στην πορνεία. Οι άνδρες είναι θύματα εξαναγκαστικής εργασίας στα ορυχεία, στην υλοτομία, τον αγροτικό τομέα, την κεραμοποιία και την οικιακή υπηρεσία. Ιδιαίτερα ευάλωτοι είναι οι ιθαγενείς, οι οποίοι είναι θύματα δουλείας χρέους. Μεγάλο πρόβλημα στη χώρα είναι η παιδική εξαναγκαστική εργασία, ιδιαίτερα στα χρυσωρυχεία, στην οικιακή υπηρεσία, την επαιτεία και στην παραγωγή και διακίνηση κοκαΐνης (State Department, 2012: 283).

Γυναίκες και κορίτσια από το Περού μεταφέρονται στο Εκουαδόρ και στην Αργεντινή για να εργαστούν στην πορνεία και οι άνδρες μεταφέρονται στην Αργεντινή, Χιλή, Εκουαδόρ, Βραζιλία και Ηνωμένες Πολιτείες για εξαναγκαστική εργασία. Επίσης το Περού είναι χώρα προορισμού για γυναίκες από το Εκουαδόρ και τη Βολιβία, που διακινούνται παράνομα κυρίως για οικιακή υπηρεσία (State Department, 2012: 283).

Οι περισσότεροι κάτοικοι στο Περού ζουν με ένα δολάριο την ημέρα. Οι πιο φτωχοί είναι ιθαγενείς και οι mestizos (μιγάδες), που εργάζονται στον Αμαζόνιο στην παράνομη υλοτομία. Ο ILO εκτιμά ότι τα κέρδη μόνο από την παράνομη υλοτομία ανέρχονται σε 75 εκατομμύρια ετησίως. Στον τομέα της υλοτομίας στον Αμαζόνιο υπάρχουν δυο διακριτές μορφές εξαναγκαστικής εργασίας. Οι ιθαγενείς, που εξαναγκάζονται μέσω συμβολαίων να παρέχουν ξυλεία από τη δική τους γη, και οι ιθαγενείς και mestizos που προσλαμβάνονται από τα αφεντικά για να εργαστούν στις κατασκηνώσεις (Sharma, 2006: 3).

Οι μεσάζοντες πλησιάζουν τους ιθαγενείς, τους δίνουν μια προκαταβολή για τις βασικές ανάγκες και σε αντάλλαγμα αυτοί πρέπει να εφοδιάζουν την εταιρεία με ορισμένη ποσότητα ξυλείας. Όταν οι ιθαγενείς φέρνουν την ποσότητα ξυλείας, που έχει συμφωνηθεί με τους μεσάζοντες, αυτοί τους ενημερώνουν ότι είναι κατώτερης ποιότητας και συνεπώς τους αναγκάζουν να κόψουν και άλλα ξύλα για να ξεχρεώσουν (Sharma, 2006: 3).

Οι εργάτες μένουν στις κατασκηνώσεις κοντά στον Αμαζόνιο και είναι αναγκασμένοι να αγοράζουν τροφή και βασικά αγαθά από το κατάστημα της κατασκήνωσης, όπου τα προϊόντα πωλούνται σε εξαιρετικά υψηλές τιμές. Ακόμη οι εργάτες ελέγχονται με τη χρήση βίας, καθώς υπάρχουν οπλισμένοι φρουροί και η απόδραση είναι δύσκολη, καθώς η περιοχή του Αμαζονίου είναι απομονωμένη. Οι γυναίκες και τα παιδιά, που ακολουθούν τους άνδρες στις κατασκηνώσεις, κάνουν όλες τις δουλειές όπως το μαγείρεμα, το καθάρισμα και το κόψιμο των ξύλων. Ωστόσο η εργασία τους δεν αμείβεται (Sharma, 2006: 4).

Στον Αμαζόνιο υπάρχουν και παράνομα χρυσωρυχεία και η εξόρυξη από αυτά προκαλεί μεγάλη καταστροφή στο περιβάλλον της περιοχής. Οι μεταλλωρύχοι στρατολογούνται από πρακτορεία εργασίας από τις γειτονικές περιοχές και οι περισσότεροι δέχονται αυτή την εργασία εξ αιτίας της φτώχειας (Cortes, 2012: 2)

Στο Περού υπάρχει ακόμη μεγάλη εκμετάλλευση στον τομέα της οικιακής εργασίας. Εκτιμάται ότι υπάρχουν 300,000 οικιακοί υπηρέτες, από τους οποίους

110,000 είναι κάτω των 18 ετών. Τα θύματα είναι κυρίως νεαρές γυναίκες και κορίτσια που ζουν με τους εργοδότες τους και για αυτό τον λόγο είναι ευάλωτες για εκμετάλλευση. Μερικές φορές οι γονείς στέλνουν τα παιδιά τους να εργαστούν σε έναν πλούσιο συγγενή ή σε μια οικογένεια για να ξεπληρώσουν ένα οικογενειακό χρέος (Sharma, 2006: 7).

Ο ILO διαπίστωσε υψηλή εκμετάλλευση των παιδιών οικιακών υπηρετών, τα οποία εργάζονται όλη την ημέρα, απαγορεύεται να πηγαίνουν σχολείο και υφίστανται σωματική και άλλες μορφές κακομεταχείρισης. Σύμφωνα με τον ILO τα παιδιά κάτω των 14 ετών εργάζονται περισσότερο από τα μεγαλύτερα παιδιά, διότι δεν μπορούν να διαμαρτυρηθούν (Sharma, 2006: 8).

Στο Περού ο μισός πληθυσμός είναι κάτω από το όριο της φτώχειας και οι γυναίκες έχουν ελάχιστες πιθανότητες να βρουν εργασία και για αυτό είναι ευάλωτες σε εργασιακή και σεξουαλική εκμετάλλευση. Οι διακινητές τους δίνουν ψεύτικες υποσχέσεις για εργασία, συνήθως σε άλλες πόλεις ή το εξωτερικό, ως σερβιτόρες, οικιακοί βοηθοί και πωλήτριες. Άλλες γυναίκες παρασύρονται από αγγελίες για εργασία σε εφημερίδες ή από άνδρες που τους προτείνουν γάμο και τις οδηγούν στην πορνεία (Sharma, 2006: 11, 12).

Οι κοπέλες που διακινούνται στο εσωτερικό της χώρας ή παγκοσμίως είναι έφηβες και κάτω από την ηλικία των 20. Μεταφέρονται στις Ηνωμένες Πολιτείες, την Κεντρική Αμερική, την Ιαπωνία και την Ευρώπη για σεξουαλική αλλά και εργασιακή εκμετάλλευση (Sharma, 2006: 12-13). Στις μεγάλες πόλεις του Περού καθώς και στον Αμαζόνιο υπάρχει και παιδικός σεξοτουρισμός (State Department, 2012: 283).

Το Περού δεν έχει κατορθώσει να αντιμετωπίσει έστω και στο ελάχιστο το υψηλό ποσοστό εξαναγκαστικής εργασίας, καθώς τα θύματα δεν είναι εύκολο να προσδιοριστούν και οι προσαγωγές είναι ελάχιστες. Η χρηματοδότηση για τις υπηρεσίες, που ασχολούνται με τα θύματα παράνομης διακίνησης, είναι ανεπαρκής. Ακόμη η κυβέρνηση δεν δραστηριοποιήθηκε επαρκώς για την διευκόλυνση των εργαζομένων, που ασχολούνται με την παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση των ανθρώπων (State Department, 2012: 283).

5.6 Παραγουάη

Η Παραγουάη είναι χώρα προέλευσης θυμάτων παράνομης διακίνησης προς την Αργεντινή, την Χιλή, την Βολιβία και την Ισπανία για εξαναγκαστική εργασία

και σεξουαλική εκμετάλλευση. Νέοι προορισμοί για τις γυναίκες και τα κορίτσια για να εργαστούν στην πορνεία είναι η Νότια Κορέα, η Ιαπωνία, το Μεξικό και οι Ηνωμένες Πολιτείες καθώς και η Ιταλία. Ένα μεγάλο πρόβλημα της χώρας είναι η εσωτερική παράνομη διακίνηση γυναικών και κοριτσιών για οικιακή υπηρεσία και σεξουαλική εκμετάλλευση. Τα περισσότερα θύματα στρατολογούνται από τις αγροτικές περιοχές προς τα αστικά κέντρα (State Department, 2012: 281, 282).

Η οικονομική κρίση, που έπληξε τις χώρες της Λατινικής Αμερικής τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του 1990, επηρέασε ιδιαίτερα την Παραγουάη εξαιτίας της παράνομης οικονομίας, της διαφθοράς και της πολιτικής αστάθειας. Το 1989 εγκαθιδρύθηκε η Δημοκρατία ύστερα από περίπου 40 χρόνια δικτατορίας. Ωστόσο η οικονομία δεν ανέκαμψε, ούτε η διαφθορά μειώθηκε. Η φτώχεια αυξήθηκε και οι ανισότητες ανάμεσα σε πλούσιους και φτωχούς έγιναν μεγαλύτερες (Kaye, 2006: 1).

Η πιο φτωχή ομάδα του πληθυσμού είναι οι ιθαγενείς Chaco της Παραγουάης. Το 1885 η κυβέρνηση επώλησε τη γη τους σε ξένους κερδοσκόπους και οι ιθαγενείς έγιναν εργάτες στα κτήματά τους (Kaye, 2006: 2,3). Η εργασία σε ράντζα με ζώα είναι η μόνη πηγή εισοδήματος για αυτούς. Οι περισσότεροι εργάζονται σε συνθήκες εξαναγκαστικής εργασίας, δουλείας χρέους, με ελάχιστη αμοιβή, που κυμαίνεται από 0,41 δολάριο έως 3, 34 δολάρια την ημέρα ανάλογα με το ράντζο (Kaye, 2006: 5).

Έρευνα του ILO έδειξε ότι οι γυναίκες εργάζονται χωρίς να πληρώνονται, και ότι οι εργάτες πρέπει να αγοράζουν τρόφιμα και άλλα είδη πρώτης ανάγκης από το κατάστημα του κτήματος, όπου οι τιμές των προϊόντων είναι πολύ υψηλές. Αυτό σημαίνει ότι ο μισθός τους χρησιμοποιείται για να εξοφλούν τα χρέη τους στο κατάστημα. Εργάζονται πολλές ώρες επτά ημέρες την εβδομάδα και δεν έχουν τη δυνατότητα να πάνε στην πιο κοντινή πόλη για να αγοράσουν τρόφιμα. Με αυτό τον τρόπο είναι μόνιμως χρεωμένοι στο κατάστημα της φάρμας. Το γεγονός ότι είναι αγράμματοι και δεν μιλούν ισπανικά τους κάνει ακόμη πιο ευάλωτους για εργασιακή εκμετάλλευση (Kayne, 2006: 5).

Η οικονομική κρίση επηρέασε ιδιαίτερα τις γυναίκες, οι οποίες έχουν περιορισμένες ευκαιρίες για εργασία στην Παραγουάη. Γι' αυτό το 20% των γυναικών εργάζονται στον τομέα της οικιακής υπηρεσίας, όπου υφίστανται μεγάλη εκμετάλλευση. Η κοινωνία είναι ανεκτική στη σωματική και σεξουαλική βία εναντίον των γυναικών και των παιδιών. Οι εκτρώσεις και η έλλειψη ιατρικής φροντίδας είναι

ο κυριότερος λόγος θανάτου για τις νέες γυναίκες. Σε αυτό το περιβάλλον κάθε προσφορά εργασίας στο εξωτερικό είναι μια πολύ καλή πρόταση (Kayne, 2006: 8).

Πολλές γυναίκες παρασύρονται από τους διακινητές, οι οποίοι τους υπόσχονται εργασία στο εξωτερικό. Οι κύριοι προορισμοί είναι η Ισπανία και η Αργεντινή. Ακόμη πηγαίνουν στη Βολιβία, Βραζιλία, Γαλλία, Χονγκ Κονγκ, Ελβετία, Ελλάδα, Γερμανία. Ιταλία, Καναδά, Ιαπωνία και Αραβικές χώρες (Kayne, 2006: 9). Όταν φθάσουν σε αυτές τις χώρες, οι διακινητές τις εξαναγκάζουν σε πορνεία και τότε οι νεαρές γυναίκες συνειδητοποιούν ότι βρίσκονται σε καθεστώς δουλείας (Kaye, 2006: 9, 11).

Στην Παραγουάη παρατηρείται έντονα το φαινόμενο της παιδικής δουλείας, καθώς τα παιδιά αποτελούν το ήμισυ του γενικού πληθυσμού. Παρατηρείται εκμετάλλευση των παιδιών στους εξής τομείς, στην οικιακή υπηρεσία, στη βιομηχανία του σεξ και στο στρατό (Kaye, 2006: 16, 21, 23).

Η Παραγουάη δεν έχει κατορθώσει επιτυχώς να αντιμετωπίσει έστω και στο ελάχιστο την παράνομη διακίνηση ανθρώπων για εργασιακή και σεξουαλική εκμετάλλευση. Η κυβέρνηση έκανε κάποιες προσπάθειες να εφαρμόσει νομοθεσία για την καταγραφή των αριθμών, που έφτασαν στο δικαστήριο, και προέβλεψε την παροχή υπηρεσιών στα θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Το νομικό όμως πλαίσιο, η έλλειψη εξειδικευμένων υπηρεσιών και η απουσία ενός κοινά αποδεκτού συστήματος για τον προσδιορισμό των θυμάτων αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες για την καταπολέμηση των περιπτώσεων στο εσωτερικό της χώρας (State Department, 2012: 282).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΔΟΥΛΕΙΑ ΧΡΕΟΥΣ ΚΑΙ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΑΣΙΑ

6.1 Νότια Ασία

Η Νότια Ασία είναι από τις πιο φτωχές περιοχές του πλανήτη. Περίπου 50% των φτωχών όλου του κόσμου ζουν και εργάζονται σε αυτή την περιοχή με αμοιβή μικρότερη από ένα δολάριο την ημέρα. Στις χώρες της Νότιας Ασίας, την Ινδία, το Νεπάλ, το Πακιστάν και το Μπαγκλαντές υπάρχει πολύ μεγάλη παράνομη διακίνηση ανθρώπων με σκοπό τη δουλειά χρέους και τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Τα περισσότερα θύματα ανήκουν στις κατώτερες κάστες, στις μειονότητες και στους μετανάστες. Αυτοί οι άνθρωποι εργάζονται, εδώ και γενιές, σε δουλειά χρέους (debt bondage). Μόλις αποδεχθούν ένα δάνειο ή μία προκαταβολή από τους εργοδότες τους, εισέρχονται σε ένα φαύλο κύκλο, από όπου δεν μπορούν να ξεφύγουν. Η ακραία φτώχεια, η υψηλή ανεργία, οι χαμηλοί μισθοί και οι φυσικές καταστροφές δεν αφήνουν στους εργάτες καμία άλλη εναλλακτική λύση εκτός από το να δανείζονται (Ali Shah (Rahi), 2009: 5,18, 19)

Οι δούλοι χρέους (bonded labourers) εργάζονται στον αγροτικό τομέα, στη συγκομιδή ζαχαροκάλαμου, στους ορυζόμυλους, στις οικοδομές, στα υφαντουργεία, στην ταπητουργία, στην κεραμοποιία, στην αλιεία, στα λατομεία, στα ορυχεία, στη βιομηχανία αργύρου και σε άλλους τομείς (Lerche, 2007: 439 & Palomba, Joseph, 2012: 19).

Η κεραμοποιία, δηλαδή τα καμίνια τούβλων, που βρίσκονται στην Ινδία, Νεπάλ, Πακιστάν και Μπαγκλαντές είναι ένας παράνομος τομέας που υποδουλώνει πολύ μεγάλο αριθμό ανδρών, γυναικών και παιδιών. Υπάρχουν 55.000 έως 65.000 καμίνια τούβλων και το 70% από αυτά υπάρχουν στην Ινδία. Συνήθως βρίσκονται σε απομονωμένες περιοχές, και αυτό διευκολύνει τους ιδιοκτήτες να εκμεταλλεύονται τους δούλους χρέους (Kara, 2012: 85).

Σε όλες αυτές τις χώρες η στρατολόγηση των εργατών στα καμίνια γίνεται με μεσάζοντες (Jamadars ή Sardars), οι οποίοι δίνουν προκαταβολή στους εργάτες για να εγκατασταθούν στην περιοχή. Όλη η οικογένεια εργάζεται για να ξεπληρώσει το χρέος και πληρώνεται με το κομμάτι. Όσο περισσότερα τούβλα κατασκευάζει μια οικογένεια, τόσο πιο γρήγορα θα καταφέρει να ξεχρεώσει. Όμως, ο εργοδότης φροντίζει να κρατά μονίμως την οικογένεια σε χρέος, καθώς οι εργάτες είναι

αγράμματοι και γι' αυτό είναι πιο εύκολο να εξαπατηθούν. Σε περίπτωση που κάποιος εργάτης επαναστατήσει, τον μεταφέρουν στο αναμμένο καμίνι, βάζουν το πόδι του στη φωτιά για δευτερόλεπτα για να καεί, και υποχρεώνουν τους άλλους εργάτες να παρακολουθούν. Οι εργάτες δεν μπορούν να ξεφύγουν από την περιοχή των καμινιών, επειδή τους επιτηρούν ένοπλοι φρουροί. Ακόμη και εάν κατορθώσουν να ξεφύγουν, οι αστυνομικοί τους φέρνουν πίσω με τη βία (Kole, 2007: 85, 86, Kara, 2012: 79, Ali Shah (Rahi), 2009: 73, 73 & Palomba, Joseph, 2012: 19).

Αυτό φαίνεται καθαρά στη μαρτυρία του Gaurav, δούλου χρέους σε καμίνι τούβλων στην Ινδία: «όταν ήμουν 18 χρονών, ο πατέρας μου πέθανε και το χρέος του πέρασε σε μένα. Όσο σκληρά και να δουλεύω, πάντα έχω χρέος. Πήρα τόσα πολλά δάνεια όλα αυτά τα χρόνια. Κάθε εποχή, πρέπει να πάρω προκαταβολή για να ταξιδέψω από το Bihar και να ζήσω σε αυτή την περιοχή με την οικογένειά μου. Πήρα δάνειο για την κηδεία του πατέρα μου, για τροφή και νερό. Μια ημέρα πήρα την οικογένειά μου από εδώ και γύρισα στο χωριό μου, αλλά οι άνδρες του αφεντικού μου με ανάγκασαν να γυρίσω. Με έδεσαν σε ένα δένδρο, μου έκαναν ηλεκτροσόκ και με άφησαν χωρίς τροφή. Ήμουν ακόμη δεμένος όταν πούλησαν μια θυγατέρα μου για να με τιμωρήσουν. Ποτέ δεν ξαναείδα την κόρη μου» (Kara- Testimony, 2012: 1).

Στα καμίνια εργάζονται μαζί με τους γονείς τους και παιδιά, που αποτελούν το 20% του συνόλου των εργατών. Η δουλειά είναι πολύ επικίνδυνη και πολλά παιδιά τραυματίζονται σοβαρά ή χάνουν ακόμη και τη ζωή τους. Το περιβάλλον εργασίας είναι τοξικό και προκαλεί σοβαρές ασθένειες. Η υγεία των εργατών επιδεινώνεται, επειδή εργάζονται και διαμένουν στην περιοχή των καμινιών, και εισπνέουν τα καυσαέρια από τους φούρνους όλο το 24ωρο. Η τροφή τους είναι ρύζι και φακές σε ελάχιστη ποσότητα, ώστε να μπορούν να εργάζονται. Εξ αιτίας αυτών των συνθηκών οι εργάτες είναι εξαντλημένοι και γι' αυτό συμβαίνουν συχνά ατυχήματα (Kara, 2012: 90, 92). Σε περίπτωση που κάποιος εργάτης αρρωστήσει και δεν συνεισφέρει στην παραγωγή, τον διώχνουν μαζί με την οικογένειά του (Kole, 2007: 86).

Η δουλειά χρέους είναι μια επικερδής δραστηριότητα στη Νότια Ασία. Οι εργάτες στα καμίνια συνεισφέρουν 650 εκατομμύρια δολάρια ετησίως στην Εθνική Οικονομία. Οι δούλοι χρέους χτίζουν τα θεμέλια του σύγχρονου πολιτισμού. Κάθε σπίτι που χτίζεται στον «πολιτισμένο» κόσμο γίνεται από τούβλα που έχουν κατασκευάσει οι δούλοι χρέους. Οι ίδιες άθλιες συνθήκες επικρατούν και στους άλλους τομείς της δουλειάς χρέους (Kole, 2007: 87, Ali- Shah (Rahi), 2009:79).

Εκτός από τη δουλειά χρέους που είναι πολύ διαδεδομένη στην Νότια Ασία, υπάρχει και ο τομέας της σεξουαλικής εκμετάλλευσης νεαρών γυναικών και κοριτσιών. Από τις χώρες της Νότιας Ασίας η Ινδία είναι η πρώτη χώρα προέλευσης, διέλευσης και προορισμού γυναικών, ανδρών και παιδιών για σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση στην περιοχή (Kole, 2007: 87). Ο ILO εκτιμά ότι το 90% της παράνομης διακίνησης ανθρώπων στην Ινδία γίνεται στο εσωτερικό της χώρας από τις αγροτικές περιοχές, όπου υπάρχει μεγάλη φτώχεια, προς τις πόλεις (Palomba, Joseph, 2012: 7, 8).

Τα κορίτσια διακινούνται λόγω απαρχαιωμένων θρησκευτικών πρακτικών (σύστημα Devadasi) και πωλούνται σε δημοπρασίες σε Άραβες και Ινδούς, που πιστεύουν ότι το σεξ με παρθένες θεραπεύει σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα (Palomba, Joseph, 2012: 9). Πολλοί φτωχοί γονείς δίνουν τα κορίτσια τους σε άνδρες που υπόσχονται γάμο ή εργασία στις πόλεις, αλλά στην πραγματικότητα αυτά τα κορίτσια οδηγούνται στην πορνεία. Μερικά κορίτσια τα εκμεταλλεύονται σεξουαλικά μέσα σε καταναγκαστικούς γάμους και άλλα για μεταμόσχευση οργάνων (Lerche, 2007: 439 & Palomba, J., 2012: 9). Οι πιο συνηθισμένοι προορισμοί για σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση είναι η Μέση Ανατολή, η Ευρώπη και Ηνωμένες Πολιτείες (Palomba, J., 2012: 9-10).

Ο συνολικός αριθμός των γυναικών στην Ινδία, Νεπάλ, Πακιστάν και Μπαγκλαντές, που διακινούνται παράνομα για σεξουαλική εκμετάλλευση είναι 70.000 έως 100.000 ετησίως. Οι μεσάζοντες τις δελεάζουν με συμβόλαια για επικερδή εργασία και τις οδηγούν στην πορνεία. Επίσης τη Νότια Ασία, κυρίως την Ταϊλάνδη και προσφάτως και την Ινδία, επισκέπτονται τουρίστες για σεξοτουρισμό από την Ευρώπη, τις Ηνωμένες Πολιτείες και άλλες Δυτικές χώρες (Kole, 2007: 87, 88).

Σύμφωνα με έρευνα του Bales το 2004, οι σκλάβες του σεξ συνεισφέρουν 450 έως 650 εκατομμύρια δολαρία ετησίως στις εθνικές οικονομίες των χωρών της Νότιας Ασίας. Τα περισσότερα όμως από αυτά τα χρήματα τα αρπάζουν οι δουλέμποροι, οι κάτοχοι πορνείων, οι μπράβοι και η αστυνομία, ενώ οι «εργάτριες» κερδίζουν ένα πολύ μικρό ποσό μόνο για να επιβιώσουν. Αυτές οι γυναίκες έχουν υποστεί βιασμούς από την αστυνομία, τους μπράβους, τους δουλέμπορους και φυσικά τους πελάτες (Kole, 2007: 90).

6.1.1 Ινδία

Η Ινδία είναι χώρα προέλευσης, διέλευσης και προορισμού για γυναίκες και παιδιά που διακινούνται παράνομα για σεξουαλική εκμετάλλευση. Γυναίκες και παιδιά από το Νεπάλ και το Μπαγκλαντές διακινούνται στην Ινδία και από εκεί στο Πακιστάν και στη Μέση Ανατολή για να εργαστούν στα πορνεία ή ως οικιακοί δούλοι χρέους. Είναι μεγάλος προορισμός για σεξοτουρισμό από την Ευρώπη, τις Ηνωμένες Πολιτείες και άλλες Δυτικές χώρες (State Department, 2004: 212).

Στην Ινδία υπήρχε πάντοτε το σύστημα με τις κάστες, που επηρέασε και επηρεάζει ακόμη και σήμερα τη ζωή στη χώρα. Η ανώτερη κάστα, η καθαρότερη, είναι η κάστα των ιερέων, Βραχμάνων και ακολουθούν οι κάστες των πολεμιστών και των εμπόρων. Οι κατώτερες και οι πιο μιαιρές κάστες, και κυρίως η κατώτερη κάστα των Dalits, των «ανέγγιχτων παριών», αποτελούσαν πάντοτε την εργατική δύναμη ιδίως για την αγροτική παραγωγή (Wolf, 2008: 89, 91, 93).

Η Ινδία έχει τους περισσότερους δούλους χρέους από οποιαδήποτε άλλη χώρα στον κόσμο. Κυρίως στον αγροτικό τομέα, όπου η εργασία είναι εποχιακή, οι οικογένειες αναγκάζονται να δανείζονται και να υπογράφουν συμβόλαια δουλείας χρέους. Το 85% των δούλων χρέους στον αγροτικό τομέα ανήκει στην κατώτερη κάστα των Dalits (Untouchables), σε μειονοτικές εθνικές ομάδες όπως οι Adivasi καθώς και σε άλλες κατώτερες κάστες που δεν έχουν γη. Αυτές οι ομάδες κάνουν τις πιο ταπεινές εργασίες, όπως για παράδειγμα να μαζεύουν τα σκουπίδια. Δεκαπέντε εκατομμύρια παιδιά είναι δούλοι χρέους, γιατί έχουν πωληθεί από τους γονείς τους για 12 έως 150 δολάρια. Οι δούλοι χρέους στον αγροτικό τομέα ζουν και εργάζονται σε άθλιες συνθήκες πείνας και φτώχειας και υφίστανται φοβερή εκμετάλλευση από τους εργοδότες τους (Lerche, 2007: 437, Palomba, J., 2012: 12,13, 16 & Kole, 2007: 82).

Στην περιοχή Puniab οι δούλοι χρέους ονομάζονται Siri, και δεν μπορούν να διαλέξουν ελεύθερα τί εργασία θα κάνουν, γι' αυτό αναγκάζονται να εργάζονται στον αγροτικό τομέα πολλές ώρες την ημέρα. Ένα άλλο πολύ διαδεδομένο σύστημα δουλείας χρέους είναι το σύστημα kamia- malik. Ο kamia είναι ένας άνδρας υπηρέτης, που μαζί με τα μέλη της οικογένειάς του εργάζεται στη φάρμα και στο σπίτι του malik, που είναι το αφεντικό του, έως ότου εξοφλήσει το χρέος (Palomba & Joseph, 2012: 17).

Ολόκληρες οικογένειες είναι δούλοι χρέους και εργάζονται, εκτός από τον αγροτικό τομέα, στα καμίνια τούβλων, στους ορυζόμυλους, στις οικοδομές και αλλού. Οι γυναίκες και τα παιδιά εργάζονται χωρίς αμοιβή και δέχονται τη μεγαλύτερη βία. Μερικές φορές ο πατέρας δίνει τα παιδιά του για να εργαστούν στη βιομηχανία αργύρου, χαλιών και στις βαμβακοφυτείες για να εξοφλήσουν το χρέος της οικογένειας. Πολύ σημαντικό ρόλο στη δουλειά χρέους παίζουν τα οργανωμένα πρακτορεία, που δίνουν προκαταβολές και οργανώνουν τη μετανάστευση των εργατών από τα χωριά τους στα σημεία της εργασίας τους (Lerche, 2007: 439-441).

Στην Ινδία εκτός από την εξαναγκαστική εργασία υπάρχει και η σεξουαλική εκμετάλλευση των γυναικών και παιδιών. Εργάζονται περίπου δέκα εκατομμύρια πόρνες, που μεταφέρονται από τις αγροτικές περιοχές της Ινδίας, το Νεπάλ και το Μπαγκλαντές. Οι γυναίκες και τα παιδιά είναι οι πιο ευάλωτες ομάδες για να γίνουν θύματα της βιομηχανίας της πορνείας. Τα παιδιά, που γεννούν και μεγαλώνουν οι πόρνες, είναι και αυτά θύματα βίας και συχνά αναγκάζονται να χορεύουν και να τραγουδούν, ακόμη και να κάνουν σεξ στα νυχτερινά κέντρα διασκέδασης (Palomba, J., 2012: 21 & Ali Shah (Rahi), 2009: 9).

Τα τελευταία χρόνια έγιναν κάποιες αλλαγές στους νόμους για να μειωθεί η δουλοπαροικία, που επικρατούσε στο παραδοσιακό αγροτικό σύστημα. Το 1976, η Ινδία ψήφισε την «Πράξη Κατάργησης του Συστήματος της Δουλείας Χρέους» (Bonded Labour System Abolition Act) και επικύρωσε τις μεγαλύτερες συμβάσεις των Ηνωμένων Εθνών για την καταναγκαστική εργασία χρέους (U.N. Conventions on Bonded Labour). Η Πράξη Κατάργησης της Δουλείας Χρέους ελευθερώνει όλους τους δούλους χρέους και ακυρώνει όλα τα χρέη. Παρόλα αυτά, τριάντα χρόνια μετά, ο νόμος είναι σε αδράνεια και η δουλειά χρέους οργιάζει σε όλες τις περιοχές της Ινδίας. Αιτία είναι η ακραία φτώχεια, που αναγκάζει τους ανθρώπους να γίνονται δούλοι χρέους (Kole, 2007: 82-83 & Palomba, J. , 2012: 15).

6.1.2 Νεπάλ

Το Νεπάλ είναι μία από τις πιο φτωχές χώρες του κόσμου, με πολύ μεγάλο αριθμό δούλων χρέους κυρίως στον αγροτικό τομέα. Η δουλειά χρέους επηρεάζει κυρίως την κάστα των Dalits και τους Ινδιάνους Tharu της δυτικής περιοχής. Οι Tharu τη δεκαετία του 1969 εκδιώχθηκαν από τη γη τους και έγιναν δούλοι χρέους με το σύστημα Kamaiya. Σύμφωνα με αυτό το σύστημα υπογράφεται ένα συμβόλαιο στη

διάρκεια του φεστιβάλ Maghi, που είναι η πρώτη μέρα του μήνα Magha και συμπίπτει περίπου με τα μέσα Ιανουαρίου. Το συμβόλαιο ισχύει για ένα χρόνο και είναι μια συμφωνία ανάμεσα στον κτηματία και στον άνδρα χωρικό Tharu. Με βάση αυτή την συμφωνία ο χωρικός παίρνει μια προκαταβολή με την υποχρέωση να εργαστεί στους ορυζώνες με την οικογένειά του (Kara, 2012: 57, 59 & Kole, 2007: 83).

Οι εργάτες εργάζονται σκληρά 12 έως 17 ώρες την ημέρα, συχνά και τη νύχτα για να παράγουν την απαιτούμενη ποσότητα ρυζιού. Καλλιεργούν τη γη, που πρώτα ήταν δική τους, με ελάχιστη ή καθόλου αμοιβή επειδή δεν μπορούν να ξεχρεώσουν ποτέ και το χρέος περνάει από πατέρα σε γιό. Συνηθισμένο φαινόμενο στα κτήματα είναι οι βιασμοί γυναικών και παιδιών από τα αφεντικά (Kole, 2012: 83, Kara, 2012: 57-59 & Ali Shah (Rahi), 2009: 20).

Τις συνθήκες αυτές περιγράφει ο Jamathal, ένας εβδομηντάχρονος εργάτης σε δουλειά χρέους στους ορυζώνες του Νεπάλ, με το σύστημα Καμάγια (Kamaiya): «Ξυπνούσαμε στις τέσσερις κάθε πρωί για να αρχίσουμε δουλειά. Κάθε οικογένεια καλλιεργούσε ένα τμήμα γης του jamindar (κτηματία). Το πρώτο γεύμα ήταν ρύζι και νερό στις 10 ή 11 το πρωί. Το δεύτερο γεύμα στις 5 το απόγευμα συχνά δεν το είχαμε, γιατί έπρεπε να τελειώσουμε μια ορισμένη εργασία και συχνά δουλεύαμε όλη τη νύχτα. Οι άνδρες δούλευαν στα χωράφια. Οι γυναίκες και τα παιδιά καθάριζαν το σπίτι του jamindar. Δεν είχαμε ρεπό. Δουλεύαμε ακόμη και άρρωστοι. Δεν είχαμε εναλλακτική λύση. Κάθε χρόνο κάναμε αυτό το συμβόλαιο, γιατί δεν είχαμε ούτε στέγη ούτε τροφή» (Kara, 2012: 51).

Εκτιμάται ότι οι δούλοι χρέους σύμφωνα με το σύστημα Kamaiya είναι 70.000 έως 110.000. Το 2000 η κυβέρνηση του Νεπάλ ψήφισε την «Πράξη Απαγόρευσης της Εργασίας Kamaiya» (Kamaiya Labour Prohibiton Act), η οποία απαγόρευσε το σύστημα Kamaiya, και όλα τα χρέη χαρίστηκαν. Πολλοί κτηματίες έδιωξαν τους εργάτες από τη γη τους. Ως αποτέλεσμα χιλιάδες δούλοι χρέους και οι οικογένειές τους έμειναν άστεγοι και άνεργοι. Η Κυβέρνηση δεν τους βοήθησε, καθώς δεν τους έδωσε γη για να καλλιεργήσουν και αυτοί αναγκάστηκαν να ξαναγυρίσουν στον παλιό τους ιδιοκτήτη και να ξαναγίνουν δούλοι χρέους (Kara, 2012: 57-59 & Kole, 2012: 84).

Η ακραία φτώχεια αναγκάζει πολλούς γονείς να δίνουν τα παιδιά τους για να εργαστούν στην ταπητουργία και στην πορνεία. Καθημερινά εκατοντάδες Νεπαλέζες, όπως εκτιμά η οργάνωση «Free the Slaves», μεταφέρονται από σωματέμπορους προς

τα αστικά κέντρα της Ινδίας. Εξαιτίας της μεγάλης φτώχειας και βίας είναι πολύ εύκολο για τους σωματέμπορους να στρατολογήσουν νεαρές γυναίκες και κορίτσια. Ορισμένοι άνδρες παντρεύονται έφηβες και στη συνέχεια τις πωλούν στους σωματέμπορους (dalal). Συχνές είναι και οι απαγωγές κοριτσιών για να τα οδηγήσουν στα πορνεία στα αστικά κέντρα (Kara, 2009: 117). Επίσης γυναίκες και κορίτσια μεταφέρονται στη Σαουδική Αραβία, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και άλλες χώρες του Κόλπου για οικιακή εξαναγκαστική εργασία και για σεξουαλική εκμετάλλευση (State Department, 2004: 216).

Οι συνθήκες εκμετάλλευσης από τους σωματέμπορους περιγράφεται στη μαρτυρία της Σουσίλα, μιας νεαρής Νεπαλέζας: «όταν ήμουν μικρή βοηθούσα τον πατέρα μου σε έναν ορυζόμυλο. Ο εικοσάχρονος γιός του ιδιοκτήτη ερχόταν κάθε βράδυ και με βίαζε. Ήμουν έντεκα χρονών και πονούσα πολύ. Τελικά το έσκασα. Ένα ζευγάρι με πήρε με λεωφορείο για να δουλέψω στο ξενοδοχείο τους. Με κέρασαν παγωτό. Κοιμήθηκα βαθιά και όταν ξύπνησα βρισκόμουν στη Βομβάη στο «σπίτι» μιας Νεπαλέζας. Με αγόρασε ένας Γιαπωνέζος. Δεχόμουν άνδρες συνέχεια. Αιμοραγούσα από τις πληγές στον κόλπο μου. Ο γιατρός μου έρραψε τα τραύματα και μου έδωσαν άδεια τρεις ημέρες. Μετά με ανάγκασαν να πηγαίνω με πελάτες. Τα ράμματα έσπασαν και άρχισα να αιμορραγώ πάλι. Αυτό έγινε δώδεκα φορές. Πήγαινα με εικοσιπέντε πελάτες κάθε μέρα. Όταν δεν άντεχα μου έδιναν φάρμακο για να συνεχίσω» (Kara, 2010: 127).

6.1.3 Πακιστάν

Στο Πακιστάν σημαντικό ρόλο στη δουλειά χρέους έχουν οι φεουδάρχες, οι βιομήχανοι και οι διακινητές. Το 1992 η δουλειά χρέους κρίθηκε παράνομη με την «Πράξη Κατάργησης του Συστήματος της Δουλείας Χρέους» (Bonded Labour System Abolition Act). Ωστόσο, το 2000 το Ινστιτούτο Εργασίας, Εκπαίδευσης και Έρευνας του Πακιστάν (Pakistan Institute of Labour Education and Research, PILER) έκανε έρευνα για τον ILO, η οποία έδειξε ότι 6,8 εκατομμύρια καλλιεργητές ζούσαν σε συνθήκες δουλείας χρέους στην επαρχία Sidh, και καλλιεργούσαν τους αγρούς χωρίς να πληρώνονται από τους κτηματίες. Οι περισσότεροι από αυτούς τους εργάτες ανήκουν στην κατώτερη κάστα Hindu Dalits και σε φυλές που έχουν μεταναστεύσει από την έρημο Thar (Ali Shah (Rahi), 2009: 5 & Kole, 2007: 83).

Το πιο αντιπροσωπευτικό μοντέλο δουλείας χρέους στη χώρα είναι το σύστημα Hari. Η κατώτερη κάστα των χωρικών Hari αναγκάζονται να δανείζονται από τους κτηματίες (zamindars) για να επιζήσουν, και σε αντάλλαγμα εργάζονται σε αγρούς σιταριού και βαμβακιού. Είναι δούλοι χρέους και μπορούν να πωληθούν σε άλλους κτηματίες. Ακόμη και τα παιδιά τους μπορεί να πωληθούν για την εξόφληση του χρέους. Οι δούλοι χρέους υφίστανται κακοποίηση και βία σε μεγάλο βαθμό. Αναγκάζονται να εργάζονται από την αυγή έως το βράδυ στα χωράφια και ορισμένες φορές χωρίς φαγητό. Ο βιασμός γυναικών και η πώληση παιδιών σε άλλο κτηματία είναι συνηθισμένο φαινόμενο (Kole, 2007: 83, Kara, 2012: 69 & Ali Shah (Rahi), 2009: 9). Η κακοποίηση και η βία περιγράφονται στη μαρτυρία ενός εργάτη με το σύστημα Hari: «όταν ήμουν νεώτερος οι zamindars (κτηματίες) μας χτυπούσαν χωρίς έλεος. Μας έδεναν με αλυσίδες ενώ εργαζόμασταν. Μπορείτε να δείτε τα σημάδια στους αστραγάλους εδώ. Αν δεν έμεναν ευχαριστημένοι, μας κλείδωναν στις φυλακές χωρίς νερό και φαγητό. Βίαζαν τις γυναίκες μας μπροστά στα μάτια μας για να νιώθουμε ντροπιασμένοι χωρίς αξιοπρέπεια» (Kara, 2012: 71).

Οι δούλοι χρέους εργάζονται επίσης και στα καμίνια τούβλων. Υπάρχουν στη χώρα 7.000 καμίνια και σε αυτά εργάζονται 150.000 έως 200.000 οικογένειες ή περίπου 700.000 δούλοι χρέους σε αφόρητες συνθήκες. Κάθε οικογένεια κατασκευάζει περίπου 8.500 τούβλα την εβδομάδα και αμοίβεται με 14 έως 16 δολάρια, που ξοδεύονται για την στέγη και την τροφή και έτσι το χρέος δεν ξεπληρώνεται ποτέ (Bickerstaff, 2010: 24, 25).

Επίσης το Πακιστάν είναι χώρα προέλευσης, διέλευσης και προορισμού για γυναίκες και κορίτσια που διακινούνται κυρίως από το Μπαγκλαντές, Νεπάλ, Αφγανιστάν για σεξουαλική κυρίως εκμετάλλευση, αλλά και για δουλειά χρέους. (State Department, 2004: 218 & Kole, 2007: 87).

6.1.4 Μπαγκλαντές

Στο Μπαγκλαντές η δουλειά χρέους στον αγροτικό τομέα δεν είναι τόσο διαδεδομένη όπως στις υπόλοιπες χώρες της Νότιας Ασίας. Ωστόσο, εκτιμάται ότι υπάρχουν 100.000 έως μισό εκατομμύριο εργάτες δούλοι χρέους, οι οποίοι ζουν όπως οι Ινδοί δούλοι χρέους, γιατί το κοινωνικό, οικονομικό και πολιτισμικό περιβάλλον είναι ίδιο. Η φτώχεια, η βία και η δουλειά χρέους είναι συνηθισμένα χαρακτηριστικά των χωρών της Νότιας Ασίας (Kole, 2007: 83).

Το Μπαγκλαντές είναι η πιο πυκνοκατοικημένη από τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, με πληθυσμό 158,7 εκατομμύρια κατοίκους. Οι φτωχοί, κυρίως οι γυναίκες, δεν έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης. Τα παιδιά, ιδιαίτερα τα κορίτσια, υποσιτίζονται. Ωστόσο υπάρχουν Μ.Κ.Ο, από τις πιο ισχυρές στον κόσμο, οι οποίες προσπαθούν να βοηθήσουν όλον αυτόν τον πληθυσμό (Ali Shah (Aahi), 2009: 21).

Στο Μπαγκλαντές υπάρχει η βιομηχανία γαρίδας. Στα ποτάμια και κυρίως στο σημείο όπου συναντώνται τρεις ποταμοί, όπου το ρεύμα είναι δυνατό, βγαίνουν οι εργάτες με τις βάρκες τους κυρίως το Μάρτιο και Απρίλιο, για να ψαρέψουν μικρές γαρίδες. Τα παιδιά βρίσκονται μέσα στη λάσπη στις όχθες του ποταμού και περιμένουν το ρεύμα να φέρει όσο πιο πολλές γαρίδες γίνεται στα δίχτυα τους (Kara, 2012: 108). Οι συνθήκες εργασίας στις περισσότερες Ασιατικές χώρες, που εξάγουν γαρίδες στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι προβληματικές, είτε πρόκειται για παιδική εργασία ή δουλειά χρέους ή εργασία με πολύ χαμηλή αμοιβή. Με αυτόν τον τρόπο κρατιέται χαμηλά το κόστος παραγωγής και αυτό βοηθάει να κρατιούνται οι τιμές χαμηλά, με αποτέλεσμα να ζητούν οι καταναλωτές περισσότερες γαρίδες (Ali Shah (Rahi), 2009: 21 & Kara, 2012: 108).

Οι συνθήκες εργασίας στις όχθες του ποταμού Kholpetua στο Μπαγκλαντές, όπου ψαρεύουν γαρίδες, περιγράφονται στη μαρτυρία της Sumaiya: «ξέρεις πώς είναι η ζωή μας; Παρακολουθώ την οικογένειά μου να πεθαίνει γύρω μου. Ο πατέρας μου σκοτώθηκε στον τυφώνα Aila. Πριν δύο χρόνια, απήγαγαν τον γιό μου, και ζητούσαν λύτρα να τον επιστρέψουν. Τί λύτρα μπορούμε να πληρώσουμε; Έστειλαν τον γιό μου στην Ινδία και είπαν ότι θα τον επιστρέψουν σε ένα χρόνο. Ακούμε ιστορίες πως τα παιδιά μας είναι δούλοι στην Ινδία. Ακούμε ότι τα χτυπάνε και τα αναγκάζουν να δουλεύουν όλη μέρα και όλη νύχτα ώσπου να καταρρεύσουν. Προσεύχομαι κάθε νύχτα να γυρίσει ο γιός μου. Δεν μπορείς να φανταστείς πόσο πολύ κλαίω. Μακάρι να ξαναδώ το παιδί μου. Παρακαλώ τον Θεό να πάρει τη ζωή μου αρκεί ο γιός μου να είναι ασφαλής. Πές μου γιατί συμβαίνουν αυτά σε ανθρώπους σαν και εμάς!» (Kara, 2012: 111)

Οι σωματέμποροι από το εξωτερικό επισκέπτονται το Μπαγκλαντές για να παντρευτούν γυναίκες, που τις πωλούν για σεξουαλική εκμετάλλευση ή για δουλειά χρέους. Δυστυχώς, οι εκμεταλλευτές ανηλίκων και γυναικών δεν τιμωρούνται σχεδόν ποτέ (Ali Shah (Rahi), 2009: 21).

Η κυβέρνηση προσπάθησε να μειώσει τον αριθμό των δούλων χρέους στις μεγάλες βιομηχανίες. Παρ' όλα αυτά, η παιδική εργασία υπάρχει σε μεγάλο βαθμό στη βιομηχανία γαρίδας, χαλιών, στην υφαντουργία, στη βυσοροδεψία, στη μεταλλουργία, στα ξενοδοχεία και την οικιακή καταναγκαστική εργασία (Ali Shah (Rahi), 2009: 22).

6.2 Ανατολική Ασία

Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, με την οικονομική ανάπτυξη της Κίνας και την ενοποίηση της παγκόσμιας αγοράς, τα πιο ανεπτυγμένα κράτη της Ανατολικής Ασίας, όπως η Κίνα, το Χονγκ Κονγκ, η Ιαπωνία, η Νότια Κορέα και η Ταϊβάν είχαν έλλειψη εργατικού δυναμικού. Παρ' όλα αυτά η Ιαπωνία και η Νότια Κορέα δεν επέτρεπαν την είσοδο σε ανειδίκευτους εργάτες. Από το 1990 και μετά αρχίζει να αυξάνεται η μετανάστευση γυναικών, που εισέρχονται σε αυτές τις δυο χώρες με συμβόλαια. Το 2000 ο αριθμός των γυναικών μεταναστών ξεπέρασε πολύ τον αριθμό των ανδρών μεταναστών στην Νότια Ασία (Lee, 2005: 166).

Η πλειονότητα των γυναικών προέρχεται από τις Φιλιππίνες, την Ινδονησία και τη Σρι Λάνκα. Εκτιμάται ότι δυο εκατομμύρια γυναίκες από τη Νότια και Νοτιοανατολική Ασία εργάζονται στις χώρες της Ανατολικής Ασίας ως οικιακοί βοηθοί. Επίσης στην Ιαπωνία και Νότια Κορέα αυξάνεται συνεχώς η παράνομη διακίνηση γυναικών και παιδιών για σεξουαλική εκμετάλλευση και οι γυναίκες αυτές εισέρχονται με βίζα για να εργαστούν στον τομέα διασκέδασης. Όταν λήξει η βίζα τους οι γυναίκες αυτές είναι παράνομοι μετανάστες και εξαναγκάζονται να εργάζονται στην πορνεία (Lee, 2005: 167).

Στην Ανατολική Ασία χώρες, όπως η Ιαπωνία, η Νότια Κορέα και το Χονγκ Κονγκ, έχουν ανεπτυγμένη βιομηχανία στον τομέα της πορνείας, γι' αυτό είναι χώρες προορισμού για γυναίκες και παιδιά που διακινούνται παράνομα από τις Φιλιππίνες, την Ταϊλάνδη, τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της Νότιας Αμερικής. Γυναίκες από αγροτικές περιοχές της Νότιας Κίνας διακινούνται παράνομα για να εργασθούν στη βιομηχανία της πορνείας στην Ταϊλάνδη και τη Μαλαισία. Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (International Organization of Migration - IOM), αναφέρει ότι γυναίκες από τη Μολδαβία και τη Ρουμανία μεταφέρονται στην Καμπότζη, γυναίκες από το Περού μεταφέρονται στη Νότια Κορέα και γυναίκες από την Κολομβία μεταφέρονται στην Ταϊλάνδη για να εργασθούν στη βιομηχανία του σεξ (Lee, 2005: 168).

6.2.1 Κίνα

Στην Κίνα υπάρχει μεγάλη έξαρση στο δουλεμπόριο (smuggling) και στην παράνομη διακίνηση ανθρώπων (human trafficking) για σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση. Τα κινέζικα δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος είναι αυτά που ελέγχουν το εμπόριο αυτό σε όλον τον κόσμο (Yik- Yi Chu, 2011: 43).

Το Κινέζικο δουλεμπόριο είναι διεθνές και έχει ένα υψηλό τεχνικό δίκτυο επικοινωνίας. Αυτό το Δίκτυο είναι οι «snakeheads», όπως ονομάζονται οι δουλέμποροι (smugglers) και οι διακινητές (human traffickers). Κατασκευάζουν πλαστά διαβατήρια, βίζες για οποιαδήποτε χώρα. Το 2001 το κόστος ενός πλαστού Κινέζικου διαβατηρίου ήταν 5.000 δολάρια και επίσης μπορούσαν να εκδίδουν και πλαστές άδειες παραμονής (Yik- Yi Chu, 2011: 45).

Το δουλεμπόριο και η παράνομη διακίνηση ανθρώπων στην Κίνα είναι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα παγκοσμίως, γιατί περιλαμβάνει περίπλοκους δρόμους, πολύ καλά οργανωμένα δίκτυα και μακρινό ταξίδι. Οι αρχές σε όλο τον κόσμο δεν μπορούν να ελέγξουν τους τρόπους μεταφοράς, γιατί αλλάζουν συνεχώς. Ακόμη έχει γίνει γνωστό ότι οι Κινέζοι κακοποιούνται κατά τη διάρκεια του ταξιδιού και έχουν συμβεί ακόμη και θάνατοι. Οι άνθρωποι, που διακινούνται από τους δουλέμπορους, πληρώνουν τεράστια ποσά για να φθάσουν στον προορισμό τους. Τα κέρδη είναι τεράστια, γι' αυτό η παράνομη διακίνηση ανθρώπων ελέγχεται από τα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος. Τα θύματα δουλεμπορίας συνήθως, όταν φθάσουν στην χώρα προορισμού, εργάζονται σε συνθήκες δουλείας χρέους. Επίσης συμβάλλουν στη μαύρη εργασία, με αποτέλεσμα τη μείωση του γενικού εισοδήματος των κατοίκων της χώρας προορισμού. Το χειρότερο είναι ότι η παράνομη διακίνηση ανθρώπων, με τις απαγωγές και την σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση των θυμάτων, οδηγεί συνήθως στην αύξηση του εγκλήματος στους τόπους προορισμού (Yik- Yi Chu, 2011: 43-47 & Lee, 2005: 175).

Το δουλεμπόριο και η παράνομη διακίνηση ανθρώπων γίνεται σε μεγαλύτερη κλίμακα στο εσωτερικό της Κίνας. Από τις κυριότερες αιτίες είναι η πολιτική του ενός παιδιού, δηλαδή κάθε ζευγάρι δικαιούται να έχει μόνο ένα παιδί και επειδή τα περισσότερα ζευγάρια, ιδίως στις αγροτικές περιοχές, προτιμούν αγόρια, η πολιτική αυτή έχει οδηγήσει σε δυσαναλογία ανάμεσα σε αγόρια και κορίτσια. Οι άνδρες στις αγροτικές περιοχές είναι 20 έως 40% περισσότεροι από τις γυναίκες. Όταν μια οικογένεια αποκτήσει κορίτσι, μπορεί να το πωλήσει στους διακινητές, για να

προσπαθήσει να αποκτήσει ένα αγόρι. Επειδή μια δεύτερη γέννα έχει πρόστιμο 3.500 δολάρια, για αυτό οι γονείς πωλούν ή εγκαταλείπουν τα κορίτσια. Το 2003 η αστυνομία βρήκε είκοσι οκτώ νήπια κοριτσάκια από δύο έως πέντε μηνών, που τα μετέφεραν λαθραία στο πίσω μέρος ενός αυτοκινήτου προς άλλες επαρχίες της Κίνας. Οι διακινητές επρόκειτο να τα πωλήσουν σε άκληρες οικογένειες, οι οποίες είχαν χρήματα και είχαν τη δυνατότητα να αναθρέψουν κορίτσια για να τους φροντίσουν στα γεράματα. Άλλα νήπια μεταφέρονται στο εξωτερικό με σκοπό την υιοθεσία (Yik-Yi Chu, 2011: 46).

Από την επαρχία Yunan της Νότιας Κίνας, μια από τις πιο φτωχές επαρχίες, γυναίκες και παιδιά μεταφέρονται για εξαγκαστικό γάμο και υιοθεσία αντίστοιχα. Επίσης αυξάνεται συνεχώς ο αριθμός των γυναικών, που τις εκμεταλλεύονται σεξουαλικά και τις μεταφέρουν στα πορνεία της Ταϊλάνδης και της Μαλαισίας (Yik-Yi Chu, 2011: 48 & Lee, 2005: 177).

Το δουλεμπόριο και η παράνομη διακίνηση ανθρώπων αποτελούν τα μεγαλύτερα εγκλήματα στην Κίνα. Η κυβέρνηση του Πεκίνου και οι Μ.Κ.Ο προσπαθούν να τα περιορίσουν, αλλά χωρίς το αποτέλεσμα. Το δουλεμπόριο και η παράνομη διακίνηση έχουν δημιουργήσει μια σύγχρονη μορφή δουλείας, ένα πρόβλημα, που είναι εξαιρετικά περίπλοκο για να λυθεί (Yik-Yi Chu, 2011: 52). Στην Κίνα δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στο δουλεμπόριο και στην παράνομη διακίνηση ανθρώπων. Οι μετανάστες στην αρχή πληρώνουν ένα ποσό στους δουλέμπορους, αλλά συνήθως αδυνατούν να πληρώσουν τη συνολική τιμή της μεταφοράς τους, με αποτέλεσμα οι δουλέμποροι να μπορούν να τους πωλήσουν και να γίνουν έτσι δούλοι χρέους (Lee, 2005: 175-176). Τα Ηνωμένα Έθνη δηλώνουν, ότι στην Κίνα οι διαφορές ανάμεσα στο δουλεμπόριο και στην παράνομη διακίνηση δεν έχουν συνήθως σημασία (Yik-Yi Chu, 2011: 41).

Στην Κίνα υπάρχει μια ακόμη μορφή δουλείας, η καταναγκαστική εργασία στις φυλάκες και είναι το σύστημα Laogai και Laojiao. Το σύστημα αυτό δημιουργήθηκε το 1950 από το Κομμουνιστικό κόμμα από τον Μάο Τσε Τούνγκ, με σκοπό να επιμορφώσει τους κατάδικους. Στην πραγματικότητα τα στρατόπεδα εργασίας είναι εργοστάσια, που παράγουν καταναλωτικά προϊόντα για εξαγωγή. Εκεί εργάζονται οι κρατούμενοι χωρίς αμοιβή. Κάθε στρατόπεδο έχει δύο ονόματα, παραδείγματος χάριν «Δημοτική Φυλακή Σαγκάης» και «Εργοστάσιο γραφικής ύλης και εκτύπωσης». Αυτά περιγράφει η μαρτυρία του Ramin Rejan , που κρατήθηκε σε στρατόπεδο Laojiao: «η Κίνα χρησιμοποιεί το Laojiao για να κρατεί άτομα που

νιώθει ότι είναι απειλή για την εθνική ασφάλεια ή τα θεωρεί μη παραγωγικά. Γιατί αυτοί στο Laojiao δεν έχουν κάνει εγκλήματα σύμφωνα με το νόμο του κράτους, αναφέρονται ως «προσωπικό» και όχι ως φυλακισμένοι και δεν δικαιούνται δικαστική προσφυγή. Αντίθετα, τα άτομα στέλνονται στα στρατόπεδα Laojiao με καταδίκες διοικητικές που επιβάλλονται από τοπικές δυνάμεις ασφαλείας. Αυτή η πολιτική κράτησης επιτρέπει στην κυβέρνηση να αποφεύγει ισχυρισμούς ότι η σύλληψη των ατόμων είχε πολιτικά κίνητρα και να υποστηρίζουν ότι συνελήφθησαν για αιτίες, όπως «όχι νόμιμη δίωξη» (Bales, 2011: 104).

Το σύστημα Laojiao δίνει στην κυβέρνηση το δικαίωμα να φυλακίζει τους διαφωνούντες, όπως τους Θιβετιανούς που αντιτίθενται στην Κινεζική κατοχή της χώρας τους. Επίσης τους οπαδούς Falun Gong, μιας βουδιστικής κίνησης που απαγορεύτηκε το 1999, ή Καθολικούς και Προτεστάντες. Αυτοί οι άνθρωποι φυλακίζονται χωρίς δίκη, εργάζονται δεκαέξι ώρες την ημέρα και υφίστανται βασανιστήρια. Η Κίνα χρησιμοποιεί την θρησκεία ως δικαιολογία για να υποδουλώνει ανθρώπους και να τους εκμεταλλεύεται σε καταναγκαστική εργασία (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 103-104).

6.2.2 Ιαπωνία και Νότια Κορέα

Η Ιαπωνία και η Νότια Κορέα είναι από τις πιο ανεπτυγμένες χώρες της Ανατολικής Ασίας. Η παγκοσμιοποίηση επιτάχυνε την ανάπτυξη της οικονομίας και αύξησε την ανάγκη για φθηνή εργασία. Ωστόσο οι δυο αυτές χώρες απαγορεύουν την είσοδο ανειδίκευτων εργατών. Η απαγόρευση αυτή και η μεταναστευτική πολιτική συμβάλλουν στην ανάπτυξη παράνομων καναλιών μετανάστευσης και στην δημιουργία μιας αγοράς για παράνομη διακίνηση ανθρώπων (Lee, 2005: 178-179).

Η αντικανονική μετανάστευση γυναικών έχει αυξηθεί τις τελευταίες δεκαετίες. Η Ιαπωνία και η Νότια Κορέα δίνουν βίζες σε γυναίκες για προσωρινή διαμονή στη χώρα, για να εργασθούν στον τομέα της διασκέδασης. Αυτό είναι ένα νόμιμο κανάλι για τη σεξουαλική εκμετάλλευση των γυναικών, οι οποίες με τη λήξη της βίζας γίνονται παράνομες μετανάστριες. Αυτές οι γυναίκες καταλήγουν να εργάζονται παράνομα σε μπάρ και ωθούνται στην καταναγκαστική πορνεία (Lee, 2005: 173, 179).

Στην Ιαπωνία η διακίνηση γυναικών για σεξουαλική εκμετάλλευση είναι δύσκολο να αντιμετωπιστεί από την κυβέρνηση καθώς πολλοί ευπόληπτοι πολίτες

ανήκουν στα τοπικά δίκτυα, που διακινούν γυναίκες για να εργαστούν σε κέντρα διασκέδασης. Ακόμη υπάρχουν και διεθνή δίκτυα, που δραστηριοποιούνται σε όλο τον κόσμο (Lee, 2005: 182). Το 2003 το Πρόγραμμα Προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των παράνομα διακινηθέντων προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών ανέφερε, ότι στην Ιαπωνία εισέρχονται ετησίως 40.000 Φιλιπινέζες με τη βίζα «διασκέδασης», για να εργαστούν στη βιομηχανία της πορνείας. Οι Φιλιππίνες είναι πολύ φτωχή χώρα και η κυβέρνηση διευκολύνει τους κατοίκους της να μεταναστεύσουν σε άλλες χώρες, καθώς οι μετανάστες του εξωτερικού στέλνουν εμβάσματα δισεκατομμύριων δολαρίων ετησίως στη χώρα (Lee, 2005: 174 & ILO Office Japan, 2005: 22-23).

Η Ταϊλάνδη είναι μια άλλη χώρα που προμηθεύει την Ιαπωνία με νεαρές γυναίκες και κορίτσια για σεξουαλική εκμετάλλευση. Η μετανάστευση είναι παράδοση στη χώρα και οφείλεται στη φτώχεια και τις οικονομικές ανισότητες. Η οικονομία της Ταϊλάνδης στηρίζεται στον τουρισμό και κυρίως στον σεξοτουρισμό (ILO Office in Japan, 2005: 15). Τα θύματα της παράνομης διακίνησης, που προορίζονται για την Ιαπωνία, προέρχονται από δύο πηγές. Η πρώτη πηγή είναι τα κορίτσια και οι νεαρές γυναίκες από τα τοπικά χωριά, που δε γνωρίζουν τους κινδύνους και είναι εύκολο για τους σωματέμπορους να τις δελεάσουν. Η δεύτερη πηγή είναι η τεράστια δεξαμενή γυναικών, οι οποίες ήδη εργάζονται ως πόρνες και δελεάζονται από υψηλές αμοιβές. Ωστόσο, οι γυναίκες αυτές δεν γνωρίζουν το μέγεθος της εκμετάλλευσης και τις συνθήκες εργασίας, δηλαδή να δέχονται δέκα πελάτες τη βραδιά για να εξοφλήσουν το χρέος μεταφοράς τους με ελάχιστη αμοιβή. Οι συνθήκες αυτές είναι συνθήκες δουλείας (ILO Office in Japan, 2005: 18).

Στην Ιαπωνία υπάρχουν ομάδες οργανωμένου εγκλήματος (Yakuza) που δραστηριοποιούνται διεθνώς. Κυρίως συνεργάζονται με τα τοπικά δίκτυα άλλων χωρών όπως για παράδειγμα της Κολομβίας, που δελεάζουν τις γυναίκες με διαφημίσεις για εργασία στην Ιαπωνία, ή προσφέροντας υποτροφίες. Πολλές Κολομβιανές ακολουθούν συγγενείς τους που τους υπόσχονται μια καλύτερη ζωή, αλλά στην πραγματικότητα είναι σωματέμποροι. Οι γυναίκες έρχονται στην Ιαπωνία με ψεύτικα διαβατήρια και για να εξοφλήσουν τα έξοδα μεταφοράς τους, εργάζονται στα πορνεία σε συνθήκες δουλείας χρέους (ILO Office in Japan, 2005: 10-12, Lee: 2005, 180-181 & State Department, 2004: 96).

Στη Νότια Κορέα η παρουσία των Αμερικανικών βάσεων συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη του εμπορίου γυναικών. Επειδή υπάρχουν στρατιώτες

υπάρχει ζήτηση γυναικών, και γι'αυτό υπάρχει αύξηση στην παράνομη διακίνηση γυναικών για σεξουαλική εκμετάλλευση, κυρίως από τις Φιλιππίνες και την Ρωσία (Lee, 2005: 179).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ

7.1 Μαυριτανία

Η Μαυριτανία, πρώην Γαλλική αποικία, είναι μια από τις πιο φτωχές χώρες του κόσμου και βρίσκεται στην Έρημο Σαχάρα, στη Βορειοδυτική Αφρική. Ο μισός πληθυσμός ασχολείται με τη γεωργία και το 40% του πληθυσμού βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας. Η δουλεία στη Μαυριτανία υπήρχε πολύ πριν έρθουν οι πρώτοι Αφρικανοί δούλοι στην Αμερικανική Ήπειρο. Ήταν νόμιμη ως το 1980, οπότε η Κυβέρνηση της Μαυριτανίας υπέκυψε σε διεθνείς πιέσεις και ψήφισε Νόμο Κατάργησης της Δουλείας (Bickerstaff, 2010: 22-23 & Kuhl, 2011: 31). Ενώ η Μαυριτανία δεν έχει νόμιμους δούλους, έχει το μεγαλύτερο ποσοστό δούλων, καθώς οι Αφρομαυριτανοί, που είναι δούλοι, αποτελούν το 70% του πληθυσμού, ενώ η άρχουσα τάξη, οι λευκοί Μαυριτανοί, είναι μόνο το 30% του πληθυσμού (Patel, 2000: 870).

Οι δούλοι είναι μουσουλμάνοι, όπως και οι λευκοί Μαυριτανοί, και πιστεύουν ότι είναι θέλημα Θεού να είναι δούλοι και ότι είναι αμαρτία να φύγουν από τα αφεντικά τους (Bickerstaff, 2010: 23). Η δουλεία στη Μαυριτανία υπάρχει με την παλιά σχεδόν βιβλική μορφή. Δεν είναι προσωρινή, ούτε απρόσωπη και περικλείει λιγότερη βία από ό,τι οι άλλες σύγχρονες μορφές δουλείας. Η δουλεία είναι μέρος της κουλτούρας της χώρας και δίνει μεγαλύτερη σημασία στη ζωή των δούλων, ιδίως των γυναικών. Είναι βαθιά ριζωμένο στο μυαλό των αφεντικών και των δούλων, ότι λίγη βία είναι απαραίτητη. Οι Μαυριτανοί δούλοι ζουν με τους αφέντες τους, συχνά έξω από το σπίτι του αφέντη τους και η ζωή τους δεν εξαρτάται από την αμοιβή, αλλά από την τροφή που τους παρέχει ο αφέντης (Patel, 2000: 870-871).

Οι δούλοι στη Μαυριτανία κάνουν τα πάντα, σκουπίζουν, μαγειρεύουν, φροντίζουν τα παιδιά, χτίζουν σπίτια, βόσκουν πρόβατα και κατασκευάζουν τούβλα (Kuhl, 2011: 33). Η Μαυριτανία αντιπροσωπεύει ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της σχέσης ανάμεσα στη φτώχεια και τη δουλεία. Ενώ η χώρα έχει φυσικούς πόρους, όπως ψάρια και μεταλλεύματα σιδήρου, υπάρχει ακραία φτώχεια, η οποία δεν επιτρέπει στους ανθρώπους να ξεφύγουν από τη δουλεία (Kuhl, 2011: 33). Τα παιδιά των δούλων δεν επιτρέπεται να μορφωθούν και η άγνοια αυτή κρατά τους ανθρώπους υποδουλωμένους (Kuhl, 2011: 34).

Ένας σημαντικός παράγοντας για τη δουλειά στη Μαυριτανία είναι η σπανιότητα του νερού. Στη χώρα ελάχιστοι έχουν πόσιμο, τρεχούμενο νερό. Για τους περισσότερους οι δούλοι είναι απαραίτητοι, καθώς μεταφέρουν νερό με γαϊδουράκια και καρότσια. Στην πρωτεύουσα Nouakchott, ο μισός πληθυσμός στηρίζεται στην εργασία των δούλων για να έχουν νερό (Kuhl, 2011: 34).

Στο εσωτερικό της χώρας υπάρχει παράνομη διακίνηση αγοριών από θρησκευτικούς δασκάλους για επαιτεία. Επίσης συμμορίες αναγκάζουν τα παιδιά να κλέβουν, να πωλούν ναρκωτικά και διακινούν τα κορίτσια για οικιακή και σεξουαλική εκμετάλλευση (Kuhl, 2011: 32). Οι δουλοκτήτες ελέγχουν την κυβέρνηση, όπου υπάρχει διαφθορά, και με αυτό τον τρόπο η δουλειά και η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν είναι εύκολο να αντιμετωπιστεί (Kuhl, 2011: 34).

7.2 Κονγκό

Στα ορυχεία του Ανατολικού Κονγκό επικρατεί η δουλειά σε όλες τις μορφές. Η έρευνα της M.K.O «Free the Slaves» έδειξε ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα καταπατούνται κατάφωρα, καθώς ακόμη και τα παιδιά είναι δούλοι από πολύ μικρή ηλικία και δεν πηγαίνουν σχολείο. Ο εθνικός στρατός και οι παράνομες ένοπλες δυνάμεις εκμεταλλεύονται τους εργάτες των ορυχείων ανενόχλητα, χωρίς να τιμωρούνται, επειδή υπάρχει εκτεταμένη διαφθορά (Callahan, 2011:11).

Οι συνθήκες εργασίας των εργατών στα αδαμαντορυχεία του Κονγκό είναι άθλιες. Σκάβουν 30 έως 35 μέτρα κάτω από τη γη σε φρεάτια ή τούνελ, ή σε ποτάμια, όπου διατρέχουν τον κίνδυνο να πνιγούν ή να δεχθούν επίθεση από κροκόδειλους (Lubamba, 2007: 4). Εργάζονται σκληρά και αμοίβονται με μισό δολάριο την ημέρα, καθώς τα πολλά χρήματα από τα διαμάντια τα παίρνουν οι μεσάζοντες (Lubamba, 2007: 5-6). Οι εργάτες ζουν σε ακραία φτώχεια με ελάχιστη τροφή, χωρίς πόσιμο νερό. Αυτοί και τα παιδιά τους πίνουν νερό από τα ποτάμια, όπου καθαρίζουν τις πέτρες, γι' αυτό το νερό είναι πηγή σοβαρών ασθενειών (Lubamba, 2007: 7, 8).

Στο Κονγκό υπάρχουν πολλές μορφές δουλείας. Η καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από ένοπλες ομάδες είναι πολύ διαδεδομένη στην Αφρική, που μαστίζεται από συνεχείς εμφύλιες συγκρούσεις. Οι διάφορες ένοπλες ομάδες κάνουν επιδρομές στα χωριά, αιχμαλωτίζουν τους χωρικούς και τους αναγκάζουν να εργάζονται χωρίς αμοιβή στα ορυχεία ή στη μεταφορά των μεταλλευμάτων. Επίσης υπάρχει το σύστημα Salongo, που είναι μια παραλλαγή του εθίμου, σύμφωνα με το

οποίο οι εργάτες εργάζονταν για τον αρχηγό της φυλής μια συγκεκριμένη ημέρα της εβδομάδας χωρίς αμοιβή. Σήμερα γίνεται το ίδιο στα ορυχεία, όπου οι εργάτες εργάζονται για τον αρχηγό της ένοπλης δύναμης ή για κάποιον αξιωματούχο (Callahan, 2012: 12-13).

Η δουλεία χρέους είναι πολύ διαδεδομένη στο Κονγκό και είναι όμοια με τη δουλεία χρέους σε άλλες χώρες, όπως για παράδειγμα στην Ινδία. Οι νέοι εργάτες δανείζονται για να αγοράσουν τα απαραίτητα για την επιβίωσή τους, αλλά δεν μπορούν να ξεπληρώσουν το χρέος, επειδή οι φόροι είναι πολύ υψηλοί (Callahan, 2012: 15).

Στα ορυχεία υπάρχει και σεξουαλική δουλεία, καθώς οι γυναίκες δεν επιτρέπεται να εργάζονται στα ορυχεία και ο μόνος τρόπος για να επιβιώσουν είναι η πορνεία. Οι ιδιοκτήτες μπαρ στην περιοχή των ορυχείων προσελκύουν κορίτσια από φτωχές αγροτικές οικογένειες και τις αναγκάζουν να εργαστούν ως πόρνες (Callahan, 2012: 18). Το Aids είναι πολύ διαδεδομένο, καθώς οι εργάτες, που βρίσκονται μακριά από τις οικογένειές τους, έχουν σχέσεις με πόρνες ηλικίας 11 έως 13 χρονών, που μεταδίδουν τον ιό (Lubamba, 2007: 8).

Ο εξαναγκαστικός γάμος είναι διαδεδομένος στην Αφρική. Στρατιώτες απάγουν κορίτσια από τα χωριά τους και τις υποχρεώνουν να γίνουν «σύζυγοί» τους. Την ημέρα τα κορίτσια εργάζονται στα ορυκτά και τη νύχτα βιάζονται από τους στρατιώτες (Callahan, 2012: 19).

Η δουλοπαροικία είναι μια άλλη μορφή δουλείας στα αδαμαντορυχεία, καθώς υπάρχει μεγάλη διαφθορά στους δικαστές. Ένας αρχηγός μιας ένοπλης ομάδας ή ένας αξιωματούχος μπορεί να συλλάβει οποιονδήποτε για να εργαστεί στα ορυχεία ως αιχμάλωτος, ή να δικαστεί σε εικονική δίκη και να καταδικαστεί σε καταναγκαστική εργασία στα ορυχεία (Callahan, 2012: 16).

Ένα πολύ συνηθισμένο φαινόμενο στην Αφρική είναι η στρατολόγηση παιδιών. Τα παιδιά στρατιώτες εργάζονται στα ορυχεία, χτίζουν σπίτια, πωλούν προϊόντα και γενικά εργάζονται σε όλους τους τομείς (Callahan, 2012: 21). Στην περιοχή των ορυχείων οι εργάτες ζουν σε ακραία φτώχεια. Αντίθετα με ό,τι πιστεύει ο κόσμος, τα διαμάντια εξισώνονται με τη φτώχεια. Όσο πιο πλούσιο είναι το υπέδαφος μιας χώρας, τόσο πιο φτωχοί είναι οι πολίτες της (Lubamba, 2007: 10).

7.3 Υποσαχάρια Αφρική

Στην Υποσαχάρια Αφρική υπάρχει μεγάλος αριθμός μεταναστών που διακινούνται παράνομα στο εσωτερικό των χωρών καθώς και ανάμεσα στις χώρες. Τα θύματα παράνομης διακίνησης είναι εργάτες συμβολαίου, οικονομικοί μετανάστες, πρόσφυγες και άνθρωποι που εκτοπίζονται από τη γή τους (Aderoju, 2005: 84). Ο χάρτης της παράνομης διακίνησης ανθρώπων και του δουλεμπορίου στην Αφρική είναι πολύπλοκος. Μέχρι πρόσφατα το φαινόμενο αυτό ήταν ελάχιστα γνωστό. Σήμερα όμως διάφοροι αναλυτές εξετάζουν την παράνομη διακίνηση ατόμων, κυρίως παιδιών, για εξαναγκαστική εργασία στη γεωργία και για οικιακή εργασία στο εσωτερικό των χωρών καθώς και ανάμεσα στα σύνορά τους. Η φτώχεια συχνά αναγκάζει τους γονείς να στέλνουν τα παιδιά τους να εργαστούν ως υπηρέτες σε σπίτια ή σε φυτείες για να στηρίξουν οικονομικά την οικογένειά τους (Aderoju, 2005: 92).

Ακόμη παρατηρείται το φαινόμενο της παράνομης διακίνησης γυναικών και κοριτσιών για σεξουαλική εκμετάλλευση και οι κύριες χώρες προέλευσης, διέλευσης και προορισμού στη Δυτική Αφρική είναι η Γκάνα, η Νιγηρία και η Σενεγάλη (Aderoju, 2005: 92). Τα τελευταία χρόνια η παράνομη διακίνηση γυναικών και παιδιών έλαβε τέτοιες διαστάσεις ώστε οι αρχηγοί της Αφρικής, κυρίως στη Νιγηρία λύνουν τη σιωπή τους και αναδεικνύουν την σοβαρότητα του προβλήματος. Η Νιγηριανή τηλεόραση προσπαθεί να ενημερώσει το κοινό σχετικά με τους κινδύνους της παράνομης διακίνησης (Aderoju, 2005: 84).

Στη Δυτική Αφρική, στη Νιγηρία, συνήθως τα κορίτσια, παρασύρονται από φίλους και τους ακολουθούν στο εξωτερικό για μια καλύτερη ζωή. Αυτά είναι τα παιδιά Italiος, 10 έως 19 ετών, τα οποία μεταφέρονται στο εξωτερικό κυρίως στην Ιταλία. Πρίν την αναχώρηση γίνονται τελετές για να δυναμώσουν τη συμφωνία ανάμεσα στα παιδιά Italiος, τους γονείς και τους διακινητές, ώστε τα παιδιά να μην μπορούν να εγκαταλείψουν τους εργοδότες τους. Επειδή μερικοί γονείς δεν έχουν χρήματα για να δώσουν όλο το ποσό για τα ναύλα του ταξιδιού, τα παιδιά γίνονται δούλοι χρέους και θύματα εκμετέλλευσης από τους διακινητές (Aderoju, 2005: 85-86).

Στην Ανατολική Αφρική, όπου υπάρχουν ζώνες συγκρούσεων και εμφυλίων πολέμων, όπως για παράδειγμα στο Σουδάν, πολλές γυναίκες και νεαρά κορίτσια απάγονται από τα σπίτια τους και τα χωράφια τους και αναγκάζονται να γίνουν

σκλάβες του σεξ για τους επαναστάτες στρατιώτες ή για πλούσιους άνδρες στο Σουδάν και στα κράτη του Κόλπου (Aderoju, 2005: 92).

Η Νότια Αφρική, όπου είναι πολύ ανεπτυγμένη η βιομηχανία του σεξ, είναι τόπος προορισμού για γυναίκες και νεαρά κορίτσια, που μεταφέρονται από την Ταϊλάνδη, την Κίνα και την Ανατολική Ευρώπη για να εργαστούν στα πορνεία. Πρόσφατα έχει επεκταθεί η παράνομη διακίνηση παιδιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδίως στην Ολλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γερμανία, την Ισπανία, τη Γαλλία, όπου τα παιδιά εργάζονται ως υπηρέτες σε σπίτια, ή στην πορνεία και την πορνογραφία (Aderoju, 2005: 92).

Οι κυβερνήσεις, παρ' όλο που ψηφίζουν νόμους κατά της δουλείας, δεν μπορούν ή δεν έχουν τη βούληση να περιορίσουν την παράνομη διακίνηση για εργασιακή και σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών. Για να το καταφέρουν αυτό πρέπει πρώτα να εξαλείψουν τη φτώχεια που είναι ο πρωταρχικός παράγοντας για τη δουλεία (Aderoju, 2005: 95).

7.4 Νίγηρας

Οι Wahayu (ενικός wahaya) είναι γυναίκες που τις αγοράζουν ως περιουσία τους αξιωματούχοι, κυρίως θρησκευτικοί ηγέτες ή πλούσιοι άνδρες, και τις χρησιμοποιούν για εργασία χωρίς αμοιβή και για σεξουαλική ευχαρίστηση (Abdelkader- Zangaou, 2012: 3).

Η πρακτική wahaya είναι πολύ συνηθισμένη στο Νίγηρα και τη Νιγηρία, όπου οι ευγενείς και οι πλούσιοι θεωρούν ότι είναι σημάδι πλούτου να έχουν μια ή περισσότερες wahayu. Η πρακτική αυτή εφαρμόστηκε στην περιοχή από την Αραβική φυλή Τουαρέγκ, που ήλθαν το 1772 από την Άκαμπα (Abdelkader- Zangaou, 2012: 4).

Η οργάνωση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα Timidria, με τη βοήθεια της M.K.O Anti-Slavery International διεξήγαγαν ποιοτική έρευνα στη Βόρεια Νιγηρία σε γυναίκες wahayu. Οι περισσότερες γυναίκες προέρχονταν από νομάδες, από τις περιοχές που είναι γνωστές ως το «τρίγωνο της ντροπής». Σύμφωνα με την έρευνα, οι Τουαρέγκ σε αυτό το τρίγωνο είναι οι μόνοι εφοδιαστές νεαρών μαύρων κοριτσιών wahayu (Abdelkader- Zangaou, 2012: 6). Ο τόπος προέλευσης των wahayu είναι η Tahoua και οι μεσάζοντες είναι οι Τουαρέγκ (Abdelkader- Zangaou, 2012: 6).

Στην αρχή οι μεσάζοντες ρωτούν τον αρχηγό της φυλής, αν υπάρχουν διαθέσιμα νεαρά κορίτσια που κατάγονται από σκλάβους. Σε περίπτωση που υπάρχουν, η μεταφορά των κοριτσιών γίνεται με απόλυτη μυστικότητα. Τα κορίτσια που θα αγοραστούν μετακομίζουν στο σπίτι του αφεντικού τους και είναι δούλες της συζύγου ή των συζύγων του αφεντικού. Εκτός από τις δουλειές του σπιτιού, μπορεί να εργάζονται στα χωράφια ή να εκτρέφουν ζώα, που είναι πολύ δύσκολη δουλειά, γιατί πρέπει να δίνουν στα ζώα νερό που το βγάζουν από βαθιά πηγάδια (Abdelkader-Zangaou, 2012: 6).

Οι νόμιμες γυναίκες κακομεταχειρίζονται τις wahayu. Όταν ο αφέντης είναι αγρότης η wahaya του πηγαίνει φαγητό στα χωράφια, όπου συνήθως τη βιάζει. Σε άλλες περιπτώσεις του πηγαίνει φαγητό στο δωμάτιό του, όπου της ζητά μασάζ και σεξ. Τα παιδιά που γεννιούνται από μία wahaya είναι νόμιμα, αλλά είναι παιδιά wahaya και έχουν την ίδια μεταχείριση με τη μητέρα τους (Abdelkader- Zangaou, 2012: 7). Η wahaya ζει με το φόβο ότι μπορεί να συμβεί κακό στα παιδιά της, γιατί οι νόμιμες σύζυγοι θέλουν να απαλλαγούν από αυτά, επειδή είναι και αυτά κληρονόμοι. Σε πολλές περιπτώσεις τα παιδιά απάγονται και δολοφονούνται και κοινή πρακτική είναι και η αφαίρεση ορισμένων οργάνων των παιδιών αυτών, ιδίως στη Βόρεια Νιγηρία (Abdelkader- Zangaou, 2012: 7).

Μια wahaya είναι σκλάβα σε όλη της τη ζωή. Μερικές καταφέρνουν να δραπετεύσουν, αλλά όταν πηγαίνουν στο πατρικό τους το αφεντικό τις φέρνει πίσω στο σπίτι του. Άλλες καταφεύγουν στις πόλεις όπου γίνονται πόρνες. Πολλές, κυρίως αυτές που φεύγουν από τη Νιγηρία, πηγαίνουν στο χωριό Zongon Ablo, όπου ο πληθυσμός είναι κυρίως wahayu. Οι περισσότερες έχουν πωληθεί μικρές και δεν θυμούνται από πού κατάγονται, γι' αυτό το χωριό Zongon Ablo είναι το καταφύγιό τους, όπου μπορούν να αρχίσουν μια νέα ζωή (Abdelkader- Zangaou, 2012: 7). Η πρακτική wahaya μπορεί να περιγραφεί ως μια πρακτική δουλειάς κοριτσιών και νέων γυναικών, που αγοράζονται από άνδρες για να τις χρησιμοποιήσουν για εργασία και σεξουαλική ικανοποίηση. Είναι μια πρακτική που καταπατά όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και όλες τις διεθνείς συνθήκες δουλειάς (Abdelkader- Zangaou, 2012: 8).

Η πρακτική wahaya περιγράφεται στη μαρτυρία της Tikirit Amoudar, 45 ετών: «ο κύριός μου ζούσε με την οικογένειά του στο χωριό Toudoun Adaraoua. Ήμουν η μοναδική wahaya και τα ρούχα μου ήταν διαφορετικά από τις τέσσερις νόμιμες συζύγους του. Ήταν ντυμένες ευπρεπώς, ενώ τα δικά μου ρούχα μετα βίας κάλυπταν το σώμα μου. Ο κύριός μου ερχόταν το βράδυ στα κρυφά για να κάνει σεξ

μαζί μου. Η μέρα μου ήταν δύσκολη. Κουβαλούσα νερό για την οικογένεια και τα ζωντανά, κουβαλούσα ξύλα, έπλενα, έστρωνα τα κρεβάτια, φρόντιζα τα παιδιά και κρατούσα την αυλή καθαρή» (Abdelkader, Zangaou, 2012:10).

7.5 Νταρφούρ - Σουδάν

Το Νταρφούρ κατοικείται από πολλές διαφορετικές εθνικές ομάδες και πάντοτε υπήρχαν εντάσεις ανάμεσα στους μη αραβόφωνους αγρότες και στους Άραβες νομάδες. Στα μέσα της δεκαετίας του 1980, η ξηρασία ανάγκασε τους νομάδες να μετακινηθούν για να βρουν τροφή και νερό, και έτσι άρχισαν οι συγκρούσεις. Δημιουργήθηκαν ένοπλες ομάδες εναντίον της κυβέρνησης, η οποία έχει παραμελήσει αυτές τις περιοχές. Το 2003 δημιουργήθηκε η Κίνηση Απελευθέρωσης του Σουδάν (Sudan Liberation Movement/Army) και άλλες ομάδες εναντίον των κυβερνητικών δυνάμεων, οπότε άρχισαν οι συγκρούσεις (Darfur Consortium, 2008: 5, 10).

Τα Ηνωμένα Έθνη περιέγραψαν την κατάσταση στο Νταρφούρ ως «μια από τις χειρότερες κρίσεις στον κόσμο». Από το 2003 που άρχισαν οι συγκρούσεις, οι στρατιωτικές δυνάμεις, όπως οι janjaweed, που συνεργάζονταν με την Κυβέρνηση καθώς και με την Κυβέρνηση του Σουδάν, άρχισαν τις απαγωγές, κυρίως γυναικών και κοριτσιών (Darfur Consortium, 2008: 5). Έκαναν επιθέσεις στα χωριά, έκαιγαν τα σπίτια, εκτελούσαν τους άνδρες, σκότωναν τα ζώα και απήγαγαν κορίτσια. Σύμφωνα με έρευνα των Ηνωμένων Εθνών στο Νταρφούρ, οι απαγωγές στα χωριά έγιναν από το 2003 έως το 2006.

Η έρευνα, που διεξήγαγε το Darfur Consortium το 2006-2007 σε τρεις πολιτείες του Νταρφούρ, έδειξε ότι η κυβέρνηση, κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων, υποστήριζε την εθνοφυλακή και τις ένοπλες δυνάμεις του Σουδάν να απαγάγουν συστηματικά πολίτες για σεξουαλική δουλεία και καταναγκαστική εργασία (Darfur Consortium, 2008: 1).

Η πλειονότητα των απαχθέντων ατόμων είναι από μη αραβόφωνες εθνικές ομάδες. Οι γυναίκες και τα παιδιά απάγονται για εξαναγκαστικό γάμο και εξαναγκαστική εργασία, που περιλαμβάνει καθαριότητα, μαγείρεμα, πλύσιμο ρούχων, μεταφορά νερού και ξύλων για τη φωτιά, αλλά και καλλιέργεια σιτηρών. Οι άνδρες και τα αγόρια εργάζονται στον αγροτικό τομέα, φροντίζουν τα κοπάδια και μεταφέρουν προϊόντα για τα αφεντικά (Darfur Consortium, 2008: 1).

Στη διάρκεια των συγκρούσεων έγιναν πολλές απαγωγές. Η στρατηγική είναι η εξής. Ένοπλες δυνάμεις επιτίθενται σε μη αραβόφωνες φυλές, σκοτώνουν και παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, για να τους αναγκάσουν να φύγουν από τη γη τους, την οποία καταλαμβάνουν νομαδικές αραβικές φυλές. Αυτό θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως εθνική γενοκτονία. Η κυβέρνηση του Σουδαν, όχι μόνο δεν προστατεύει τους πολίτες από τις απαγωγές, αλλά αντίθετα υποστηρίζει τις εθνικές δυνάμεις και την εθνοφυλακή που κάνουν τις απαγωγές (Darfur Consortium, 2008: 1).

Από το 2003 που άρχισαν οι συγκρούσεις, εκτιμάται ότι 300.000 άνθρωποι πέθαναν, ως αποτέλεσμα των συγκρούσεων ανάμεσα στις κυβερνητικές και τις επαναστατικές δυνάμεις στο Δυτικό Σουδάν. Οι βιαιότητες ανάγκασαν 2,7 εκατομμύρια ανθρώπους, κυρίως αγρότες, να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους και να καταφύγουν σε στρατόπεδα προσφύγων κοντά στις μεγάλες πόλεις του Νταρφούρ ή κοντά στα σύνορα με το Τσάντ (Darfur Consortium, 2008: 3). Οι στρατιώτες έκαναν επιθέσεις όχι μόνο στα χωριά αλλά και στους καταυλισμούς προσφύγων, και απήγαγαν τις κοπέλες για σεξουαλική δουλειά και καταναγκαστική εργασία (Darfur Consortium, 2008: 10).

Οι απαγωγές είναι παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όλος αυτός ο πληθυσμός δολοφονήθηκε, βασανίστηκε και απήχθη. Οι βιαιότητες αυτές ήταν μέρος μιας συστηματικής πολιτικής για να εκδιώξουν από τη γη τους τον τοπικό μη αραβόφωνο πληθυσμό και να καταλάβουν την περιοχή οι αραβόφωνες ομάδες. Είναι δύσκολο να καταγραφεί ο ακριβής αριθμός των απαχθέντων ατόμων, επειδή οι γυναίκες που βιάστηκαν αποκρύπτουν το γεγονός, καθώς ο βιασμός είναι κοινωνικό ταμπού στη χώρα τους. Ωστόσο, είναι πολύ πιθανόν να έγιναν χιλιάδες απαγωγές. Σήμερα πολλές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις εργάζονται συστηματικά, ώστε να σταματήσει αυτό το φαινόμενο και να μην γίνονται άλλες απαγωγές νεαρών κοριτσιών στην χώρα (Darfur Consortium, 2008: 17-18).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΠΑΙΔΙΚΗ ΔΟΥΛΕΙΑ

8.1 Παιδική εργασία

Τα παιδιά είναι η πιο ευάλωτη κοινωνική ομάδα και η καθημερινή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους αποτελεί το μεγαλύτερο έγκλημα της εποχής μας, που είναι η παιδική δουλεία. Το 1999 η «Σύμβαση για τις χειρότερες μορφές παιδικής δουλείας» του ILO (ILO Convention on the Worst Forms of Child Labour), γνωστή ως Σύμβαση 182, διακηρύσσει την προστασία από την παιδική εργασία και τις χειρότερες μορφές της, ως θέμα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ανάπτυξης. Η Σύμβαση 182 περιγράφει ότι οι χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας περιλαμβάνουν όλες τις μορφές δουλείας και παρόμοιες πρακτικές, όπως η πώληση, η παράνομη διακίνηση παιδιών, η δουλεία χρέους και η δουλοπαροικία, η καταναγκαστική εργασία, καθώς και η στρατολόγηση παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις. Περιλαμβάνει επίσης τη χρησιμοποίηση ή προαγωγή ενός παιδιού σε πορνεία ή πορνογραφία καθώς και σε παράνομες δραστηριότητες, όπως η παραγωγή και η παράνομη διακίνηση ναρκωτικών (Afenyadu, 2010: 3).

Οι χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας περιλαμβάνουν ακόμη την εργασία στην οποία κινδυνεύει η υγεία, η ασφάλεια και η ηθική των παιδιών, και η οποία εκθέτει τα παιδιά σε σωματική, ψυχολογική ή σεξουαλική κακοποίηση. Επίσης περιλαμβάνει την εργασία κάτω από τη γη, κάτω από το νερό, σε επικίνδυνο ύψος ή πολύ περιορισμένο χώρο, εργασία με επικίνδυνες μηχανές, εξοπλισμό και εργαλεία, ή εργασία που περιλαμβάνει τη μεταφορά βαρέων φορτίων. Περιλαμβάνει ακόμη την εργασία σε ανθυγιεινό περιβάλλον, που εκθέτει τα παιδιά σε επικίνδυνες ουσίες, ή σε θερμοκρασίες ή σε δονήσεις που βλάπτουν την υγεία τους καθώς και εργασία σε ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες, όπως πολύωρη εργασία ή κατα τη διάρκεια της νύχτας (Afenyadu, 2010: 3).

Η σύμβαση 182 συμπληρώνει τη σύμβαση 138 του ILO, που ορίζει ότι παιδί είναι το άτομο κάτω από την ηλικία των 18 ετών. Η παιδική ηλικία είναι η πρώτη περίοδος που αναπτύσσεται η ζωή του ατόμου, η περίοδος που μαθαίνει βασικές αξίες και ικανότητες της ζωής και που τίθενται τα θεμέλια για την σωματική, πνευματική, συναισθηματική και πολιτισμική ανάπτυξη του παιδιού. Γι' αυτό το λόγο οι εμπειρίες της παιδικής ηλικίας επηρεάζουν καταλυτικά την ενήλικη ζωή ενός ατόμου. Η απασχόληση των παιδιών σε εργασία θεωρείται απαραίτητη μόνο, όταν

δεν κινδυνεύει η ψυχική και σωματική τους υγεία και με αυτή την εργασία το παιδί αποκτά βασικές γνώσεις και δεξιότητες (Afenyadu, 2010: 2).

Σύμφωνα με τον ILO, 73 εκατομμύρια παιδιά ηλικίας 10 έως 14 ετών εργάζονται σε διάφορους οικονομικούς τομείς σε όλο τον κόσμο. Η παιδική εργασία είναι περισσότερο ανεξέλεγκτη στην Ασία, όπου 44,6 εκατομμύρια παιδιά εργάζονται στον εμπορικό τομέα και ακολουθεί η Αφρική, όπου εργάζονται 23,6 εκατομμύρια παιδιά (Mohapatra-Dash, 2011: 1201).

Η παιδική εργασία είναι κοινωνικό και οικονομικό φαινόμενο. Οι αιτίες είναι η φτώχεια, ο αναλφαριθμισμός, η ανεργία, η δημογραφική διόγκωση, οι κοινωνικές προκαταλήψεις, η αστυφιλία, η βιομηχανοποίηση, η μετανάστευση και κυρίως η αδιαφορία των κυβερνήσεων και το ελλιπές νομοθετικό πλαίσιο για την παιδική προστασία από την εργασία (Mohapatra-Dash, 2011: 1201).

Σε χώρες, όπου υπάρχουν αυτές οι αιτίες, η παιδική εργασία διογκώνεται. Τέτοιες είναι οι χώρες της Νότιας Ασίας, της Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής. Εκτός όμως από αυτές τις φτωχές χώρες, η παιδική εργασία επικρατεί ακόμη και στις πλούσιες χώρες, όπως της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής (Mohapatra-Dash, 2011: 1201).

Σε όλο τον κόσμο παιδιά διακινούνται παράνομα και εργάζονται σε όλους τους τομείς σε συνθήκες δουλείας, από όπου είναι σχεδόν αδύνατο να δραπετεύσουν. Για να κατανοήσουμε τις απάνθρωπες συνθήκες, που εργάζονται τα παιδιά θα εξετάσουμε σε ορισμένες χώρες ενδεικτικά κάποιους τομείς εργασίας, όπως την αλιεία, τα ορυχεία, τη δουλειά χρέους, την παιδική οικιακή εργασία, τα παιδιά στρατιώτες, την παιδική πορνεία και την τελετουργική ή θρησκευτική δουλειά.

8.2 Παιδική Εργασία στην Αλιεία

Μερικές από τις χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας υπάρχουν στους τόπους αλιείας στη λίμνη Volta, στη Γκάνα της Κεντρικής Αφρικής. Η έρευνα του 2001 (Child Labour Survey) αποκάλυψε ότι στην περιοχή αυτή 2,47 εκατομμύρια παιδιά 5 έως 17 ετών, 40% του συνόλου των παιδιών της ηλικίας αυτής, εργάζονταν στις χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας (Afenyadu, 2010: 5).

Η παιδική εργασία στην αλιεία είναι παράδοση σε μερικές φυλές της χώρας. Για παράδειγμα οι Tongus θεωρούν την αλιεία αναπόσπαστο τμήμα της πολιτισμικής τους ταυτότητας και επιμένουν τα παιδιά τους να ακολουθήσουν αυτό το επάγγελμα.

Τα παιδιά εκπαιδεύονται από πολύ μικρή ηλικία να αποκτήσουν δεξιότητες, όπως κολύμπι και καταδύσεις για να ξεμπερδεύουν τα δίχτυα. Η εκπαίδευση είναι δύσκολη και επικίνδυνη, γι' αυτό μερικά παιδιά πνίγονται. Η παιδική εργασία στην αλιεία είναι η κουλτούρα, που μεταφέρεται από γενιά σε γενιά (Afenyadu, 2010: 6).

Η παράνομη διακίνηση παιδιών σε άλλες περιοχές, όπου υπάρχει εργασία στην αλιεία, είναι πολύ συχνό φαινόμενο. Με τη συγκατάθεση των γονέων, αυτά τα παιδιά εργάζονται μακριά από την οικογένειά τους μέχρι και πέντε χρόνια. Συχνά γονείς, που είναι χρεωμένοι σε πλοιοκτήτες, αφήνουν τα παιδιά τους να εργαστούν στον δανειστή τους, θέτοντάς τα σε δουλεία χρέους (Afenyadu 2010: 6).

Τα παιδιά στη Γκάνα, κυρίως τα αγροτόπαιδα, εργάζονται σαν δούλοι, όπως έδειξε το 2001 η έρευνα της Monika Parikh, ερευνήτριας της οργάνωσης «Free the Slaves». Τα αγόρια μπαλώνουν και ρίχνουν τα δίχτυα, κωπηλατούν και καθαρίζουν τα ψάρια. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος για τα παιδιά αυτά είναι όταν πρέπει να βουτήξουν βαθιά στη λίμνη για να ξαναβρούν τα δίχτυα, που έχουν σκαλώσει. Οι ψαράδες δένουν βαρίδια στα παιδιά για να τα βοηθήσουν να κατέβουν στη λίμνη γρήγορα. Η περισσότερη δουλειά γίνεται το βράδυ και τα παιδιά στα βάθη της λίμνης που είναι σκοτεινά μπλέκονται, παγιδεύονται και πνίγονται. Οι τοπικές αρχές αναφέρουν: «τα σώματα των παιδιών ξεβράζονται στις ακτές των χωριών μας, αλλά η αστυνομία αποδίδει τους θανάτους αυτούς σε πνιγμό. Ο πνιγμός παρουσιάζεται ως φυσική αιτία θανάτου» (Bales, 2005: 10).

Εκτός από τα αγόρια, στη λίμνη Volta εργάζονται και κορίτσια, που τα χρησιμοποιούν συνήθως στις οικιακές εργασίες και για να συγκεντρώνουν τα ψάρια, να τα ταξινομούν, να τα πακετάρουν και να τα πωλούν. Εργάζονται δώδεκα ώρες την ημέρα, έξι έως επτά ημέρες την εβδομάδα. Συχνά τα κορίτσια είναι θύματα σεξουαλικής κακοποίησης (Bales, 2005: 11 & Afenyadu, 2010: 8).

Επίσης η μελέτη της Afenyadu το 2008 στη Λίμνη Volta έδειξε, ότι τα παιδιά κακοποιούνται από τους εργοδότες, δεν έχουν ιατρική περίθαλψη και κινδυνεύουν από τον ήλιο, τις καταιγίδες, το υπερβολικό κρύο, τα κουνούπια και τη βροχή. Υπάρχει ακόμη ο κίνδυνος πνιγμού, γιατί στις καταδύσεις δεν έχουν τον κατάλληλο εξοπλισμό. Τα κορίτσια, επιπλέον, γίνονται θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης. Τα παιδιά κινδυνεύουν επίσης από αρρώστιες, πυρετούς, πονοκεφάλους, πόνο στο στομάχι και μερικά πεθαίνουν είτε από πνιγμό είτε από δάγκωμα φιδιού (Afenyadu, 2010: 9). Τα παιδιά στην αλιεία ζουν σε καταστάσεις δουλείας και καταπατούνται κατάφωρα τα ανθρώπινα δικαιώματά τους.

8.3 Παιδική εργασία σε ορυχεία

Τα παιδιά εργάζονται σε ορυχεία σε αρκετές χώρες, όπως Ινδία, Περού, Βολιβία και αλλού. Θα εξετάσουμε τις συνθήκες που επικρατούν στα ορυχεία της Βολιβίας που είναι παρόμοιες με τα ορυχεία σε άλλες χώρες. Σύμφωνα με τον ILO, οι άνθρωποι, που ζουν σε περιοχές ορυχείων, εκτίθενται σε απάνθρωπες συνθήκες, σε ένα υποβαθμισμένο περιβάλλον, χωρίς νόμους, σε μεγάλη φτώχεια, με AIDS και άλλα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα. Τα παιδιά, που εργάζονται στα ορυχεία, κινδυνεύουν να τραυματιστούν σοβαρά και να σκοτωθούν (Palomba & Joseph, 2012: 29).

Στη Βολιβία σύμφωνα με έρευνα του ILO υπάρχουν 38.600 εργάτες ορυχείων, από τους οποίους 3.800 είναι παιδιά, 10% της εργατικής δύναμης. Τα παιδιά εργάζονται μέσα σε ορυχεία, αλλά κυρίως κάνουν βοηθητικές εργασίες, μεταφέρουν μεγάλες πέτρες, βοηθούν τους μεγάλους να βάλουν δυναμίτη στο εσωτερικό των ορυχείων. Μεταφέρουν τα καρτσάκια με τα ορυκτά έξω από τα ορυχεία, ή μεταφέρουν βαριά φορτία στην πλάτη τους. Καθαρίζουν τα ορυκτά με διάφορα χημικά, όπως στα χρυσορυχεία της La Paz, όπου τα παιδιά μπαίνουν μέσα στα ποτάμια μέχρι τη μέση για να πλύνουν τον χρυσό. Τα ποτάμια όμως είναι μολυσμένα με υδράργυρο, θειάφι και άλλα χημικά που χρησιμοποιούνται στα ορυχεία καθώς και με όλα τα λύματα από τα ορυχεία (Sharma, 2006: 16-17).

Με όλα αυτά, η υγεία τους βρίσκεται σε σοβαρό κίνδυνο. Συχνά γίνονται ατυχήματα με τον δυναμίτη ή με βράχους που πέφτουν. Τα παιδιά αναπνέουν τη σκόνη των βράχων ή τις αναθυμιάσεις από τα τοξικά, όπως υδράργυρο και θειάφι, καθώς στα ορυχεία δεν υπάρχει εξαερισμός. Επίσης κινδυνεύουν να χάσουν την ακοή τους από τις εκρήξεις του δυναμίτη και υποφέρουν από αναπνευστικά προβλήματα, ρευματισμούς και τον κίτρινο πυρετό (Sharma, 2006: 17-18).

8.4 Δουλεία Χρέους

Σύμφωνα με τη Unicef στην Ινδία, όπου επικρατεί η δουλεία χρέους, υπάρχουν 15 εκατομμύρια παιδιά που εργάζονται σε δεσμά χρέους. Τα παιδιά εργάζονται σε όλους τους τομείς, συχνά μακριά από την οικογένειά τους, καθώς οι γονείς δίνουν τα παιδιά τους να εργασθούν ώστε, να εξοφλήσουν το χρέος τους (Palomba & Joseph, 2012: 25).

Η χρήση της παιδικής εργασίας επιτρέπει στους εργοδότες να κατεβάζουν το κόστος όσο γίνεται πιο χαμηλά. Είναι σχεδόν αδύνατο γι' αυτά τα παιδιά να ξεφύγουν από το σύστημα δουλείας χρέους και όταν μεγαλώσουν παραχωρούν στους εργοδότες τα δικά τους παιδιά (Palomba & Joseph, 2012: 25). Στο Νέο Δελχί, παιδιά 4 έως 5 χρονών εξαναγκάζονται από δουλέμπορους και ομάδες οργανωμένου εγκλήματος να επαιτούν. Τα παιδιά επαιτές είναι ένα πολύ συνηθισμένο φαινόμενο στους δρόμους των πόλεων στην Ινδία. Οι δουλέμποροι εθίζουν τα παιδιά στα ναρκωτικά για να μπορούν να τα ελέγχουν και αρνούνται να τους προμηθεύσουν τη δόση τους, αν δεν ζητιανέψουν. Αναπόφευκτα αυτά τα παιδιά είναι θύματα βίας και ξυλοδαρμού, αν δεν συγκεντρώσουν αρκετά χρήματα (Palomba & Joseph, 2012: 30).

Τα τελευταία χρόνια σε ορισμένες περιοχές του Νέου Δελχί έχει αναπτυχθεί μια βιομηχανία κατασκευής ενδυμάτων για διεθνείς φίρμες. Στις περιοχές αυτές ζουν φτωχές οικογένειες και υπάρχουν πολύ φθινα εργατικά χέρια, αλλά τα πιο φθηνά χέρια είναι τα παιδικά. Υπάρχουν εργαστήρια για όλα τα στάδια παραγωγής, κόψιμο, ράψιμο, πλύσιμο, πακετάρισμα, καθώς και κέντημα με πούλιες και χάντρες. Η έρευνα της Anti-Slavery από το 2009-2011 έδειξε, ότι σε αυτά τα εργαστήρια τα παιδιά εργάζονται σε συνθήκες δουλείας χρέους, 13 έως 14 ώρες την ημέρα, πολλές φορές και υπερωρίες. Προέρχονται από αγροτικές περιοχές και οι γονείς τους τα εμπιστεύονται στους κατασκευαστές, που είναι γνωστοί τους. Τα παιδιά κεντούν στη μηχανή τις πούλιες και τις χάντρες καθώς και το κέντημα στα ρούχα. Η δουλειά θέλει συγκέντρωση στη βελόνα και την κλωστή και, καθώς τα παιδιά εργάζονται πολλές ώρες, είναι δύσκολο να συγκεντρωθούν και τα ατυχήματα είναι συχνό φαινόμενο (Anti-Slavery International, 2012: 9-10).

Για τα κορίτσια υπάρχει ένας νέος τρόπος δουλείας, το σύστημα Sumangali. Η λέξη sumangali στη γλώσσα των Tamil σημαίνει ανύπαντρο κορίτσι που γίνεται αξιοσέβαστη γυναίκα με το γάμο. Η οικογένεια της νύφης πρέπει να δώσει προίκα και να κάνει τα έξοδα του γάμου. Γι' αυτό οι γονείς διανείζονται χρήματα και υπογράφουν ένα συμβόλαιο, που υποχρεώνει την κόρη τους να εργαστεί σε ένα εργοστάσιο για τουλάχιστον τρία χρόνια, ώστε να ξεπληρώσει το χρέος. Τα κορίτσια είναι υπό τον έλεγχο του μεσίτη ή του ιδιοκτήτη του εργαστηρίου (Anti-Slavery International, 2012: 15 & Palomba & Joseph, 2012: 20).

Ο σκοπός του συστήματος Sumangali είναι η εκμετάλλευση κοριτσιών 13-17 ετών με συμβόλαια τριών ετών σε εργοστάσια υφαντουργίας, από όπου απαγορεύεται να φύγουν. Τα κορίτσια αυτά ανήκουν στην κατώτερη κάστα των Dalits. Θεωρούνται

μαθητευόμενες με το σύστημα Sumangali και δεν έχουν τα ίδια δικαιώματα απέναντι στο νόμο με τις άλλες εργάτριες (Anti-Slavery International, 2012: 17).

Τα κορίτσια Sumangali εργάζονται στην παραγωγή κοσμημάτων αλλά κυρίως σε εργαστήρια ενδυμάτων για διεθνείς φίρμες (Polo, Marx & Spencer, Ralph Lauren, Zara, Diesel, Gap, St.Oliver, Calvin Klein, Victoria Secret, Levi' s, Nike, Pull and Bear κ.α) (Anti-Slavery, 2012: 18, 21). Δηλαδή όλα αυτά τα παιδιά, που εργάζονται σε συνθήκες δουλείας χρέους πολλές ώρες την ημέρα με ελάχιστη αμοιβή, παράγουν αγαθά για τον «πολιτισμένο» κόσμο.

Η μαρτυρία της Mahademi, που εργαζόταν με το σύστημα Sumangali σε ένα εργοστάσιο υφαντουργίας στο Coimbatore της Ινδίας περιγράφει ακριβώς τις παραπάνω συνθήκες: «στην αρχή εργαζόμουν μόνο 8 ώρες την ημέρα, αλλά σύντομα μας ανάγκασαν να εργαζόμαστε υπερωρίες χωρίς αμοιβή. Δεν μας επέτρεπαν να κάνουμε διάλειμμα και έπρεπε να ζητούμε άδεια από τον επιστάτη ακόμη και για να πάμε στην τουαλέτα. Δώδεκα κορίτσια κοιμόμασταν σε ένα μικρό δωμάτιο, και σε όλο τον ξενώνα υπήρχε μόνο μία τουαλέτα και ένα μπάνιο για όλα τα κορίτσια. Το φαγητό ήταν πολύ λίγο. Το ρύζι ήταν βρώμικο και βρίσκαμε έντομα μέσα. Οι εργάτριες προτιμούσαν να λιμοκτονούν παρά να το τρώνε, τις περισσότερες μέρες δουλεύαμε με άδειο στομάχι» (Anti Slavery International, 2012: 16).

8.5 Παιδική Οικιακή Εργασία

Η οικιακή εργασία είναι ένας τομέας εκμετάλλευσης των παιδιών. Στο Νεπάλ, υπάρχει το σύστημα kamaliri, που περιλαμβάνει εκτεταμένη εσωτερική παράνομη διακίνηση μικρών κοριτσιών της κάστας Tharu, για να εργαστούν σαν σκλάβες σε σπίτια της ανώτερης κάστας, στις μεγαλύτερες πόλεις του Νεπάλ. Υπάρχει ένα εθνικό δίκτυο παιδικής δουλείας, που εκμεταλλεύεται τα κορίτσια της κάστας Tharu και διοχετεύει τα κορίτσια από το ένα σπίτι στο άλλο για να εργάζονται σαν σκλάβες, όπως περιγράφεται στη μαρτυρία κοριτσιού στο Νεπάλ με το σύστημα kamaliri : «ήμουν δέκα χρονών όταν πήγα να εργαστώ ως kamaliri σε ένα σπίτι στο Κατμαντού. Έκανα όλες τις δουλειές, από τις 5 το πρωί ως τις 10 το βράδυ. Κοιμόμουν στο πάτωμα. Η σύζυγος με χτυπούσε. Ο σύζυγος με βίαζε. Μετά με έδωσαν σε άλλη οικογένεια» (Kara, 2012: 63, 64).

Στην Ινδία επίσης, παιδιά εργάζονται ως υπηρέτες σε σπίτια, για να ξεχρεώσουν τα χρέη της οικογένειάς τους. Τα παιδιά αυτά εργάζονται πολλές ώρες,

υφίστανται βία και κακομεταχείριση από τους εργοδότες (Palomba & Joseph, 2012: 26).

Στην Παραγουάη υπάρχουν δυο τύποι παιδικής οικιακής εργασίας. Ο πρώτος περιλαμβάνει παιδιά που εργάζονται σε ένα σπίτι και κάνουν όλες τις δουλειές και το βράδυ επιστρέφουν στην οικογένειά τους. Ο δεύτερος τύπος περιλαμβάνει παιδιά που ζουν και εργάζονται ως υπηρέτες στο σπίτι μιας οικογένειας, κυρίως στην πόλη, χωρίς να πληρώνονται. Η υπηρεσία σε σπίτια θεωρείται απαξιωτική εργασία στην κοινωνία της Παραγουάης (Kaye, 2006: 19).

Τα παιδιά συχνά απομακρύνονται από την οικογένειά τους για να εργασθούν ως υπηρέτες σε σπίτια στις πόλεις της Παραγουάης. Τα παιδιά αυτά είναι εξαιρετικά ευάλωτα σε κάθε είδους εκμετάλλευση, αλλά και σε σκληρή και απαξιωτική μεταχείριση. Η οικογένεια χάνει επαφή με αυτά τα παιδιά, γιατί μερικά δραπετεύουν από το σπίτι όπου εργάζονται. Υπάρχει βέβαια και η περίπτωση να τα διώξει ο εργοδότης τους. Αυτό είναι συχνό φαινόμενο σε κορίτσια που τα βιάζει ο εργοδότης τους, και όταν μένουν έγκυες τις πετάει στο δρόμο. Έξω στο δρόμο τα παιδιά αυτά δεν μπορούν να γυρίσουν σπίτι τους ή να βρουν δουλειά και η μόνη λύση που έχουν είναι η πορνεία. Οι οικογένειες, που δίνουν τα παιδιά τους για υπηρέτες, βρίσκονται σε ακραία φτώχεια. Ένας άλλος λόγος που αναγκάζει τα παιδιά να εργάζονται ως υπηρέτες είναι η ενδοοικογενειακή βία, που υπάρχει σε ορισμένες οικογένειες (Kaye, 2006: 21, 22).

8.6 Παιδιά στρατιώτες

Σύμφωνα με τους Κανόνες του Παρισιού το 2007 (Principles and guidelines on children associated with armed forces or armed groups, The Paris Principles), παιδί στρατιώτης θεωρείται κάθε άτομο κάτω των 18 ετών, που έχει στρατολογηθεί ή χρησιμοποιηθεί από μια ένοπλη δύναμη ή ένοπλη ομάδα σε οποιαδήποτε ασχολία. Δεν αναφέρεται μόνο σε παιδιά, που παίρνουν μέρος σε εχθροπραξίες, αλλά και σε αγόρια και κορίτσια, που χρησιμοποιούνται ως πολεμιστές, μάγειροι, αχθοφόροι, αγγελιοφόροι, κατάσκοποι ή και για σεξουαλικούς σκοπούς (The Paris Principles, 2007: 7 & Denon, 2012: 280).

Την τελευταία δεκαετία τα μέσα ενημέρωσης παρουσιάζουν τα παιδιά στρατιώτες ως μηχανές που σκοτώνουν. Τα θεωρούν απειλή για την σταθερότητα και την ανάπτυξη. Περιγράφοντας αυτά τα παιδιά ως απειλητικά και απολίτιστα, τονίζουν

την ηθική ανωτερότητα του «πολιτισμένου» Βορρά απέναντι στον «άγριο» Νότο (Denon, 2012: 282). Είναι όμως αυτή η αλήθεια;

Στην πραγματικότητα τα παιδιά αυτά είναι θύματα των εμφυλίων συγκρούσεων και είτε στρατολογούνται εθελοντικά, είτε χωρίς τη θέλησή τους. Μέσα σε τόσο επικίνδυνο και καταστροφικό περιβάλλον αποκτεινώνονται αυτά και οι οικογένειές τους καθώς και η κουλτούρα τους (Denon, 2012: 282). Τα μεγαλύτερα θύματα είναι τα κορίτσια που ζουν με τον τρόμο του βιασμού και αναγκάζονται να γίνουν «σύζυγοι» στρατιωτών ή σκλάβες του σεξ (Denon, 2012: 285). Αυτό περιγράφει η Sophie, 16 ετών, που την απήγαγαν στα 13 στο Ανατολικό Κονγκό: «οι στρατιώτες μπήκαν μέσα και έβγαλαν όλα μας τα ρούχα. Στεκόμασταν εκεί γυμνές και μας είπαν να ξαπλώσουμε. Είπαν ότι έπρεπε να γίνουμε οι «γυναίκες» τους. Ήρθαν για να πυροβολήσουν, να λεηλατήσουν. Έψαχναν όλα τα σπίτια και έτσι μας βρήκαν. Μας πήραν στο δάσος. Έγιναν «σύζυγοι» μας απλά κάνοντας σεξ μαζί μας» (Callahan, 2011: 19).

Η μαρτυρία της Susan, ετών 16, δείχνει τις φοβερές συνθήκες στις οποίες ζούσαν τα κορίτσια στρατιώτες: «ένα αγόρι προσπάθησε να δραπετεύσει, αλλά τον συνέλαβαν. Τον ανάγκασαν να φάει κόκκινο πιπέρι και πέντε άνθρωποι τον χτυπούσαν. Τα χέρια του ήταν δεμένα και μας ανάγκασαν να τον σκοτώσουμε με ξύλα και μπαστούνια. Γνώριζα το αγόρι, ήμασταν από το ίδιο χωριό. Αρνήθηκα να τον σκοτώσω και μου είπαν ότι θα με πυροβολούσαν, έτσι αναγκάστηκα να το κάνω. Το αγόρι με ρωτούσε: «Γιατί το κάνεις αυτό;» του είπα ότι δεν είχα άλλη επιλογή. Νιώθω τόσο άσχημα. Ακόμα τον βλέπω στα όνειρά μου και μου λέει ότι τον σκότωσα για το τίποτα και εγώ κλαίω» (Fiehn, 2006: 30).

Το 2003 έως 2004 έγινε έρευνα της οργάνωσης «Παιδιά και Κοινωνία» (Children and Society) στη Σιέρα Λεόνε, σχετικά με τις εμπειρίες των παιδιών στρατιωτών, που στρατολογήθηκαν παρά τη θέλησή τους από το Επαναστατικό Ενωμένο Μέτωπο (Revolutionary United Front- RUF), ένα κίνημα εναντίον της Κυβέρνησης. Τα αγόρια και κορίτσια ήταν πρώην στρατιώτες του RUF, ηλικίας 14 έως 21 ετών (Denon, 2012: 286). Η έρευνα έδειξε ότι τα παιδιά κακοποιούνταν καθημερινά και τα κορίτσια κακοποιούνταν και σεξουαλικά. Βίαια χωρισμένα από την οικογένειά τους, τα παιδιά αυτά είχαν χάσει την επαφή με τις παραδόσεις και την κουλτούρα τους. Με τον καιρό όμως από θύματα έγιναν δράστες, εκτελούσαν πράξεις βίας, αλλά συγχρόνως ήταν και θύματα βίας από άλλους, ζούσαν μέσα στον τρόμο

και τη βία, και αυτή η κατάσταση τους προξενούσε ντροπή και σύγχυση (Denon, 2012: 287, 288).

Ωστόσο μετά το τέλος του πολέμου, τα παιδιά αυτά αντί να χρησιμοποιούν βία, έγιναν ακτιβιστές, οργανώθηκαν πολιτικά, έγιναν οδηγοί σε ταξί-μοτοσυκλέτες και οργανώθηκαν σε ισχυρά συνδικάτα. Συνεπώς, από την έρευνα αποδεικνύεται, ότι τα πρώην παιδιά στρατιώτες δεν είναι μια χαμένη γενιά, αλλά ξαναχτίζουν τη ζωή τους ειρηνικά, χωρίς βία (Denon, 2012: 289).

Τον Οκτώβριο του 2001, το πρόγραμμα του ILO/IPEC για την καταπολέμηση της παιδικής εργασίας (ILO's International Programme on the Elimination of Child Labour) σε συνεργασία με το πρόγραμμα για την αντιμετώπιση της κρίσης και την επανένταξη (ILO/ InFocus Programme on Crisis Response and Reconstruction) παρουσίασαν το πρόγραμμα για την επανένταξη των παιδιών στρατιωτών και την αποτροπή της χρησιμοποίησης των παιδιών σε ένοπλες δυνάμεις στην Κεντρική Αφρική (SubRegional Programme for the Reintegration of Child Soldiers and the Prevention of the Use of Children in Armed Conflict in Central Africa). Στο πρόγραμμα αυτό συμμετείχαν τέσσερις χώρες: το Μπουρουντί, το Κονγκό, η Δημοκρατία του Κονγκό (DRC) και η Ρουάντα (Dumas, 2003:7).

Σκοπός της έρευνας ήταν να αναδείξουν για ποιο λόγο χρησιμοποιούσαν παιδιά στρατιώτες, τους μηχανισμούς στρατολόγησης, τις συνθήκες διαβίωσης στις ένοπλες ομάδες καθώς και τις πιθανότητες επανένταξης των παιδιών. Η έρευνα αυτή περιλαμβάνει τα αποτελέσματα επιμέρους ερευνών των συμβούλων από τις τέσσερις συμμετέχουσες χώρες (Dumas, 2003:7).

Τα βασικά αποτελέσματα της παραπάνω έρευνας είναι, ότι δύο στα τρία παιδιά στρατιώτες κατατάχθηκαν εθελοντικά στις ένοπλες δυνάμεις ή ομάδες. Ωστόσο εάν αναλύσουμε τους παράγοντες, που τους οδήγησαν σε αυτό φαίνεται ότι η επιλογή τους δεν ήταν πραγματικά ελεύθερη (Dumas, 2003:8).

Οι παράγοντες που επηρέασαν την απόφαση των εφήβων ήταν η φτώχεια, οι ένοπλες συγκρούσεις στην περιοχή τους, η διαλυμένη οικογένεια ή η έλλειψη οικογένειας, η κουλτούρα και οι παραδόσεις καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εφηβείας. Πολλοί έφηβοι έγιναν στρατιώτες για να ξεφύγουν από την οικογενειακή καταπίεση και το σχολείο. Οι μαρτυρίες των παιδιών στρατιωτών αποκαλύπτουν, ότι η ζωή τους στις ένοπλες δυνάμεις ήταν πολύ δύσκολη και ήταν θύματα σωματικής και ψυχολογικής βίας (International Labour Office- Central Africa, 2003:74).

Αξίζει να λάβουμε υπόψη, ότι στην Αγκόλα, Μοζαμβίκη και Ζιμπάμπουε χρησιμοποιούν παραδοσιακούς τρόπους, ώστε να εξαγνίσουν τα παιδιά στρατιώτες για να κάνουν την διακοπή ανάμεσα στη βίαιη στρατιωτική ζωή τους και στην κοινωνική επανένταξη. Οι τελετές εξαγνισμού χρησιμοποιούνται για να ξεπλύνουν τα κακά πνεύματα των δολοφονημένων, τα οποία πιστεύεται ότι μπορούν να φέρουν αρρώστιες, στειρότητα και δυστυχία. Χώρις την τελετή εξαγνισμού ένας πρώην στρατιώτης μπορεί να μη γίνει δεκτός πίσω στην κοινότητα (Brett & Specht, 2004: 101).

Το 2003 η Irma Specht, πρώην αξιωματούχος του ILO, στα πλαίσια του προγράμματος «Απαντήσεις στην Κρίση και Πρόγραμμα Ανοικοδόμησης» (Crisis Responses and Reconstruction Programme) του ILO, έκανε έρευνα για τα κορίτσια της Λιβερίας ηλικίας 15-24 ετών, που ήταν πρώην παιδιά στρατιώτες. Η έρευνα αυτή είχε σκοπό να φωτίσει τα κίνητρα, που οδήγησαν τους εφήβους να καταταγούν εθελοντικά στις ένοπλες δυνάμεις (Specht, 2006: 1).

Στη Λιβερία, όπου οι συγκρούσεις διήρκεσαν 14 χρόνια, τα κορίτσια μεγάλωσαν μέσα στον πόλεμο με σκοτωμούς και βιασμούς. Τα χωριά καίγονταν και πολλοί πήγαιναν σε στρατόπεδα προσφύγων, όπου τα κορίτσια βιάζονταν και ζούσαν συνεχώς με το φόβο του βιασμού (Specht, 2006: 27). Πολλά κορίτσια κατατάχθηκαν για να προστατεύσουν τον εαυτό τους και άλλες κοπέλες από τον βιασμό, καθώς και να εκδικηθούν τους βιαστές τους. Σημαντικός λόγος, που τις οδήγησε στο στρατό, ήταν η μεγάλη φτώχεια και το βίαιο περιβάλλον, όπου έζησαν στη διάρκεια του πολέμου. Ορισμένα κορίτσια έγιναν στρατιώτες για να αποκτήσουν περισσότερα οικονομικά αγαθά και να κερδίσουν τα κόκκινα παπούτσια (Red Shoes), που είναι μια σημαντική διάκριση (Specht, 2006: 34, 35).

Τα περισσότερα κορίτσια ήταν αναλφάβητα, γιατί στον πόλεμο τα σχολεία ήταν κλειστά. Τα ορφανά κατατάσσονταν στο στρατό επειδή δεν είχαν πού να μείνουν και άλλα κορίτσια δημιούργησαν σχέσεις με πολεμιστές για λόγους προστασίας (Specht, 2006: 36- 38).

Όλες οι παραπάνω έρευνες έδειξαν, ότι τα παιδιά στρατιώτες έζησαν σε φοβερά επικίνδυνο περιβάλλον, που επηρέασε τη ζωή τους. Η απόφασή τους να γίνουν στρατιώτες σε πολλές περιπτώσεις ήταν η μόνη λύση, που είχαν στη ζωή τους.

8.7 Παιδική Πορνεία

Η παιδική πορνεία περιλαμβάνει στοιχεία εξαναγκαστικής εργασίας και γι' αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως σύγχρονη μορφή δουλείας. Τα παιδιά στερούνται την παιδικότητά τους, τα ανθρώπινα δικαιώματά τους και την αξιοπρέπειά τους. Το πρόβλημα της παιδικής πορνείας υπάρχει σε όλο τον κόσμο. Εμφανίζεται όμως πιο έντονα στην Κεντρική και Νότια Αμερική και την Ασία, κυρίως στην Νοτιοανατολική Ταϊλάνδη, που είναι χώρα προέλευσης, διέλευσης και προορισμού για παιδιά, που διακινούνται παράνομα για σεξουαλική εκμετάλλευση (Lau, 2008: 144).

Στην Ταϊλάνδη, εκτός από τους κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες, που αύξησαν την φτώχεια και τις ανισότητες ανάμεσα σε φτωχούς και πλούσιους στα τέλη του 20ου αιώνα, υπάρχουν και θρησκευτικοί παράγοντες που πυροδοτούν την παιδική πορνεία. Η Ταϊλάνδη είναι Βουδιστική κοινωνία και η πορνεία είναι αποδεκτή, γιατί βασίζεται στη θεωρία του κάρματος. Οι γυναίκες θεωρούνται κατώτερες από τους άνδρες και το να γεννηθείς γυναίκα σημαίνει, ότι είχες μια πολύ αμαρτωλή προηγούμενη ζωή. Οι δουλέμποροι ενθαρρύνουν τα κορίτσια να πιστέψουν, ότι έχουν διαπράξει φοβερές αμαρτίες σε προηγούμενες ζωές τους, γι' αυτό πρέπει να δεχθούν το κάρμα τους και να συμφιλιωθούν με τη μοίρα τους. Αυτές οι αντιλήψεις, σε συνδιασμό με την άποψη μερικών γονέων στις αγροτικές φτωχές περιοχές, ότι τα κορίτσια τους ανήκουν και οφείλουν στους γονείς ένα μεγάλο χρέος, διευκολύνουν τους δουλέμπορους να βρουν πιο εύκολα θύματα. Τα κορίτσια, για να δείξουν ευγνωμοσύνη στους γονείς, τους βοηθούν κερδίζοντας χρήματα ως πόρνες (Bales, Trodd & Williamson 2011: 101 & Lau, 2008: 145).

Στην Ταϊλάνδη ανθεί και ο παιδικός σεξοτουρισμός. Ο τουρισμός παρέχει τη δυνατότητα στους τουρίστες να πλησιάζουν ευάλωτα παιδιά μέσα στα μπάρ, τα ξενοδοχεία και τα νυχτερινά κέντρα. Οι τουρίστες του σεξ είναι δύο ειδών, αυτοί που περιστασιακά αγοράζουν παιδικό σεξ και εκείνοι, που επιλέγουν συνειδητά παιδιά για σεξ (Lau, 2008: 147).

Η Ταϊλάνδη ελκύει τους τουρίστες, κυρίως επειδή οι υπηρεσίες της παιδικής πορνείας είναι φθηνές. Επίσης η χώρα, που τους φιλοξενεί, τους προσφέρει ανωνυμία και τους απελευθερώνει από πιθανούς ενδοιασμούς. Η ζήτηση για νεαρές Ταϊλανδέζες μπορεί να εξηγηθεί από την περιέργεια ορισμένων πελατών να δοκιμάσουν κάτι «διαφορετικό» και από την εσφαλμένη πεποίθηση ότι το σεξ με μια

παρθένα ή ένα μικρό κορίτσι θα τους αναζωογονήσει ή θα τους φέρει τύχη, δύναμη και ανδρισμό και θα θεραπεύσει τα αφροδίσια νοσήματα. Εξάλλου, το σέξ με παιδιά είναι πιο ασφαλές, καθώς τα παιδιά είναι λιγότερο πιθανό να έχουν μολυνθεί από Aids (Lau, 2008: 147).

Η παιδική πορνεία ανθεί και στη Λατινική Αμερική. Το 2002 ο ILO-IPEC διεξήγαγε έρευνα για την εμπορευματοποιημένη σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών στη δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Παραγουάης, Guidad del Este. Οι ερευνητές πήραν συνέντευξη από 101 παιδιά. Το 83% από αυτά ήταν 13 έως 15 ετών, όταν αναγκάστηκαν να εργασθούν στην πορνεία, για να βοηθήσουν την οικογένειά τους και αυτό ήταν η μόνη λύση, καθώς δεν μπορούσαν να βρουν αλλού εργασία (Kaye, 2006: 17).

Η επίδραση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης στα παιδιά είναι ξεκάθαρη. Τα μισά παιδιά ανέφεραν σωματική ή ψυχολογική βία από πελάτες, σχεδόν όλα κάπνιζαν, έπιναν αλκοόλ και τα μισά από αυτά ήταν χρήστες ναρκωτικών ουσιών. Στην πλειοψηφία τους είχαν σημάδια σωματικής βίας και ήταν ψυχολογικά απαθή και αδιάφορα για ό,τι συμβαίνει (Kaye, 2006: 18).

Τα αγόρια στιγματίζονται περισσότερο από τα κορίτσια και απορρίπτονται από την κοινωνία. Συχνά μεταφέρονται από τους σωματέμπορους στο Μιλάνο της Ιταλίας, όπου εργάζονται για να ξεχρεώσουν το χρέος της μεταφοράς. Τα περισσότερα πεθαίνουν στο Μιλάνο από Aids ή από χρήση ναρκωτικών, όπως ανέφερε ένα παιδί, που το βοήθησε ένας πελάτης να επιστρέψει στην Παραγουάη. Η έρευνα ακόμη έδειξε, ότι στη χώρα είναι πολύ διαδεδομένη η παιδική πορνογραφία. Κορίτσια φωτογραφίζονται και κατόπιν διακινούνται παράνομα σε πελάτες στη Γερμανία, στην Ελλάδα και στη Κύπρο (Kaye, 2006: 18).

Στην Ουρουγιά έρευνα της Unicef το 2004 και της Anti-Slavery International το 2005 για την παιδική πορνεία απέδειξε ότι εξακολουθεί να υπάρχει παιδική πορνεία και είναι εύκολο να βρεί κάποιος και να διακινήσει παιδική πορνογραφία στο διαδίκτυο, καθώς και να πωλήσει μωρά (Kaye, 2006: 4-5). Ένα μεγάλο πρόβλημα στην Ουρουγιά είναι ο παιδικός σεξουαλικός τουρισμός. Το 2004 ψηφίστηκε νόμος που καταδικάζει την σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών, αλλά, όπως στις περισσότερες χώρες, ο νόμος είναι αναποτελεσματικός (Kaye, 2006: 10).

8.8 Τελετουργική ή Θρησκευτική Δουλεία

Το έθιμο να «παντρεύουν» οι γονείς τα κορίτσια με μια θεότητα και να τα αφιερώνουν στους ναούς υπήρχε από την αρχαιότητα σε ορισμένους πολιτισμούς στην Ευρώπη, στη Μέση Ανατολή, Δυτική Αφρική και Νότια Ασία. Τα κορίτσια ήταν περιουσία του ναού και προσέφεραν τις σεξουαλικές υπηρεσίες τους στους ιερείς και τους προσκυνητές του ναού. Σήμερα το έθιμο αυτό επικρατεί στη Δυτική Αφρική με το σύστημα Trokosi και στη Νότια Ινδία και το Νεπάλ με τις διάφορες μορφές devadasi (Black, 2007: 1).

Στη Γκάνα της Δυτικής Αφρικής είναι διαδεδομένο το σύστημα Trokosi. Η λέξη trokosi σημαίνει «σύζυγος των Θεών» ή «σκλάβα των Θεών». Το σύστημα αυτό επικρατεί σε δυο ομάδες τους Ewes και τους Dangmes. Τοπικές οργανώσεις υποστηρίζουν ότι στην αγροτική περιοχή Volta υπάρχουν 5.000 έως 20.000 γυναίκες Trokosi, και το 10% του συνολικού αριθμού είναι παιδιά. Εκτός από τη Γκάνα το σύστημα trokosi επικρατεί και στη Νοτιοδυτική Νιγηρία, στο Togo και στο Benim. Το σύστημα αυτό, που είναι τελετουργική δουλεία, στηρίζεται στην εξιλέωση. Δηλαδή οι ιερείς Φετίχ, που διοικούν τους ναούς, επιμένουν ότι μια οικογένεια (Bales guides, 96) μπορεί να εξιλεωθεί από τα παραπτώματα, που έχουν διαπράξει τα μέλη της και οι πρόγονοί της, εάν δωρίσουν στο ναό μια κόρη παρθένα, συνήθως 8 έως 15 ετών. Τα κορίτσια, που παραδίδονται στους ναούς, βιάζονται από τους ιερείς και μένουν πολύ συχνά έγκυες. Τα κορίτσια Trokosi στερούνται την μόρφωση και την ιατρική φροντίδα. Σε περίπτωση που πεθάνει κάποιο κορίτσι, η οικογένεια του θα πρέπει να προσφέρει στο ναό μια άλλη κόρη παρθένα. Το σύστημα Trokosi είναι κληρονομικό, τα κορίτσια που γεννιούνται από μια trokosi, γίνονται σκλάβες και όταν ένας ιερέας πεθάνει οι trokosi περνούν στον επόμενο ιερέα (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 97).

Η ομάδα International Needs - Ghana από το 1996 έως το 2006 απελευθέρωσε 3.500 σκλάβες από 130 ναούς στην περιοχή Volta. Ωστόσο το 90% των γυναικών επέστρεψαν στους ναούς, γιατί αντιμετώπισαν το στίγμα από την οικογένειά τους και την κοινότητα, και δεν μπορούσαν να εργασθούν, γιατί κανείς δεν ήθελε να τις προσλάβει. Το 1998 το σύστημα Trokosi καταργήθηκε στη Γκάνα με νόμο, αλλά εξακολουθεί να υφίσταται, καθώς πολλοί πιστεύουν, ότι τα κορίτσια Trokosi είναι προορισμένα να λυτρώσουν την ανθρωπότητα και ότι είναι ιέρειες και όχι σκλάβες (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 97).

Στο Νεπάλ υπάρχει τελετουργική ή θρησκευτική δουλειά με το σύστημα *Deuki*, που σημαίνει «κορίτσι αφιερωμένο στον Θεό». Δέκα επτά χιλιάδες κορίτσια είναι αφιερωμένα στους ναούς. Πλούσιες οικογένειες χωρίς θυγατέρες αγοράζουν νεαρά κορίτσια φτωχών οικογενειών για να τα προσφέρουν στους ναούς, ως δικά τους. Τα κορίτσια αυτά υπηρετούν το Ναό και συχνά καταφεύγουν στην πορνεία για να επιζήσουν (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 97). Στη Νότια Ινδία επικρατεί η πρακτική *Devadasi*. Η λέξη *devadasi* προέρχεται από την σανσκριτική λέξη *deva* που σημαίνει Θεός ή Θεά και τη λέξη *dasi* που σημαίνει υπηρέτης (Black, 2007: 1).

Το σύστημα *Devadasi* είναι μέρος της παράδοσης των *Hindu*. Κορίτσια πριν από την ήβη 8 έως 12 ετών αφιερώνονται στη Θεά *Yellamma* από μέλη της οικογένειάς ή τους πρεσβύτερους του χωριού. Συνήθως οι οικογένειες προσφέρουν τα κορίτσια στο ναό για να έχουν την εύνοια της Θεάς (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 98). Ως «σύζυγοι των Θεών» οι *devadasi* ανήκουν στον ναό και αναγκάζονται να έχουν σεξουαλικές σχέσεις με τους ιερείς και τους προσκυνητές του ναού. Παλαιότερα οι *Devadasi* έμεναν στο ναό. Σήμερα όμως οι περισσότερες ζουν με τους γονείς τους. Δεν πληρώνονται για τις σεξουαλικές υπηρεσίες τους, γι' αυτό για να επιζήσουν αναγκάζονται να κάνουν τις πιο ταπεινές δουλειές στον αγροτικό ή κατασκευαστικό τομέα (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 98).

Αυτές οι συνθήκες περιγράφονται στη μαρτυρία της *Pulimani*, ετών 40, γυναίκας *jogini* (παραλλαγή *devadasi*) από τη Νότια Ινδία, που την αφιέρωσαν στον Ναό: «χωρίς τη συγκατάθεσή μου, στην ηλικία της αθωότητας, ο παππούς μου με ανάγκασε να γίνω αυτό που είμαι. Ο μοναδικός αδελφός μου ήταν ανάπηρος στο σώμα και το μυαλό και ο παππούς μου νόμιζε ότι οι πρόγονοί μας ήθελαν να δείξουν με αυτή τη δυστυχία, ότι έπρεπε να γίνω *jogini*, γιατί με αυτό τον τρόπο θα άλλαζε η τύχη της οικογένειάς. Ήμουν 12 χρονών. Ο πρώτος άνδρας που ήλθε ήταν ο αδελφός της μητέρας μου. Ήταν τρομερό. Όταν έτρεξα στη μητέρα μου να ζητήσω καταφύγιο σκούπισε τα δάκρυστά μου και είπε: «Πρέπει να το δεχτείς!» Αυτός ο άνδρας δεν μου έδωσε τίποτα. Μετά από αυτόν, υπήρξαν τόσοι πολλοί άνδρες, που δεν μπορώ να τους μετρήσω. Εφ' όσον με είχαν δώσει στη θεά, δεν μπορούσα να κάνω τίποτα. Ακόμη και αν δεν ήθελα κάποιον, έπρεπε να δεχτώ. Δεν υπήρχε τρόπος να κλείσω την πόρτα. Δεν μου έδιναν τίποτα για τις υπηρεσίες μου, ήταν καθήκον μου. Έπρεπε πάντα να εργάζομαι σκληρά. Εμείς οι γυναίκες *jogini* πρέπει να κάνουμε όλη τη συνηθισμένη δουλειά στο νοικοκυριό, να μεγαλώνουμε τα παιδιά μας, αλλά εφ' όσον δεν έχουμε σύζυγο, πρέπει να κάνουμε όλες τις δουλειές ενός άνδρα. Πληρωνόμαστε

πολύ λίγο όταν εργαζόμαστε σαν «coolies», και ανεχόμαστε πολλές προσβολές. Έπρεπε να κερδίσω χρήματα για να φροντίσω τους γονείς μου, τον άρρωστο αδελφό μου και την κόρη μου, όλους. Δεν ήθελα η κόρη μου να γίνει jogini, γι' αυτό ζητιάνευα και κατάφερα να μαζέψω λίγα χρήματα για την προίκα της. Της βρήκα σύζυγο, και τώρα έχει δύο κόρες και ζει μια ευτυχισμένη οικογενειακή ζωή. Τίποτε καλό δεν έγινε για μένα από τότε που έγινα jogini. Η υγεία μου καταστράφηκε. Το σπιτικό μου καταστράφηκε. Οι σχέσεις μου καταστράφηκαν. Όλη η ζωή μου καταστράφηκε. Αλλά ποτέ δεν κατηγορήσα τη μητέρα μου για ό, τι μου συνέβη. Δεν μπορούσε να κάνει τίποτα. Εκείνος που έφταιγε ήταν ο παππούς μου, ήταν δικό του λάθος» (Black, 2007: 5).

Η πρακτική devadasi επικρατεί σε δύο περιοχές της Νότιας Ινδίας την Andhra Pradesh και την Karnataka. Στην Andhra Pradesh οι αφιερωμένες στην Θεά ονομάζονται jogini και στην Karnataka devadasi (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 98 & Black, 2007: 1).

Το 2006 η Anti- Slavery International θέλοντας να εξετάσει την τελετουργική δουλεία έκανε έρευνα στις δυο παραπάνω περιοχές την Andhra Pradesh και την Karnataka. Εξετάστηκαν ομάδες jogini και devadasi. Σύμφωνα με τη έρευνα υπάρχουν στην Andhra Pradesh 17.000 jogini και στην Karnataka 23.000 devadasi. Από τη δεκαετία του 1980 οι τελετές Devadasi είναι παράνομες. Όμως η πρακτική devadasi συνεχίζεται κρυφά και πολλές οικογένειες αφιερώνουν τα κορίτσια τους στη Θεά Yellama (Black, 2007: 2). Οι devadasi ανήκουν στις κατώτερες κάστες, κυρίως στους Dalits. Τα παιδιά τους υφίστανται διακρίσεις καθώς δεν έχουν αναγνωρισμένο πατέρα και συνεπώς είναι ιδιαίτερα ευάλωτα για οικονομική και σεξουαλική εκμετάλλευση. Πολλές devadasi στρατολογούνται για να εργασθούν στην πορνεία (Bales, Trodd & Williamson, 2011, 98 & Black, 2007: 3).

Η πρακτική devadasi και παρόμοιες πρακτικές είναι μορφές δουλείας, επειδή καταπατούν τα βασικά δικαιώματα των παιδιών και των γυναικών. Τα κορίτσια αφιερώνονται χωρίς τη συγκατάθεση τους, δεν είναι «ελεύθερα» με την έννοια ότι είναι υπηρέτριες της θεότητας και κοινή περιουσία των θνητών. Αναγκάζονται να έχουν σεξουαλικές σχέσεις με έναν ή περισσότερους άνδρες και δεν μπορούν να αποφασίσουν για τη ζωή τους. Απαγορεύεται να παντρευτούν και να ζήσουν μια κανονική ζωή. Υφίστανται διακρίσεις και δεν έχουν καμία προστασία ούτε ιατρική φροντίδα (Black, 2007: 3).

Οι γυναίκες devadasi και τα παιδιά τους είναι ιδιαίτερα ευάλωτες για σεξουαλική εκμετάλλευση και καταναγκαστική εργασία. Είναι αδύνατο να ξεφύγουν από την προκαθορισμένη μοίρα τους γιατί το στίγμα της devadasi τις ακολουθεί σε όλη τους τη ζωή (Black, 2007: 4).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ

9.1 Συμβάσεις για τη Δουλεία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Το 1865, με το τέλος του πολέμου μεταξύ Βορείων και Νοτίων στις Ηνωμένες Πολιτείες, η δουλεία καταργείται και είναι πλέον παράνομη. Από τότε μέχρι σήμερα δημιουργήθηκαν διεθνείς οργανισμοί, όπως η Κοινωνία των Εθνών και κατόπιν τα Ηνωμένα Έθνη που έχουν στόχο την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλες τις χώρες και τους πολιτισμούς. Γι' αυτό τον σκοπό έγιναν πολλές Διεθνείς Συμβάσεις για την καταπολέμηση της δουλείας.

Μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, το 1919, δημιουργήθηκαν η Κοινωνία των Εθνών και ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας με σκοπό τη διατήρηση και προστασία της παγκόσμιας ειρήνης. Το 1924 το Συμβούλιο της Κοινωνίας των Εθνών (Council of the League of Nations) υιοθέτησε έναν κατάλογο για να δείξει ποιες περιπτώσεις συνιστούν τη δουλεία: επιδρομές για δούλους, υποβάθμιση ενός ατόμου στην κατάσταση της δουλείας, το δουλεμπόριο, η οικιακή και αγροτική δουλοπαροικία, η απόκτηση κοριτσιών με τη δήθεν πληρωμή της προίκας, η υιοθεσία παιδιών με σκοπό να τα υποδουλώσουν, η δουλεία χρέους και η εξαναγκαστική δουλεία (Abdelkader & Zangaou, 2012: 3).

Το 1926 η Σύμβαση Δουλείας (Slavery Convention) της Κοινωνίας των Εθνών όρισε ότι δουλεία είναι: «η κατάσταση ενός ατόμου στο οποίο ασκούνται δυνάμεις που συνδέονται με το δικαίωμα της ιδιοκτησίας». Η Σύμβαση περιγράφει ότι δουλεμπόριο είναι: «όλες οι πράξεις που περιλαμβάνουν αιχμαλωσία, απόκτηση ή διάθεση ενός ατόμου με σκοπό τη δουλεία». Τα άρθρα 2, 3 και 5 ορίζουν ότι πρέπει να ληφθούν μέτρα για την εξάλειψη του δουλεμπορίου, της παράνομης διακίνησης των δούλων και της εξαναγκαστικής εργασίας (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 199 & Abdelkader & Zangaou, 2012: 3).

Το 1930 ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας (International Labour Organization-ILO) υιοθέτησε την Σύμβαση Νο 29 για την εξαναγκαστική εργασία, που ορίζεται ως εξής: η εργασία ή υπηρεσία που ασκείται από ένα άτομο υπό την απειλή τιμωρίας και χωρίς τη θέλησή του (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 199 & Abdelkader & Zangaou, 2012: 3).

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο το 1945 ιδρύεται ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (United Nations) και το 1948 η Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών διακηρύσσει ότι όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι

ανεξάρτητα από φυλή, χρώμα, θρησκεία και γλώσσα και ότι έχουν δικαίωμα στη ζωή, στην ελευθερία και στην εργασία. Η Διακήρυξη αυτή επιβεβαιώνει τις συνθήκες και τις αποφάσεις της Κοινωνίας των Εθνών που διακήρυξαν ότι «Κανείς δεν θα κρατείται σε δουλεία» (Flanagan, 2006: 138 & Abdelkader & Zangaou, 2012: 3).

Το 1949 η συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών απαγορεύει την παράνομη Διακίνηση Ανθρώπων και την εκμετάλλευση της πορνείας άλλων (Bales, 2005: 126).

Το 1956 η συμπληρωματική Συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών για την Κατάργηση της Δουλείας, του δουλεμπορίου και των πρακτικών που είναι όμοιες με τη δουλεία, υποχρεώνει τα κράτη να καταργήσουν τη δουλεία (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 200 & Abdelkader & Zangaou, 2012: 3).

Το 1957 ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας (ILO) υιοθετεί τη Συνθήκη 105 που δυναμώνει το νομοθετικό πλαίσιο κατά της δουλείας και της αναγκαστικής εργασίας (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 200 & Abdelkader & Zangaou, 2012: 3).

Το 1966 όλα τα κράτη- μέλη του ILO επικυρώνουν την Διεθνή Συμφωνία για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα (International Covenant on Civil and Political Rights). Το άρθρο 8 δηλώνει ότι κανείς δεν θα βρίσκεται σε κατάσταση δουλείας. Η δουλεία και το δουλεμπόριο απαγορεύονται. Κανείς δεν θα εργάζεται σε εξαναγκαστική εργασία (ITUC- International Trade Union Confederation, 2008: 11)

Το 1990 υπογράφεται η Διεθνής Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την προστασία των Δικαιωμάτων όλων των μεταναστών εργατών και των οικογενειών τους (Kaye, 2006: 2).

Το 1998 η Σύνοδος των Ηνωμένων Εθνών για τις σύγχρονες μορφές δουλείας συμπλήρωσε τη φράση: «η παράνομη διακίνηση γυναικών και κοριτσιών για σεξουαλική εκμετάλλευση είναι μια σύγχρονη μορφή δουλείας» (Kaye, 2006: 3 & Bales, Trodd & Williamson, 2011: 201).

Το 1999 υπογράφεται η Σύμβαση 182 του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας (ILO) για τις χειρότερες μορφές παιδικής δουλείας (Bales, Trodd & Williamson, 2011: 201 & Kaye, 2006: 4)

Το 2000 τα Ηνωμένα Έθνη υπέγραψαν την Σύμβαση κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος (UN Convention against Transnational Organized Crime). Η Σύμβαση είναι ένα εργαλείο που σχεδιάστηκε για να διευκολύνει την συνεργασία ανάμεσα στα κράτη στη μάχη κατά του οργανωμένου εγκλήματος. Το 2000 τα Ηνωμένα Έθνη υπέγραψαν το Πρωτόκολλο για την αποτροπή, την καταστολή και την τιμωρία της παράνομης διακίνησης προσώπων με σκοπό τη σεξουαλική και

οικονομική εκμετάλλευση, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών, το οποίο συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών ενάντια στο υπερεθνικό οργανωμένο έγκλημα και είναι γνωστό ως Πρωτόκολλο του Παλέρμιο. Το Πρωτόκολλο αυτό τέθηκε σε ισχύ στις 25 Δεκεμβρίου 2003 και ορίζει την παράνομη διακίνηση ως εξής: «Παράνομη Διακίνηση Προσώπων με σκοπό τη Σεξουαλική - Οικονομική Εκμετάλλευση, θεωρείται η στρατολόγηση, η μεταφορά, η μετακίνηση, η εγκατάσταση (στέγαση, μέριμνα για τη συνέχιση της παραμονής) ή η παραλαβή προσώπων μέσω της απειλής, της χρήσης βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, της απαγωγής, του δόλου, της εξαπάτησης, της κατάχρησης της δύναμης, της κατάχρησης μιας ευάλωτης ή τρωτής θέσης, της προσφοράς ή της αποδοχής οικονομικού ή άλλου οφέλους για την επίτευξη της σύγχρονης γνώμης ενός προσώπου, το οποίο ασκεί έλεγχο ή εξουσία επί άλλου προσώπου για το σκοπό της εκμετάλλευσης. Η εκμετάλλευση θα περιλαμβάνει κατ' ελάχιστο: την εκμετάλλευση της πορνείας των άλλων ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, την εξαναγκαστική εργασία ή παροχή υπηρεσιών, τη διαμόρφωση συνθηκών δουλείας (δεσμευτικής παροχής υπηρεσιών) ή τη λήψη σωματικών οργάνων. Η συγκατάθεση του θύματος δεν θα λαμβάνεται υπ' όψιν, εφόσον έχουν χρησιμοποιηθεί παράνομα μέσα. Η στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, εγκατάσταση ή παραλαβή ενός παιδιού για το σκοπό της εκμετάλλευσης θα θεωρείται παράνομη διακίνηση προσώπων (trafficking in persons)» (Bales, Trood & Williamson, 2011: 38, 39, Δρούγα & Παπαδοπούλου, 2008: 13, 14 & Αμπατζή, 2008: 13).

Το 2005 πραγματοποιήθηκε η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά της παράνομης διακίνησης ανθρώπων, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2008, και εφαρμόζεται κατά της παράνομης διακίνησης ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση αλλά και την καταναγκαστική εργασία, τη δουλεία και την αφαίρεση οργάνων. Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης αποτελεί ένα εργαλείο για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων, γιατί λαμβάνει μέτρα για την πρόληψη, την προστασία των θυμάτων, την ποινικοποίηση των πελατών και την τιμωρία των δραστών (Δρούγα & Παπαδοπούλου, 2008: 39).

9.2 Τρόποι Αντιμετώπισης της δουλείας

Οι σημαντικότεροι τρόποι αντιμετώπισης της δουλείας είναι η ύπαρξη αυστηρών νόμων κατά της δουλείας και η συνεργασία μεταξύ των κρατών, διότι η δουλεία είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο και δεν είναι δυνατό να αντιμετωπιστεί

μεμονωμένα. Σημαντική είναι η ενημέρωση και η εκπαίδευση του κοινού, ώστε οι σύγχρονες μορφές δουλείας να γίνουν γνωστές στον κόσμο και να μην είναι πλέον αόρατες. Τελος, απαραίτητη είναι η υποστήριξη, αποκατάσταση και ενσωμάτωση των πρώην θυμάτων, ώστε να μπορέσουν να ενταχθούν πάλι στην κοινωνία και να συνεχίσουν τη ζωή τους ελεύθεροι.

9.2.1 Νομοθεσία και Συνεργασία μεταξύ των χωρών

Η διεθνής φύση της παράνομης διακίνησης ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική και την καταναγκαστική εργασία απαιτεί τη συνεργασία μεταξύ των χωρών (Van Hook, Gjermeni & Haxhiymeri, 2006: 36 & Inter-Parliamentary Union & UNOCD, 2009: 93). Όλες οι Διεθνείς Συμβάσεις, κυρίως η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του οργανωμένου εγκλήματος το 2000, ορίζουν ότι τα κράτη μέλη πρέπει να συνεργάζονται στενά μεταξύ τους για την αποτελεσματικότητα των νόμων κατά της παράνομης διακίνησης ανθρώπων. Η συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των χωρών μπορούν να βοηθήσουν τη δίωξη των διακινητών, να προστατεύσουν τα θύματα και να διευκολύνουν τον επαναπατρισμό στις χώρες καταγωγής τους, εφ' όσον το επιθυμούν (Inter-Parliamentary Union & UNOCD, 2009: 92, 93). Το Πρωτόκολλο του 2000 ορίζει ότι τα κράτη πρέπει να δυναμώνουν τους ελέγχους στα σύνορα, να εντείνουν τα μέσα παρακολούθησης και να ελέγχουν τη γνησιότητα των δικαιολογητικών των ανθρώπων που διέρχονται τα σύνορα. Οι χώρες πρέπει να υιοθετήσουν συμφωνίες και προγράμματα ώστε να μπορέσουν να καταπολεμήσουν τους παράγοντες, που καθιστούν τα άτομα, ιδιαίτερα τις γυναίκες και τα παιδιά, ευάλωτα στην παράνομη διακίνηση. Αυτοί οι παράγοντες είναι η φτώχεια, ο αναλφαβητισμός και η έλλειψη ευκαιριών για εργασία (Inter-Parliamentary Union & UNOCD, 2009: 93-94).

Ωστόσο, οι νόμοι συχνά ακυρώνονται από την μεγάλη διαφθορά που υπάρχει παντού. Οι Κυβερνήσεις θεωρούν παράνομη τη δουλεία, όμως αυτή παραμένει ένα έγκλημα που σπάνια καταδικάζεται. Γι' αυτό θα πρέπει να γίνουν αλλαγές στο νομικό πλαίσιο ώστε η διαφθορά να τιμωρείται και οι δράστες να συλλαμβάνονται και να καταδικάζονται. Παράλληλα, οι νόμοι θα πρέπει να δίνουν τη δυνατότητα στα θύματα να ζητούν βοήθεια χωρίς το φόβο του στιγματισμού και της απέλασης (Androff, 2010: 218 & Van Hook, Gjermeni and Haxhiymeri, 2010: 36).

Η μεταναστευτική πολιτική των κρατών θα πρέπει να είναι περιοριστική ώστε να μην εισέρχονται μετανάστες χωρίς τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, γιατί οι

μετανάστες αυτοί είναι εύκολα θύματα για τα οργανωμένα δίκτυα εκμετάλλευσης (Bales, Fletcher & Stover, 2004: 3). Για να γίνει πιο αποτελεσματική η διεθνική προστασία των ανθρώπων που διακινούνται παράνομα, τα εργασιακά δικαιώματα πρέπει να αναγνωρίζονται στις εμπορικές συμφωνίες μεταξύ των κρατών (Inter-Parliamentary Union & UNOCD, 2009: 95). Τέλος θα πρέπει να υπάρχει κρατικός έλεγχος σε τομείς εργασίας όπως η γεωργία, οικιακή υπηρεσία, βιομηχανία ενδυμάτων, τομείς όπου εμφανίζεται μεγαλύτερη εκμετάλλευση των εργατών (Bales, Fletcher, & Stover, 2004: 3).

9.2.2 Ενημέρωση και Εκπαίδευση

Η ενημέρωση του κοινού είναι το σπουδαιότερο μέτρο για την καταπολέμηση της σύγχρονης δουλείας. Μέσα από την ενημέρωση ο κόσμος ενημερώνεται για τις πραγματικές διαστάσεις και το μέγεθος του φαινομένου, τις πραγματικές ιστορίες των θυμάτων και έτσι ευαισθητοποιείται και συνεπώς η δουλεία παύει να είναι αόρατη.

Γι' αυτό το σκοπό οι κυβερνήσεις θα πρέπει να προωθούν καμπάνιες ενημέρωσης του κοινού μέσω ραδιοφώνου, τηλεόρασης και διαδικτύου, ώστε οι πολίτες να γνωρίζουν τους κινδύνους της παράνομης διακίνησης και εξαναγκαστικής εργασίας. Ακόμη είναι ζωτικής σημασίας να δημιουργηθούν ιστοσελίδες που να ενημερώνουν τον κόσμο για τα προϊόντα, που προέρχονται από δούλους, με απώτερο σκοπό να μην αγοράζουν τα προϊόντα αυτά και έτσι να ασκούν πίεση στους εργοδότες και στις επιχειρήσεις (Bales, Fletcher & Stover, 2004: 3).

Στην καταπολέμηση της δουλείας μπορούν να βοηθήσουν τα μέσα της τεχνολογίας, καθώς οι νέοι μέσα από τις ιστοσελίδες έχουν την δυνατότητα να αναρτούν πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση, που επικρατεί σε όλο τον κόσμο, βίντεο και καλές πρακτικές για την άμβλυνση του προβλήματος. Ακόμη μπορούν να διοργανώνουν διαδικτυακές συναντήσεις και να ανταλλάσσουν απόψεις με θέμα την παράνομη διακίνηση των ανθρώπων και τη δουλεία. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επίσης όπως το facebook και το tweeter μπορούν να ενώσουν τους ανθρώπους με κοινό όραμα την ενημέρωση και την αποκάλυψη της πραγματικής φύσης του προβλήματος.

Ένα σημαντικό μέτρο για την καταπολέμηση της δουλείας είναι η εκπαίδευση των επαγγελματιών που κατέχουν κεντρικές θέσεις σε σχέση με το πρόβλημα. Τέτοιοι είναι οι αστυνομικοί, γιατροί, οι κοινωνικοί λειτουργοί, οι ψυχολόγοι και οι άνθρωποι που ασχολούνται με το σχεδιασμό κοινωνικής και εκπαιδευτικής πολιτικής. Πιο

συγκεκριμένα οι υπάλληλοι που εργάζονται στον τομέα της αναγνώρισης, της διερεύνησης και της δίωξης των δραστών πρέπει να εκπαιδευτούν περισσότερο, ώστε να αναγνωρίζουν με ευκολία τα θύματα και να μην τα αντιμετωπίζουν ως εγκληματίες (Bales, Fletcher & Stover, 2004: 25, 29).

Τέλος σημαντικό ρόλο παίζουν οι εκπαιδευτικοί καθώς έχουν τη δυνατότητα να ενημερώνουν και να διδάσκουν τους μαθητές τους σχετικά με το φαινόμενο της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων για να αναγνωρίζουν και να αποφεύγουν τους κινδύνους. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να έχουν σύμμαχό τους το κράτος, το οποίο θα δώσει την συγκατάθεση και θα αναγνωρίσει τη σπουδαιότητα ένταξης στη διδακτέα ύλη μαθημάτων, που θα σχετίζονται με την πρόληψη της κακοποίησης και εκμετάλλευσης αλλά και της δουλείας (Van Hook, Germeri & Haxhiymeri, 2006: 38 & Inter-Parliamentary Union & UNOCD, 2009: 95).

Επίσης πρέπει να γίνουν προσπάθειες ώστε οι κάτοχοι δούλων να δίνουν έστω μικρούς μισθούς και να υπάρχουν βελτιωμένες συνθήκες εργασίας. Στο Μπαγκλαντές, στην Ινδία, στη Μαυριτανία οι Μ.Κ.Ο συνεργάζονται με τους εργοδότες και ζητούν από τους κατόχους δούλων να τους επιτρέπουν να παρακολουθούν εκπαιδευτικές τάξεις (Androff, 2010: 217).

9.2.3 Υποστήριξη, Αποκατάσταση και Ενσωμάτωση

Για την αντιμετώπιση του προβλήματος, εκτός από την ενημέρωση και την εκπαίδευση, χρειάζεται υποστήριξη, αποκατάσταση και ενσωμάτωση των θυμάτων ή των εν δυνάμει θυμάτων από Μή Κυβερνητικές Οργανώσεις και άτυπους φορείς και συλλόγους. Οι άνθρωποι, που έχουν κακοποιηθεί ή τους έχουν εκμεταλλευτεί, έχουν την ευκαιρία μέσω κρατικών ή ιδιωτικών πρωτοβουλιών να ενδυναμωθούν για να ξεκινήσει ο δρόμος προς την ελευθερία.

Πιο συγκεκριμένα θα πρέπει να παρέχεται στα θύματα κοινωνική, ψυχολογική και νομική υποστήριξη με σκοπό την κοινωνική τους ενσωμάτωση. Τα θύματα, κυρίως οι γυναίκες και τα παιδιά που έχουν υποδουλωθεί, αντιμετωπίζουν προβλήματα σωματικής και ψυχικής υγείας καθώς βιώνουν το φόβο της κακοποίησης, νιώθουν ενοχή και παρουσιάζουν διαταραχές ύπνου και κατάθλιψης (Δρούγα & Παπαδοπούλου, 2008: 45).

Αφού κατορθώσουν τα θύματα να δραπετεύσουν, θα πρέπει να τους παρασχεθεί στέγαση, τροφή, νομική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη. Τη βοήθεια αυτή παρέχουν Μ.Κ.Ο και οργανώσεις που έχουν καταφύγια ή ειδικούς ξενώνες για

την ενδυνάμωση των θυμάτων (Δρούγα & Παπαδοπούλου, 2008:127). Στη συνέχεια είναι ζωτικής σημασίας να υπάρχουν προγράμματα εκπαίδευσης και απόκτησης δεξιοτήτων για τα θύματα, ώστε να είναι ικανά να ενταχθούν στην κοινωνία και να βρουν εργασία (Δρούγα & Παπαδοπούλου, 2008: 130 & Van Hook, Germení & Haxhiymeri, 2006: 37 & Inter-Parliamentary Union & UNOCD, 2009: 95).

Στις Μ.Κ.Ο και στις οργανώσεις βοήθειας των ανθρώπων, που έχουν υποστεί εργασιακή και σεξουαλική εκμετάλλευση, οι επαγγελματίες θα πρέπει να είναι ειδικά εκπαιδευμένοι, ώστε να κατανοούν τις ανάγκες των θυμάτων και να σέβονται την κουλτούρα και τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις (Δρούγα & Παπαδοπούλου, 2008: 62). Ακόμη στη φάση της πρόληψης θα πρέπει να υπάρχει ενημέρωση του κοινού και συνεργασία με εργατικά συνδικάτα και τομείς απασχόλησης και στη φάση της καταπολέμησης θα πρέπει να υπάρχει συνεργασία με ιδιωτικούς και κρατικούς φορείς. Το πιο σημαντικό όμως είναι να ασκείται πίεση στις Κυβερνήσεις για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του προβλήματος και τη χρηματοδότηση για τη διεξαγωγή ερευνών. Με αυτό τον τρόπο είναι δυνατόν τα θύματα να θεραπεύσουν το «τραύμα», να συμφιλιωθούν με τον εαυτό τους και να νιώσουν ασφάλεια και σταθερότητα (Van Hook, Germení & Haxhiymeri, 2006: 37 & Δρούγα & Παπαδοπούλου, 2008:109).

Τέλος θα πρέπει να γίνουν συλλογικές προσπάθειες ώστε να βελτιωθεί η οικονομική κατάσταση των κοινοτήτων και των οικογενειών. Τα κράτη θα πρέπει να λάβουν πρωτοβουλίες ώστε να δώσουν οικονομικές ευκαιρίες σε εν δυνάμει θύματα για να μην είναι ευάλωτα για εκμετάλλευση. Δυστυχώς όμως η φτώχεια, που καθιστά τους ανθρώπους ευάλωτους για παράνομη διακίνηση και εμπορία, δημιουργεί παράλληλα συνεχή προβλήματα για την εξασφάλιση σταθερών πόρων, που απαιτούνται για να στηρίζουν και να διατηρήσουν όλα τα προγράμματα που αναφέραμε παραπάνω (Van Hook, Germení & Haxhiymeri, 2006: 37, 38).

9.3 Πρακτικές για την αντιμετώπιση της δουλείας

Τις τελευταίες δεκαετίες με την παγκοσμιοποίηση η φτώχεια σε όλο τον κόσμο αυξήθηκε δραματικά. Η δύναμη των πολυεθνικών εταιρειών πάνω στα κράτη είχε ως αποτέλεσμα την καταπάτηση των δικαιωμάτων των εργατών και των παιδιών στις φτωχές χώρες του πλανήτη. Αυτές οι καταπατήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δημιούργησαν μια κίνηση κατά των πολυεθνικών. Πολλές Μ.Κ.Ο και κοινωνικά κινήματα προσπαθούν να αναπτύξουν στρατηγικές για την προάσπιση των

ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μία τέτοια στρατηγική είναι το Τίμιο Εμπόριο (Fair Trade) που δημιουργήθηκε για να βοηθήσει στη μείωση της φτώχειας, δίνοντας τη δυνατότητα στους παραγωγούς του τρίτου κόσμου να κερδίζουν περισσότερα χρήματα. Το Τίμιο Εμπόριο βοηθάει στην καταπολέμηση της δουλείας και όλοι μπορούμε να βοηθήσουμε με την αγορά προϊόντων με το σήμα: «Προϊόντα Τίμιου Εμπορίου. Αγόρασε ένα και ελευθέρωσε έναν άνθρωπο» (Manokha, 2007: 219-223).

Υπάρχουν πολλές πρακτικές σε όλο τον κόσμο από Μ.Κ.Ο και άλλες οργανώσεις, συνδικάτα και πρακτορεία ευρέσεως εργασίας, που εργάζονται για τα ανθρώπινα δικαιώματα των εργατών, των παιδιών και των γυναικών. Ενδεικτικά θα αναφέρουμε μερικές πρακτικές.

9.3.1 Μ.Κ.Ο που παρέχουν ενημέρωση, προστασία και βοήθεια

Το Μάιο 2009 συμπληρώθηκε η τρίτη φάση του προγράμματος «Transnational Action against Child Trafficking (TACT)», που διεξήχθη από το 2006 έως το 2009 στην Ελλάδα και την Αλβανία από την Μ.Κ.Ο ΑΡΣΙΣ, η οποία είναι εξειδικευμένη στην κοινωνική υποστήριξη και στην προάσπιση των δικαιωμάτων των νέων, και από την Μ.Κ.Ο «Terres des Hommes», η οποία ασχολείται με την προστασία των παιδιών στην Ευρώπη. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος η ΑΡΣΙΣ εντόπισε στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη 700 παιδιά, που εργάζονταν στο δρόμο, και τους παρείχε στέγη, νομική βοήθεια, ψυχολογική στήριξη και σύνδεση με υπηρεσίες υγείας. Η ΑΡΣΙΣ είναι μέλος του οργανισμού AGIRE, που συνεργάζεται με Αυστρία, Ελλάδα, Ιταλία και Ρουμανία στον τομέα της αναγνώρισης θυμάτων παράνομης διακίνησης (trafficking) στην Ευρώπη. Τα μέλη αυτής της οργάνωσης αναπτύσσουν καλές πρακτικές στην αναγνώριση, υποστήριξη και βοήθεια των παιδιών. Ανταλλάσσουν πληροφορίες και αναπτύσσουν διαδικασίες συνεργασίας (ΕΣΥΕΜ, 2009: 58).

Το 2009 η ΑΡΣΙΣ εξέδωσε τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού σε Αλβανική και Ελληνική γλώσσα και τη διένειμε σε διάφορες οργανώσεις στις δύο χώρες. Εξέδωσε ακόμη στα Ελληνικά τον «Διεθνή Οδηγό για τη μεθοδολογία της streetwork σε όλο τον κόσμο». Το 2009 το γραφείο της ΑΡΣΙΣ στα Τίρανα ίδρυσε το «Daily Drop in Centre» στο κέντρο των Τυράννων, που προσφέρει βοήθεια στα παιδιά (ΕΣΥΕΜ, 2009: 62).

Το Restavek Freedom Foundation έχει στόχο να βοηθήσει τα παιδιά restaveks της Αιτής, που εργάζονταν χωρίς πληρωμή ως οικιακοί υπηρέτες σε συνθήκες

δουλείας. Γι' αυτό το λόγο το Ίδρυμα υιοθέτησε τέσσερις στρατηγικές, την δημιουργία μιας κοινότητας, όπου οι άνθρωποι μπορούν να φροντίζουν και να εκπαιδεύουν τα παιδιά restaveks, την ενημέρωση του κοινού για το σύστημα restavek, την ενδυνάμωση των οικογενειών που φιλοξενούν τα παιδιά καθώς και των βιολογικών οικογενειών, ώστε να παρέχεται ένα καλύτερο μέλλον στα παιδιά (The Protection Project, 2012: 7).

Η Relief International δημιούργησε ένα διετές πρόγραμμα για να βοηθήσει τους ανθρώπους που είναι ευάλωτοι στην παράνομη διακίνηση στην περιοχή Jamalpur του Μπαγκλαντές. Σε αυτή την περιοχή ένα μεγάλο ποσοστό ανθρώπων μεταναστεύουν εποχιακά στις αγροτικές περιοχές για να βρουν δουλειά. Το πρόγραμμα ενημερώνει τους μετανάστες για τα δικαιώματά τους και για τους κινδύνους της παράνομης διακίνησης (The Protection Project, 2012: 9).

Το 2004 η Khmer Women's Cooperation for Development (KWCD) στην Καμπότζη, η οποία έχει εμπειρία σε προγράμματα για τις γυναίκες που εργάζονται ως ιερόδουλες, ανακοίνωσε ένα πρόγραμμα πρόληψης. Σκοπός του προγράμματος ήταν να μεσολαβεί για καλύτερες εργασιακές συνθήκες και να παρέχει στις γυναίκες τις καταλληλές δεξιότητες για να αναζητήσουν κάτι καλύτερο στη ζωή τους. Η οργάνωση επέλεξε ένα μεγάλο αριθμό γυναικών που εργάζονταν στον τομέα της διασκέδασης και της εκπαίδευσης ώστε να βοηθήσουν άλλες γυναίκες σε θέματα όπως η πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας και τις νομικές επιχειρήσεις και τρόπους ελέγχου των χώρων εργασίας (The Protection Project, 2012: 10).

Η Darna, M.K.O με έδρα την Ταγκέρη στο Μαρόκο λειτουργεί ως κέντρο νεότητας και ως σχολείο για τα παιδιά του δρόμου, και τους παρέχει εκπαίδευση, ψυχολογική υποστήριξη και ένα ασφαλές περιβάλλον (The Protection Project, 2012: 13).

Το 2010 στην Ελλάδα έγινε η Καμπάνια A21 στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης για την καταπολέμηση της αδικίας τον 21ο αιώνα. Η καμπάνια είχε σκοπό να ενημερώσει το κοινό για τα κορίτσια που εργάζονται στη βιομηχανία του σεξ στην Ελλάδα, και για τη βία και τις συνθήκες δουλείας στις οποίες ζουν. Ήθελε ακόμη να ενημερώσει τους υποψήφιους πελάτες για τις συνέπειες της συμμετοχής τους στη βιομηχανία του sex (The Protection Project, 2012: 16).

Το ίδρυμα Ricky Martin (RMF) υπερασπίζεται την ευημερία των παιδιών μέσα από τομείς όπως η δικαιοσύνη, η εκπαίδευση και η υγεία γι' αυτό το λόγο δημιουργήθηκε μια παγκόσμια πλατφόρμα με τίτλο «People for children», η οποία

εκτός από την ενημέρωση του κοινού προσπαθεί να ερευνήσει και να προτείνει καινούργιες δημόσιες πολιτικές. Επιτυχημένη πρακτική θεωρείται η συνεργασία της RMF με την Microsoft για τη δημιουργία δίγλωσσης ιστοσελίδας με σκοπό την προστασία των παιδιών από τους κινδύνους της εκμετάλλευσης και της πορνογραφίας (The Protection Project, 2012: 23).

Το Coalition to abolish slavery and trafficking (CAST) δημιούργησε τον πρώτο ξενώνα στις Η.Π.Α, όπου παρέχει κατάλυμα και τροφή στα θύματα καθώς ιατρική βοήθεια και εκπαίδευση (The Protection Project, 2012: 31).

Το Maiti στο Νεπάλ δημιούργησε ένα πρόγραμμα προστασίας για τα κορίτσια, που είναι εν δυνάμει θύματα παράνομης διακίνησης, και για αυτά που εξαναγκάστηκαν σε πορνεία. Τα κορίτσια μαθαίνουν τους κινδύνους της παράνομης διακίνησης και εμπορίας και εκπαιδεύονται για να βρουν ασφαλή εργασία (The Protection Project, 2012: 32).

Το 2007 ξεκίνησε η καμπάνια Not for Sale, που παρέχει βοήθεια στα παιδιά του δρόμου που ζουν στα σύνορα Ταϊλάνδης και Μπρουνέι και δεν θεωρούνται πολίτες ούτε της Ταϊλάνδης ούτε του Μπρουνέι. Η οργάνωση παρέχει βοήθεια σε αυτά τα παιδιά, περίθαλψη και εκπαίδευση για την επαγγελματική τους αποκατάσταση (The Protection Project, 2012: 33).

Η M.K.O CARD Community Action for Rural Development, που λειτουργούσε στη Sierra Leone από το 2004 έως το 2008, παρέχει εκπαίδευση σε παιδιά 12-18 χρονών που υπέφεραν από τον εμφύλιο πόλεμο, πρώην παιδιά στρατιώτες, παιδιά θύματα σεξουαλικής κακοποίησης και νέες μητέρες. Δημιουργήθηκαν πέντε προγράμματα σε διαφορετικές περιοχές της Sierra Leone, που παρείχαν σε 340 νέους μαθητές φροντίδα, μαθήματα οικογενειακού προγραμματισμού, μαθήματα γραφής και ανάπτυξη δεξιοτήτων όπως ραπτική, ύφανση κ.λ.π (The Protection Project, 2012: 37).

Η Kunning City Private Economy Association (KMPEA) είναι οργανισμός 500.000 ιδιωτικών επιχειρήσεων στις επαρχίες Γιουνάν στην Κίνα. Σε συνεργασία με τον ILO, ο οργανισμός διοργάνωσε σεμινάρια για τις αρνητικές επιδράσεις της παράνομης διακίνησης και εμπορίας στις ιδιωτικές επιχειρήσεις (The Protection Project, 2012: 59).

Η οργάνωση Goodweave εργάζεται για να σταματήσει η παιδική εργασία στη βιομηχανία χαλιών στη Νότια Ασία. Η Goodweave είναι μια πιστοποίηση ότι δε χρησιμοποιήθηκε παιδική εργασία για να κατασκευαστεί το χαλί. Οι εισαγωγείς και

εξαγωγείς των χαλιών για να αποκτήσουν το σήμα Goodweave θα πρέπει να υπογράψουν ένα συμβόλαιο, ότι δεν θα χρησιμοποιούν παιδιά και θα πληρώνουν δίκαιους μισθούς στους ενήλικους εργαζόμενους (The Protection Project, 2012: 75).

Η Child Safe International με έδρα την Καμπότζη εκπαιδεύει οδηγούς ταξί για να αναγνωρίζουν τις περιπτώσεις, όπου τα παιδιά είναι θύματα παράνομης διακίνησης. Στα πλαίσια της εκπαίδευσης έγιναν πέντε σεμινάρια, ώστε οι οδηγοί να αναπτύξουν δεξιότητες για να προστατεύουν τα παιδιά, κυρίως τα παιδιά του δρόμου, από καταστάσεις σωματικής και σεξουαλικής κακοποίησης (The Protection Project, 2012: 61).

9.3.2 Ενημέρωση και εκπαίδευση από πανεπιστήμια και Λύκεια

Η Human trafficking Clinic (HTC) στη σχολή του Josef Korbel Διεθνών σπουδών στο Πανεπιστήμιο Denver από το 2008 άρχισε να γνωστοποιεί το πρόβλημα της παράνομης διακίνησης ανθρώπων με έρευνες. Η HTC συνεργάζεται με Μ.Κ.Ο και με κυβερνητικούς εκπροσώπους για τη διεξαγωγή ερευνών (The Protection Project, 2012: 78).

Στο πανεπιστήμιο Johns Hopkins στη σχολή Διεθνών σπουδών δημιουργήθηκε ένα πρόγραμμα προστασίας από τους ακαδημαϊκούς. Δηλαδή δημιουργήθηκε ένα δίκτυο μέσω του οποίου οι ακαδημαϊκοί θα συνεργάζονταν και θα αντάλλασσαν πληροφορίες για την παράνομη διακίνηση προσώπων. Πιο συγκεκριμένα η ιστοσελίδα του προγράμματος προσέφερε την διδακτέα ύλη των μαθημάτων, που σχετίζονταν με την παράνομη διακίνηση, ώστε αυτοί που ενδιαφέρονται να έχουν πρόσβαση σε αυτές τις πληροφορίες (The Protection Project, 2012: 80).

Στο πανεπιστήμιο του Michigan το πρόγραμμα Human trafficking Clinical Program περιλαμβάνει δύο μέρη το Human Trafficking Clinic (HTC) και το Human Trafficking Law Project. Οι σπουδαστές αυτού του προγράμματος εργάζονται σε υποθέσεις τοπικής και διεθνούς παράνομης διακίνησης ανθρώπων και διδάσκονται πρακτικές, ώστε να βελτιώσουν τις ικανότητές τους για να υπερασπίζονται επιτυχώς τα θύματα (The Protection Project, 2012: 81).

Κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς 2008-2009 δεκαέξι σχολεία μέσης εκπαίδευσης στο Μπακού του Αζερμπαϊτζάν εισήγαγαν στην διδακτέα ύλη μαθήματα σχετικά με την παράνομη διακίνηση προσώπων σε συνεργασία με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης και τα Υπουργεία Εσωτερικών και Παιδείας. Τα

μαθήματα αυτά αποσκοπούσαν στην ενημέρωση των μαθητών σχετικά με την παράνομη διακίνηση προσώπων, την παράνομη μετανάστευση και πρωτοβουλίες πρόληψης (The Protection Project, 2012: 85).

Στην Ουκρανία αρκετά σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης από πολλές περιοχές συμμετείχαν σε εκπαιδευτικά προγράμματα για να συνεργαστούν με σκοπό να εισάγουν στη διδακτέα ύλη το θέμα της παράνομης διακίνησης προσώπων. Γι' αυτό οι καθηγητές ενημερώθηκαν για τα διεθνή πρότυπα και τις επιτυχημένες πρακτικές για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης (The Protection Project, 2012: 86).

9.3.3 Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και Τέχνες

Το ECPAT ιδρύθηκε το 1990 στην Ταϊλάνδη και έχει επεκταθεί σε πάνω από 70 χώρες και είναι διεθνές δίκτυο που μάχεται κατά της παιδικής πορνείας, πορνογραφίας και σεξοτουρισμού. Το ECPAT δημοσιεύει τις προσπάθειες των κυβερνήσεων να καταπολεμήσουν την παράνομη διακίνηση. Προσπαθεί να ανακαλύψει νέους τρόπους πρόληψης, να εκπαιδεύσει πιο αποτελεσματικά όσους ασχολούνται με τα θύματα παιδικής σεξουαλικής εκμετάλλευσης και υποστηρίζει τη μεταρρύθμιση της νομοθεσίας και την διεξαγωγή έρευνας, που θα ενδυναμώσει την παιδική προστασία (The Protection Project, 2012: 89).

Η M.K.O Not For Sale δημιούργησε την ιστοσελίδα <http://www.free2work.org>. Η ιστοσελίδα αυτή ενημερώνει τους καταναλωτές σχετικά με τα προϊόντα, που συνδέονται με την εξαναγκαστική και παιδική εργασία. Ειδικότερα οι καταναλωτές μπορούν να ψάξουν πάνω από 10.000 προϊόντα και 400 μάρκες και να ενημερωθούν για τις εργασιακές συνθήκες. Η free2work ακόμη κατηγοριοποιεί από το A έως το F τις εταιρείες ανάλογα με τη διαφάνεια που έχουν σε θέματα εφοδιασμού, τους κωδικούς των προϊόντων και τις απαντήσεις και αντιδράσεις τους για την παιδική και εξαναγκαστική εργασία, αλλά και τις προσπάθειές τους για την προστασία των εργασιακών δικαιωμάτων (The Protection Project, 2012: 102).

Η Anti-Slavery International δημιούργησε την ιστοσελίδα <http://www.productsofslavery.org>, η οποία δείχνει ποια προϊόντα παράγονται από παιδική και εξαναγκαστική εργασία. Η ιστοσελίδα παρέχει πληροφορίες για 122 προϊόντα, που κατασκευάστηκαν σε 58 χώρες από περίπου 12, 3 εκατομμύρια παιδιά και εργάτες σε εξαναγκαστική εργασία. Επίσης η ιστοσελίδα δημοσιεύει έναν παγκόσμιο χάρτη, που απεικονίζει τα προϊόντα, που είναι πιθανό να παράγονται από

παιδιά, καθώς και τις χώρες όπου παράγονται και δίνει έναν κατάλογο προϊόντων, τα οποία κατασκευάζονται από παιδική και εξαναγκαστική εργασία (The Protection Project, 2012: 103).

Η ιστοσελίδα <http://www.slaverymap.org> απεικονίζει ένα παγκόσμιο χάρτη, όπου οι χρήστες του διαδικτύου μπορούν να ερευνήσουν ή να αναφέρουν περιπτώσεις δουλείας ή παράνομης διακίνησης ανθρώπων σε όλο τον κόσμο. Η ιστοσελίδα προσκαλεί τους χρήστες να αναφέρουν τις περιπτώσεις στην επίσημη γραμμή της εθνικής παράνομης διακίνησης στις Ηνωμένες Πολιτείες, ώστε ο νόμος και οι υπηρεσίες να ξεκινήσουν τις διαδικασίες (The Protection Project, 2012: 104).

Το Call + Response είναι ντοκιμαντέρ που αποκαλύπτει ότι σήμερα υπάρχουν περισσότεροι δούλοι από ό,τι στο παρελθόν. Το ντοκιμαντέρ και μια εφαρμογή i-phone αποκαλύπτουν σε ποιες περιοχές υπάρχει δουλεία, από τα παιδικά πορνεία στην Καμπότζη έως τη δουλεία στα καμίνια τούβλων στην αγροτική Ινδία, και γνωστοποιεί ότι το 2007 οι δουλέμποροι κέρδισαν περισσότερα από ό,τι είχαν κερδίσει η Google, η Nike και η Starbucks και οι τρεις μαζί. Η εφαρμογή αυτή επιτρέπει στους χρήστες να διαβάζουν ιστορίες απελευθερωμένων δούλων και να ενημερώνονται για τα κινήματα κατά της δουλείας. Οι χρήστες μπορούν να μοιράζονται βίντεο, στατιστικά και ιστορίες για τη δουλεία (The Protection Project, 2012: 109).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο σκοπός που επέλεξα να ασχοληθώ με το κοινωνικό και οικονομικό φαινόμενο της σύγχρονης δουλείας είναι για να διερευνήσω το θέμα και τις πραγματικές διαστάσεις του. Η ενημέρωση του κοινού είναι ένας από τους βασικούς μηχανισμούς καταστολής του φαινομένου, συνεπώς με την παρούσα εργασία επιδιώκω την γνωστοποίηση αυτού του φαινομένου. Επίσης με την εργασία αυτή θα ήθελα να αναδείξω τις απάνθρωπες συνθήκες στις οποίες ζουν οι δούλοι σήμερα και οι οποίες καταπατούν τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα. Ένας ακόμη λόγος που επέλεξα την παρούσα εργασία είναι ότι η καταγραφή των πτυχών του φαινομένου και η προσωποκεντρική προσέγγιση μέσω των μαρτυριών μπορούν να αναδείξουν τις πραγματικές διαστάσεις και να συμβάλλουν στο σχεδιασμό και την υλοποίηση πολιτικών και προγραμμάτων για την υποστήριξη των θυμάτων και των οικονομικά ευάλωτων ανθρώπων.

Η δουλεία υπήρχε πάντοτε στην ιστορία της ανθρωπότητας. Ο περισσότερος κόσμος αντιλαμβάνεται τη δουλεία ως νόμιμη ιδιοκτησία, γιατί μας φέρνει αναμνήσεις από το δουλεμπόριο στον Ατλαντικό και στον Αμερικανικό Νότο. Σήμερα η δουλεία θεωρείται παράνομη σε όλες τις χώρες, γι' αυτό ο κόσμος πιστεύει ότι έχει εξαληφθεί. Ωστόσο, η δουλεία εξακολουθεί να υπάρχει σε πολλές διαφορετικές μορφές στα περισσότερα μέρη του κόσμου και είναι ένα κρυμμένο έγκλημα, ακριβώς επειδή είναι παράνομη.

Με την ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας, οι συνθήκες ζωής έχουν βελτιωθεί για πολλά εκατομμύρια ανθρώπων σε όλο τον κόσμο. Ωστόσο, υπάρχουν ακόμη εκατομμύρια άνθρωποι, που δεν έχουν γνωρίσει κανένα από αυτά τα πλεονεκτήματα, και η παγκόσμια οικονομία είναι αυτή που τους υποδουλώνει, καθώς δημιουργεί συνθήκες μεγαλύτερης ανισότητας ανάμεσα στα πλούσια κράτη του Βορρά και τα φτωχά κράτη του Νότου. Η ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας αύξησε τη φτώχεια σε πολλές χώρες της Ασίας, της Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής. Αυτό είχε ως συνέπεια, όλοι αυτοί οι αποδυναμωμένοι άνθρωποι να είναι εν δυνάμει δούλοι. Οι πολυεθνικές ζητούν σε αυτές τις χώρες φθηνή εργασία, με αποτέλεσμα να καταπατούνται καθημερινά όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα των εργατών- δουλων.

Σήμερα υπάρχουν πολλές μορφές δουλείας. Αυτές είναι η παραδοσική δουλεία, που σημαίνει ολοκληρωτική ιδιοκτησία ενός ατόμου από ένα άλλο. Αυτή η μορφή επικρατεί στη Μαυριτανία, στη Βορειοδυτική Αφρική.

Η δουλεία χρέους είναι μια μορφή, κατά την οποία ένα άτομο εργάζεται για να εξοφλήσει ένα χρέος, που είναι αδύνατο να εξοφληθεί λόγω υπερβολικών τόκων. Αυτή η μορφή επικρατεί στη Νότια Ασία, τη φτωχότερη περιοχή του πλανήτη. Στις χώρες αυτές, όπως Ινδία, Νεπάλ, Πακιστάν και Μπαγκλαντές υπάρχουν εκατομμύρια δούλοι χρέους, που εργάζονται σε ορυζόμυλους, καμίνια τούβλων, λατομεία, εργοστάσια υφαντουργείας και αλλού.

Η δουλεία μέσω συμβολαίου είναι μια μορφή, στην οποία εργάτες υπογράφουν συμβόλαιο εργασίας, αλλά στην πραγματικότητα εργάζονται σε συνθήκες δουλείας. Αυτή η μορφή επικρατεί στις χώρες της Νότιας Ασίας και τη Λατινική Αμερική.

Η καταναγκαστική εργασία επιβάλλεται από ένα κράτος ή μία στρατιωτική δύναμη, αλλά είναι ακόμη η καταναγκαστική εργασιακή και σεξουαλική εκμετάλλευση ανδρών, γυναικών και παιδιών.

Η οικιακή δουλεία είναι μια μορφή στην οποία γυναίκες και παιδιά εργάζονται ως υπηρέτες σε ένα νοικοκυριό σε συνθήκες δουλείας και είναι περισσότερο διαδεδομένη στη Λατινική Αμερική και Νότια Ασία.

Στη θρησκευτική δουλεία νεαρά κορίτσια αφιερώνονται στους ναούς και προσφέρουν τις σεξουαλικές υπηρεσίες τους στους ιερείς και τους πιστούς. Στην Ινδία υπάρχει το σύστημα devadasi ή jogini και στη Δυτική Αφρική το σύστημα trokosi.

Ο καταναγκαστικός γάμος γίνεται χωρίς τη συναίνεση του θύματος, και επικρατεί στην Αφρική, όπου νεαρά κορίτσια απάγονται από τους στρατιώτες για να γίνουν σύζυγοί τους. Ο καταναγκαστικός γάμος εμφανίζεται και στην Κίνα, όπου γυναίκες από την επαρχία Yunan μεταφέρονται παρά τη θέλησή τους σε άλλες περιοχές με σκοπό να παντρευτούν.

Η παράνομη διακίνηση και εμπορία ανδρών, γυναικών και παιδιών για εργασιακή και σεξουαλική εκμετάλλευση έχει λάβει τεράστιες διαστάσεις τις τελευταίες δεκαετίες. Διεθνή δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος, όπως οι Yakuza στην Ιαπωνία, η Κινεζική, η Νιγηριανή, η Κολομβιανή και η Αλβανική μαφία, καθώς και τοπικά δίκτυα διακινούν παράνομα εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο.

Τέλος, μορφή δουλείας είναι και η παιδική εργασία. Σε όλο τον κόσμο εργάζονται εκατομμύρια παιδιά, όπως στην αλιεία στην Γκάνα, σε ορυχεία στην Ασία, Αφρική και Λατινική Αμερική, στην επαιτεία στην Ευρώπη, όπου επαιτούν κυρίως παιδιά από την Αλβανία και το Αφγανιστάν και τέλος στη βιομηχανία του σεξ, όπου εργάζονται παιδιά σε όλο τον κόσμο. Επίσης διακινούνται παράνομα και για εμπόριο οργάνων.

Οι συνθήκες που ζουν και εργάζονται οι δούλοι σήμερα είναι απάνθρωπες. Εργάζονται πολλές ώρες την ημέρα με ελάχιστη ή καθόλου αμοιβή, με ελάχιστη τροφή και άθλιες συνθήκες διαβίωσης. Συνηθισμένο φαινόμενο είναι η σωματική και ψυχολογική βία, η κακοποίηση, οι απειλές ότι θα βλάψουν τους ίδιους ή τις οικογένειές τους και οι βιασμοί.

Συνεπώς, δουλεία σημαίνει καταπάτηση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως είναι το δικαίωμα στην ελευθερία ανεξάρτητα από φυλή, θρησκεία και γλώσσα, το δικαίωμα στη ζωή και στην εκπαίδευση, το δικαίωμα στην εργασία και στην κοινωνική ασφάλιση, το δικαίωμα να ζει το άτομο αξιοπρεπώς, να έχει ισότητα απέναντι στο νόμο και ελευθερία έκφρασης. Τα άτομα, που ζουν σε συνθήκες δουλείας, δεν έχουν κανένα από αυτά τα δικαιώματα. Έτσι ακυρώνεται στην πράξη η Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Universal Declaration of Human Rights) του 1948, και ο Διεθνής Νόμος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (International Human Rights Law) αποδεικνύεται ανίσχυρος να προστατεύσει τα δικαιώματα των ανθρώπων, παρ' όλο που τα κράτη είναι υποχρεωμένα να σέβονται και να προστατεύουν τα άτομα από την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Σύμφωνα με τις Διεθνείς συνθήκες, οι Κυβερνήσεις πρέπει να λαμβάνουν μέτρα και να προωθούν νόμους, ώστε να εγγυώνται την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Εάν αποτύχουν, τα άτομα μπορούν να καταφεύγουν σε Διεθνείς Οργανισμούς. Ωστόσο, οι άνθρωποι, που ζουν σε ακραία φτώχεια στις χώρες του Τρίτου κόσμου, δεν έχουν ούτε τη γνώση ούτε τα χρήματα, συνεπώς δεν έχουν την δυνατότητα να καταφύγουν στους οργανισμούς αυτούς.

Η καταπάτηση των δικαιωμάτων έχει σχέση με την απελευθέρωση του παγκοσμίου εμπορίου και την αυξανόμενη δύναμη του διεθνικού κεφαλαίου απέναντι στα κράτη. Έχει σχέση ακόμη με τη φτωχοποίηση ορισμένων οικονομιών του Τρίτου Κόσμου. Δηλαδή η καταπάτηση των δικαιωμάτων είναι αποτέλεσμα της φτώχειας και του ανταγωνισμού των πολυεθνικών εταιρειών να βρουν φθηνό εργατικό δυναμικό στις φτωχές χώρες, όπου ακόμη και τα εργατικά κάτεργα φαίνονται καλύτερη επιλογή

για τους εργάτες από το να μην εργάζονται καθόλου. Στις χώρες αυτές τα δικαιώματα των εργατών παραβιάζονται καθημερινά, αλλά είναι δύσκολο για τις τοπικές κυβερνήσεις να επιβάλλουν κανονισμούς στις εταιρείες, διότι φοβούνται ότι εκείνες θα μεταφέρουν τα κεφάλαιά τους αλλού.

Ένας από τους σπουδαιότερους παράγοντες που δημιουργεί δούλους είναι η ακραία φτώχεια, ο παουπερισμός, όπως αναφέρει ο Μαρξ, δηλαδή το εξαθλιωμένο πλήθος που το κεφάλαιο φροντίζει να έχει πάντοτε ως «εφεδρικό στρατό εργασίας» για να τον χρησιμοποιήσει όταν το έχει ανάγκη. Η θεωρία του Μάρξ περί «εφεδρικού στρατού εργασίας» αποδεικνύει ότι υπάρχει σχέση ανάμεσα στα εξαθλιωμένα πλήθη και τους σύγχρονους δούλους, τους οποίους εκμεταλλεύεται το κεφάλαιο. Η φτώχεια που επικρατεί σε πολλές χώρες της Ασίας, Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής καθιστά τους ανθρώπους ευάλωτους στη δουλεία και την παράνομη διακίνηση και εμπορία.

Παρήγορο είναι ότι έχουν δημιουργηθεί Μ.Κ.Ο και κινήματα σε όλο τον κόσμο για να προασπίσουν τα δικαιώματα των δούλων και να τους βοηθήσουν να έχουν ένα καλύτερο επίπεδο ζωής. Παράλληλα ενημερώνουν το κοινό για να κάνουν γνωστό αυτό το πρόβλημα, θέλοντας να ευαισθητοποιήσουν τον κόσμο, ώστε να βοηθήσει στην καταπολέμηση της δουλείας.

Η εξάλειψη της δουλείας θα είναι καλό για όλη την ανθρωπότητα, διότι, όπως γράφει και ο Εκουιάνο, στο βιβλίο του «Το ενδιαφέρον αφήγημα της ζωής του Ολόντα Εκουιάνο, Αφρικανού σκλάβου στην Αμερική, ελεύθερου ανθρώπου», που το έγραψε το 1789, τα χρόνια της παραδοσιακής δουλείας στον Αμερικανικό Νότο: «Το δουλεμπόριο διαφθείρει την ψυχή των ανθρώπων και σκληραίνει κάθε ανθρώπινο συναίσθημα. Αυτό το εμπόριο δεν μπορεί να είναι καλό, επειδή παραβιάζει το πρώτο φυσικό δικαίωμα της ανθρωπότητας, την ισότητα και τον αυτοπροσδιορισμό, και δίνει σε έναν άνθρωπο μια κυριαρχία πάνω στους συνανθρώπους του, που ο Θεός ποτέ δεν είχε την πρόθεση να παραχωρήσει».

ΠΗΓΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. ΠΗΓΕΣ

Άρθρο σε πρακτικά συνεδρίων

-Afenyadu, D. (2010), «Child labour in fisheries and aquaculture, a Ghanaian perspective», Proceeding of the the FAO workshop on child labour in fisheries and aquaculture in cooperation with ILO FAO Headquarters, 14-16 April 2010, Rome, Italy.

Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις

Άρθρο από Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες

-United Nations High Commissioner for Refugees- UNHCR (2012), «Ασυνόδευτα παιδιά "Εν Κινήσει": Απαραίτητα τα εξατομικευμένα μέτρα προστασίας»,

<http://www.unhcr.gr/nea/artikel/d43d6325e863360c0ca06a1b1e2aa5d4/asynod eyta-paidia.html>, (accessed 12/2/2013).

Διπλωματικές σε Πανεπιστήμια

-Kuhl, M. (February 2011). *Modern- Day slavery and human trafficking: An overlooked issue*. B.A. Thesis, Salve Regina University.

-Miranda, L. (May 2011), *Human Trafficking: A policy analysis of the Trafficking Victims Protection Act of 2000*, Ph.D. Thesis, California State University, Long Beach.

Εφημερίδες

- Μπιντέλας, Λ. και Αργυρόπουλος, Γ. (2013). «Πυροβόλησαν στο ψαχνό 200 μετανάστες», *Έθνος*, 18 Απριλίου, 22-23.

-Νοδάρως, Μ. (2013). «Τους αιματοκύλισαν επειδή ζητούσαν να πληρωθούν», *Ελευθεροτυπία*, 18 Απριλίου, 15.

- Ψαρρά, Α. (2013), «Φράουλες, κόκκινες από αίμα», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 18 Απριλίου 2013, σελ 17.

-Ψαρρά, Α. (2013), «Οι φράουλες της οργής», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 20-21 Απριλίου 2013, σελ.68.

Σημειώσεις πανεπιστημίου

- Μανιάτης, Θ. (1999). *Σημειώσεις Μαρξιστικής πολιτικής οικονομίας*. Πανεπιστήμιο Αθηνών. Τμήμα Οικονομικών Επιστημών.

B. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αμπατζή, Λ. (2008), *Προσεγγίζοντας το φαινόμενο του trafficking*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.

- Αντωνοπούλου, Μ. (2008), *Οι κλασσικοί της κοινωνιολογίας. Κοινωνική θεωρία και νεότερη κοινωνία*. Αθήνα: Σαββάλας.

- Βάλραφ, Γ. (2011), *Από τον θαυμαστό καινούργιο κόσμο. Η αθέατη πλευρά του γερμανικού θαύματος* (Μ, Μουρσελά, Μτφρ.). Αθήνα: Τόπος. (Αρχική δημοσίευση 2009).

- Δρούγα, Κ. και Παπαδοπούλου, Θ. (2008), *Οδηγός για Συμβούλους «Trafficking-Παράνομη Διακίνηση και Εμπορία Γυναικών»*. Αθήνα: Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι).

- Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης-Ε.Κ.Κ.Α (2012), *Απολογισμός Λειτουργίας 2011*, Αθήνα: Ε.Κ.Κ.Α.

- Εθνικός Συντονιστικός Μηχανισμός Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων (2009), «Δράσεις για την καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων (ΕΣΥΕΜ) Έκθεση έτους 2009»,

http://ec.europa.eu/anti-trafficking/download.action;jsessionid=GyszRVQTFgP6JdDp6ry26p14DGBh7b1KWkfnqsFBPgvvkrRLvJY2!-656776111?nodePath=%2FNational+Info+Pages%2FGreece%2F5.+RESOURCES%2F5.3+Reports%2F5.3.1+National+reports+on+implementation%2FGreek+National+Report+2009_el.docx&fileName=Greek+National+Report+2009_el.docx&fileType=docx, (accessed 25/2/2013).

- Μαρξ, Κ. (2009), *Το Κεφάλαιο. Κριτική της πολιτικής οικονομίας* (τόμος πρώτος- βιβλίο 1). Το προτσές παραγωγής του κεφαλαίου (Π. Μαυροματη, Μτφρ.). Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή.

- Πετμεξίδου, Μ. και Παπαθεοδώρου, Χ. (Επιμ). (2004), *Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός*. Αθήνα: Εξάντας.

- Χάρμαν, Κ. (2012), *Λαϊκή ιστορία του κόσμου. Από την εποχή του λίθου έως και τη νέα χιλιετία* (Ε. Αστερίου, Μτφρ.). Αθήνα: Τόπος. (Αρχική δημοσίευση 2008).

- Χαμόγελο του Παιδιού (2010), *Απολογισμός. Στατιστικά τηλεφωνικών κλήσεων Εθνικής Τηλεφωνικής Γραμμής για τα παιδιά SOS 1056*. Αθήνα: Χαμόγελο του Παιδιού.

-Ψαρρού, Ν. (2005), *Εθνική ταυτότητα στην εποχή της παγκοσμιοποίησης*. Αθήνα: Gutenberg - Γιώργος και Κώστας Δαρδανός.

-Abdelkader, G., K. and Zangaou, M. (2012), «Wahaya. Domestic and sexual slavery in Niger. 10 Personal Stories»,
http://www.antislavery.org/includes/documents/cm_docs/2012/w/wahaya_report_eng.pdf , (accessed 17/2/2013).

-Adepoju, A. (2005), «Review of research and data on human trafficking in sub-Saharan Africa», *International Migration*, **43** (1/2), pp 75-98.

-Aghatise, E. (October 2004), «Trafficking for Prostitution in Italy: Possible Effects of Government Proposals for Legalization of Brothels», *Violence Against Women*, **10** (10), pp 1126-1155.

-Ali Shah (Rahi), S. (2009), «The State of Bonded Labor in Pakistan. National Coalition Against Bonded Labor (NCABL)»,

<http://ncabl.pk/wp-content/uploads/2011/05/State-of-Bonded-Labor-FINAL-FINAL-1-21-07.pdf> , (accessed 30/11/2012).

-Alvarez, B. M. and Alessi, E. J. (2012), «Human Trafficking Is More Than Sex Trafficking and Prostitution: Implications for Social Work», *Affilia: Journal of Women and Social Work*, **27** (2), pp. 142-152.

-Amnesty International Ltd (2012), *Exploited labour. Migrant workers in Italy's agricultural sector*. United Kingdom, London: Amnesty International.

-Andrees, B. (February 2008), *Forced labour and trafficking in Europe: how people are trapped in, live through and come out*, Geneva: International Labour Office.

-Androff, D. K. (2011), «The problem of contemporary slavery: An international human rights challenge for social work», *International Social Work*, **54**, pp. 209-222.

-Anti- Slavery (June 2012), «Slavery on the high street. Forced labour in the manufacture of garments for international brands»,

http://www.antislavery.org/includes/documents/cm_docs/2012/s/1_slavery_on_the_high_street_june_2012_final.pdf, (accessed 25/11/2013).

-Bales, K., Fletcher, L. and Stover, E. (September 2004), «Hidden Slaves: Forced Labor in the United States», Berkeley: Human Rights Center - University of California.

-Bales, K. (2004), *New Slavery. A reference Handbook. Second Edition.* California: ABC-CLIO, Inc.

-Bales, K. (2005), *Understanding Global Slavery. A reader.* California, London: University of California Press.

-Bales, K., Trodd, Z., and Williamson, A. K. (2011), *Modern Slavery. Beginners Guides.* England: Oneworld Publications.

<http://www.freetheslaves.net/document.doc?id=17>, (accessed 17/11/2013).

-Bickerstaff, L. (2010), *Modern day slavery.* New York: The Rosen Publishing Group Inc.

-Black, M. (2007), «Women in ritual slavery. Devadasi, jogini and Mathamma in Karnataka and Andhra Pradesh, Southern India»,

http://www.antislavery.org/includes/documents/cm_docs/2009/w/women_in_ritual_slavery2007.pdf, (accessed 15/2/2013).

-Brett, R. and Specht, I. (2004). *Young Soldiers. Why they choose to fight.* United States of America: Lynne Rienner Publishers.

-Callahan, P. (June 2011), «The Congo report. Slavery in conflict minerals», <http://www.dol.gov/ilab/programs/ocft/tvpra/20110701.pdf>,(accessed 10/12/2012).

-Chantler, K. (2012), «Recognition of and Intervention in Forced Marriage as a Form of Violence and Abuse», *Trauma Violence Abuse*, **13** (3), pp. 176-183.

-Chossudovsky, M. (2004), *Φτώχεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός* (επιμ: Πετμεζίδου και Παπαθεοδώρου). Αθήνα: Εξάντας. (Αρχική δημοσίευση για Κεφ. 2, 1998).

-Christopher, E., Pybus, C. and Rediker, M. (2007), *Many middle passages. Forced migration and the making of the modern world.* Berkley and Los Angeles, California: University of California Press.

-Coalition for Organ Failure Solutions (COFS). (December 2011), «Sudanese victims of organ trafficking in Egypt. A preliminary evidence- base, victim- centered report. Coalition for Organ Failure Solutions (COFS)»,

http://www.cofs.org/english_report_summary_dec_11_2011.pdf,(accessed 30/1/2013)

-Cortes, D. (2012), «The new gold rush in the Peruvian Amazon rainforest», *Global eye on human trafficking*, **11**, pp. 1-8.

-Cyrus, N. (November 2005), «Trafficking for labour and sexual exploitation in Germany»,

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---declaration/documents/publication/wcms_081996.pdf, (accessed 12/10/2012).

-Darfur Consortium. An African and International Civil Society for Darfur. (2008), «Darfur. Abductions, sexual slavery and forced labour in Darfur», http://www.antislavery.org/includes/documents/cm_docs/2009/d/darfur.pdf, (accessed 15/2/2013).

-DeFord, D., H. (2006), *Slavery in the Americas. Life under Slavery*. United States of America: Chelsea House Publishers. Infobase Publishing.

-Denov, M. (2012), «Child soldiers and iconography and (mis) representations», *Children & Society*, **26**, pp. 280-292.

-Dumas, L., ILO Labour Office and ILO International Programme on the elimination of child labour. (01 April 2003), «Wounded Childhood. The use of children in armed conflict in Central Africa»,

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---ifp_crisis/documents/publication/wcms_116566.pdf, (accessed 10/12/2012).

-ECPAT and The Body Shop "Stop Sex Trafficking of children and young people campaign" (2010), «{France}. Country progress card»,

http://www.ecpat.net/TBS/PDF/2010_France_Progress_Card.pdf, (accessed 2/4/2013).

-Emke-Poulopoulos, I. (August 2001), *Trafficking in Women and Children: Greece, a country of destination and transit*, Athens: University Research Institute of Environmental and Human Resources, Panteion University.

-Equiano, O. (2009), *Το ενδιαφέρον αφήγημα της ζωής του Ολόντα Εκουιάνο. Αφρικανού, σκλάβου στην Αμερική, ελεύθερου ανθρώπου*. (Α., Μ. Αλαβάνου, Μτφρ.). Αθήνα: Ασβός. (Αρχική δημοσίευση 1789).

-Fiehn, T. (2006), «Ending Slavery: An unfinished business. A resource pack for citizenship, history & Re»,

http://citizenshipfoundation.org.uk/lib_res_pdf/0577.pdf (accessed 20/4/2013).

-Flanagan, R., J. (2006), *Globalization and labor conditions. Working Conditions and worker rights in a global economy*. New York: Oxford University Press.

-Fomina, T., Rusu, V. and Misail- Nichitin, D. (2005), «Trafficking in persons in Moldova. Comments, Trends, Recommendations»,

http://www.lastrada.md/publicatii/ebook/Trafic_persoane_eng.pdf, (accessed 16/3/2013).

-Halpern, R. and Dal Lago, E. (2002), *Slavery and Emancipation*. United Kingdom: Blackwell Publishing.

-International Trade Union Confederation (ITUC). Mini Action Guide (May 2008), «Forced Labour»,

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_norm/@declaration/documents/publication/wcms_116734.pdf, (accessed, 30/11/2012).

-ILO Office in Japan (01 January 2005). *Human trafficking for sexual exploitation in Japan*. Japan: ILO Office in Japan.

-Inter-Parliamentary Union and UNODC (2009), «Combating trafficking in persons. A handbook for Parliamentarians No16»,

<http://www.ipu.org/PDF/publications/traffickingp-e.pdf>,(accessed 10/12/2012).

-Kara, S. (2010), *Σεξ Τράφικιν. Στο άδυτο της οικονομίας της σύγχρονης δουλείας*. (Α., Μ. Αλαβάνου, Μτφρ.). Αθήνα: Ασβός. (Αρχική δημοσίευση 2009).

-Kara, S. (2012), *Bonded Labor. Tackling of the system of slavery in South Asia*. New York: Columbia University Press.

-Kara, S. (2012) «Testimony. Tom Lantos Human Rights Commission» (28 November),

http://tlhrc.house.gov/docs/transcripts/2012_11_28_Human%20trafficking/Congressional%20Testimony%20Submission_S%20Kara.pdf (accessed 7/12/2012).

-Kaye, M. (2006),«Contemporary forms of Slavery in Argentina»
http://www.antislavery.org/includes/documents/cm_docs/2009/c/contemporary_forms_of_slavery_in_argentina.pdf, (accessed 25/11/2012).

-Kaye, M. (2006), «Contemporary forms of Slavery in Uruguay»,
http://www.antislavery.org/includes/documents/cm_docs/2009/c/contemporary_forms_of_slavery_in_uruguay.pdf, (accessed 25/11/2012).

-Kaye, M. (2006), «Contemporary forms of Slavery in Paraguay»,

http://www.antislavery.org/includes/documents/cm_docs/2009/c/contemporar_y_forms_of_slavery_in_paraguay.pdf, (accessed 25/11/2012).

-Klein, N. (2005), *No Logo. No space. No choice. No jobs.* (Δ. Βούβαλη, Μτφρ.). Αθήνα: Λιβάνη. (Αρχική δημοσίευση 2005).

-Klein, N. (2011), *Φράχτες και παράθυρα. Αϊ στο διάλο, ΔΝΤ. Ανταποκρίσεις από την πρώτη γραμμή της αντιπαράθεσης για την παγκοσμιοποίηση.* (Α, Φιλίππατος, Μτφρ.). Αθήνα: Λιβάνη. (Αρχική δημοσίευση 2002).

-Kole, S., K. (February 2007), «People in bondage: Modern slavery in the economies of South Asia-Prevalence and estimates», *Research and Practice in Social Sciences*, **2**, pp.75-97.

-Lau, C. (2008), «Child prostitution in Thailand», *Journal of Child Health Care*, **12**, pp. 12-144.

-Lee, J., JH. (2005), «Human trafficking in East Asia: Current trends, data collection and knowledge gaps», *International Migration*, **43** (1/2), pp. 165- 201.

-Lerche, J. (2007), «A global alliance against forced labour? Unfree labour, Neo- liberal globalization and the International Labour Organization», *Journal of Agrarian Change*, **7** (4), pp. 425-452.

-Logan, T. K., Walker, R., and Hunt, G. (2009), «*Understanding Human Trafficking in the United States*», *Trauma Violence Abuse*, **10**, pp. 3-30.

-Lubamba, J., B. (2007), «Modern day slaves. The living and working conditions of the informal diamond diggers of the town of MBUJI Mayi», <http://www.groundwork.org.za/Publications/Reports/SpecialReports/CENADEP.PDF> (accessed 29/10/2012).

- Manokha, I. (2007), «Modern Slavery and Fair Trade products: Buy one and set someone free», Van den anker, C., *The political economy of new slavery.* New York: Palgrave Macmillan.

-Mihailov, E., Van der Linden and Scanlan, S. (November 2005), «Forced labour outcomes of migration from Moldova: a rapid assessment», http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---declaration/documents/publication/wcms_081970.pdf, (accessed 10/12/2012).

-Mohapatra, S. and Dash, M. (June 2011), «"Child Labour"-A product of socio-economic problem for India, findings and preventives-a case of Bhubabaneswar (A state capital of India)», *Educational Research*, **2** (6), pp. 1199-1209.

-New Internationalist magazine. (Αύγουστος 2001), «A brief history of slavery», **337**,

<http://www.newint.org/features/2001/08/05/history/> (accessed 9/10/2012).

-O' Connell Davidson, J. (2005), *Children in the global sex trade*. United Kingdom: Polity Press.

-Palomba, S. and Joseph, Sr., N. (2012), «Modern Slavery in India. Cases of bonded labour»,

http://www.franciscansinternational.org/fileadmin/docs/Contemporary_Forms_of_Slavery/Modern_Slavery_in_India___Bonded_Labour_Cases_FINAL_17_Sept_2012.pdf (accessed 17/9/2012).

-Papantoniou-Fragouli, M., Dourida, V., Barla, E, and Kapsalis, A (February 2011), «Trafficking for labour in Greece. Report prepared in the frame of the project: Combating trafficking in human beings- going beyond coordinated by CCME»,

<http://ec.europa.eu/anti-trafficking/download.action;jsessionid=040bRZLSLGXL37c1H3TdVv6Djn6vL3hJjvRYfhWhJMzxq2ryyQqh!-656776111?nodePath=%2FEU+Projects%2F2011-03-Greek+Report+GOING+BEYOND.pdf&fileName=2011-03-Greek+Report+GOING+BEYOND.pdf>, (accessed 21/5/2012).

-Patel, A. (August 2000), «Disposable People: New slavery in the global economy (review)», *Human Rights Quarterly*, **22** (3), pp. 867-872.

-Pearson, E. (April 2004), *Coercion in the kidney trade? A background study on trafficking in human organs worldwide. Sector project against trafficking in women*. Germany: Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) GmbH.

-Philippe, P. and Tournecueillert, V. (January 2003), *The trafficking of Albanian children in Greece*, Le Mont- sur- Lausanne: Foundation Terre des hommes.

-Quirk, J. (2008). *Unfinished business: A comparative survey of historical and contemporary slavery*. United Kingdom. Unesco.

-Sharma, B. (2006), «Contemporary forms of slavery in Bolivia»,

http://www.antislavery.org/includes/documents/cm_docs/2009/c/contemporary_forms_of_slavery_in_bolivia.pdf, (accessed 25/11/2012).

-Sharma, B. (2006), «Contemporary forms of slavery in Peru»,

http://www.antislavery.org/includes/documents/cm_docs/2009/c/contemporary_forms_of_slavery_in_peru.pdf, (accessed 25/11/2012).

-Specht, I. and Crisis Response and Reconstruction Programme (01 June 2006), «Red Shoes. Experiences of girl-combatants in Liberia», http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---ifp_crisis/documents/publication/wcms_116435.pdf, (accessed 10/12/2012).

-State Department-United States of America (June 2004), «Trafficking in Persons Report», <http://www.state.gov/documents/organization/34158.pdf>, (accessed 29/10/2012)/

-State Department-United States of America (2012), «Trafficking in Persons Report», <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2012/>, (accessed 23/3/2013).

-State Department- United States of America (2009), « Trafficking in Persons Report», <http://www.state.gov/documents/organization/123357.pdf>,(accessed 29/10/2012).

-Stephens, S. and Van der Linden, M. (September 2005), *Trafficking of migrant workers from Albania: Issues of labour and sexual exploitation*, Geneva: ILO.

-Straker, M., C., Richardson, L., D. and Cossio, T. (2012), «Combating Slavery in thw 21st Century: The Role of Emergency Medicine». *Journal of Health Care for the Poor and Underserved*, **23**, pp. 980-987.

-The Paris Principles (February, 2007), «Principles and Guidelines on children associated with armed forces or armed groups», <http://www.unicef.org/emergencies/files/ParisPrinciples310107English.pdf>, (accessed 27/2/2013).

-The Protection Project (2012), «100 Best practices in combating trafficking in persons: The role of civil society», http://www.protectionproject.org/wp-content/uploads/2012/07/100-Best-Practices-in-Combating-TIP_Final-Doc1.pdf, (accessed 20/4/2013).

-Tiurukanova, E. & Institute for Urban Economics for the UN/IOM Working Group on Trafficking in Human Beings (2006), « Human trafficking in the Russian Federation. Inventory and analysis of the current situation and responses», http://www.childtrafficking.org/pdf/user/Unicef_RussiaTraffickingMar06.pdf, (accessed 18/3/2013).

-Tyuryukanova, E. (September 2005), «Forced labour in the Russian Federation today: Irregular migration and trafficking in human beings»,

http://www.ilo.org/public/english/region/eurpro/moscow/info/publ/tur_eng.pdf,
(accessed 18/12/2012).

-United Nations Permanent Forum of Indigenous Issues (2009), «Mission to Bolivia. Report and Recommendations»,

[http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---
declaration/documents/publication/wcms_151541.pdf](http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---declaration/documents/publication/wcms_151541.pdf), (accessed 24/3/2013).

-Van Hook, M., P., Gjermeni, E. and Haxhiymeri, E. (2006), «Sexual trafficking of women: Tragic proportions and attempted solutions in Albania», *International Social Work*, **49**, pp. 29-40.

-Yik- Yi Chu, C. (2011), «Human trafficking and smuggling in China», *Journal of Contemporary China*, **20** (68), pp. 39-52.

-Young, A. and Twigg, L. (2009), «"Sworn Virgins" As enhancers of Albanian patriarchal society in contrast to emerging roles for Albanian women», *Etnoska tribina*, **32** (39), pp.117-134.

-Zhang, S., X. (December 2011), «Woman pullers: pimping and sex trafficking in a Mexican Border City», *Crime Law and Social Change*, **56** (5), pp. 509-528.

